

Betalingsforetak

Forslag til gjennomføring i norsk rett av bestemmelsene om tjenesteytere
i direktiv 2007/64/EF

Delrapport II til Finansdepartementet fra arbeidsgruppen for
betalingstjenstedirektivet

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Gjennomføring av EUs direktiv om betalingstjenester i norsk lov

Finansdepartementet oppnevnte 9. januar 2008 en arbeidsgruppe for utarbeiding av forslag til regler til gjennomføring av Europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/64/EF av 13. november 2007 om betalingstjenester i det indre marked. Arbeidsgruppen ble bedt om å avgi sin utredning innen 15. desember 2008.

Betalingstjenestedirektivet inneholder både regler om forholdet mellom institusjon og kunde (de privatrettslige forhold) og bestemmelser som gjelder organiseringen av institusjonenes virksomhet som betalingsforetak (de offentligrettslige forhold – institusjonslovgivningen). Etter avtale med Finansdepartementet leverte arbeidsgruppen en delrapport I om de privatrettslige forholdene i direktivets del III og IV i februar 2009.

For det videre arbeidet er det også viktig å kjenne til at Banklovkommisjonen for tiden arbeider med revisjon av institusjonslovgivningen i norsk rett. For å gjennomføre direktivets bestemmelser i norsk rett innenfor gjennomføringsfristen som er satt i direktivet, må forslagene som her fremmes for gjennomføring av direktivets del II behandles før Banklovkommisjonen ferdigstiller sitt arbeid. Forslagene som nå legges frem vil imidlertid kunne danne et grunnlag for Banklovkommisjonen i deres arbeid med å tilpasse ny institusjonslovgivning til også å dekke betalingsforetakene.

Vedlagt følger arbeidsgruppens forslag til hvordan betalingstjenestedirektivets del II kan gjennomføres ved endringer i finansieringsvirksomhetsloven, lov om betalings-systemer m.v. og kredittilsynsloven. Store deler av de materielle bestemmelsene foreslås tatt inn i en ny forskrift om betalingsforetak som hjemles i finansieringsvirksomhetsloven.

Oslo, 9. juni 2009

Inger-Johanne Sletner
Inger-Johanne Sletner

Alexander Behringer
Alexander Behringer

Anders Nikolay Kvam
Anders Nikolay Kvam

Jo Gjødrem
Jo Gjødrem
Siv Bergit Pedersen
Siv Bergit Pedersen

Gunnvald Grønvik
Gunnvald Grønvik
Gunnar Haugstad
Gunnar Haugstad
Tore A. Waaglie
Tore A. Waaglie

BETALINGSFORETAK	1
1. HOVEDINNHALDET I RAPPORTEN	11
2. ARBEIDSGRUPPENS MANDAT, SAMMENSETNING OG VIRKSOMHET	12
2.1. Arbeidsgruppens mandat og sammensetning	12
2.2. Arbeidsgruppens virksomhet	14
3. BAKGRUNNEN FOR ARBEIDSGRUPPENS FORSLAG	15
4. UTGANGSPUNKTER FOR GJENNOMFØRINGEN	16
4.1. Fullharmonisering og nasjonale valg	16
4.2. Lovteknisk løsning	16
4.3. De nasjonale valgene	18
5. REGULERING AV ADGANGEN TIL Å YTE BETALINGSTJENESTER	18
5.1. Innledning	18
5.2. Gjeldende rett	18
5.3. Direktivet	19
5.3.1. Direktivets saklige virkeområde – begrepet betalingstjenester	19
5.3.2. Hvem som etter direktivet kan tilby betalingstjenester	21
5.3.3. Geografisk virkeområde	21
5.4. Arbeidsgruppens vurderinger	22
6. NOEN SENTRALE BEGREPER	23
6.1. Innledning	23
6.2. Gjeldende rett	23
6.3. Direktivet	24
6.4. Arbeidsgruppens vurderinger	24
7. BETALINGSFORETAK – KRAV OM KONSESJON	25

7.1. Innledning	25
7.2. Gjeldende rett	25
7.3. Direktivet	26
7.4. Arbeidsgruppens vurderinger	27
7.4.1. Søknad om tillatelse	28
7.4.2. Tildeling og tilbakekall av tillatelse	29
7.4.3. Igangsetting og registrering av tildelte tillatelser	31
8. BETALINGSFORETAK – KAPITALKRAV OG SIKRING AV MIDLER	32
8.1. Innledning	32
8.2. Gjeldende rett	32
8.3. Direktivet	33
8.3.1. Kapitalkrav	33
8.3.1.1. Innledning	33
8.3.1.2. Overordnet bestemmelse	33
8.3.1.3. Bestemmelse om minste startkapital	33
8.3.1.4. Kapital knyttet til løpende virksomhet	33
8.3.2. Sikring av midler	35
8.4. Arbeidsgruppens vurderinger	36
8.4.1. Kapitalkravet	36
8.4.1.1. Tellende kapital, minste startkapital og kapitalkrav for betalingsforetak i finanskonsern	36
8.4.1.2. Utformingen av krav for løpende virksomhet	36
8.4.1.3. Konklusjon	38
8.4.2. Kravet om sikring av midler	38
9. BETALINGSFORETAK – REGNSKAP, REVISJON OG DOKUMENTASJONSPLIKT	39
9.1. Innledning	39
9.2. Gjeldende rett	39
9.3. Direktivet	41
9.4. Arbeidsgruppens vurderinger	42
10. BETALINGSFORETAK – VIRKSOMHETSBEGRENSNING	43
10.1. Innledning	43
10.2. Gjeldende rett	43

10.3.	Direktivet	43
10.4.	Arbeidsgruppens vurderinger	44
11.	BETALINGSFORETAK – BRUK AV AGENT ELLER ANDRE MEDHJELPERE. ANSVAR VED DRIFTSUTSETTING M.V.	45
11.1.	Innledning	45
11.2.	Gjeldende rett	45
11.3.	Direktivet	45
11.4.	Arbeidsgruppens vurderinger	46
12.	ENKLERE REGLER FOR BEGRENSET VIRKSOMHET	46
12.1.	Innledning	46
12.2.	Gjeldende rett	47
12.2.1.	Internasjonal verdioverføring	47
12.2.2.	Hvitvasking og økonomisk kriminalitet	48
12.3.	Direktivet	48
12.3.1.	Hvilke betalingsforetak kan unntas etter artikkel 26?	49
12.3.2.	Hvilke bestemmelser kan det gjøres unntak fra?	49
12.3.2.1.	Søknad	49
12.3.2.2.	Tilsyn	49
12.3.2.3.	Kapitalkrav	50
12.3.2.4.	Regnskap og revisjon	50
12.3.2.5.	Ytterligere vilkår for unntaksforetak	50
12.4.	Arbeidsgruppens vurderinger	51
12.4.1.	Utgangspunkt	51
12.4.2.	Forslag	52
13.	BETALINGSBEDRAGERI OG UTVEKSLING AV PERSONOPPLYSNINGER	53
13.1.	Innledning	53
13.2.	Gjeldende rett	53
13.3.	Direktivet	55
13.4.	Arbeidsgruppens vurderinger	55
14.	TILGANG TIL BETALINGSSYSTEMET	57
14.1.	Innledning	57

14.2.	Gjeldende rett	57
14.3.	Direktivet	58
14.4.	Arbeidsgruppens vurderinger	60
15.	KONSESJONS- OG TILSYNSMYNDIGHET. SANKSJONER OG DOMSTOLSPRØVING	61
15.1.	Innledning	61
15.2.	Gjeldende rett	61
15.2.1.	Konsesjonsmyndighet	61
15.2.2.	Tilsyn	62
15.2.3.	Sanksjoner	63
15.2.4.	Klageadgang og domstolsprøving	63
15.3.	Direktivet	63
15.3.1.	Utpeking av konsesjons- og tilsynsmyndighet	63
15.3.2.	Utøvelsen av tilsynet med betalingsforetak	64
15.3.3.	Klageadgang og domstolsprøving	65
15.4.	Arbeidsgruppens vurdering	65
15.4.1.	Konsesjonsmyndighet og forskriftskompetanse	65
15.4.2.	Tilsyn	65
15.4.3.	Påbuds- og sanksjonshjemler	66
15.4.4.	Domstolsprøving	66
16.	TAUSHETSPLIKT OG TILSYNSSAMARBEID	67
16.1.	Innledning	67
16.2.	Gjeldende rett	67
16.3.	Direktivet	68
16.4.	Arbeidsgruppens vurderinger	69
17.	UTENRETTSLEG KLAGEBEHANDLING	70
17.1.	Innledning	70
17.2.	Gjeldende rett	70
17.3.	Direktivet	70
17.4.	Arbeidsgruppens vurderinger	71
18.	IKRAFTTREDELSE OG OVERGANGSREGLER	72

19. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	72
19.1. Innledning	72
19.2. Nærmere om betalingsforetak	72
19.3. Sammenfatning	73
20. LOVFORSLAG	74
21. FORSKRIFTSFORSLAG	79
VEDLEGG A: REGULERINGEN AV PENGEOVERFØRINGER FRA NORGE – EN VURDERING AV MULIGHETEN FOR Å GJØRE PENGEOVERFØRING ENKLERE, RIMELIGERE, OG LOVLIG	93
A.1 INNLEDNING	93
A.1.1 Kredittilsynets oppdrag	93
A.1.2 Generelt utgangspunkt	94
A.2 BAKGRUNN	95
A.2.1 Kort om dagens konsesjonsregler	95
A.2.2 Hvitvaskingsloven med forskrifter	95
A.2.3 Forvaltningspraksis	96
A.2.4 Strafferettslig forfølgning av lovbrudd. Domspraksis	97
A.3 MARKEDET FOR PENGEOVERFØRINGER	99
A.3.1 Formelle overføringssystemer	99
A.3.2 Uformelle overføringssystemer	99
A.3.3 Valg av betalingstjeneste	100
A.4 NÆRMERE OM KONSESJONSREGLENE	101
A.4.1 Dagens regelverk	101
A.4.2 Reguleringen i andre land	102
A.4.3 Betalingstjenestedirektivet	106
A.4.3.1 Innledning	106
A.4.3.2 Ytere av betalingstjenester	109

A.4.3.3	Regelverket for betalingsinstitusjoner	109
A.4.3.4	Den nasjonale handlefrihet – mulige løsninger innenfor unntaket	114
A.4.4	Oppsummering	117
A.5	HVITVASKINGSREGELVERKET	117
A.5.1	Dagens lovgivning	117
A.5.2	Rammer som følge av internasjonale forpliktelser	118
A.5.2.1	FATF-anbefalinger	118
A.5.2.2	EUs tredje hvitvaskingsdirektiv	120
A.5.2.3	Forordningen om at opplysninger om betaleren skal følge overføringen	120
A.6	KREDITTILSYNETS VURDERING	120
A.6.1	Innledning	120
A.6.2	Risiko for hvitvasking og terrorfinansiering	121
A.6.3	Faktisk mulighet for tilsyn	123
A.6.4	Konsekvenser for tilliten til konsesjonssystemet	126
A.6.5	Særlig om betalingsinfrastrukturen	126
A.6.6	Bør unntaksadgangen benyttes?	127
A.6.7	Andre mulige tiltak	128
A.7	OPPSUMMERING	129
VEDLEGG B: BETALINGSTJENESTEDIREKTIVET OG FORSLAGET TIL NORSK LOV		132
B.1.	”Lovspeil” for de offentligrettslige bestemmelsene i direktiv 2007/64/EF og i norsk rett	132
B.2.	Foreslåtte norske valg ved gjennomføring av direktivet – samlet oversikt	138
VEDLEGG C: BETALINGSTJENESTEDIREKTIVET - NORSK OVERSETTELSE		141

1. Hovedinnholdet i rapporten

Rapporten inneholder forslag til hvordan den offentligrettslige del av Europa-parlaments- og rådsdirektiv 2007/64/EF 13. november 2007 om betalingstjenester i det indre marked (betalingstjenestedirektivet) kan gjennomføres i norsk rett. Rapporten er delrapport II fra arbeidsgruppen. Delrapport I gjaldt gjennomføring av direktivets privatrettslige regler og ble levert 16. februar 2009.

Den offentligrettslige delen av betalingstjenestedirektivet finnes først og fremst i direktivets del II, det vil si artiklene 5 til 29. Direktivet setter blant annet grenser for hvilke institusjonstyper som skal kunne tilby betalingstjenester. Blant dem er en ny institusjonstype, betalingsforetak. For slike foretak inneholder direktivet virksomhetsregler, herunder konsesjonsregler, soliditetsregler, tilsynsregler osv. Direktivet åpner også for at medlemslandene kan velge en enklere regulering for betalingsforetak som utfører en begrenset mengde enkle tjenester, ofte i forbindelse med pengeoverføring til land med liten faktisk bruk av utviklede betalings- eller bank-systemer. Rapporten inneholder forslag til hvordan slik virksomhet kan reguleres innenfor rammen av direktivet. Av konkurransehensyn pålegges dessuten alle betalingssystemer og alle lovlige tilbydere av betalingstjenester på visse vilkår å sikres tilgang til hverandres betalingssystemer. Både for denne regelen og i virksomhetsreglene for betalingsforetak vektlegges hensyn til finansiell stabilitet.

I tillegg behandles de offentligrettslige reglene i artikkel 79 (om personopplysning og avdekking av betalingsbedrageri), 83 (om tilgang til utenrettslige klageordninger) og 88 (overgangsordning for akseptert virksomhet) i denne rapporten.

I norsk rett må betalingsforetak anses som en type foretak innen finansiell sektor, og direktivets offentligrettslige regler om betalingsforetak foreslås tatt inn i et nytt kapittel i finansieringsvirksomhetsloven. Det foreslås at institusjonstypen defineres i loven samtidig som det gis en hjemmel for detaljerte regler i forskrift. Andre lov-forslag er at kredittilsynsloven endres slik at betalingsforetak kommer under tilsyn, og et par mindre tillegg i hvitvaskingsloven for å sikre at betalingsforetak faller inn under dette regelsettet. Reglene som skal sikre tilgang til betalingssystemer foreslås tatt inn som et nytt kapittel i betalingssystemloven.

Forslaget til forskrift om betalingsforetak inneholder direktivets regler om

- virksomhetskrav,
- konsesjon,
- startkapital og kapital ved løpende virksomhet,
- sikring av kundemidler,
- regnskap og revisjon,
- bruk av agenter, filialer og oppdragstakere,
- norske betalingsforetaks virksomhet i utlandet, og
- utenlandske betalingsforetaks virksomhet i Norge.

Forslaget i rapporten søker å gjennomføre direktivets krav til foretak som ønsker å yte betalingstjenester. På flere områder er direktivet bygd over samme lest som fellesskapsretten etablerer på andre områder. Dette gjelder retten til etablering og grensekryssende virksomhet i andre EØS-land, tilsynssamarbeid, konsesjonsregimet m.m. På ingen av disse feltene bør dermed forslagene representere noe som er ukjent i norsk regelverk. Institusjonstypen – betalingsforetak – er ny både i Norge og i EØS-området, og direktivforslaget gir på enkelte punkter betydelig valgfrihet til medlemslandene. Arbeidsgruppen har på flere slike områder lagt opp til at fleksibiliteten tas i bruk ved at Kredittilsynet ved retningslinjer eller enkeltvedtak kan spesifisere nærmere hvilke regler som skal gjelde for foretakene. Dette gjelder bl.a. for kravene til kapital knyttet til virksomhetens løpende omfang.

Et annet punkt der det åpnes for nasjonale valg gjelder om en skal etablere et eget og enklere regelsett for begrenset betalingstjenestevirksomhet. Her foreslår arbeidsgruppen at unntaksadgangen benyttes. Forslaget åpner for at slik virksomhet også kan tilbys av fysiske personer som i så fall faller inn under hvitvaskingsreglene. Det må føres separat regnskap for slik virksomhet, og det er ikke adgang til å blande sammen private midler og midler mottatt for videreformidling.

De økonomiske og administrative følgene av endringer som følger med direktivet ble i all hovedsak belyst i arbeidsgruppens første delinnstilling. Hovedkonklusjonen er at endringer i reguleringen av betalingssystemene som åpner for økt konkurranse vil kunne bedre den samfunnsmessige effektiviteten, og dermed gi velferdsgevinster. Her pekes det på at den nye typen institusjoner og tilsyn med den nødvendigvis vil måtte innebære at markedsaktører og Kredittilsynet får noe arbeid med å bygge kompetanse i forhold til et nytt regelsett. Arbeidsgruppen kjenner ikke til planer om etablering av nye betalingsforetak i Norge, men det kan ikke utelukkes at foretak vil søke å endre eksisterende konsesjoner til betalingsforetak. Arbeidsgruppen antar likevel at det ikke blir omfattende initialt arbeid med konsesjonsbehandling for Kredittilsynet.

Rapporten er enstemmig.

2. Arbeidsgruppens mandat, sammensetning og virksomhet

2.1. Arbeidsgruppens mandat og sammensetning

Direktiv 2007/64/EF om betalingstjenester i det indre marked (betalingstjenestedirektivet) ble vedtatt 13. november 2007. Betalingstjenestedirektivet ble tatt inn i EØS-avtalen ved EØS-komiteens beslutning nr 114/2008 av 7. november 2008. Vedtaket ble gjort med forbehold om Stortingets samtykke. Anmodning om Stortingets samtykke ble fremsatt i St.prp. nr. 33 (2008-2009), og Stortingets samtykke ble gitt 26. februar 2009 (Vedtak nr. 232). Gjennomføringsfristen for EU-landene er 1. november 2009.

Finansdepartementet er ansvarlig departement for direktivet. Departementet satte ned en arbeidsgruppe for å utrede behovet for endringer i norsk rett ved gjennomføringen av direktivet. Arbeidsgruppen ble ved Finansdepartementets brev av 9. januar 2008 gitt følgende mandat:

”13. november 2007 ble det vedtatt nytt direktiv om betalingstjenester i EU, Europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/64/EF. Direktivet regulerer harmonisering av markedsadgang og virksomhetsregler for betalingsformidlere som ikke er kredittinstitusjoner, vilkår og regler for betalingsformidlingen og informasjonskrav til tilbyderne av tjenestene, og rettigheter og forpliktelser for brukere og tilbydere av betalingstjenester. Direktivet regulerer dermed både den offentligrettslige og den privatrettslige siden ved betalingstjenester, og vil kreve endringer i norsk regelverk.

Arbeidsgruppen skal foreslå en gjennomføring av EØS-regler som svarer til betalingstjenestedirektivet i norsk rett:

Lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven). Kapittel 4a regulerer foretak som har tillatelse til å drive valutavirksomhet, herunder betalingsformidling med utlandet. Disse foretak må ha konsesjon som finansieringsforetak etter lovens § 3-3. Slike foretak vil bl.a. være underlagt regelverket om ansvarlig kapital. Arbeidsgruppen skal foreslå slike endringer til finansieringsvirksomhetsloven som er nødvendig for å gjennomføre betalingstjenestedirektivet.

Lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven). Loven regulerer i kapittel 2 innskudd og betalingsoppdrag. Arbeidsgruppen skal foreslå nødvendige endringer i finansavtaleloven.

Lov 17. desember 1999 nr. 95 om betalingssystemer m.v. Loven regulerer bl.a. systemer for betalingstjenester basert på standardvilkår for overføring av penger fra eller mellom kundekonti i banker og finansieringsforetak når overføringene bygger på bruk av betalingskort, tallkoder eller annen form for selvstendig brukerlegitimasjon utstedt til en ubestemt krets. Arbeidsgruppen skal vurdere om lovens virksomhetsområde skal utvides til å omfatte de rene betalingsformidlingsforetakene og om loven må endres i samsvar med betalingstjenestedirektivet.

Arbeidsgruppen skal også foreslå endringer i andre lover og forskrifter i den grad dette finnes nødvendig.

Direktivet er i utgangspunktet et fullharmoniseringsdirektiv, men slik at det likevel er gitt flere unntak fra kravet til fullharmonisering. Arbeidsgruppen skal derfor utrede rammen for det handlingsrom direktivet gir ved gjennomføring av bestemmelsene i nasjonal rett, og deretter fremme sitt forslag innenfor denne rammen.

Økonomiske, administrative og andre vesentlige konsekvenser skal utredes i samsvar med utredningsinstruksen kapittel 2.

Utvalget bes avgi sin utredning innen 15. desember 2008.”

Arbeidsgruppen fikk denne sammensetningen

- Direktør Inger-Johanne Sletner, Norges Bank (leder)
- Spesialrådgiver Anders Nikolay Kvam, Kredittilsynet
- Advokat Siv Bergit Pedersen, DnB NOR Bank ASA
- Seksjonssjef Jo Gjedrem, Forbrukerombudet
- Førstekonsulent, senere rådgiver Kaja Veel Midtbø, Justisdepartementet
- Seniorrådgiver, senere underdirektør Alexander Behringer, Finansdepartementet

Justisdepartementets representant, rådgiver Kaja Veel Midtbø, fratrådte arbeidsgruppen etter at første delrapport var levert. Finansdepartementets skrev i brev 30.04.2009 at Justisdepartementet ikke så det som nødvendig å delta i fullt ut i arbeidsgruppens arbeid etter at forslaget til privatrettslige regler var fremmet. Førstekonsulent Hans Egil Kaiser fra Justisdepartementet ble samtidig pekt ut som observatør til arbeidsgruppen.

Arbeidsgruppen har hatt til disposisjon et sekretariat, som fra begynnelsen av besto av spesialrådgiver dr.polit. Gunnvald Grønvald fra Norges Bank. I tillegg til den betalingsfaglige kompetansen han representerer, var det behov også for juridisk kompetanse i sekretariatet. Fra september 2008 har på denne bakgrunn også fagdirektør Tore Andreas Hauglie fra Finansnæringens Hovedorganisasjon og advokat Gunnar Harstad fra Sparebankforeningen vært engasjert som sekretærer for arbeidsgruppen.

Det er to vedlegg til denne rapporten. Som vedlegg A er tatt inn Kredittilsynets utredning av 15. september 2008 ”Reguleringen av pengeoverføringer fra Norge – en vurdering av muligheten for å gjøre pengeoverføring enklere, rimeligere, og lovlig”. Vedlegg B belyser forslaget til norsk gjennomføring med tabellene B.1 som er et lovspeil som viser hvordan direktivets bestemmelser er foreslått innført i norsk rett, mens B.2 gir en samlet oversikt over de foreslåtte løsningene der det er spesifisert adgang til nasjonale valg. Vedlegg C er direktivet i norsk språkdrakt hentet fra Ot.prp. 94 (2008-2009).

Det vises også til at en generell fremstilling av betalingssystemet – aktørene i det, sammenhengene mellom dem og systemets samfunnsøkonomiske betydning – er gitt som vedlegg A til første delrapport. Betalingstjenestedirektivet i engelsk språkdrakt er tatt inn som vedlegg B samme sted.

2.2. Arbeidsgruppens virksomhet

Arbeidsgruppen overleverte sin delrapport I 16. februar 2009 om gjennomføring av direktivets privatrettslige regler i den norske finansavtaleloven. Det første møtet om delrapport II om gjennomføring av direktivets offentligrettslige del ble holdt 20. mars 2009. Arbeidsgruppen har hatt til sammen fire møter om denne rapporten, og ett av dem har gått over to dager. I tillegg har Finansdepartementets representant deltatt i et innledende planleggingsmøte i sekretariatet som det er gitt referat fra. Møtene har vært holdt i Norges Bank.

Generaldirektoratet for indre markedsspørsmål, som er EU-systemets saksansvarlige for direktivet, etablerte en gjennomføringsgruppe for betalingstjenestedirektivet.

Denne gruppen skal bidra til å etablere felles forståelse av direktivet mellom nasjonale myndigheter som arbeider med gjennomføring av direktivet. Sekretariat for denne arbeidsgruppen er EU-kommisjonens enhet for konsument- og betalingssystemspørsmål. Arbeidsgruppen har vært representert i gjennomføringsgruppens møter i Brussel, og disse møtene har også gitt noe innsikt i vurderinger av framtidige utviklingstrekk for betalingstjenestemarkedet i Europa, herunder vurderinger av om foretaksformen ”betalingsforetak” skal antas å bli attraktiv.

Arbeidsgruppen har informert Banklovkommisjonen om arbeidets gang i lys av arbeidet som den står for om ny felles institusjonslovgivning for alle typer foretak med finansiell virksomhet.

3. Bakgrunnen for arbeidsgruppens forslag

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/64/EF 13. november 2007 om betalingstjenester i det indre marked og om endring av direktiv 97/7/EF, 2002/65/EF, 2005/160/EF og 2006/48/EF samt oppheving av direktiv 97/5/EF har som siktemål å skape et enhetlig rettslig rammeverk for betalingstjenester i EØS-området, samtidig som forbrukervernet ivaretas, jf. fortalen punkt 4. Direktivet tar sikte på å gjøre grensekryssende betalinger innenfor EØS like enkle, effektive og sikre som nasjonale betalinger, se fortalen punkt 4. Direktivet er ikke begrenset til betalingstjenester som omfattes av den europeiske finansnæringsens SEPA-initiativ, men utgjør den rettslige infrastrukturen for dette initiativet¹. Direktivet regulerer både nasjonale og grensekryssende betalingstransaksjoner.

Betalingstjenestedirektivet ble innlemmet i EØS-avtalen ved EØS-komiteens beslutning nr. 114/2008 7. november 2008, som endret EØS-avtalens vedlegg IX. Beslutningen i EØS-komiteen ble fattet med forbehold om Stortingets samtykke, ettersom gjennomføring av direktivet krever lovendringer, jf. Grunnloven § 26 annet ledd og EØS-avtalen artikkel 103. Anmodning om Stortingets samtykke ble fremsatt i St.prp. nr. 33 (2008-2009). Stortingets debatt og vedtak var 26. februar 2009 (Innst. S. nr. 153 (2008–2009)). Gjennomføringsfristen for direktivet er 1. november 2009, jf. direktivet artikkel 94 nr. 1. Det er ikke fastsatt noen særskilt frist for EØS-landene i EØS-komiteens beslutning.

Betalingstjenestedirektivet inneholder i del II offentligrettslige bestemmelser for en ny type virksomheter som skal kunne tilby betalingstjenester, såkalte betalingsforetak. Det fastsettes krav om konsesjon, kapitalkrav og tilsyn for slike foretak. I tillegg inneholder del II regler om tilgang til betalingssystemer. Direktivets del III og IV inneholder privatrettslige regler om forholdet mellom tilbydere av betalingstjenester og deres kunder og enkelte andre forhold. Gjennomføringen av de privatrettslige forhold har arbeidsgruppen gitt forslag til gjennom sin delrapport I som ble avlevert 16. februar 2009.

Denne delrapport II gir forslag til gjennomføring av betalingstjenestedirektivets offentligrettslige del i norsk rett. Banklovkommisjonen arbeider for tiden med en ny finansforetakslov. Dette er et lovutkast som skal samle alle relevante lover og

¹ SEPA-initiativet er omtalt i punkt 3.1 og i vedleggets punkt A.3.2.1. i første delrapport.

Banklovkommisjonens tidligere delutredninger om virksomhetsregulering av finansforetak og finanskonsern. Arbeidsgruppen har informert Banklovkommisjonen om arbeidet.

4. Utgangspunkter for gjennomføringen

4.1. Fullharmonisering og nasjonale valg

Betalingstjenestedirektivet er i utgangspunktet et fullharmoniseringsdirektiv, jf. artikkel 86 nr. 1. Direktivet tar sikte på å skape et enhetlig rettslig rammeverk for hvem som skal kunne tilby betalingstjenester i EØS-området. Fullharmonisering innebærer at en ved gjennomføring i norsk rett må velge de løsningene direktivet foreskriver. På en del punkter gjøres det imidlertid uttrykkelig unntak fra fullharmoniseringen ved at direktivet åpner for nasjonal valgfrihet. Dette gjelder blant annet valg av metode for beregning av kapitaldekning for betalingsforetak, og spørsmålet om en bør ha enklere regulering av særlig enkel betalingstjenestevirksomhet. Drøftingen av hva arbeidsgruppen finner hensiktsmessig på de enkelte punktene gjøres fortløpende under de aktuelle kapitler i rapporten. Noen viktige punkter en nevnt i punkt 4.3, mens det i vedleggets B.2 er det gitt en oversikt over forslagene til nasjonale valg for hele direktivet.

4.2. Lovteknisk løsning

Et direktiv er bindende med hensyn til det resultat som skal oppnås, men overlater til statene å bestemme form og metode for gjennomføringen, jf. EØS-avtalen artikkel 7 bokstav b. Ettersom betalingstjenestedirektivet i utgangspunktet er et fullharmoniseringsdirektiv, inneholder det en rekke detaljerte regler. Det vil likevel innenfor rammen av fullharmoniseringen være et visst rom for å tilpasse terminologi og systematikk til etablert begrepsbruk og lovtekniske løsninger i norsk rett. Det må imidlertid sørges for at det innholdsmessig oppnås fullt samsvar med direktivets bestemmelser på de punkter direktivet krever dette. Som utgangspunkt vil derfor en norsk gjennomføring som ligger relativt nært opp til ordlyden i direktivet, best ivareta hensynet til et direktivkonformt nasjonalt regelverk. På den annen side kan norsk språkdrakt og regelverkstradisjon tilsi andre formuleringer enn en ren direktivoversettelse.

Arbeidsgruppen har vurdert om det bør lages en særlov for betalingsforetak eller om reguleringen av slike foretak best kan innpasses i eksisterende virksomhetslover.

Et betalingsforetak vil tilby sine betalingstjenester enten basert på midler som foretaket har stilt til kundens (tjenestemottakers) disposisjon i form av kreditt eller basert på midler som tjenestemottaker selv har overlatt til foretaket for gjennomføring av betalingsordren. Det vil si at betalingsforetakets virksomhet ofte vil innebære kreditt-tyting som reguleres av finansieringsvirksomhetsloven eller bevege seg nært opp mot innskuddsvirksomhet som reguleres av banklovene. Betalingsforetakene vil i mange tilfeller også måtte gi forskjellige former for oppgjørsgaranti overfor betalingsmottakerne – en virksomhet som normalt også reguleres av finansieringsvirksomhetsloven. Finansieringsvirksomhetsloven gir videre regler om konsesjonsvilkår, virksomhetsbegrensninger, soliditetskrav, taushetsregler osv – langt på vei på tilsvarende måte som det forutsettes i direktivet

Et naturlig valg ville derfor være å regulere forholdet ved å gjøre nødvendige endringer i finansieringsvirksomhetsloven.

Ettersom Banklovkommisjonen for tiden arbeider med en fullstendig revisjon av finansieringsvirksomhetsloven og andre virksomhetslover for ulike typer av finansforetak – i praksis en helt ny lov, vil det om ikke lenge bli foreslått regler som omfatter betalingsforetak. Det synes derfor ikke hensiktsmessig for arbeidsgruppen å foreslå betydelige endringer i finansieringsvirksomhetsloven nå. Av hensyn til dette og fordi betalingstjenestedirektivet har en rekke regler som bare delvis sammenfaller med finansieringsvirksomhetslovens, foreslår arbeidsgruppen at den offentligrettslige delen av betalingstjenestedirektivet i hovedsak gjennomføres ved forskrift som gis med hjemmel i nye lovbestemmelser i finansieringsvirksomhetsloven.

Arbeidsgruppen foreslår å innføre et nytt kapittel 4b i finansieringsvirksomhetsloven med regler om hvem som har rett til å yte betalingstjenester, konsesjonskrav og nærmere hjemler for å kunne fastsette forskrifter med mer detaljerte krav overfor betalingsforetak i overensstemmelse med direktivet. Videre gis det i kapittel 4b regler om utveksling av kundeopplysninger mellom foretak som driver betalingstjenestevirksomhet for å forhindre betalingsbedragerier. Hovedtyngden av bestemmelsene i direktivets avdeling II om betalingsforetak hjemles i dette kapitlet, med hovedtyngden av de materielle bestemmelser foreslås fastsatt i forskrifts form.

Arbeidsgruppen har som ledd i denne vurderingen kommet til at det ikke vil være hensiktsmessig å la betalingsforetakene være en (av flere) typer finansieringsforetak. Arbeidsgruppen er kjent med at Banklovkommisjonen vurderer å la betalingsforetak bli å anse som et finansieringsforetak i en fremtidig ny finansforetakslov, men arbeidsgruppen mener at direktivet har så vidt mange avvikende regler i forhold til gjeldende finansieringsvirksomhetslov kapittel 3 at en felles regulering ikke er hensiktsmessig.

Arbeidsgruppen har videre konstatert at de eksisterende forskriftshjemlene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3 som gir hjemmel for regulering av finansieringsforetak, ikke vil være dekkende for å kunne gjennomføre betalingstjenestedirektivet. Arbeidsgruppen har i denne forbindelse også vurdert om gjeldende finansieringsvirksomhetslov § 3-1 første ledd annet punktum; ”Nærmere regler om finansieringsforetak og deres virksomhet kan fastsettes ved forskrifter gitt av Kongen”, kan anses som tilstrekkelig hjemmel for forskriften som skal gjennomføre betalingstjenestedirektivets offentligrettslige del. Gruppen har imidlertid lagt til grunn at selv om lovhjemmelen er svært generelt utformet og tilsynelatende rekker svært vidt, bør den lovgivende myndighet fastsette de overordnede reglene for en helt ny type institusjon. Dette tilsier som nevnt at betalingsforetak i utgangspunktet bør reguleres særskilt gjennom noen hoved- og hjemmelsbestemmelser i et nytt kapittel 4b og at de mer detaljerte krav fastsettes i forskrift. Der finansieringsvirksomhetsloven allerede har korresponderende regler om for eksempel tilsyn, taushetsplikt osv anser arbeidsgruppen det som hensiktsmessig at forskriften kun henviser til disse.

Videre foreslås det i finansieringsvirksomhetsloven § 1-4 første ledd å presisere at betalingsforetak har rett til å drive finansieringsvirksomhet, samt at betalingsforetak

kan inngå i finanskonsern (§ 2a-6). Arbeidsgruppen har også vurdert gjeldende regler i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 4a (Valutavirksomhet) og kommet til at definisjonen av valutavirksomhet bør begrenses til virksomhet som består i omsetning av valuta, jf. § 4a-1.

Andre lovforslag er en tilføyelse i kredittilsynsloven slik at betalingsforetak kommer under tilsyn, og et par mindre tilføyelser i hvitvaskingsloven for å sikre at betalingsforetak faller inn under dette regelsettet.

Bestemmelsene i direktivets artikkel 26 om betalingsforetaks adgang til betalings-systemer som skal ivareta hensynet til konkurransen, foreslås plassert i et nytt kapittel 5 i betalingssystemloven.

4.3. De nasjonale valgene

En samlet oppstilling av samtlige nasjonale valg som er foreslått er gjort i vedleggets tabell B.2. Når det gjelder de nasjonale valgene knyttet til betalingsforetakene er det valgt maksimal fleksibilitet med hensyn til kapitaldekningsregler, men likevel slik at finanskonsern ikke får særskilt kapitaldekning for betalingsforetak. Det stilles krav om juridisk separasjon av alle kundemidler i alle betalingsforetak. Adgangen direktivet gir til fleksibilitet i tilsynet foreslås også utnyttet.

Et siste punkt gjelder adgang til å ha et enklere regelsett for begrenset virksomhet med betalingstjenester utført av fysiske og juridiske personer. Dette har blitt lagt inn som en mulighet etter direktivet for å gjøre det enklere å få enkelte former for penge-overføring over i legale former med økt kontroll mot misbruk for å dekke over økonomisk kriminalitet. Arbeidsgruppen foreslår også at denne adgangen utnyttes.

5. Regulering av adgangen til å yte betalingstjenester

5.1. Innledning

Direktivet setter blant annet begrensninger med hensyn til hvilke typer institusjoner som skal kunne tilby betalingstjenester. Direktivet beskriver videre en ny institusjonstype – betalingsforetak – som skal ha anledning til å tilby betalingstjenester, herunder nærmere føringer for hvordan et betalingsforetak skal organiseres og drives.

5.2. Gjeldende rett

Finansieringsvirksomhetsloven har ingen regler som direkte regulerer hvem som kan tilby betalingstjenester. Derimot regulerer finansieringsvirksomhetsloven og bank-lovene en rekke aktiviteter eller ytelser som er en del av eller har naturlig sammenheng med en betalingstjeneste.

For å kunne gjennomføre en betalingstransaksjon fra en person til en annen, må betalers institusjon nødvendigvis motta de midler som skal overføres fra betaler, alternativt må betalers institusjon gi kreditt til betaler for midler som overføres til betalingsmottaker. Videre innebærer betalingstransaksjonen at betalers og/eller betalingsmottakers institusjon gir en form for garanti for oppgjøret til betaler og/eller

betalingsmottaker i overføringsperioden. Mottakers institusjon vil dessuten ofte oppbevare mottatte midler for mottaker for en kortere eller lengre periode.

Hvis betalers eller mottakers midler oppbevares av betalingsformidler over en kortere eller lengre tid og de private partene av forskjellige grunner finner det praktisk at betalingsformidler oppbevarer et noe større beløp enn det en konkret betalings-transaksjon gjelder, nærmer man seg raskt området for innskuddsvirksomhet som ifølge sparebank- og forretningsbankloven i utgangspunktet bare kan drives av spare og forretningsbanker. Dekkes overføringsbeløpet av en kreditt fra betalingsformidler, vil det bli regulert av finansieringsvirksomhetsloven § 1-2 som definerer som finansieringsvirksomhet å ”yte, formidle eller stille garanti for kreditt”. I samme lovs § 1-4 er regulert hvem som kan drive finansieringsvirksomhet. Foruten banker og forsikringsselskaper – som begge må ha konsesjon etter hhv banklovene og forsikringsloven – er det finansieringsforetak med konsesjon eller visse utenlandske institusjoner som kan drive finansieringsvirksomhet. Også det å gi betalingsmottaker garanti for at han vil få oppgjør etter en gjennomført betalingstransaksjon, vil kunne falle inn under definisjonen av finansieringsvirksomhet.

Lov om betalingssystemer regulerer ikke hvem som kan tilby betalingstjenester. Denne loven pålegger i § 3-2 meldeplikt til Kredittilsynet for systemer for betalings-tjenester for aktører som lovlig kan tilby dette etter annen lovgivning. De meldte systemene for betalingstjenester er i så fall underlagt Kredittilsynets kontroll og tilsynet kan gi pålegg ut fra hensynet til at betalingstjenestene skal være sikre, effektive og samordnete. Loven § 1-1 definerer system for betalingstjenester som ”systemer basert på standardvilkår for overføring av penger mellom kundekonti i banker og finansieringsforetak når overføringene bygger på bruk av betalingskort, tallkoder eller annen form for selvstendig brukerlegitimasjon utstedt til en ubestemt krets”.

For så vidt gjelder interbankssystemer, krever lov om betalingssystemer § 2-3 at systemer med betydning for den finansielle stabiliteten har konsesjon fra Norges Bank. Interbankssystemer defineres i loven § 1-1 som ”systemer basert på felles regler for avregning, oppgjør eller overføring av penger mellom kredittinstitusjoner.”

Lov om e-pengeforetak er basert på et EU-direktiv om det samme og regulerer virksomheter som utsteder e-penger. Utstedelse av e-penger er uttrykkelig unntatt fra finansieringsvirksomhetsloven og anses heller ikke som innskuddsvirksomhet etter banklovene. E-pengeforetaksloven har videre bestemmelser om konsesjon, soliditetskrav, virksomheten som e-pengeutsteder, tilsyn, taushetsplikt m.v. på samme måte som betalingstjenestedirektivet har slike regler for betalingsforetak.

5.3.Direktivet

5.3.1. Direktivets saklige virkeområde – begrepet betalingstjenester

Betalingstjenestedirektivet regulerer tilbud og tilbydere av betalingstjenester. Artikkel 29 pålegger medlemsstatene å forby andre enn de som defineres som ytere av betalingstjenester eller som er uttrykkelig unntatt fra direktivets virkeområde, å tilby betalingstjenester. Artikkel 10 første ledd bestemmer at institusjoner som har til

hensikt å yte betalingstjenester uten å være kredittinstitusjon, e-pengeforetak, postgirokonto, sentralbank eller stat/fylkeskommune/kommune som ikke opptrer som offentlig myndighet, samt de som i medhold av direktivets artikkel 26 har fått tillatelse eller unntak for forenklet betalingstjenestevirksomhet, må ha tillatelse som betalingsforetak.

Et sentralt element i spørsmålet om hvor langt betalingstjenestedirektivet rekker, direktivets saklige virkeområde, er hva som regnes som betalingstjenester. Begrepet betalingstjenester er definert i artikkel 4 nr. 3, jf. vedlegget til direktivet og artikkel 2 nr 1, med den negative avgrensningen av virkeområdet som fremgår gjennom unntakene oppstilt for en rekke tjenester og transaksjoner i direktivet artikkel 3.

I den norske oversettelsen av direktivet som er inntatt i Ot.prp. 94 (2008-2009), er ”betalingstjenester” definert slik:

”Betalingstjenester (definisjon 3 i artikkel 4)

1. Tjenester som gjør at kontanter kan plasseres på en betalingskonto, samt alle operasjoner som kreves for å drive en betalingskonto.
2. Tjenester som gjør at kontanter kan tas ut fra en betalingskonto, samt alle operasjoner som kreves for å drive en betalingskonto.
3. Utførelse av betalingstransaksjoner, herunder overføringer av midler på en betalingskonto, med brukerens yter av betalingstjenester eller med en annen yter av betalingstjenester:
 - Utførelse av direkte debiteringer, inkludert direkte engangsdebiteringer,
 - utførelse av betalingstransaksjoner ved bruk av et betalingskort eller en tilsvarende innretning,
 - utførelse av pengeoverføringer, herunder faste betalingsordrer.
4. Utførelse av betalingstransaksjoner der midlene er omfattet av en kredittgrense for brukeren av betalingstjenesten:
 - Utførelse av direkte debiteringer, inkludert direkte engangsdebiteringer,
 - utførelse av betalingstransaksjoner ved bruk av et betalingskort eller en tilsvarende innretning,
 - utførelse av kredittoverføringer, herunder faste betalingsordrer.
5. Utstedelse og/eller anskaffelse av betalingsinstrumenter.
6. Pengeoverføringer.
7. Utførelse av betalingstransaksjoner der betalerens samtykke i å utføre en betalingstransaksjon blir gitt ved hjelp av en telekommunikasjons-, digital- eller IT- innretning og betalingen blir foretatt til operatøren av telekommunikasjonsinnretningen, IT-systemet eller nettverket, som bare opptrer som mellommann mellom brukeren av betalingstjenesten og leverandøren av varene og tjenestene.”

Hva som anses som en betalingstjeneste, herunder alle unntakene fra direktivet, er nærmere redegjort for i arbeidsgruppens delrapport I, se punkt 5.3.2, og det vises til omtalen der for arbeidsgruppens vurdering av spørsmålet. Det er også gitt visse synspunkter på begrepet betalingstjeneste under kapittel 6 nedenfor under omtale av særlig viktige begreper.

5.3.2. Hvem som etter direktivet kan tilby betalingstjenester

Direktivet regner i artikkel 1 opp seks kategorier av tilbydere av betalingstjenester. Dette er

- a) Kredittinstitusjoner i henhold til artikkel 4 nr. 1 bokstav a) i direktiv 2006/48/EF,
- b) institusjoner for elektroniske penger i henhold til artikkel 1 nr. 3 bokstav a) i direktiv 2000/46/EF,
- c) postgirokontorer som i henhold til nasjonal lovgivning har rett til å yte betalingstjenester,
- d) betalingsinstitusjoner i henhold til dette direktiv,
- e) Den europeiske sentralbank og nasjonale sentralbanker når disse ikke opptrer som monetære myndigheter eller andre offentlige myndigheter, og
- f) medlemsstatene eller deres regionale eller lokale myndigheter når disse ikke opptrer som offentlige myndigheter.

I artikkel 29 pålegges medlemsstatene å forby aktører ”som verken er ytere av betalingstjenester eller eksplisitt er utelukket fra virkeområdet til dette direktiv, å yte de betalingstjenestene som er oppført i vedlegget”. Aktører i en av de seks kategorier av tilbydere som er nevnt i artikkel 1 over kan tilby betalingstjenester.

Også aktører som faller under unntaksbestemmelsene i direktivets artikkel 3, kan tilby betalingstjenester. Unntaksbestemmelsene i direktivets artikkel 3 gjelder eksempelvis pengevekslingsvirksomhet der midlene ikke holdes på en betalingskonto (artikkel 3 bokstav f), tilbydere av tekniske tjenester til betalingstjenestetilbyder når tilbyder av den tekniske tjenesten ikke kommer i befatning med de overførte midlene (artikkel 3 bokstav j), tilbydere av betalingstjenester som kun kan brukes i en eller et begrenset antall forretninger (artikkel 3 bokstav k) m.fl. For nærmere omtale av unntaket i direktivets artikkel 3 vises til arbeidsgruppens delrapport I punkt 5.3.2.

Direktivets artikkel 26 åpner for at aktører kan få tillatelse eller unntak for forenklet betalingstjenestevirksomhet. Disse forholdene er nærmere omtalt nedenfor under kapittel 12.

For aktører som tilbød betalingstjenester før 25. desember 2007 og hadde adgang til det etter nasjonal lovgivning, gjelder overgangsregelen i artikkel 88. Her tillates blant annet at videre drift fortsetter til 30. april 2011.

5.3.3. Geografisk virkeområde

De offentligrettslige reglene i direktivet gjelder betalingstjenester som ytes i ”Felleskapet”, altså i EØS. se direktivets artikkel 2 nr 1 første punktum. Det er ingen valutamessige begrensninger for når direktivet kommer til anvendelse.

Det er konsesjonsmyndighetene i landet der betalingsforetakets hovedkontor befinner seg som gir tillatelse til å tilby betalingstjenester, se direktivets artikkel 10 nr 1 siste punktum og artikkel 10 nr 3. Tillatelsen vil i så fall være gyldig slik at betalingsforetaket kan tilby de tjenester tillatelsen omfatter i alle medlemsstatene, se direktivets artikkel 10 nr 9.

Ønsker vedkommende betalingsforetak å yte tjenester også i et annet EØS-land, skal foretaket underrette relevante myndigheter i hjemlandet om dette, se direktivet artikkel 25. Hjemlandsmyndighetene skal deretter innen gitte frister underrette vertslandsmyndighetene om forholdet samt gi nærmere angitt informasjon. Det gis i samme artikkel også føringer for samarbeid mellom tilsynsmyndigheter om tilsyn og kontroll ved virksomhet som drives i annet land.

Artikkel 17 gir føringer for bruk av agenter, filialer eller utsetting av virksomheter. Der dette skjer over landegrensene er det også her gitt regler om underretning til og samarbeid mellom tilsynsmyndighetene.

De nærmere regler om tilsynsmyndighetenes rapporteringer og samarbeid over landegrensene er redegjort nærmere for i rapportens kapittel 16.

5.4. Arbeidsgruppens vurderinger

Arbeidsgruppen foreslår at det inntas et nytt kapittel 4b i finansieringsvirksomhetsloven som særskilt regulerer betalingstjenestevirksomhet. Her foreslås tatt inn bestemmelser om hvem som har rett til å tilby betalingstjenester. I utkastet § 4b-1 foreslås, blant annet gjennom henvisninger til annen norsk lovgivning, at de samme seks typer institusjoner som beskrevet i direktivet artikkel 1 kan tilby betalings-tjenester. Det bemerkes i denne sammenheng at det i Norge i dag ikke er noen offentligrettslig regulering om etablering og/eller drift av postgirokontorer. Arbeidsgruppen finner det likevel nødvendig av hensyn til en korrekt gjennomføring av direktivet å tillate postgirokontor å yte betalingstjenestevirksomhet.

Hva som anses som betalingstjeneste er definert i arbeidsgruppens forslag til endringer i finansavtaleloven § 11, jf. delrapport I. Det vises til lovutkastet § 4b-1 tredje ledd.

Betalingsforetak er en ny type institusjon som skal kunne tilby betalingstjenester. Arbeidsgruppen foreslår at krav til konsesjon som betalingsforetak samt forskriftshjemmel for ytterligere regulering av konsesjonssøknad, etablering og drift av betalingsforetak tas inn i lovutkastet § 4b-2. Arbeidsgruppen viser til at betalingsforetak etter direktivet har en begrenset adgang til å yte kreditt, og derfor driver finansieringsvirksomhet. Listen over hvem som kan drive med finansieringsvirksomhet, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-4, må derfor suppleres.

Hva spesielt gjelder det å motta midler fra betaler med sikte på å gjennomføre en betalingstjeneste, forutsettes det i direktivets artikkel 16 nr 2 at dette ikke skal anses som innskudd eller andre tilbakebetalingspliktige midler i henhold til bankdirektivet (direktiv 2006/48) artikkel 5. I betalingstjenestedirektivets artikkel 16 nr 4 står dessuten et uttrykkelig forbud mot at betalingsforetak driver innskuddsvirksomhet. Arbeidsgruppen antar at midler som overleveres til et betalingsforetak i egenskap av betalingsformidler vil kunne være på et høyere beløp enn nødvendig for å dekke konkrete gitte betalingsoppdrag. Det må også forventes at enkelte betalingstilbydere vil tilby kunden renter på midler som står "på vent" for å bli overført ved betalingsordre. Kunden vil kunne ta ut midler fra slik konto, enten fordi kunden får overført midler (innbetalinger) fra andre til sin konto eller fordi kunden avstår fra å gjennom-

føre et betalingsoppdrag. Midlene på et betalingsforetaks konto skiller seg likevel fra innskudd fordi eneste formål med kontoen og beløpet som står på den er at de skal eller er brukt til betalinger. Videre er det strenge regler for hva betalingsforetaket kan benytte midlene til, eventuelt hvordan betalingsforetaket skal sikre midlene, se direktivets artikkel 9. Sentralt her er at midlene skal holdes adskilt fra betalingsforetakets øvrige midler, se også fortalen punkt 11 nest siste punktum. Bestemmelsene om sikring av kundemidler er foreslått tatt inn i forskriftsutkastet kapittel 5. At midlene ikke skal anses som innskudd har blant annet den konsekvens at de ikke omfattes av banksikringslovens innskuddsgaranti. Kunden bør opplyses at midlene ikke er omfattet av innskuddsgarantien, se forskriftsutkastet § 3 og arbeidsgruppens forslag i delrapport I til finansavtaleloven § 15 annet ledd bokstav h) om at tilbyder av betalingstjeneste i forhåndsinformasjon før inngåelse av rammeavtale skal opplyse kunden om hvilke regler som gjelder for innskuddsgaranti.

Adgangen for et betalingsforetak etablert i et annet land i EØS-området til å drive virksomhet i Norge foreslås regulert i finansieringsvirksomhetsloven § 4b-1 annet ledd. Tilsynsmyndighet er Kredittilsynet og kredittilsynsloven (lov 7. desember 1956 nr 1) § 1 foreslås utvidet til også å omfatte betalingsforetak.

Artikkel 88 om overgangsregler for foretak som allerede før 25. desember 2007 drev betalingsforetaksvirksomhet, foreslår arbeidsgruppen tas inn i en egen overgangsregel i lovutkastets del V.

6. Noen sentrale begreper

6.1. Innledning

Direktivet har i artikkel 4 en rekke definisjoner. En del av definisjonene er bare aktuelle for de privatrettslige bestemmelsene i direktivet, mens andre definisjoner er aktuelle for den offentligrettslige delen. En del av definisjonene vil være aktuelle for både den offentligrettslige og privatrettslige delen.

Arbeidsgruppen ga i første delrapport under kapittel 6 en bred omtale av de fleste begreper som benyttes i betalingstjenestedirektivet og definisjonene av disse. Arbeidsgruppen vil her derfor nøye seg med å omtale noen ytterligere begreper som står sentralt i den offentligrettslige delen av direktivet og i de lov- og forskrifts- endringer som arbeidsgruppen foreslår. Nedenfor omtales derfor begrepene ”betalingssystem”, ”agent” og ”filial”.

6.2. Gjeldende rett

Betalingssystemloven har i dag ikke en egen definisjon av begrepet ”betalingssystem”, men dette begrepet må etter lovens system og oppbygging dekke både ”interbanksystemer” og ”systemer for betalingstjenester”. ”Interbanksystemer” og ”systemer for betalingstjenester” er nærmere definert i betalingssystemloven § 1-1. Det vises ellers til omtalen av betalingssystemer i Banklovkommisjonens utredning nr. 2 (NOU 1996: 24) som lå til grunn for betalingssystemloven av 17. desember 1999 nr. 95, samt vedlegg A (Betalingssystemet i Norge) til arbeidsgruppens første delrapport.

Begrepet ”agent” er på finansområdet bl.a. brukt i finansavtaleloven kapittel 6 Agent- og rådgivningsoppdrag, men da i en privatrettslig betydning. ”Agent” er ikke nærmere definert i finansavtaleloven.

Den offentligrettslige reguleringen av finansmarkedene regulerer mange steder filialers virksomhet i Norge og utlandet, bl.a. filialer av utenlandske kreditt-institusjoner i Norge og filialer av norske banker som driver virksomhet i en annen EØS-stat. Begrepet ”filial” er definert og omtalt i mange EØS-relevante direktiver og således godt innarbeidet i norsk lovgivning, men noen definisjon er ikke utformet i norsk lovgivning.

6.3. Direktivet

Begrepene ”betalingssystem”, ”agent” og ”filial” er definert i direktivets artikkel 4 henholdsvis i nr. 6, 22 og 29.

Et ”betalingssystem”, er definert som et system for overføring av midler med formelle og standardiserte ordninger og felles regler for behandling, oppgjørssentralbehandling og/eller oppgjør av betalingstransaksjoner.

Med ”agent” menes i direktivet, en fysisk eller juridisk person som opptrer på vegne av et betalingsforetak for å yte betalingstjenester.

Med ”filial” menes et annet forretningssted uten selvstendig rettsevne enn hovedkontoret som er en del av et betalingsforetak, og som direkte utfører, helt eller delvis, de transaksjoner som inngår i betalingsforetakets virksomhet; alle forretningssteder etablert i samme medlemsstat av en betalingsforetak med hovedkontor i en annen medlemsstat skal anses som én enkelt filial.

6.4. Arbeidsgruppens vurderinger

Arbeidsgruppen mener at begrepet ”betalingssystem” bør defineres nærmere i betalingssystemloven som følge av arbeidsgruppens forslag til gjennomføring av direktivets artikkel 28 om tilgang til betalingssystemer, i et nytt kapittel 5 i loven. Etter arbeidsgruppens syn tilsvarer betalingssystemlovens definisjoner av ”interbank-systemer” og ”systemer for betalingstjenester” i sum direktivets definisjon av betalingssystemer.

Arbeidsgruppen foreslår at det i betalingssystemloven § 1-1 som nytt første ledd inntas en definisjon av betalingssystemer som bygger på definisjonen i direktivet. *”Med betalingssystem menes systemer for overføring av midler med formelle og standardiserte ordninger og felles regler for behandling, avregning og/ eller oppgjør av betalingstransaksjoner”*. Arbeidsgruppen presiserer at i begrepet ”behandling” også inngår prosessering av betalingstransaksjoner.

Arbeidsgruppen finner ikke behov for å foreslå egne lovbestemte definisjoner av begrepene ”agent” og ”filial”. Direktivets definisjoner må etter gruppens vurdering gi tilstrekkelige holdepunkter for en forståelse og avgrensning av begrepene.

7. Betalingsforetak – Krav om konsesjon

7.1. Innledning

Det følger av direktivets artikkel 10 at medlemsstatene skal innføre nasjonale konsesjonsordninger for virksomheter som ønsker å etablere seg som betalingsforetak. Juridisk person som ikke er kredittinstitusjon, e-pengeforetak, postgirokontor, sentralbank eller stat/fylkeskommune/kommune, jf. artikkel 1 nr. 1, må ha tillatelse som betalingsforetak for å kunne yte betalingstjenester i etableringslandet eller i en annen EØS-stat. Tillatelse fra nasjonale myndigheter skal gis på grunnlag av søknad etter reglene i artikkel 5, og det skal settes vilkår for tillatelsen etter reglene i bl.a. artikkel 10.

Betalingsforetak etablert med tillatelse fra en annen EØS-stat kan derimot yte betalingstjenester i Norge gjennom filial eller grensekryssende virksomhet, uten nærmere tillatelse fra norske myndigheter (artikkel 25).

Nasjonale myndigheter kan etter direktivets artikkel 26 gjøre unntak fra konsesjonskravene for både juridisk og fysiske personer som ønsker å drive betalingstjenestevirksomhet i enklere former og innenfor et begrenset virkeområde. Spørsmålet om en ordning med slik begrenset tillatelse skal innføres i norske rett drøftes i utredningens kapittel 12.

7.2. Gjeldende rett

Virksomhet som bare består i å drive innenlands betalingsformidling er i dag ikke direkte regulert, se bl.a. omtalen under punkt 5.2 om avgrensningen mot innskuddsvirksomhet og finansieringsvirksomhet. Finansieringsvirksomhetsloven har i § 3-3 regler om konsesjon for å kunne etablere og drive virksomhet som finansieringsforetak i Norge. Disse konsesjonsreglene gjelder bl.a. for foretak som driver finansieringsvirksomhet som nevnt i lovens § 1-4, jf. § 1-2, herunder finansieringsselskaper som i dag driver virksomhet som utstedere av betalingskort og/eller som innløsere. Foretak som driver valutavirksomhet skal ha konsesjon etter reglene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 4a. Konsesjonsreglene for e-pengeforetak er inntatt i e-pengeforetaksloven § 2-1.

I finansieringsvirksomhetsloven § 3-3 annet ledd er det oppstilt en rekke krav til konsesjonssøknaden for finansieringsforetak. Søknaden skal bl.a. inneholde vedtekter og driftsplan for de tre første årene. Det stilles detaljerte krav til innholdet i driftsplanene, blant annet om selskapsstruktur, driftsopplegg og rutiner for tjenester som skal tilbys, kapitalforhold, budsjetter og finansielle prognoser. For øvrig stiller loven krav om at søknaden skal inneholde de opplysninger som må anses å være av betydning for behandlingen av søknaden.

Finansieringsvirksomhetsloven § 3-3 tredje ledd bestemmer at konsesjon ikke skal gis dersom sentrale og ledende personer ikke har tilfredsstillende kunnskaper eller vandel. Etter fjerde ledd gis konsesjonsmyndighetene hjemmel til å fastsette vilkår for tillatelsen, for eksempel at virksomheten drives innenfor visse rammer ut fra de beskyttelsesverdige interesser.

Etter § 3-3 syvende ledd skal søkeren bli meddelt avgjørelse av søknaden innen seks måneder etter at søknad med alle opplysninger ble mottatt av konsesjonsmyndigheten.

Etter finansieringsvirksomhetsloven § 3-7 skal en tillatelse kunne tilbakekalles dersom virksomheten ikke er begynt innen ett år fra tillatelsen ble gitt. Tillatelsen skal også trekkes tilbake ved blant annet grov overtredelse av lover, forskrifter, konsesjonsvilkår mv.

7.3. Direktivet

Direktivets hovedbestemmelser om krav til konsesjon eller tillatelse for å drive virksomhet som betalingsforetak er nedfelt i artikkel 5 (søknad om tillatelse), artikkel 10 (tildeling av tillatelse), artikkel 11 (underretning om beslutning) og artikkel 12 (tilbakekalling av tillatelser). Videre er det fastsatt regler om registrering av tildelte tillatelser i artikkel 13 samt om endringsmeldinger i artikkel 14. En del krav som betalingsforetakene må oppfylle, for eksempel kapitalkrav, regnskapsregler og virksomhetsregler behandles senere i utredningen (kapitlene 8, 9 og 10).

Etter direktivets artikkel 10 nr. 1 skal medlemsstatene fastsette krav om tillatelse for å kunne drive betalingstjenestevirksomhet, med mindre slik virksomhet kan drives i kraft av konsesjoner som kredittinstitusjon, e-pengeforetak, postgirokontor, sentralbank eller stat/fylkeskommune/kommune som ikke opptrer som offentlig myndighet, jf. artikkel 1 nr. 1 og artikkel 29. Det følger videre av artikkel 10 nr. 1 annet punktum at tillatelse som betalingsforetak bare skal gis til virksomheter som er organisert som juridiske personer i medlemsstatene. Nasjonale myndigheter kan etter direktivets artikkel 26 likevel gjøre unntak fra disse kravene og gi fysiske personer en begrenset tillatelse til å yte betalingstjenester. Om det i Norge skal innføres ordninger med begrenset tillatelse er vurdert i utredningens kapittel 12.

I artikkel 10 nr. 2 fremgår det at den nasjonale konsesjonsmyndighet skal gi søkeren tillatelse til å drive som betalingsforetak så fremt søknaden er i overensstemmelse med kravene i artikkel 5, og direktivets materielle krav for øvrig, og konsesjonsmyndigheten, etter å ha vurdert søknaden, kommer frem til en samlet positiv vurdering. Konsesjonsmyndigheten kan fastsette vilkår for tillatelsen.

Direktivet fastsetter i artikkel 5 en detaljert liste over hva en søknad om tillatelse skal inneholde og hvilken informasjon som må følge med. Blant annet skal medfølge en virksomhetsplan som beskriver hvilke betalingstjenester som foretaket ønsker å tilby, en forretningsplan med budsjettprognose, dokumentasjon for tilstrekkelig startkapital, beskrivelse av interne regler for fortaksstyring og internkontroll, planlagte tiltak for sikring av kundemidler, strukturell organisering, tiltak for å motvirke hvitvasking av penger, identiteten til sentrale personer/aktører, vedtekter og så videre. Endringer i opplysninger gitt i søknaden skal meldes til konsesjonsmyndighetene (artikkel 14).

Underretning om tillatelse skal gis innen tre måneder etter mottak av en fullstendig søknad (artikkel 11). Dersom tillatelsen avslås, skal dette begrunnes av konsesjonsmyndigheten.

Artikkel 12 har regler om tilbakekall av tillatelse, blant annet som følge av at tillatelsen ikke er tatt i bruk innen tolv måneder etter at tillatelsen er gitt, at betalingsforetaket har gitt uriktige opplysninger i konsesjonssaken eller at foretaket ikke lenger oppfyller vilkårene for tillatelsen. Myndighetene kan videre tilbakekalle en tillatelse dersom foretakets virksomhet vil utgjøre en trussel mot stabiliteten i betalings-systemene. Beslutningen om tilbakekall av konsesjoner skal offentliggjøres.

Medlemsstatene skal etter artikkel 13 sørge for at det opprettes et internettbasert offentlig register over godkjente betalingsforetak med angivelse av hvilke betalings-tjenester tillatelsen omfatter. Registeret skal også omfatte fysiske og juridiske personer som er tildelt begrenset tillatelse til å yte betalingstjenester etter artikkel 26 (se kapittel 12).

7.4. Arbeidsgruppens vurderinger

Ettersom betalingsforetak normalt (også) vil yte kreditt i tilknytning til betalings-tjenester og således drive finansieringsvirksomhet, vil bestemmelsene om konsesjon i finansieringsvirksomhetsloven § 3-3, jf. § 1-2, i utgangspunktet komme til anvendelse på betalingsforetak.

Selv om gjeldende konsesjonsregler i finansieringsvirksomhetsloven til en viss grad er sammenfallende med direktivets krav, er det også forskjeller. En del forskjeller må tilskrives detaljeringsnivået og det forhold at finansieringsvirksomhetsloven skal gjelde flere typer finansieringsvirksomhet. For eksempel følger det ikke av norske rett at en tillatelse skal trekkes tilbake i tilfelle betalingsforetaket vil utgjøre en trussel mot stabiliteten i betalingssystemet, jf. artikkel 12 nr. 1 bokstav d). Her vil en eventuell tilsvarende eller korresponderende regel være at man faller tilbake på en generell regel som i finansieringsvirksomhetsloven § 3-7 om at tillatelsen kan trekkes tilbake ved forhold som gir grunn til å frykte for at en fortsettelse av virksomheten ikke vil være i tråd med allmenne interesser.

Enkelte bestemmelser i direktivet er videre i direkte strid med norske bestemmelser som generelt regulerer finansieringsforetak, for eksempel frist for meddelelse av om en søknad er innvilget. Her har direktivets artikkel 11 fastsatt en frist på tre måneder mens finansieringsvirksomhetsloven § 3-3 syvende ledd opererer med en frist på seks måneder. Noen av bestemmelsene, for eksempel om opprettelse av et eget register over betalingsforetak, artikkel 13, er heller ikke fastsatt i eller i medhold av norsk lov i dag.

Arbeidsgruppen foreslår således som omtalt i utredningen punkt 4.2, at direktivets krav i artikkel 10 nr. 1 om at betalingsforetak skal ha tillatelse for å kunne yte betalingstjenester fastsettes i nytt kapittel 4b i finansieringsvirksomhetsloven, jf. lovutkastet § 4b-2 første ledd. Et slikt grunnleggende vilkår må etter arbeidsgruppens vurdering gjennomføres i formell lovs form. Arbeidsgruppens forslag innebærer at det av finansieringsvirksomhetsloven fremgår at ingen kan drive virksomhet som betalingsforetak uten tillatelse fra norske konsesjonsmyndigheter, og at tillatelsen kan avgrenses til å gjelde én eller flere av de betalingstjenester som fremgår av vedlegget til betalingstjenestedirektivet, jf. arbeidsgruppens forslag i første delutredning om endring av finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav a)-e). En slik avgrensning av

konsesjonsområdet følger av alminnelige konsesjonsregler og er etter arbeidsgruppens vurdering tilstrekkelig forankret i artikkel 5 bokstav a), artikkel 13 annet ledd og artikkel 16 nr. 2 første setning.

Arbeidsgruppen legger videre opp til at direktivets bestemmelser som omtalt i punkt 7.3, gjennomføres i norsk rett i form av forskrifter fastsatt av Finansdepartementet med hjemmel i finansieringsvirksomhetsloven ny § 4b-2 tredje og fjerde ledd, jf. lovutkastet. Begrunnelsen for dette er nærmere omtalt i punkt 4.2.

Nedenfor i punktene 7.4.1 til 7.4.3 gis en nærmere redegjørelse for arbeidsgruppens forslag til gjennomføring av direktivets detaljerte konsesjonsregler i forskriftsutkastet kapittel 3 Tillatelse.

7.4.1. Søknad om tillatelse

I forskriftsutkastet § 4 første ledd oppstilles de krav som direktivets artikkel 5 fastsetter for innholdet i en søknad om tillatelse. Ved utformingen har arbeidsgruppen i stor grad fulgt ordlyden i artikkel 5, men har også hatt et sideblikk på gjeldende norske konsesjonsregler for andre typer institusjoner som omtalt i punkt 7.2.

Etter utkastet § 4 første ledd bokstav c) skal foretaket fremlegge en virksomhetsplan som for det første skal vise den eller de betalingstjenestene som foretaket planlegger å yte. Arbeidsgruppen foreslår at foretaket i søknaden også skal gi en beskrivelse av planlagt kredittytting. Som følge av at et betalingsforetak etter direktivet artikkel 16 nr. 3 kan yte kreditt i forbindelse med utføring av betalingstjenester (jf. forskriftsutkastet § 3 fjerde ledd), vil foretaket etter norsk rett drive finansieringsvirksomhet etter definisjonen i finansieringsvirksomhetsloven § 1-2. Arbeidsgruppen foreslår riktignok en tilføyelse i finansieringsvirksomhetsloven § 1-4 nr. 5 om at betalingsforetak får slik rett til å drive finansieringsvirksomhet, men det vil samtidig være nødvendig for konsesjons- og tilsynsmyndigheten å kunne vurdere om omfanget av planlagt kredittytelse står i rimelig forhold til de betalingstjenester som foretaket skal yte og omfanget av disse.

Søknaden skal bl.a. etter forskriftsutkastet § 4 bokstav j) inneholde opplysninger om personer som direkte eller indirekte innehar kvalifiserte eierandeler i foretaket, størrelsen på deres respektive eierandeler og dokumentasjon på deres egnethet. Arbeidsgruppen viser her til tilsvarende regel i direktivets artikkel 5 bokstav h) som legger til grunn at begrepet kvalifisert eierandel skal ha samme betydning som etter artikkel 4 nr. 11 i det konsoliderte bankdirektiv 2006/48/EF.

Foretaket skal etter direktivets artikkel 5 bokstav j) gi opplysninger om foretakets valgte revisorer og revisjonsselskaper som definert i direktiv 2006/43/EF av 17. mai 2006 om lovfestet revisjon av årsregnskap og konsernregnskap. Dette kravet er foreslått gjennomført i forskriftsutkastet § 4 bokstav l) gjennom en henvisning til lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer. Se for øvrig forskriftsutkastets § 13 om revisjon, jf. artikkel 15.

Arbeidsgruppen foreslår å gjennomføre reglene i direktivets artikkel 14 om opprettholdelse av tillatelse i forskriftsutkastet § 4 tredje ledd og § 6 annet ledd (se punkt

7.4.3). Skjer det endringer i de opplysninger og den dokumentasjon som er gitt i søknaden, skal betalingsforetaket uten ugrunnet opphold underrette tilsynsmyndigheten om dette. Underretningsplikten vil også gjelde etter at eventuell tillatelse er tildelt betalingsforetaket.

Arbeidsgruppen har i forskriftsutkastet § 4 ikke foreslått å angi uttrykkelig til hvilken myndighet en konsesjonssøknad skal sendes, men har som utgangspunkt for andre regler i forskriftsutkastet lagt til grunn at Finansdepartementet vil være konsesjonsmyndighet. Det følger bl.a. av forskriftsutkastet § 5 første ledd at en avgjørelse i konsesjonssaken skal meddeles konsesjonssøkeren innen tre måneder etter at "søknaden er mottatt av Departementet". Det vil etter dette være opp til Finansdepartementet å vurdere om hele eller deler av denne konsesjonskompetansen skal delegeres for eksempel til Kredittilsynet som etter arbeidsgruppens forslag bør være tilsynsmyndighet også for betalingsforetak, se omtalen under kapittel 15.

7.4.2. Tildeling og tilbakekall av tillatelse

Arbeidsgruppen foreslår som nevnt å gjennomføre direktivets artikler 10 til 14 om konsesjon i finansieringsvirksomhetsloven og i forskrifter. Direktivets krav i artikkel 10 nr. 1 om at betalingsforetak skal ha tillatelse for å kunne yte betalingstjenester foreslås inntatt i lovutkastet § 4b-2 første ledd mens de mer detaljerte direktivregler i artikkel 10 nr. 2-9 til artikkel 14 fastsettes i forskrifter i medhold av finansieringsvirksomhetsloven ny § 4b-2 tredje ledd.

Vilkåret i artikkel 11 om at konsesjonsmyndighetens avgjørelse av søknad om tillatelse skal meddeles søkeren innen tre måneder, foreslår arbeidsgruppen å gjennomføre i forskriftsutkastet § 5 første ledd. Dersom søknaden ikke inneholder de opplysninger som er nødvendige for å avgjøre om tillatelse skal gis, regnes tre måneders fristen fra det tidspunkt slike opplysninger ble mottatt av konsesjonsmyndigheten. Avslås søknaden, skal konsesjonsmyndigheten begrunne avslaget.

Videre følger det av forskriftsutkastet § 5 annet ledd at konsesjonsmyndigheten kan sette vilkår for tillatelsen, herunder at betalingsforetaket skal drive på en bestemt måte eller innenfor visse rammer, og at det kan fastsettes andre vilkår i samsvar med de formål som reglene om betalingsforetak skal ivareta. Tillatelsen kan videre begrenses til å gjelde én eller flere av de aktiviteter som arbeidsgruppen i første delrapport foreslo å innta i lov av 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven) § 11 første ledd bokstav a)-e). Etter arbeidsgruppens syn følger slik vilkårssetting og avgrensning av konsesjonsområdet av alminnelige konsesjonsregler og er etter det arbeidsgruppen kan se forutsatt i artikkel 5 bokstav a), artikkel 13 annet ledd og artikkel 16 nr. 2 første setning.

Forskriftutkastet § 5 tredje ledd oppstiller absolutte krav om å få tillatelse til å drive som betalingsforetak. Dersom kravene ikke oppfylles skal konsesjonsmyndigheten nekte tillatelse. For det første skal betalingsforetaket ha forretningskontor og hovedkontor i Norge (artikkel 10 nr. 3). Videre skal søknaden tilfredsstillende kravene etter § 4 (artikkel 10 nr. 2, jf. artikkel 5). Dersom konsesjonsmyndigheten ikke er overbevist om at eiere av kvalifisert eierandel og erververe av slike eierandeler tilfredsstiller fastsatte kriterier for egnethet (direktivets artikkel 10 nr. 6), skal konsesjonssøknaden

avslås. Som momentliste for å vurdere kriteriene for egnethet har arbeidsgruppens foreslått en henvisning til tilsvarende regler i finansieringsvirksomhetsloven § 2-4 annet ledd, jf. Ot. prp. nr. 80 (2008-2009). Videre vil det være grunnlag for å nekte tillatelse dersom styremedlemmer, daglig leder eller andre personer som skal inngå i den faktiske ledelse av virksomheten eller deler av denne, ikke innehar nødvendige kvalifikasjoner og yrkeserfaring til å utøve stillingen eller vervet. Mangelfull vandel vil også kvalifisere til avslag på søknaden. Foretaket vil heller ikke få tillatelse dersom det er grunn til å anta at foretaket ikke vil oppfylle de krav som stilles i lov eller i medhold av lov, eller at virksomheten vil være i strid med ærbarhet eller rettsordenen forøvrig.

Utover dette følger det av forskriftsutkastet § 5 fjerde ledd (som etter forslaget gjennomfører artikkel 10 nr. 4) at myndigheten ved konsesjonsbehandlingen skal vurdere om foretakets kapital- og soliditetsforhold er betryggende, herunder om startkapitalen står i rimelig forhold til den planlagte virksomhet, og om organisasjons- og driftsplanen er betryggende i forhold til den virksomhet som skal drives. Videre om foretaket har solide ordninger for styring av sin betalingstjenestevirksomhet, herunder en klar organisasjonsstruktur med veldefinerte, åpne og konsekvente ansvarslinjer, effektive framgangsmåter for å identifisere, håndtere, overvåke og rapportere risiko som betalingsforetaket er eller kan bli utsatt for. Konsesjonsmyndigheten skal også legge vesentlig vekt på om foretaket har betryggende ordninger for internkontroll, herunder betryggende administrasjons- og regnskapsprosedyrer i forhold til arten, størrelsen og kompleksiteten til de betalingstjenester som ytes av foretaket.

Det følger av artikkel 10 nr. 5 at dersom et betalingsforetak foruten betalingstjenester samtidig driver andre typer forretningsvirksomhet, kan myndighetene kreve at det opprettes en separat enhet for betalingstjenestevirksomheten. Arbeidsgruppens foreslår at denne muligheten for adgang til stille separasjon som et vilkår gjennomføres i forskriftsutkastet § 5 femte ledd. Når et betalingsforetak foruten betalings-tjenester yter andre forretningsaktiviteter som nevnt i § 2 annet ledd bokstav a)-c), kan konsesjonsmyndigheten som vilkår for tillatelsen kreve at det opprettes en separat enhet for betalingstjenestevirksomheten, så fremt betalingsforetakets øvrige forretningsvirksomhet kan bidra til å redusere enten betalingsforetakets økonomiske soliditet eller Kredittilsynets mulighet til å føre tilsyn med at foretaket driver i overensstemmelse med lover og regler. Med separat enhet mener arbeidsgruppen her en egen forretningsmessig juridisk enhet i form av for eksempel et søster- eller datterselskap.

Foretakets vedtekter og vedtektsendringer skal godkjennes av Kredittilsynet, jf. forskriftsutkastet § 5 sjette ledd. En slik godkjenningsordning er i overensstemmelse med alminnelig praksis hos Kredittilsynet for andre typer tilsynsenheter.

Dersom det finnes en nær tilknytning mellom betalingsforetaket og andre fysiske eller juridiske personer, skal konsesjonsmyndigheten etter forskriftsutkastet § 5 sjuende ledd, jf. artikkel 10 nr. 7, bare gi tillatelse dersom denne tilknytningen ikke hindrer et forsvarlig tilsyn med betalingsforetaket. Videre skal konsesjonsmyndigheten bare gi tillatelse dersom en tredjestats lover og forskrifter som regulerer forhold vedrørende én eller flere fysiske eller juridiske personer som betalingsforetaket har nær tilknyt-

ning til, eller dersom vanskeligheter ved håndheving av nevnte lover og forskrifter, ikke hindrer et effektivt tilsyn, jf. forskriftsutkastet § 5 åttende ledd som foreslår å gjennomføre direktivets artikkel 10 nr. 8.

Arbeidsgruppen legger opp til at direktivets artikkel 12 om tilbakekall av gitte tillatelser gjennomføres som foreslått i forskriftsutkastet § 7.

Etter utkastet § 7 første ledd kan konsesjonsmyndigheten helt eller delvis tilbakekalle en tillatelse dersom betalingsforetaket

- ikke gjør bruk av tillatelsen innen tolv måneder fra den dag tillatelsen ble gitt, gir uttrykkelig avkall på bruk av tillatelsen eller har opphørt å utøve sin virksomhet i mer enn seks måneder,
- har fått tillatelsen ved hjelp av uriktige erklæringer eller andre uregelmessigheter,
- ikke lenger oppfyller vilkårene for å få tillatelse, eller
- utgjør en trussel mot stabiliteten i betalingssystemene ved å fortsette sin betalingstjenestevirksomhet.

Videre kan en tillatelse tilbakekalles helt eller delvis såfremt vilkårene for tilbakekall etter lovgivningen for øvrig er oppfylt. Enhver tilbakekalling av tillatelse skal begrunnes av konsesjonsmyndigheten og meddeles de berørte parter. Myndighetene har ansvar for å offentliggjøre en tilbakekalt tillatelse.

7.4.3. Igangsetting og registrering av tildelte tillatelser

Arbeidsgruppen har i forskriftsutkastet § 6 foreslått noen regler med krav som betalingsforetaket må oppfylle før virksomheten kan igangsettes etter at tillatelse er gitt og foretaket er registrert i Foretaksregisteret.

Er det inntrådt endringer i forhold til betalingsforetaks tidligere innsendte organisasjons- og driftsplan, typisk i forbindelse med konsesjonssøknaden etter forskriftsutkastet § 4, skal betalingsforetaket sende Kredittilsynet en oppdatert plan før virksomheten settes i gang. En slik underretningsplikt følger av direktivets artikkel 14. På bakgrunn av endringene i organisasjons- og driftsplanen kan Kredittilsynet stille de vilkår som anses påkrevd for å sikre at virksomheten blir drevet på en forsvarlig måte.

Direktivet har i artikkel 13 regler om registrering og offentliggjøring av tildelte tillatelser. Kredittilsynet har på sin hjemmeside på Internettet etablert et tilsvarende konsesjonsregister for andre typer tilsynsenheter uten at dette i dag er nedfelt i norske offentligrettslige regler. Arbeidsgruppen foreslår likevel at artikkel 13 gjennomføres forskriften, jf. forskriftsutkastet § 8.

Kredittilsynet skal etter forskriftsutkastet § 8 første ledd føre et offentlig, internett-basert register over betalingsforetak med tillatelse til å yte betalingstjenester i Norge samt eventuelle agenter og godkjente filialer. Registeret skal også omfatte juridiske og fysiske personer, deres agenter og filialer, som eventuelt har fått begrenset tillatelse i samsvar med de regler og krav som arbeidsgruppen foreslår i forskriftsutkastet §§ 18 til 22 (jf. artikkel 26).

Registeret skal inneholde opplysninger om de betalingstjenester som betalingsforetaket har tillatelse til å yte eller som den fysiske eller juridiske personen er registrert for. Betalingsforetak skal i registeret være atskilt fra andre juridiske og fysiske personer med slik begrenset tillatelse til å yte betalingstjenester.

8. Betalingsforetak – Kapitalkrav og sikring av midler

8.1. Innledning

Brukerne av betalingsforetak overlater midler til foretaket for å håndtere betalinger og andre overføringer av midler. I slik forvaltning av andres midler oppstår det en risiko. For banker og andre foretak som står for slik forvaltning er det formulert kapitalkrav for å beskytte samfunnet (brukerne av det aktuelle foretaket) for risikoen de utsettes for. Denne vurderingen er også gjort gjeldende for betalingsforetak, jf. direktivets artikler 6 – 8. I tillegg inneholder direktivet særskilte bestemmelser om sikring av kundenes midler ved at de skal holdes atskilt fra foretakenes øvrige midler, jf. direktivets artikkel 9.

8.2. Gjeldende rett

Ettersom betalingsforetak er en ny gruppe institusjoner i norsk rett, eksisterer det ikke kapitalkravsregler for slike foretak i dag. Det eksisterer heller ikke bestemmelser med krav om separasjon av kundemidler fra øvrige midler hos foretak som yter betalings-tjenestevirksomhet.

Lovendringer og ny kapitalkravsforskrift som gjennomfører de såkalte Basel II reglene, EU-kapitaldekningsdirektivene 2006/48/EF (CRD) og 2006/49/EF (CAD), trådte i kraft 1. januar 2007. Kravene i kapitaldekningsforskriften, som gjennomfører de nevnte direktiver, omfatter alle finansinstitusjoner i Norge.

Betalingsforetak skal i henhold til betalingstjenestedirektivet underlegges egne kapitalkrav. Disse kapitalkrav vil være noe annerledes utformet enn gjeldene krav til ansvarlig kapital for finansinstitusjoner. Det er blant annet ikke et krav i direktivet om et 8 pst kapitalkrav (at ansvarlig kapital i prosent av et nærmere definert beregningsgrunnlag skal være minst 8 pst). Kravet vil bli satt av myndighetene i forhold til den virksomheten som foretaket driver, men selve definisjonen av ansvarlig kapital vil være den samme som for reglene om finansinstitusjoner etter gjeldene rett. Det er for øvrig ikke et direktivkrav at et betalingsforetak skal konsolideres med en finansinstitusjon som måtte eie et slikt foretak. Slik konsernreguleringen er gjennomført i finansieringsvirksomhetslovens § 2a-9, åpner imidlertid betalingstjenestedirektivet for at det kan fastsettes at betalingsforetak som inngår i finanskonsern som er regulert på konsernnivå, ikke skal pålegges egne kapitalkrav. Den konkrete innføringen av kapitalkrav for betalingsforetak i norsk rett gir derfor mulighet for nasjonal tilpasning, som myndighetene særskilt må vurdere.

8.3.Direktivet

8.3.1. Kapitalkrav

8.3.1.1. *Innledning*

Direktivets regler om betalingsforetaks kapitaldekning sikter mot en kapital med et rimelig forhold til virksomheten. Ettersom betalingsforetak er en helt ny type institusjon – både juridisk og reelt – er det i hele EØS-området betydelig tvil om hva som vil være en god utforming av kapitalkravet. I direktivet er det derfor kravet formulert i alternativer med nasjonale valgmuligheter.

Bestemmelsene er i direktivets artikler 6 – 8. Artikkel 6 har regler om minste startkapital, artikkel 7 viser til kapitaldekningsdirektivet for å vise hvilke aktiva som kan regnes med i kapitalen samtidig som det fastslås at kapitalen skal være den største av startkapitalkravet og kravet til løpende virksomhet. For betalingsforetak i finanskonsern som er underlagt kapitaldekningsreglene, kan det bestemmes at kapitalkravet på konsolidert basis for konsernet skal være tilstrekkelig. Artikkel 8 har de detaljerte reglene om kapitaldekning for løpende virksomhet, og her er det nasjonalt valg av en eller flere av tre metoder.

8.3.1.2. *Overordnet bestemmelse*

Den overordnede bestemmelsen om kapitalens størrelse og om hva som teller som kapital finnes i artikkel 7. Her slås det i nr 1 fast at kapitalen skal være den største av startkapitalkravet og kravet til løpende virksomhet. Nr 2 viser til kapitaldekningsdirektivet for å vise hvilke aktiva som kan regnes med, og fastslår at samme kapitalelement ikke kan brukes til å oppfylle flere krav til kapitaldekning. I nr 3 gir et nasjonalt valg adgang til å bestemme at betalingsforetak som inngår i finanskonsern som etter kapitaldekningsregelverket må ha kapitaldekning for den totale virksomheten, har tilstrekkelig kapital gjennom reglene morselskapet er underlagt. Om dette valget kan gjøres avhenger av hvordan det konsoliderte bankdirektivet er gjennomført i nasjonal rett.

8.3.1.3. *Bestemmelse om minste startkapital*

Etter artikkel 6 skal medlemsstatene kreve at betalingsforetak ved oppstart

- a) Har kapital på minst 20 000 euro (160 000 kroner) om den bare skal drive med pengeoverføringer (tjeneste nr. 6 i vedlegget).
- b) Har kapital på minst 50 000 euro (400 000 kroner) om den bare skal formidle betalinger initiert med telefon eller it-innretning (tjeneste nr. 7 i vedlegget).
- c) Har kapital på minst 125 000 euro (1 000 000 kroner) om den skal yte andre eller alle tjenester slik de er definert i vedlegget.

Siden direktivet er et fullharmoniseringsdirektiv, må alle disse grensene for startkapital gjennomføres.

8.3.1.4. *Kapital knyttet til løpende virksomhet*

I artikkel 8 åpner direktivet for tre nokså ulike metoder for beregning av kapital forbundet med løpende virksomhet.

Etter metode A skal ansvarlig kapital være minst 10 % av forrige års faste kostnader, men likevel slik at tilsynet kan justere kravet ved vesentlige endringer i virksomheten.

Fram til foretaket har vært i virksomhet i et helt år, skal kravet være en ansvarlig kapital på minst 10 % av faste kostnader etter foretakets forretningsplan (som tilsynet kan kreve justering av om den ikke anses realistisk).

Som faste kostnader regnes personalkostnader (lønn, pensjon, sosiale kostnader), leiekostnader for kontor (inkl. tilhørende driftskostnader), kontraktsbundne leiekostnader til datautstyr m.v. og avskrivninger. Arbeidsgruppen legger til grunn at regnskapslovgivningen definerer presist hva som skal inngå i disse faste kostnadene.

Etter metode B knyttes ansvarlige kapital til aktiviteten i foretaket målt gjennom gjennomførte betalinger. Som et normalt mål på aktiviteten i foretaket beregnes BV (betalingsvolum) som en tolvdel av verdiene av samtlige betalingstransaksjoner utført i det foregående året. Ut fra BV konstrueres denne aktivitetsavhengige variabelen som summen av

- 4,0 % av BV inntil 5 millioner euro,
- 2,5 % av BV mellom 5 og 10 millioner euro,
- 1,0 % av BV mellom 10 og 100 millioner euro,
- 0,5 % av BV mellom 100 og 250 millioner euro,
- 0,25 % av BV utover 250 millioner euro.

Den aktivitetsavhengige variabelen vil dermed stige med betalingsvolumet, men ikke prosentvis like sterkt når aktiviteten øker ved større volumer. Dermed får en tatt hensyn til at faren for, og konsekvensene av feil i enkelthendelser må antas å bli mindre jo større den samlede aktiviteten er. I matematisk økonomisk språkdrakt kan det sies at funksjonen er sprangvis lineær og degressivt stigende med betalingsvolumet. Denne variabelen skal multipliseres med en faktor som metode B og C har felles og som er knyttet til bredden i foretakets virksomhet. Den blir definert nedenfor.

Etter metode C knyttes ansvarlige kapital til aktiviteten i foretaket målt ved renter og provisjonsinntekter. Det konstrueres en indikator på netto inntekt i foretaket (NI) som summen av:

- Renteinntekter (+),
- Rentekostnader (–),
- mottatte provisjoner og honorarer (+), og
- andre driftsinntekter (+).

Ekstraordinære poster skal ikke tas med, mens utgifter ved driftsutsetting, kan trekkes fra om utgiftene betales til et annet foretak under tilsyn i samsvar med samme direktiv. Beregningen baseres på tall for forrige regnskapsår, men det er likevel regler som sikrer at kravet ikke forsvinner ved et tilfeldig år med særlig lave inntekter.

Den aktivitetsavhengige variabelen i dette tilfellet beregnes som summen av

- i. 10 % av NI inntil 2,5 millioner euro,
- ii. 8 % av NI mellom 2,5 og 5 millioner euro,
- iii. 6 % av NI mellom 5 og 25 millioner euro,

- iv. 3 % av NI mellom 25 og 50 millioner euro,
- v. 1,5 % av NI over 50 millioner euro.

Her blir den aktivitetsavhengige variabelen sprangvis lineær og degressivt stigende med inntektene fra virksomheten, og har dermed de samme egenskapene som omtalt over. Også denne variabelen skal multipliseres med faktoren som nå skal defineres.

Den felles faktoren som knytter aktivitetsmålene i B og C til bredden i betalingsforetakets virksomhet er

- 0,5 for foretak som bare skal drive med pengeoverføringer (tjeneste nr. 6 i vedlegget).
- 0,8 for foretak som bare skal formidle betalinger initiert med telefon eller it-innretning (tjeneste nr. 7 i vedlegget),
- 1,0 for foretak som skal yte andre eller alle tjenester slik de er definert i vedlegget.

Tilsynets adgang til korreksjon. For alle tre metoder kan tilsynet etter å ha vurdert foretakets rutiner for håndtering av risiko, kreve at den ansvarlige kapitalen skal være inntil 20 % større enn etter beregningene, men tilsynet kan også tillate en reduksjon i den ansvarlige kapitalen på inntil 20 % av beregnet behov for ansvarlig kapital.

8.3.2. Sikring av midler

Direktivet åpner i utgangspunktet for at betalingsforetak kan drive med annen næringsvirksomhet av alle typer, jf. artikkel 16 nr 1 c) som her drøftes i kapittel 10. Klientmidler fra betalingstjenesteaktivitet må i så fall separeres fra foretakets øvrige midler i samsvar med bestemmelser i artikkel 9 nr 1. Separasjonsbestemmelsene kan etter artikkel 9 nr 3 også gjøres gjeldende for betalingsforetak som ikke driver annen næringsvirksomhet.

Direktivet gir i nr 1 reglene for utformingen av kravet om separasjon. Betalingsforetaket kan holde betalingsmidler atskilt på en klientkonto som det har i bank eller er investert i det myndighetene definerer som sikre og likvide eiendeler. Midler plassert på denne måten må ha særskilt beskyttelse i situasjoner med insolvens. Alternativt kan midlene forsikres av forsikringsselskap eller kredittinstitusjon som ikke tilhører samme konsern som betalingsforetaket. Det er i utgangspunktet betalingsforetaket som velger et av sikringstiltakene, men valget som gjøres kan underkjennes gjennom tilsynsvedtak.

Dersom betalingsforetaket disponerer midler som bare delvis skal benyttes til framtidige betalingstransaksjoner, bestemmes det i nr 2 at midlene som er ment for betalingsformål skal sikres etter bestemmelsene i nr 1. Dersom det er ukjent hvor mye som skal brukes til betalingsformål, kan nasjonale myndigheter bestemme at en rimelig andel, for eksempel fastslått basert på tidligere erfaring, blir sikret i samsvar med reglene i nr 1.

Etter nr 4 kan det gjennom regel eller tilsynsvedtak bestemme at sikringskravene bare skal gjelde for beløp som for hver enkelt kunde overstiger et beløp svarende til 600 euro.

8.4.Arbeidsgruppens vurderinger

8.4.1. Kapitalkravet

Poenget med kapitalkrav er å beskytte samfunnet (brukerne av betalingsforetaket) for risikoen brukerne utsettes for ved at foretaket håndterer midler ment for brukernes betalinger. Den alminnelige risiko knyttet til den økonomiske virksomheten som drift av et slikt foretak representerer, skiller seg ikke fra den som andre eiere av næringsvirksomhet står overfor og gir ikke grunnlag for særskilte krav til kapitalens størrelse. Utfordringen som direktivet i betydelig grad legger over på medlemslandene er å finne fram til et kapitalkrav som ivaretar det samfunnsmessige beskyttelsesbehovet på en god måte.

8.4.1.1. Tellende kapital, minste startkapital og kapitalkrav for betalingsforetak i finanskonsern

Når det gjelder tellende kapital og minste startkapital foreslås det i forskriften vist til Beregningsforskriften for bestemmelsen om hva som kan telle som kapital. Det er ikke nasjonale valg omkring minste startkapital, og forskriftens § 10 svarer til direktivets artikkel 6.

Norge har gjennomført det konsoliderte bankdirektivet på en slik måte at konsernregelen i artikkel 7 nr 3 kan utnyttes. Arbeidsgruppen foreslår at bestemmelsen om konsolidert kapitaldekning tas i bruk, og vil påpeke at dette kan vise seg å bli den viktigste beslutningen for faktisk kapitaldekning. Det vil være tilfelle om betalingsforetak i praksis blir etablert som datterselskap i finanskonsern.

8.4.1.2. Utformingen av krav for løpende virksomhet

Direktivet overlater til medlemslandene å velge mellom svært ulike metoder for å håndtere risikoen ved den løpende virksomheten. Alle reflekterer virksomhetens omfang, men det er uklart i hvilken grad de kan sies å reflektere den spesifikke risikoen som samfunnet bør kreve særskilt beskyttelse mot.

Arbeidsgruppen vil likevel bemerke at det kan sies at metode A er enkel og vil være praktisk brukbar allerede tidlig i et betalingsforetaks liv. Om metode B eller C skal brukes utelukkende basert på prognoser for foretakets liv, blir kapitalkravet svært usikkert anslått.

Mot metode A kan det imidlertid innvendes at den i liten grad relaterer seg til den underliggende reelle risiko som samfunnet trenger beskyttelse mot. Kapitalkravet vil trolig også kunne reduseres ved at foretaket omklassifiserer reelt sett faste kostnader til variable kostnader. Om betalingsforetaket også driver annen (ikke regulert) virksomhet, vil det også være problem med å

identifisere den reelle kostnadsdriveren bak de faste kostnadene og dermed om den aktuelle faste kostnaden skal inngå i beregningsgrunnlaget eller ikke.

Metode B har den fordelen at den knytter kapitalen til betalingsvolumet, og dermed trolig nærmere til det reelle samfunnsmessige beskyttelsesbehovet. Skaleringen av kravet må sies å være arbitrær ettersom det ikke foreligger annet enn noen enkle regneøvelser utført for Kommisjonen illustrerer kravet. Disse beregningene kan ikke sies å verifisere at nivået eller veksten i kapitalkravet – både relatert til aktivitetsnivå og til bredden i aktiviteten – er høvelig. Tilsynets margin for endring i kravet i forhold til hovedregelen er vidt ($\pm 20\%$), og reflekterer at det ikke foreligger studier av hva som vil være passe i forhold til samfunnets beskyttelsesbehov. En tilleggsgrunn til at det er behov for vide rammer er at vellykkede nystartete selskap kan ha rask vekst gjennom flere år. Om det da ikke er rom for å øke kravene, vil kapitalen kunne bli liggende for lavt gjennom vekstperioden sett i forhold til de underliggende behovene.

Metode C baserer seg på at det er en sammenheng mellom betalingsforetakets netto inntekter (netto renteinntekter, gebyrer og andre driftsinntekter) og risikonivået ved virksomheten. Heller ikke her foreligger data som kan si noe om hvor adekvat nivået på og veksten i kravet vil være. Det vil også være en svært spekulativ øvelse å prøve å ekstrahere slike data fra bankregnskaper basert på den statistikken som allerede produseres. Det kan synes tvilsomt om netto rente og gebyrinntekt kan utgjøre noen god indikator for det samfunnsmessige beskyttelsesbehovet.

Direktivet overlater til nasjonalt valg hvilken eller hvilke metoder som skal brukes og kriterier for å velge mellom dem. I den svenske utredningen påpekes det at metodene gir svært sprikende resultater og at det er ikke noe klart mønster i resultatene slik at for eksempel kunne angi preferert metode ut fra alder, størrelse eller bredde i virksomheten. Det framholdes også at korrelasjonen mellom aktivitetsmålene synes liten.

Sverige tar sikte på å utnytte adgangen til nasjonalt valg ved å overlate til Finansinspektionen (FI) å avgjøre når hvilken metode skal brukes. Det påpekes i den svenske utredningen at FI i denne sammenhengen skal ta hensyn til det enkelte betalingsforetaks virksomhet og risikoen forbundet med den. I praksis, sies det ”innebär detta att institutet i sin ansökan om tillstånd har möjlighet att föreslå och argumentera för användning av en viss metod. Institutet ska kunna visa en korrekt beräkning av kapitalkraven med vederbörliga underlag. Institutet ska på förfrågan från FI kunna visa att kapitalkravet upprätthålls över tiden. För att möjliggöra en god tillsyn av betalningsinstitut ska dessa kvartalsvis rapportera in underlag som visar på att man uppfyller kapitalkraven. Institutet ska även ges möjlighet att byta metod om förhållandena i företaget ändras”. Også Danmark har valgt en slik tilnærming.

8.4.1.3. *Konklusjon*

Analysene som arbeidsgruppen er kjent med gir ikke grunn til å trekke konklusjoner om hvilket kapitalkrav som best dekker det samfunnsmessige beskyttelsesbehovet. For kapitalkravet til frittstående betalingsforetak i normal drift er det lite grunnlag for å treffe en presis konklusjon, og konklusjonen kan utsettes gjennom å åpne for alle utforminger samtidig som Kredittilsynet kan vedta – etter en dialog med tilsynsobjektet – hvilken regel som skal brukes av det enkelte tilsynsobjekt.

For arbeidsgruppen synes det som metode A kan passe for virksomheten i de første par årene i et foretaks virksomme liv samtidig som foretaket også rapporterer slik at kravet etter metode B kan kalkuleres. Basert på sammenhengen med det samfunnsmessige beskyttelsesbehovet kan det antas at metode B vil være å foretrekke for virksomhet som er i drift. Et viktig forbehold gjelder imidlertid kalibreringen av kravet, m.a.o. om nivået på kravet blir rimelig. Det er vel grunn til å tro at fleksibiliteten gjennom marginen tilsynet vil ha til å øke eller senke kravet med inntil 20 prosent i forhold til en enkel bruk av regneregelen vil være tilstrekkelig. Arbeidsgruppen vil presisere at også denne adgangen til skjønn i tilsynet bør kunne brukes.

Arbeidsgruppen registrerer at flere land vil overlate valget av metode enten til foretakene eller til tilsynsmyndigheten i lys av risikoen i det enkelte foretaket. Fra starten av ser arbeidsgruppen dette som en akseptabel metode og foreslår at Kredittilsynet som en tilsynsbeslutning kan anvisa et av de alternative kravene i lys av situasjonen for det enkelte betalingsforetak. Foretaket pålegges å gi et begrunnet forslag om hvilken metode som skal velges i sin søknad om konsesjon, og kan dermed også be om endring av metodevalg om de mener metoden de er pålagt å bruke ikke er hensiktsmessig.

I håp om at det kan bidra til et regelverk som er noe enklere å forstå foreslås det at de tre metodene A – C tas inn som et vedlegg til forskriften, mens reglene om startkapital og kapital ved løpende drift og om hva som teller med som kapital i disse sammenhengene er foreslått som § 9 og 10 i forskriften.

Når det er vunnet erfaring, kan endringer i regelverket med mer entydige regler og færre tilsynsbeslutninger omkring kapitaldekningen vurderes.

8.4.2. Kravet om sikring av midler

Når det gjelder sikringskravene, er viktig å merke seg at direktivet ikke forutsetter at betalingsforetak bare driver med betalingstjenester eller annen nær tilknyttet finansiell virksomhet. Det er ikke i direktivet noe som direkte forhindrer at en stormarkedskjede eller en dagligvarekjede får konsesjon som betalingsforetak uten at denne virksomheten er skilt ut i eget foretak. Om et betalingsforetak driver med annet enn betalingstjenester og nær tilknyttet virksomhet som valutaveksling, stiller direktivet et absolutt krav om separasjon slik at midler mottatt av kunder for å gjennomføre betalinger skal holdes fra midler som inngår i selskapet vanlige forvaltning.

En kan dermed se direktivets strenge krav om separasjon av midler for selskap som også driver helt annen virksomhet enn som betalingsforetak som et tiltak som nettopp tar sikte på å åpne for at for eksempel supermarkedsjeder lager betalingsforetak. Det kan vurderes som ønskelig for å sikre konkurranse.

Det vil imidlertid være slik at også ”rene” betalingsforetak driver annen kapitalforvaltning, i.e. forvaltning av egenkapitalen. Betalingsforetak har heller ikke adgang til å ta imot ”innskudd”. Kundemidler som står inne i betalingsforetakene er midler som er disponert for bruk til betalinger. Det kan ikke være urimelig å kreve at slike midler holdes atskilt på særskilt kundekonto i bank. Arbeidsgruppen er under en viss tvil kommet til at den vil foreslå å kreve særskilt sikring av midler også for betalingsforetak uten annen virksomhet etter direktivets artikkel 16 nr 1 c.

Når det gjelder bestemmelsen om sikring av en forholdsmessig del av midlene som forvaltes for kunder forstår arbeidsgruppen bestemmelsen som aktuell blant annet om et stormarked har konsesjon som betalingsforetak. Det er da lett å tenke seg forhåndsbetaling av midler inn på en konto som disponeres med et kort som kan brukes i alle butikker i stormarkedet. Ved bruk av kortet i butikker stormarkedet driver direkte, vil kortbruken representere forhåndsbetaling, mens det ved betaling i andre butikker vil være en betalingstjeneste som utføres.

Bestemmelsen i artikkel 9, nr 4 som åpner for at kundemidler inntil 600 euro (om lag 5000 kroner) ikke skal sikres gjennom separasjon eller forsikring synes lite aktuell for den gruppen betalingsforetak som dekkes av reglene som her foreslås.

Arbeidsgruppen foreslår regler i samsvar med konklusjonene over i forskriftens § 11. Begge måtene å sikre midlene på etter artikkel 9, nr 1 er foreslått gjennomført.

9. Betalingsforetak – Regnskap, revisjon og dokumentasjonsplikt

9.1. Innledning

Direktivets artikkel 15 omhandler krav til betalingsforetakets regnskapsføring og revisjon av årsregnskaper. Artikkel 19 fastsetter regler om betalingsforetakets plikt til å oppbevare all relevant dokumentasjon i minst 5 år.

9.2. Gjeldende rett

De EU-rettsakter som er opplistet i direktivets artikkel 15 og i punkt 9.2 første avsnitt nedenfor, er i hovedsak gjennomført i regnskapsloven av 17. juli 1998 nr. 56. Finansinstitusjoner og andre foretak som er underlagt tilsyn etter kredittilsynsloven av 7. desember 1956 nr. 1 er regnskapspliktige etter regnskapsloven, jf. regnskapsloven § 1-2 nr. 5.

EUs forordning nr. 1606/2002 om anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder (”IFRS-forordningen”) med tilpasninger til EØS-avtalen, er gjennomført i norsk lov gjennom regler i regnskapsloven § 3-9. Finansdepartementet har med hjemmel i § 3-9

fastsatt forskrift 21. januar 2008 nr. 57 om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder (forenklingsforskriften). Etter forskriftens § 1-1 gjelder denne i utgangspunktet ikke for finansinstitusjoner og andre enheter som er under tilsyn av Kredittilsynet.

Med hjemmel i regnskapsloven § 10-1 tredje ledd fastsatte imidlertid Finansdepartementet 30. januar 2009 forskrift om endring av forskrift 16. desember 1998 nr. 1240 om årsregnskap mm. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike. Endringsforskriften innebærer tilpasning av årsregnskapsforskriftens bestemmelser om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder (IFRS) til kravene som gjelder for ordinære foretak som utarbeider regnskap etter forskrift om forenklet anvendelse av IFRS (forenklingsforskriften).

Forslag til endringer i lov av 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer for gjennomføring av EØS-forpliktelser som svarer til EUs revisjonsdirektiv 2006/43/EF, ble fremmet ved Ot.prp. nr. 78 (2008-2009)².

Det er i norsk lovgivning fastsatt en rekke bestemmelser som pålegger finansinstitusjoner og andre typer finansforetak å oppbevare regnskapsdokumentasjon, jf. artikkel 19. Regler som bestemmer at banken skal oppbevare informasjon er bl.a.:

- **Bokføringsloven** har i § 13 bestemmelser om oppbevaring av diverse regnskapsmateriale.

De kanskje mest relevante bestemmelsene i denne sammenheng er § 13 første ledd nr 2 (som omhandler blant annet spesifikasjoner av konto-/kundeopplysninger som nevnt i loven § 5), og § 13 første ledd nr 3 (omhandler blant annet regnskapsmateriale og dokumentasjon av bokførte opplysninger). Disse opplysningene skal oppbevares i 10 år etter regnskapsårets slutt, jf. annet ledd.

Etter § 13 nr 5, jf. annet ledd skal avtaler som gjelder virksomheten – likevel ikke avtaler av mindre betydning – oppbevares i 3 år og 6 måneder etter regnskapsårets slutt. Denne kortere oppbevaringsplikten gjelder for såkalt sekundærdokumentasjon, nemlig avtaler som muliggjør kontroll av fullstendigheten og riktigheten for den pliktige regnskapsrapporteringen (kan for eksempel verifisere at alle transaksjoner er blitt bokført, at det er foretatt korrekt periodisering, at regnskapsbilagene faktisk er riktige og så videre). Disse avtaler blir normalt utarbeidet forut for den transaksjonen som blir bokført. I den grad avtalen direkte dokumenterer en bokført opplysning, så er avtalen oppbevaringspliktig i 10 år som primærdokumentasjon etter loven § 13 nr 2.

- **Ligningsloven** § 6-4 pålegger banker og andre finansinstitusjoner oppgave- og opplysningsplikt overfor ligningsmyndighetene. En skattyter kan bli utsatt for gjenopptakelse av ligning i 10 år, se ligningsloven § 9-6. De oppgavepliktige etter ligningsloven § 6-1 plikter å innrette sine regnskaper/noteringer slik at

² Ikke vedtatt pr 1. juni 2009

oppgaver som avgis (eller kan kreves avgitt) til ligningsmyndighetene kan kontrolleres. Det er antatt at ligningsmyndighetene har denne kontrollmuligheten så lenge en skattesak kan gjenopptas – og med da en tilsvarende oppbevaringsplikt for finansinstitusjonene.

- **Foreldelsesloven:** I tilfelle tvist med kunden, må finansinstitusjonen kunne dokumentere sitt krav, alternativt at finansinstitusjonen har innfridd kundens krav. Foreldelsesloven § 4 bestemmer for eksempel at kundens krav mot finansinstitusjonen (typisk innskudd) først foreldes 20 år etter at melding er gitt etter finansavtaleloven § 23 om at det ikke har vært bevegelse på kontoen i 10 år. Bankens krav mot kunden foreldes normalt etter 3 år, men har kunden utstedt gjeldsbrev er det en 10 års foreldelsesfrist etter foreldelsesloven § 5.
- **Hvitvaskingsloven § 22** (som gjennomfører tilsvarende bestemmelser i hvitvaskingsdirektivet, 2005/60/EF) bestemmer at banken skal oppbevare kopi av informasjon som er brukt i forbindelse med legitimasjonskontroll i fem år etter at kundeforholdet er opphørt. Opplysninger fra en mistenkelig transaksjon som banken har undersøkt nærmere skal oppbevares i fem år etter at transaksjonen er gjennomført.

9.3.Direktivet

Det fremgår av artikkel 15 nr. 1 at følgende EU-rettsakter på finans- og selskapsområdet får tilsvarende anvendelse for betalingsforetak ved utarbeidelsen av foretakets årsregnskaper og konsoliderte regnskaper:

- Rådsdirektiv 78/660/EØF av 25. juli 1978, innlemmet i EØS-avtalens vedlegg XXII nr. 4. Dette direktivet ble sist endret ved det konsoliderte bankdirektiv 2006/46/EF.
- Rådsdirektiv 83/349/EØF av 13. juni 1983, innlemmet i EØS-avtalens vedlegg XXII nr. 4. Direktivet ble sist endret ved direktiv 2006/99/EF.
- Rådsdirektiv 86/635/EØF av 8. desember 1986 om bankers og andre finansinstitusjoners årsregnskaper og konsoliderte regnskaper (bankregnskapsdirektivet). Dette direktivet ble sist endret ved det konsoliderte bankdirektiv 2006/46/EF.
- Forordning 1606/2002 av 19. juli 2002 om anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder ("IFRS-forordningen"), innlemmet i EØS-avtalens vedlegg XXII punkt 10b.

Etter betalingstjenestedirektivets artikkel 15 nr. 2 skal årsregnskapene og de konsoliderte regnskapene revideres i henhold til EUs revisjonsdirektiv 2006/43/EF, med mindre betalingsforetaket er unntatt fra denne revisjonsplikten i henhold til direktiv 78/660/EØF og eventuelt direktivene 83/349/EØF og 86/635/EØF. Revisjonsdirektivet ble vedtatt 17. mai 2006, og trådte i kraft 29. juni 2006. Formålet med revisjonsdirektivet er å øke tilliten til den finansielle rapportering hos revisjonspliktige. Dette skal skje gjennom å sikre kvaliteten på revisjonen og styrke tilsynet med revisorene i EØS-området, herunder å tilrettelegge for samarbeid med andre lands revisortilsynsmyndigheter.

I revisjonsdirektivet behandles flere sider ved revisjonsvirksomhet, herunder godkjenning og registrering av revisorer og revisjonsselskaper, forholdet mellom revisor og revisjonsklient, harmonisering og forbedring av revisjonskvaliteten og forholdet til andre EØS-lands og tredjelands revisorer. I revisjonsdirektivet behandles dessuten offentlig tilsyn og kontroll, herunder krav til tilsynsmyndighetene, samarbeid mellom revisortilsynsmyndigheter i EØS-land og i tredjeland samt særlige krav som skal gjelde ved revisjon av foretak av ”allmenn interesse”, herunder krav om at slike foretak må etablere revisjonsutvalg.

For tilsynsformål skal medlemsstatene etter betalingstjenestedirektivets artikkel 15 nr. 3 kreve at betalingsforetak gir separat revisorbekreftet regnskapsinformasjon for betalingstjenester som er oppført i vedlegget og andre typer virksomheter omhandlet i artikkel 16 nr. 1. Forpliktelsene fastsatt i artikkel 53 i det konsoliderte bankdirektiv 2006/48/EF får tilsvarende anvendelse på revisorer eller revisjonsselskaper til betalingsinstitusjoner med hensyn til betalingstjenestevirksomheter, jf. artikkel 15 nr. 4.

Etter artikkel 19 skal medlemsstatene kreve at betalingsforetak oppbevarer all relevant dokumentasjon i henhold til direktivets avdeling II i minst fem år, dog uten at denne oppbevaringsplikten skal redusere betalingsforetakenes plikter etter hvitvaskingsdirektivet (2005/60/EF) eller andre relevant deler av Fellesskapets regelverk eller nasjonal lovgivning.

9.4. Arbeidsgruppens vurderinger

Arbeidsgruppen foreslår at regnskapsloven kommer til anvendelse på betalingsforetak på linje med andre finansinstitusjoner og enheter under tilsyn av Kredittilsynet, jf. regnskapslovens § 1-2 nr. 5, med mindre annet følger av forskrifter fastsatt i medhold av regnskapsloven § 10-1 og andre forskrifter fastsatt av Finansdepartementet. Forslag til regler om dette er inntatt i forskriftsutkastet § 12.

Betalingsforetaket skal ved utløpet av hvert halvår foreta regnskapsinnberetning til Kredittilsynet i overensstemmelse med skjemaer og tilhørende veiledninger utarbeidet av Kredittilsynet.

Dersom betalingsforetaket også driver andre forretningsaktiviteter enn betalingstjenester som nevnt i direktivets artikkel 16 nr. 1 og forskriftsutkastet § 2 tredje ledd, skal betalingsforetaks reviderte årsregnskap også omfatte en egen regnskapsoppstilling for slike andre forretningsaktiviteter. Det foreslås at Kredittilsynet vil kunne dispensere fra dette kravet for aktiviteter som nevnt i § 2 tredje ledd bokstav a).

Forslag til endringer i revisorloven som gjennomfører EØS-regler som svarer til EUs revisjonsdirektiv 2006/43/EF, er fremmet i Ot.prp. nr. 78 (2008-2009). Arbeidsgruppen legger til grunn at tilsvarende regler etter hvert skal gjelde for revisorer og revisjonsselskaper som skal forestå revisjon av betalingsforetaks årsregnskaper. Det er i forskriftutkastet inntatt regler om revisjon i § 13. Det foreslås at Kredittilsynet kan fastsette nærmere regler om revisjon av betalingsforetaks regnskaper.

Som omtalt foran under punkt 9.2 er det i den alminnelige lovgivningen fastsatt en rekke lovbestemte oppbevaringsplikter som også vil gjelde betalingsforetak. Det er likevel med sikte på korrekt gjennomføring av direktivets artikkel 19, og begrunnet i tilsynsformål, foreslått en egen bestemmelse i forskriftsutkastet § 14 om dette. Betalingsforetak skal i minst fem år oppbevare all dokumentasjon som kan være relevant for Kredittilsynets tilsyn med foretaket og kontroll med foretakets etterlevelse av den fastsatte tillatelse etter §§ 4 til 7. Oppbevaringskravet berører ikke annen oppbevaringsplikt i lovgivningen for øvrig.

10. Betalingsforetak – Virksomhetsbegrensning

10.1. Innledning

Et sentralt spørsmål er hva slags virksomhet betalingsforetaket kan drive med. Adgangen til å yte betalingstjenester – altså kjernevirksomheten som betalingsforetaket driver og som ligger nært opp til finansieringsvirksomhet og/eller bankvirksomhet – er nærmere omtalt under kapittel 5. I dette kapitlet omtales begrensninger med hensyn til hva betalingsforetaket eventuelt kan drive med i tillegg til å yte betalingstjenester.

10.2. Gjeldende rett

Fordi betalingsforetaks virksomhet ikke tidligere er regulert i Norge, finnes det naturlig nok heller ingen regler om hvilken virksomhet – annet enn betalingstjenestevirksomhet – et betalingsforetak kan drive. Derimot finnes regler i banklovene om bankenes enerett til å ta i mot innskudd samt i finansieringsvirksomhetsloven § 1-4 om hvem som har rett til å drive finansieringsvirksomhet, det vil si blant annet yte eller formidle kreditt, stille garanti for kreditt eller på annen måte medvirke ved finansiering.

Adgangen til å drive valutavirksomhet er særlig regulert i finansieringsvirksomhetsloven § 4a-1. Dette kan bare drives av banker, finansieringsforetak og kredittinstitusjoner. Foretak som kun driver valutavirksomhet kan gis konsesjon som finansieringsforetak med kun valutavirksomhet som formål se loven § 4a-2. Valutavirksomhet omfatter i henhold til § 4a-1 annet ledd foruten omsetning av valuta også betalingsformidling med utlandet. ”Betalingsformidling med utlandet” defineres samme sted som utførelse av hele eller deler av et betalingsoppdrag der betalingsmidler stilles til disposisjon for mottaker i et annet land enn der betalingsoppdraget ble gitt.

10.3. Direktivet

Direktivet setter i artikkel 16 rammer for hvilke virksomheter et betalingsforetak kan drive.

I tilknytning til å yte betalingstjenester, kan betalingsforetakene tilby tilknyttede tilleggstjenester som valutatjenester, oppbevaring av midler, lagre og behandle data samt drifte betalingssystemer for sine egne tjenester, se artikkel 16 nr 1 bokstav a) og b) Etter bokstav c) kan betalingsforetaket også drive andre foretningsvirksomheter enn betalingstjenester, hensyn tatt til relevante deler av fellesskapsretten og nasjonal lovgivning. I dette siste ligger at for eksempel en stormarkedskjede skal kunne få

konsesjon som betalingsforetak. I så fall, sier direktivet, må det ikke ligge begrensninger i nasjonal lovgivning for betalingsforetakets adgang til å drive annen virksomhet – eller omvendt at nasjonal lovgivning setter begrensning med hensyn til at den andre virksomheten også tilbyr betalingstjenester. Videre følger det av artikkel 10 nr 5 at konsesjons-/tilsynsmyndighetene ut fra soliditetshensyn eller muligheten til å føre kontroll, kan kreve at virksomheten med å tilby betalingstjenester opprettes som en separat enhet. I denne forbindelse nevnes også at det i artikkel 9 er anledning til å stille strengere krav til sikring av kundemidler der betalingsforetaket også driver annen forretningsvirksomhet, se artikkel 9 nr 1 jf. nr 3.

Etter artikkel 16 nr 2 kan betalingsforetaket i tilknytning til betalingstjenestene ha betalingskontoer så langt disse kun benyttes for betalingstransaksjoner. Slike betalingskontoer anses ikke som innskuddskontoer eller elektroniske penger. I artikkel 16 nr 4 står dessuten et uttrykkelig forbud mot at betalingsforetak driver innskuddsvirksomhet. Kontoholdet er en sentral del av betalingstjenestevirksomheten, og det vises til omtalen i kapittel 5.

Dersom betalingsforetaket tilbyr kreditt, må dette være som en tilleggstjeneste til betalingstjenestene og utelukkende gis i forbindelse med utførelse av betalingstransaksjonen og tilbakebetales innen tolv måneder, se direktivets artikkel 16 nr 3. I tillegg må midlene som lånes ut ikke være mottatt eller innehas av betalingsforetaket for å utføre en betalingstransaksjon og foretakets ansvarlige kapital må være tilstrekkelig – og i samsvar med tilsynsmyndighetenes krav – i forhold til den kreditt som totalt ytes.

Betalingsforetaket kan ikke utstede e-penger slik dette er definert i e-pengedirektivet, se direktivet artikkel 16 nr 2 siste punktum og fortalen punkt 9 siste punktum.

10.4. Arbeidsgruppens vurderinger

Arbeidsgruppen antar at det er mest hensiktsmessig å gi regler om betalingsforetaks adgang til å tilby de tilleggstjenestene som er beskrevet i direktivet i forskriften om betalingsforetak, og at gjennomføringen i hovedsak utformes på samme måte som det er regulert i direktivet. Det vises til forskriftsutkastet §§ 2 tredje ledd og 3. Forbudet mot å utstede e-penger foreslås tatt inn i forskriftsutkastet § 3 første ledd. Det foreslås videre at konsesjons-/tilsynsmyndighetenes mulighet etter artikkel 10 nr 5 til å stille som konsesjonsvilkår at betalingstjenestevirksomheten skilles fra annen virksomhet, hjemles i forskriftsutkastet § 5 femte ledd.

Om betalingsforetaket tilbyr kreditt eller andre virksomheter innenfor finansieringsvirksomhet som beskrevet, behøver ikke foretaket særskilt konsesjon for finansieringsforetak med mindre betalingsforetaket ønsker å tilby kreditt eller tilby finansieringsvirksomhet ut over de tilleggstjenestene det er beskrevet at betalingsforetaket kan tilby.

Fordi direktivet generelt gjelder betalingsformidling også over landegrensene, foreslår arbeidsgruppen at definisjonen av begrepet valutavirksomhet i finansieringsvirksomhetsloven § 4a-1 annet ledd begrenses til kun å gjelde handel med valuta.

11. Betalingsforetak – Bruk av agent eller andre medhjelpere. Ansvar ved driftsutsetting m.v.

11.1. Innledning

Et betalingsforetak vil kunne ha ønske om og behov for å gjøre bruk av medhjelpere. Dette kan være alt fra bistand til å utføre tjenester som betalingsforetaket har inngått avtale med kunden (betaler eller betalingsmottaker) om, og til bistand ved salg av og inngåelse av avtale med kundene om betalingstjenester. Den som yter bistanden kan være en frittstående leverandør eller en som betalingsforetaket har kontroll med gjennom for eksempel eierskap. Selv om betalingsforetaket benytter seg av slik bistand, er det viktig at dette ikke skaper uklarheter med hensyn til betalingsforetakets ansvar, verken overfor konsesjons-/tilsynsmyndigheter når det gjelder oppfyllelse av offentligrettslige krav eller i forhold til foretakets kunder.

11.2. Gjeldende rett

Det følger av norsk ulovfestet rett at det er vedkommende foretak som er tildelt konsesjon og som fremstår som utøver av virksomheten som er ansvarlig for at så vel offentligrettslige som privatrettslige krav etterleves, også der medhjelper benyttes. Disse prinsippene er også enkelte ganger uttrykkelig regulert i spesialbestemmelser omkring i lovverket, se for eksempel verdipapirhandelslovens § 10-16 annet ledd. Også i strafferettslig sammenheng kan foretaket holdes ansvarlig når noen som har handlet på vegne av et foretak har overtrådt et straffebud, se straffeloven kapittel 3a om straffeansvar for foretak. Med hensyn til foretakets ansvar overfor en avtalemotpart for kontraktsoppfyllelse der enten salgsagent eller underleverandør benyttes, følger det av alminnelig kontraktsrett at kjøper alltid kan rette sine krav mot sin kontraktsmotpart.

11.3. Direktivet

Direktivet artikler 17 og 18 inneholder dels materielle krav i forbindelse med bruk av medhjelpere, herunder ved utsetting av driftsfunksjoner og dels regler om melding til tilsynsmyndighetene om dette.

Etter artikkel 17 nr 1 skal betalingsforetak som ønsker å benytte en agent, melde fra om dette samt gi diverse informasjon til vedkommende tilsynsmyndighet. Etter at tilsynsmyndighetene har kontrollert opplysningene, skal agenten blant annet registreres i registeret over betalingsforetak. Skal agenten formidle betalingstjenester i en annen medlemsstat enn der betalingsforetaket er registrert, henviser artikkel 17 nr 3 til de nærmere regler i artikkel 25 for hvordan betalingsforetaket må sende melding om forholdet til konsesjons-/tilsynsmyndighetene i sin hjemstat samt om krav til samarbeid og informasjonsutveksling mellom tilsynsmyndighetene. Se om dette siste i punkt 16.3. Ved mistanke om forsøk på hvitvasking av penger eller økt risiko for dette i tilfelle bruk av agent i utlandet, skal tilsynsmyndigheten der agenten opererer, underrette tilsynsmyndigheten der betalingsforetaket hører hjemme om dette. Slik underretning skal også skje dersom det er mistanke om at etablering av filial i utlandet innebærer forsøk på hvitvasking eller øker risikoen for hvitvasking, se artikkel 17 nr 6.

Ønsker betalingsforetaket å sette ut driftsfunksjoner for betalingstjenester, må dette skje på en måte som ikke vesentlig forringer betalingsforetakets kontroll med driften og slik at foretakets ansvar for kvaliteten ved betalingstjenesten ikke pulveriseres, se artikkel 17 nr 7. Tilsynsmyndighetene skal underrettes om driftsutsettingen. Også betalingsforetakets kunder skal underrettes dersom noen opptrer på foretakets vegne, og artikkel 17 nr 8 pålegger betalingsforetaket at slik underretning blir gitt.

Medlemslandene skal påse at betalingsforetaket treffer rimelige tiltak for å sikre at direktivets krav blir overholdt samt kreve at betalingsforetaket er fullt ut ansvarlig for sin medhjelper eller underleverandør, se artikkel 18. Det presiseres her også at der foretaket benytter filial må medlemsstatene sørge for at foretaket er fullt ut ansvarlig for handlinger begått av hovedforetaket. Filialen er juridisk samme enhet som "hovedforetaket" og dette kravet antas å ha størst relevans ved filialetablering i utlandet fordi det er da det er størst reell fare for pulverisering av ansvar.

11.4. Arbeidsgruppens vurderinger

Arbeidsgruppen foreslår å ta inn direktivets bestemmelser om bruk av agenter og oppdragstakere i forskriftsutkastet. Også direktivets krav om underretning til Kredittilsynet som tilsynsmyndighet og underretning til annen tilsynsmyndighet ved grensekryssende virksomhet foreslås tatt inn. Det vises til forskriftsutkastets kapittel 7. I forskriftsutkastet § 15 foreslås generelle regler om adgangen til bruk av oppdragstakere. Innledningsvis slås her fast adgangen til å bruke oppdragstakere og at dette i så fall skal meldes til Kredittilsynet. Videre foreslås generelle prinsipper om betalingsforetakets ansvar for betalingstjenestens leveranse og kvalitet tatt inn her. Det foreslås også at betalingsforetaket har et ansvar for å påse at agenter og andre som handler på vegne av foretaket underrette sine kunder om forholdet. I forskriftsutkastet § 16 foreslås regler om melding til Kredittilsynet ved bruk av agenter og i forskriftsutkastet § 17 foreslås regler om utsetting av driftsfunksjoner.

12. Enklere regler for begrenset virksomhet

12.1. Innledning

De siste årene har det vært betydelig oppmerksomhet omkring pengeoverførings-systemer utenom banksystemene. Slike enkle systemer brukes mest ved overføringer til land uten utviklede banksystemer. Verdiene som overføres skriver seg som regel fra migranter som sender penger til hjemlandet. Ettersom disse systemene ikke har samme krav til identifikasjon av betaler og mottaker som banksystemene, er de også blitt benyttet til hvitvasking av penger som stammer fra kriminell aktivitet. Både innen EU og i Norge har myndigheter derfor hatt fokus på rammene omkring slik virksomhet.

I betalingstjenestedirektivet slås det fast i fortalens punkt 15 at det er ønskelig for myndigheter å kjenne identitet og oppholdssted for alle personer som yter pengeoverføringstjenester, uansett om disse er i stand til å oppfylle alle vilkårene for tillatelse som betalingsforetak. Det vil samtidig åpne for at alle som yter betalings-tjenester vil falle innenfor det nye regelverket. Det anses å være i tråd med anbefaling

fra innsatsgruppen for finansielle tiltak til bekjempelse av hvitvasking av penger³ å sørge for at for slik tjenesteyting kan skje innenfor et egnet og tilpasset regelverk.

I Norge ga Økokrim ut sin rapport ”*Uformelle verdioverføringssystemer i Norge - en strategisk analyse*” i oktober 2007. Med henvisning til denne rapport fikk Kredittilsynet i brev av 12. mars 2008 fra Finansdepartementet i oppdrag å vurdere mulige tiltak for å gjøre det enklere og rimeligere for migranter å sende penger til hjemlandet gjennom lovlige betalingskanaler. Kredittilsynets rapport ”*Reguleringen av pengeoverføringer fra Norge – en vurdering av muligheten for å gjøre pengeoverføring enklere, rimeligere, og lovlig*” datert 15. september 2008 er her tatt inn som vedlegg A, og er brukt i framstillingen i dette kapitlet.

12.2. Gjeldende rett

12.2.1. Internasjonal verdioverføring

Norsk regulering finnes i finansieringsvirksomhetsloven § 4a-1 annet ledd som definerer ”valutavirksomhet” som ”omsetning av valuta”, det vil si kjøp og salg av valuta eller veksling, samt ”betalingsformidling med utlandet”. Med betalingsformidling med utlandet menes etter § 4a-1 annet ledd ”*utførelse av hele eller deler av et betalingsoppdrag der betalingsmidler stilles til disposisjon for mottaker i et annet land enn i det landet betalingsoppdraget blir gitt*”. Slik betalingsformidling med utlandet er definert, vil loven omfatte stort sett alle måter som migranter i praksis bruker for å sende penger til sine opprinnelige hjemland, med unntak av når kontanter tas med ved egen reise.

Det framgår av finansieringsvirksomhetsloven § 4a-1 første ledd, gjennom henvisningen til finansieringsvirksomhetsloven § 1-4 første ledd nr. 1, 3, 4 og 5, at valutavirksomhet kan bare drives av følgende typer finansinstitusjoner:

- Norsk bank (spare- eller forretningsbank)
- EU/EØS-filial av kredittinstitusjon
- Filial av kredittinstitusjon utenfor EU/EØS-området med tillatelse til å drive slik virksomhet i Norge
- Finansieringsforetak med konsesjon fra Finansdepartementet/Kredittilsynet til å drive valutavirksomhet.

I praksis vil det være gjennom etablering av et finansieringsforetak at det er enklest å starte virksomhet for betalingsformidling med utlandet. Finansieringsforetak fikk 1. januar 2004 adgang til å drive valutavirksomhet gjennom en endring i finansieringsvirksomhetsloven. De nærmere krav til finansieringsforetak følger av loven kapittel 3. Normalt kreves det at virksomheten er organisert som et aksjeselskap, allmennaksjeselskap, stiftelse eller forening av låntakere, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 3-2.

Etter finansieringsvirksomhetsloven § 3-3 skal konsesjonssøker opplyse om alt som må anses å være av betydning for behandlingen av søknaden, og vedlegge vedtekter og driftsplan for de første tre år. Ledelsen for virksomheten skal dokumentere nødvendig erfaring og tilfredsstillende vandel. Politiattest kreves framlagt.

³ Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF)

Endelig skal et finansieringsforetak ha en egenkapital som svarer til 5 millioner euro. Etter søknad kan kravet til egenkapital settes lavere, men ikke under 1 millioner euro, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 3-5. Denne dispensasjonsadgangen har blitt benyttet en gang, i et konsesjonsvedtak datert 29. juni 2005 der Finansdepartementet ga Fexco Money Transfer Norway AS unntak slik at foretaket kan ha en registrert aksjekapital som minst tilsvarer 1 million euro.

Såkalte *bureaux de change*, kontorer som driver valutaveksling, er det ikke tillatt å drive i Norge uten konsesjon etter finansieringsvirksomhetsloven. Det er således et ubetinget krav om at foretak som driver valutavirksomhet i Norge er underlagt full konsesjonsbehandling (innenfor EU/EØS-området), som altså innebærer egnethetsprøving av kvalifiserte eiere, styre og ledelse, kapitalkrav osv. Kredittilsynet skriver i sin rapport at Norge trolig har den mest restriktive lovgivning innenfor EU/EØS-området med hensyn til å etablere og drive valutavirksomhet. I andre EU/EØS-land er vekslingskontorer ofte underlagt en registreringsordning.

12.2.2. Hvitvasking og økonomisk kriminalitet

Lov 6. mars 2009 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvitvaskingsloven) gjennomfører sammen med hvitvaskingsforskriften EØS-regler som svarer til EUs tredje hvitvaskingsdirektiv, direktiv 2005/60/EF, i norsk rett.

Det framgår av hvitvaskingsloven § 4 nr. 4 at regelverket omfatter "*foretak og personer som driver virksomhet som består i overføring av penger eller pengefordringer.*" Foretak som driver omsetning av valuta og betalingsformidling med utlandet (valutavirksomhet) vil normalt være institusjoner som allerede er rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven i egenskap av banker, finansieringsforetak, kredittinstitusjoner eller lignende. Det gjøres oppmerksom på at det er gitt ny hvitvaskingslov etter at Kredittilsynet lagde utredningen trykt som vedlegg A.

Betalingsforetakene skal kjenne kundens identitet og skal derfor gjennomføre en legitimasjonskontroll. Betalingsforetakene har videre plikt til å rapportere om det som omfattes som mistenkelige transaksjoner. Foretakene som driver verdioverføringer plikter å ha rutiner for kundekontroll, skal sørge for opplæring av ansatte og peke ut en særskilt person i ledelsen med ansvar for håndtering av saker som gjelder hvitvasking eller terrorfinansiering. I tillegg skal rapporteringspliktige registrere en rekke opplysninger om kunden og sørge for at opplysningene lagres forsvarlig i fem år etter at kundeforholdet er opphørt eller transaksjonen gjennomført. Med hjemmel i hvitvaskingsloven er det fastsatt krav om elektronisk overvåkning av transaksjoner for banker og finansieringsforetak. Kravet om elektroniske overvåkningssystemer omfatter dermed også foretak som driver valutavirksomhet.

12.3. Direktivet

Betalingstjenestedirektivets artikkel 26 gir medlemsstatene mulighet til å unnta enkelte betalingsforetak fra hele eller deler av saksbehandlingsreglene og vilkårene som er fastsatt i direktivet. Ikke alle betalingsforetak kan gis unntak, og noen av direktivets bestemmelser skal uansett gjelde. For enkelhets skyld omtales virksomheter med tillatelse til begrenset virksomhet som *unntaksforetak* i det følgende.

12.3.1. Hvilke betalingsforetak kan unntas etter artikkel 26?

Medlemslandene har adgang til å gjøre unntak for virksomhet med pengeoverføring som er under et visst nivå. Gjennomsnittet av de foregående 12 måneders samlede beløp for betalingstransaksjoner utført av vedkommende juridiske eller fysiske person, inkludert eventuell agent som denne påtar seg fullt ansvar for, skal ikke overstige 3 millioner euro per måned (omkring 25 millioner kroner). Dette kravet skal vurderes ut fra det forventede samlede beløpet for betalingstransaksjoner i virksomhetsplanen. I løpet av et år må samlet beløp dermed ikke overstige 36 millioner euro, eller omkring 300 millioner kroner etter kroneverdien i april 2009. Myndighetene kan ved vurdering av søknad om begrenset virksomhet kreve justering av virksomhetsplanen.

Arbeidsgruppen forstår direktivet slik at det enkelte medlemsland står fritt til å snevre inn virkeområdet for unntaket ved å sette en lavere grense for samlede betalings-transaksjoner. Det er ikke behov for europeisk harmonisering ettersom unntaksforetak etter artikkel 26 nr 3 ikke vil ha adgang til å drive grensekryssende virksomhet innen EØS-området.

12.3.2. Hvilke bestemmelser kan det gjøres unntak fra?

Medlemslandene kan gjøre unntak fra kravene til autorisering, organisering og drift av betalingsforetak i artikkel 5 til 25. Blant disse kravene er kapitaldekningskravet. Det kan ikke gjøres unntak fra bestemmelsene om tilsynsmyndighet (artikkel 20), taushetsplikt (artikkel 22), klageadgang (artikkel 23) og informasjonsutveksling mellom tilsynsmyndigheter og sentralbanker (artikkel 24). For øvrig kan det enkelte medlemsland fritt bestemme rekkevidden av unntakene. Det kan dermed bli ulike mellomformer i de forskjellige lands nasjonale regulering av denne type virksomhet. Unntaksforetak vil som nevnt ikke ha adgang til å drive virksomhet i annet EØS-land.

12.3.2.1. Søknad

Direktivets regler om søknad og konsesjon (jf. kapittel 7 over) gir en forholdsvis komplisert søknadsprosedyre for betalingsforetak. Søknadsprosedyren svarer til den som gjelder for finansinstitusjoner i dag. Unntaksforetak skal føres opp i registeret over aktører som har lov til å yte betalingstjenester.

For unntaksforetak vil ytterligheten være at søknaden erstattes med en melding til myndighetene. Kontrollen med at vilkårene for unntak er oppfylt innebærer likevel at også slike meldinger må bli forholdsvis omfattende. Den må inneholde forretningssted og hvem som har ledende funksjoner. Det må godtgjøres at ledelsen tilfredsstiller vandelskravene. Om det stilles krav om egenkapital må også tilstrekkelig kapital dokumenteres. Av hensyn til hvitvaskingsregelverket bør meldingen beskrive virksomheten som skal bedrives og de interne kontrollrutinene. Tilsynets kontroll med virksomhetens omfang fordrer en prognose for transaksjonsomfanget.

12.3.2.2. Tilsyn

Direktivet har i artikkel 21 bestemmelser om tilsyn. Dette skal utføres av offentlig myndighet. Tilsynet skal være forholdsmessig, fyllestgjørende og tilpasset den risiko som slike betalingsforetak er utsatt for.

Det kan gjøres unntak fra den presise listen med tilsynets kompetanse overfor unntaksforetak, men plikten etter artikkel 20 til å ha et tilsynsorgan gjelder. Det kan dermed gis unntak fra kravet om løpende tilsyn, men en meldeplikt vil gjelde og medlemslandene har etter artikkel 26 plikt til å sørge for at et organ registrerer unntaksforetakene og står for den begrensede kontrollen av dem.

Betalingstjenestedirektivet tillater at tilsynsorganets rolle overfor unntaksforetakene begrenses til i hovedsak å kontrollere vandel og virksomhetens omfang, samt føre det offentlige registeret. I tillegg medfører hvitvaskingsregelverket at det skal føres en ytterligere offentlig kontroll. Det vises her også til kapittel A.5 i Kredittilsynets rapport som er tatt med som vedlegg.

12.3.2.3. Kapitalkrav

For unntaksforetak kan det dispenseres fra det alminnelige kravet om minste startkapital på 20 000 euro. Adgangen til unntak fra de alminnelige reglene innebærer at det ikke er nødvendig å stille krav om egenkapital overhodet.

12.3.2.4. Regnskap og revisjon

Det kan også gjøres unntak fra bestemmelsene om regnskap og revisjon som her er diskutert i kapittel 9. Normalt har enheter som er under av tilsyn av Kredittilsynet regnskapsplikt etter regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 5, jf. kredittilsynsloven § 1⁴. Regnskapsplikt oppstår uansett dersom virksomheten organiseres som et aksjeselskap, mens enkeltpersonforetak bare har regnskapsplikt dersom foretaket samlet har hatt eiendeler med verdier over 20 millioner kroner eller et gjennomsnittlig antall ansatte høyere enn 20 årsverk, jf. regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 1 og nr. 11. Slik loven er i dag vil altså unntaksforetak i praksis kunne drives uten regnskapsplikt, som enkeltpersonforetak. Direktivet er imidlertid ikke til hinder for at det bestemmes at unntaksforetak skal ha regnskapsplikt etter regnskapsloven.

12.3.2.5. Ytterligere vilkår for unntaksforetak

For unntaksforetak settes det i artikkel 26 krav til vandel for personer med ansvar for ledelse og drift. Ingen av de fysiske personene som har ansvar for ledelsen eller driften av virksomheten kan være dømt for straffbare forhold i tilknytning til hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme eller andre økonomiske forbrytelser.

Unntaksforetaket skal ha sitt hovedkontor eller bosted i den medlemsstat der denne faktisk driver sin virksomhet. Virksomheten skal behandles som betalingsforetak, men artikkel 10 nr. 9 (som fastslår at en tillatelse er gyldig i alle medlemsstater) og artikkel 25 (som gir etableringsadgang i annen medlemsstat) gjelder ikke for unntaksforetaket. Virksomheten må derfor drives utelukkende i den stat unntaket er gitt.

Medlemsstatene kan også fastsette at en fysisk eller juridisk person som er registrert i samsvar med første ledd, bare kan drive med visse former for virksomhet. Her drøftes de ulike virksomhetene det er adgang til å drive i kapittel 10.

⁴ lov av 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel m.v.

Unntaksforetak skal melde fra om eventuelle endringer av betydning for oppfylling av vilkårene for å drive under unntaksreglene. Dersom vilkårene ikke lenger er oppfylt, plikter unntaksforetaket å søke ordinær konsesjon innen 30 dager.

12.4. Arbeidsgruppens vurderinger

12.4.1. Utgangspunkt

Når det gjelder behovet for særskilt regulering av enkel virksomhet viser arbeidsgruppen til Kredittilsynets rapport som i konklusjonsavsnittet framholder:

”Etter Kredittilsynets vurdering er det ikke grunn til å tvile på at hawala-systemer og lignende uformelle betalingssystemer er sårbare for misbruk knyttet til hvitvasking av utbytte av straffbare handlinger og overføring av penger til bruk i planlegging og gjennomføring av terrorhandlinger. Det er riktignok noe som også kan anføres mot de formelle aktørene (Økokrim 2007). Det er likevel ikke tvilsomt at risikoen er større i virksomheter som ikke er underlagt regulering og kontroll.

I Norge eksisterer det i dag et betydelig uformelt marked for pengeoverføringer, med aktører som er unndratt det offentliges kontrollsfære. Noen av virksomhetene driver forholdsvis åpent, og etter det Kredittilsynet forstår opplever ikke disse aktørene i dag at det er særlig fare for straffeforfølgning eller reaksjoner fra myndighetene. Aktører som Kredittilsynet har vært i kontakt med, opplyser å ha tiltak og prosedyrer som skal forhindre hvitvasking og terrorfinansiering. Kredittilsynet antar imidlertid at dette hører til unntakene, og at det uansett kan legges til grunn at tiltakene ikke tilfredsstiller de strenge krav som hvitvaskingsreglene stiller. Videre er de uformelle systemene lite transparente, og blant annet på grunn av mangelen på skriftlighet og dokumentasjon er det nærmest umulig å spore transaksjonene. Det kan derfor argumenteres for at en liberalisering av konsesjonsreglene som medfører at uformell virksomhet etableres i lovlige former, under visse forutsetninger kan bidra til bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering fordi virksomhetene underlegges en offentlig kontroll som ikke eksisterer i dag.”

I Kredittilsynets rapport vises det deretter til en rapport fra FATF som også framholder et nyansert syn på slike pengeoverføringer og som framhever at slike systemer kan fremme viktige legitime formål. For den nærmere drøftingen av dette vises det til vedlegg A, punkt A.6.2.

Som det ble referert først i dette kapitlet anses det i tråd med anbefalingene fra FATF at direktivet bidrar til å etablere en ordning der ytere av betalingstjenester som ikke kan oppfylle alle vilkårene nevnt over, likevel kan behandles som betalingsforetak. Da blir myndighetene kjent med identitet og oppholdssted for alle personer som yter pengeoverføringstjenester, selv om alle vilkårene for tillatelse som betalingsforetak ikke er oppfylt.

Arbeidsgruppen vil på denne bakgrunn foreslå regler om vilkår som må oppfylles for å kunne melde inn en slik enkel verdioverføringstjeneste som kommer inn i det

offentlige registeret over betalingsforetak, og om hvilke regler slike innmeldte foretak må etterleve.

12.4.2. Forslag

Arbeidsgruppen foreslår at det åpnes for unntaksforetak i norsk rett. Gruppen kan ikke se at det vil være nevneverdig forskjell på å kreve på den ene side at det sendes *melding om virksomhet* som må *aksepteres av myndighet* før virksomheten starter eller på den andre side *søknad om virksomhet* som resulterer i en *tillatelse fra myndighet*. Det forslås derfor å bruke ordparet søknad – tillatelse.

Viktige hensyn knyttet til tilsyn og forhold mellom kunde og tjenesteyter kan tilsi at slik virksomhet må drives av en særskilt juridisk person. Imidlertid vil en da kanskje ikke oppnå mye av det en tar sikte på med unntaket, nemlig å få denne type verdi-overføring inn i lovlige former med kontroll i forhold til hvitvasking og bidrag til finansiering av terrorvirksomhet. Arbeidsgruppen er derfor kommet til at unntaket også bør åpne for virksomhet drevet av fysiske personer.

Arbeidsgruppen er imidlertid av den oppfatning at virksomhet som innebærer betalingsoverføringer tilsvarende 3 millioner euro per måned, langt overstiger det som må kunne karakteriseres som ”enkel” betalingstjenestevirksomhet. Virksomhet i dette omfanget hører etter arbeidsgruppens oppfatning inn under der ordinære konsesjonsregimet. Ut fra hensynene bak unntaksregelen, og slik som arbeidsgruppen oppfatter de norske forholdene, er arbeidsgruppen kommet til at grensen i forskriften skjønnsmessig kan settes til 10 millioner kroner. Konsesjonsmyndigheten bør imidlertid ha adgang til å fastsette vilkår om at virksomheten skal ha et mindre omfang enn det unntaksadgangen åpner for. Momenter som vil kunne være relevante ved vurderingen kan være organiseringen av virksomheten, antatt vanlig betalingsdestinasjon, andre forhold som er relevante ved vurderingen av risikoen for hvitvasking.

Arbeidsgruppen kan ikke utelukke at et foretak som driver enkel betalingstjenestevirksomhet, men som har en virksomhet som overstiger 10 millioner kroner, forsvarlig vil kunne unntas fra de krav som stilles til alminnelige betalingsforetak. Arbeidsgruppen foreslår derfor å gi konsesjonsmyndighetene en adgang til å dispensere fra kravet om at virksomheten ikke må overstige betalinger på 10 millioner kroner per måned. Konsesjonsmyndighetene får dermed en mulighet til i enkelttilfeller å vurdere om en konkret virksomhet er organisert og innrettet på en slik måte at det er forsvarlig å la den falle inn under unntaksadgangen, til tross for at virksomheten overstiger 10 millioner kroner per måned. Arbeidsgruppen legger til grunn at dispensasjonsmuligheten gis en snever anvendelse, og ikke blir benyttet til å hule ut bestemmelsens hovedregel. Arbeidsgruppen antar at Kredittilsynet vil kunne bruke denne fleksibiliteten blant annet til å fremme gode systemer og rutiner omkring overvåking og rapportering av betalingstrafikken.

Søknaden må inneholde en virksomhetsplan som gjør rede for omfanget av den planlagte virksomheten. Den må dessuten inneholde opplysninger om personene som deltar i styre, daglig ledelse og som har ansvar for ledelse av betalingstjenestevirksomhetene. God vandel og dokumentasjon av kunnskap som gjør ledelsen skikket til virksomheten, må også vedlegges. Det må opplyses om virksomhetens forretningsadresse, og slik virksomhet av begrenset omfang må drives fra Norge, og kan ikke

etablere filial utenfor landet. Det må også redegjøre for måten hvitvaskingsreglene skal etterleves, og dessuten om hvordan den forsvarlige oppbevaringen av informasjon om betalere m.v. skal gjøres.

Kredittilsynet vil ha rett til å kreve utfyllende informasjon i behandlingen av søknaden. Når det gis tillatelse må Kredittilsynet føre virksomheten opp på lista over hvem som driver betalingstjenester fra Norge.

Et krav for å beholde tillatelsen vil være at unntaksforetaket årlig sender melding om aktiviteten som blant annet dokumenterer virksomhetens omfang. Unntaket fra konsjonsplikt vil falle bort om virksomhetens omfang blir større enn grensen i den konkrete tillatelsen. Også virksomheter med begrenset tillatelse, skal umiddelbart underrette Kredittilsynet ved endringer i forhold av betydning for at tillatelsen ble gitt (bl.a. om hvem som er ansvarlige for virksomheten). Kredittilsynet vil kunne trekke tilbake tillatelsen og dermed kreve opphør av virksomheten ved endringer av betydning.

13. Betalingsbedrageri og utveksling av personopplysninger

13.1. Innledning

Direktivets artikkel 79 pålegger medlemsstatene å gi institusjonene rett til å behandle personopplysninger med formål å kunne sikre forebygging, etterforskning og avsløring av betalingsbedragerier ("payment fraud"). Slik behandling skal skje innen rammene av EUs personverndirektiv av 24. oktober 1995 (95/46/EF).

Det ligger forutsetningsvis i et betalingsoppdrag at betalers institusjon og betalingsmottakers institusjon samt tilknyttede avregningssentraler og andre underleverandører, behandler de personopplysninger som er nødvendige for gjennomføringen av betalingsoppdraget. Slik behandling kan bl.a. omfatte innsamling, bearbeiding, utlevering og lagring. Dersom slike personopplysninger som bl.a. vil omfatte transaksjonsopplysninger og annen betalingsinformasjon, skal kunne benyttes til et annet formål enn det opprinnelige betalingsoverføringsformålet, vil institusjonene måtte ha eller fremskaffe et nytt behandlingsgrunnlag.

Spørsmålet er således om direktivet på dette punkt vil måtte kreve nye lovregler som gir institusjonene rett til å behandle personopplysninger (transaksjonsopplysninger og annen betalingsinformasjon) med formål å kunne sikre forebygging, etterforskning og avsløring av betalingsbedragerier.

13.2. Gjeldende rett

Lov av 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) gjennomførte EUs personverndirektiv (95/46/EF) i norsk rett. Personopplysningsloven avløste og opphevet personregisterloven fra 1978. Utfyllende forskrifter til loven ble fastsatt ved kgl. res. 15. desember 2000 (personopplysningsforskriften).

Personopplysningsloven gjelder behandling av personopplysninger med elektroniske hjelpemidler, samt opprettelse av manuelle personregistre. For all behandling av personopplysninger skal det utpekes en ansvarlig for behandlingen, såkalt behandlingsansvarlig; *”den som bestemmer formålet med behandling av personopplysninger og hvilke hjelpemidler som brukes”* jf. lovens definisjon i § 2 nr. 4. Det er den behandlingsansvarlige som er pliktsubjekt etter loven og som er ansvarlig for at loven etterleves, herunder at den registrertes rettigheter ivaretas.

Personopplysningsloven fokuserer ikke så sterkt på personregistre som tidligere regime, men regulerer i stedet behandlingen av personopplysninger mer generelt gjennom et sett med grunnvilkår (jf. § 11 og §§ 8 og 9). Etter § 8 er primærkravene til behandlingsgrunnlag et frivillig, uttrykkelig og informert samtykke fra angjeldende person, med mindre behandlingsmåten er forankret i formel lov. Det følger imidlertid av det sekundære behandlingsgrunnlaget i § 8 litra f) at utleveringen og den etterfølgende bruken av personopplysninger vil kunne gjennomføres dersom denne *”behandlingen er nødvendig for f) at den behandlingsansvarlige eller tredje personer som opplysningene utleveres til kan vareta en berettiget interesse, og hensynet til den registrertes personvern ikke overstiger denne interessen”*.

Videre inneholder loven et knippe personvernforebyggende virkemidler så som innsynsrett og en generell plikt for alle behandlingsansvarlige å informere publikum om de behandlingsformer de foretar (§§ 18-24). Den generelle informasjonsplikten omfatter også behandlinger med formål å forebygge og avdekke straffbare handlinger, men behandlingsansvarlige kan etter en konkret vurdering gjøre unntak fra den enkeltes innsynsrett i egne opplysninger, jf. § 23 bokstav b). Personopplysningsloven har også bestemmelser om internkontroll, informasjonssikkerhet og etterfølgende tilsyn og kontroll i regi av Datatilsynet, med grunnlag i en bredt anlagt meldepliktsordning for alle som behandler personopplysninger. Personvernemnda behandler og avgjør klager over Datatilsynets avgjørelser, jf. personopplysningsloven § 43.

For behandling av sensitive personopplysninger er det etter § 33, jf. §§ 34-35 fastsatt konsesjonsplikt. Konsesjonsplikten vil således omfatte behandling av opplysninger om at en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling (jf. personopplysningsloven § 2 nr. 8 bokstav b).

Når det gjelder behandling av opplysninger som ikke er av sensitiv karakter, kreves det i utgangspunktet ikke konsesjonsplikt. Myndighetene har imidlertid for banker og andre finansinstitusjoner fastsatt generell konsesjonsplikt for behandlingsformålet *”kundeadministrasjon, fakturering og gjennomføring av bank- og finansieringstjenester”*, jf. personopplysningsforskriften § 7-3. med hjemmel i lovens § 33. Begrunnelsen er omfanget av opplysninger som behandles innenfor finanssektoren. Konsesjonsplikten omfatter også betalingstjenester som tilbys etter finansavtaleloven.

Etter personopplysningsloven § 5 kan det i lovs form fastsettes egne regler for behandling av personopplysninger som avviker fra personopplysningslovens regler. Bestemmelsen åpner for at det i spesiallovgivningen kan fastsettes særlige behandlingsregler med den begrunnelse at viktige samfunnsinteresser vil veie tyngre enn hensynet til den enkeltes personvern. Eksempler på slik særskilt lovregulering er 1) hvitvaskingslovens bestemmelse om utveksling av opplysninger mellom finans-

institusjoner for å undersøke om en betalingstransaksjon har tilknytning til utbytte av en straffbar handling eller terrorfinansiering, 2) samme lovs plikt til å melde fra til Økokrim om mistenkelige transaksjoner, 3) valutaregisterlovens bestemmelser om oversendelse av betalingsinformasjon til valutaregisteret og 4) oppbevarings- og utleveringskravene etter bokføringsloven, ligningsloven mv. Ingen av disse lovbestemmelsene gir grunnlag for utlevering og annen behandling av betalingsinformasjon med det formål å forebygge og avdekke betalingsbedragerier.

13.3. Direktivet

Direktivets artikkel 79 fastsetter krav til medlemsstatene om å tillate behandling av personopplysninger i betalingssystemer og tjenesteyterne når dette er nødvendig for å sikre forebygging, etterforskning og avsløring av betalingsbedragerier ("payment fraud"). Det angis at behandlingen skal skje i samsvar med EUs personverndirektiv (95/46/EF) som i norsk rett er gjennomført ved personopplysningsloven.

I betalingsdirektivets forale punkt 48 fremholdes det at formålet med artikkel 79 er å gjøre det lettere og mer effektivt å bekjempe betalingsbedragerier innenfor fellesskapet. Det ligger i direktivbestemmelsen sammenholdt med punkt 48 i fortalen at slik behandling, utover innsamling og annen intern behandling hos institusjonen, også skal omfatte utveksling av personopplysninger mellom institusjoner tilknyttet et betalings-system. Slik informasjonsutveksling skal omfatte opplysninger om personer som kan være involvert i betalingsbedragerier.

13.4. Arbeidsgruppens vurderinger

Uten nærmere presise holdepunkter i direktivet må betalingsbedragerier ("payment fraud") kunne forstås som ulike former for bedragerier som retter seg mot betalings-instrumenter og – systemer med sikte på uberettiget økonomisk vinning på bekostning av institusjoner og kunder. Betegnelsen betalingsbedragerier er etter det arbeids-gruppens kjenner til ikke et vanlig begrep i norsk rett, men en viss veiledning kan likevel bedrageribestemmelsen i straffeloven § 270 første ledd gi i denne sammenheng dersom handlingsbeskrivelsen knyttes opp til betalingsinstrumenter og betalingssystemer:

§ 270. For bedrageri straffes den som i hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning

- (1) ved å fremkalle, styrke eller utnytte en villfarelse rettsstridig forleder noen til en handling som volder tap eller fare for tap for ham eller den han handler for, eller
- (2) ved bruk av uriktig eller ufullstendig opplysning, ved endring i data eller programutrustning eller på annen måte rettsstridig påvirker resultatet av en automatisk databehandling, og derved volder tap eller fare for tap for noen.

Både manuelle og elektroniske betalingstjenester har vært og vil fortsatt være eksponert for kriminelle anslag av forskjellig karakter og omfang. For nærmere omtale av trusselbildet på området for elektroniske betalingstjenester som betalingskort og internettbaserte betalingsoverføringer, viser arbeidsgruppen til Utredning II fra Datakrimutvalget i NOU 2007: 2 Lovtiltak mot datakriminalitet. Også Banklov-

kommisjonen har i NOU 2008: 21 Nettbasert betalingsoverføring beskrevet risikoen for kriminelle handlinger mot nettbanker og andre nettbaserte betalingssystemer under pkt 5.6 Risiko for andres misbruk.

Her omtales bl.a. ulike former for rettsstridig inntrengning i nettbank som er et økende internasjonalt kriminelt fenomen og sikkerhetsrisiko. Selve inntrengningen vil falle innenfor gjerningsbeskrivelsen for bedragerier (jf. § 270 andre ledd ovenfor), men direktivet forutsetter at statene også legger til rette for kriminalitetsforebyggende og avslørende tiltak i form av informasjonsutveksling mellom institusjonene. Globalt har for eksempel utveksling av IP-adresser og kontonumre mellom banker vist seg å være effektive virkemidler, både for å kunne demme opp for ulovlig inntrengning fra listede IP-adresser samt stanse og eventuelt tilbakeføre ulovlig tilegnede midler fra såkalte ”muldyrkontoaer”(kontoer som er opprettet for det formål å skjule tilegnede midler for senere overføring til utlandet).

Arbeidsgruppen mener at det sentrale ved direktivets artikkel 79 sammenholdt med redegjørelsen i fortalens punkt 48, er å gi tilbydere av betalingstjenester en rett til å kunne samle inn, bearbeide og utveksle seg i mellom transaksjonsopplysninger og annen betalingsinformasjon knyttet til personer som er involvert i betalingsbedragerier. Arbeidsgruppen kan ikke utelukke at personopplysningsloven etter omstendighetene i et konkret tilfelle av betalingsbedrageri vil kunne gi adgang for slik informasjonsutveksling mellom institusjonene, men er i tvil om loven gir et tilstrekkelig, forutsigbart behandlingsgrunnlag. Det vil heller ikke i praksis være mulig å innhente et uttrykkelig samtykke fra kundene for et slikt formål som angitt i artikkel 79.

Arbeidsgruppen anbefaler for gjennomføring av artikkel 79 at det utarbeides et sikkert, selvstendig lovgrunnlag som gir tilbydere av betalingstjenester en rett til å kunne samle inn, bearbeide og utveksle seg i mellom transaksjonsopplysninger og annen betalingsinformasjon knyttet til personer som er involvert i betalingsbedragerier, jf. personopplysningsloven § 5 om ”særskilt lov som regulerer behandlingsmåten”. Etter arbeidsgruppens mening bør en slik lovbestemmelse angi behandlingsformålet og trekke opp rammene for behandlingen og informasjonsutvekslingen.

Direktivets artikkel 79 omfatter alle som tilbyr betalingstjenester. Arbeidsgruppen anbefaler således at en slik utleveringsbestemmelse inntas i finansieringsvirksomhetsloven som en egen bestemmelse i det nye kapittel 4b som foreslås innført av arbeidsgruppen, se punkt 4.2 og 5.4. I lovutkastet har arbeidsgruppen uformet et forslag til ny § 4b-3 som gir ytere av betalingstjenester som nevnt i utkastet § 4b-1, adgang til å samle inn, bearbeide og utveksle seg i mellom transaksjonsopplysninger og annen betalingsinformasjon når dette er nødvendig for å sikre forebygging, etterforskning og avsløring av betalingsbedragerier. Arbeidsgruppen ønsker samtidig å presisere at behandling av slike personopplysninger skal skje i samsvar med personopplysningsloven. Videre foreslås det at Finansdepartementet gis hjemmel til ved forskrift å fastsette nærmere regler om behandling av personopplysninger etter denne nye bestemmelsen.

14. Tilgang til betalingssystemet

14.1. Innledning

Betalingstjenestedirektivet skal bidra til bedre og billigere betalingstjenester dels gjennom økt konkurranse ved at det åpnes for spesialiserte betalingsforetak og dels gjennom bedre samordning av betalingstjenestene. Konkurranse i det nettverket som betalingssystemet er, fordrer at tilbyderne har tilgang til hverandres systemer.

14.2. Gjeldende rett

Bestemmelser av betydning for tilgang til systemene som er i drift i Norge finnes i betalingssystemloven. I Norge skilles det mellom "interbanksystemer" og "systemer for betalingstjenester" som er definert i betalingssystemloven § 1-1:

"Som interbanksystem regnes systemer basert på felles regler for avregning, oppgjør eller overføring av penger mellom kredittinstitusjoner.

Som systemer for betalingstjenester regnes systemer basert på standardvilkår for overføring av penger fra eller mellom kundekonti i banker og finansieringsforetak når overføringene bygger på bruk av betalingskort, tallkoder eller annen form for selvstendig brukerlegitimasjon utstedt til en ubestemt krets."

Direktivets definisjon av betalingssystem svarer langt på vei til summen av dette. Det norske skillet ble i forarbeidene (NOU 1996: 24) begrunnet med at det var helt ulike myndighetshensyn å ivareta for de to typene foretak. For interbanksystemer er det hensynet til finansiell stabilitet og behovet for å forhindre "smitte" ved finansielle problemer for enkeltinstitusjoner som står i fokus, mens det i systemer for betalings-tjeneste er relasjoner mellom kunde (forbruker) og tjenesteyter som er viktigst.

Betalingssystemloven definerer systemer for betalingstjenester som systemer for overføringer "fra eller mellom kundekonti i banker og finansieringsforetak". I Ot.prp. nr 96 (1998-1999) s. 33 understrekes det at loven ikke gjelder for betalinger som ikke er knyttet til kundekonti i banker og finansieringsforetak, for eksempel oljeselskapers og varehuskjeders kortsystemer.

Betalingssystemloven § 2-7 sikrer norske banker og utenlandske kredittinstitusjoner lik tilgang til interbanksystemer som er underlagt konsesjon. Her bestemmes at

"Kredittinstitusjoner som har adgang til å drive virksomhet her i riket har rett til å bli medlem i interbanksystemer og til å bruke disse i samsvar med fastsatte tariffer og alminnelige forretningsvilkår. Dette gjelder ikke hvis konsesjon er gitt og avtalen for interbanksystemet fastsetter at det skal gjelde særlige vilkår for tilknytning til eller deltakelse i systemet."

For systemer for betalingstjenester finnes det intet tilsvarende uttrykkelige lovkrav om at systemeier må åpne for andres deltakelse i systemet. Betalingssystemloven § 2-3 bestemmer derimot at systemer for betalingstjenester skal meldes til Kredittilsynet og i § 3-3 jf. § 3-1 bestemmes at systemer for betalingstjenester skal innrettes og drives for å sikre effektiv betaling og til rasjonell og samordnet utførelse av betalings-tjenester.

Videre vil konkurranseloven også kunne gi en yter av betalingstjenester tilgang til andres betalingssystemer. Dersom flere ytere av betalingstjenester sammen har etablert et betalingssystem, kan konkurranseloven § 10 om forbud mot konkurransebegrensende avtaler være et grunnlag for å slå ned på utestenging fra deltakelse av samarbeidet. Er det en enkelt aktør som driver betalingssystemer og som har mer enn 40 prosent av markedet, kan konkurranseloven § 11 om forbud mot utnyttelse av dominerende stilling være et grunnlag for å kreve deltakelse.

14.3. Direktivet

Betalingstjenestedirektivet skal bidra til bedre og billigere betalingstjenester dels gjennom økt konkurranse og dels gjennom bedre samordning av betalingstjenestene. Kravet om at tilbyderne av betalingstjenester skal ha tilgang til andre tilbyderes betalingssystemer for betalinger på objektive og ikke diskriminerende vilkår har begge disse mål for øye.

Direktivets artikkel 28 lyder slik den er gjengitt i O.prp. 94 (2008-2009):

”Tilgang til betalingssystemer

1. Medlemsstatene skal sikre at reglene for tilgang til betalingssystemer for godkjente eller registrerte ytere av betalingstjenester som er juridiske personer, skal være objektive, uten forskjellsbehandling og forholdsmessige, samt at disse reglene ikke hindrer slik tilgang mer enn det som er nødvendig for å sikre seg mot særlige former for risiko som oppgjørsmessig risiko, driftsmessig risiko og virksomhetsmessig risiko og å beskytte den finansielle og driftsmessige stabiliteten til betalingssystemet.

Betalingssystemer skal ikke pålegge noen av følgende krav på ytere av betalingstjenester, på brukere av betalingstjenester eller på andre betalingssystemer:

- a. Restriktive regler vedrørende effektiv deltakelse i andre betalingssystemer,
 - b. regler som forskjellsbehandler godkjente ytere av betalingstjenester eller registrerte ytere av betalingstjenester når det gjelder deltakernes rettigheter, plikter og fortrinnsretter, eller
 - c. restriksjoner på grunnlag av institusjonell status.
2. Nr. 1 får ikke anvendelse på
 - a. betalingssystemer i henhold til direktiv 98/26/EF,
 - b. betalingssystemer som utelukkende er sammensatt av ytere av betalingstjenester som tilhører et konsern sammensatt av enheter med innbyrdes kapitaltilknytning og der en av de tilknyttede enhetene har effektiv kontroll over de andre tilknyttede enhetene, eller
 - c. betalingssystemer der en enkelt yter av betalingstjenester (enten som en enhet eller som et konsern)
 - opptre eller kan opptre som yter av betalingstjenester for både betaler og betalingsmottaker og alene har ansvar for styringen av systemet, og
 - tillater andre ytere av betalingstjenester å delta i systemet og de sistnevnte ikke har noen rett til å forhandle om gebyrer seg imellom i

forhold til betalingssystemet, selv om de kan innføre sin egen prissetting i forhold til betalere og betalingsmottakere.”

Artikkel 28 nr. 1 krever at alle som har rett til å tilby betalingstjenester skal ha tilgang til andres betalingssystemer så sant de oppfyller de objektive kravene som er nødvendige for å sikre betalingssystemet mot oppgjørs- og driftsrisiko. Nr 1. andre ledd medfører at betalingssystemene ikke skal kunne stille diskriminerende krav eller regler basert på institusjonell status. For eksempel skal ikke bankene som foretaksgruppe kunne etablere et betalingssystem der rene betalingsforetak ikke får tilgang fordi de ”bare” er betalingsforetak. Det er heller ikke adgang til å kreve at deltakere ikke deltar i konkurrerende betalingssystemer.

Det er unntak fra disse generelle tilgangsreglene for noen typer systemer i artikkelens nr. 2. Kravet om fri tilgang vil ikke gjelde for systemer a) som er meldt til EU-kommisjonen eller ESA etter det såkalte finalitetsdirektivet – direktiv 98/26/EØS, b) betalingssystemer som bare benyttes av betalingstjenestetilbydere som inngår i samme konsern og der en av enhetene i konsernet har effektiv kontroll over de andre og c) for systemer (blant annet innen samarbeidsgrupper) der en aktør selv kan tilby betalingstjenester mellom de kunder som er tilknyttet systemet, men likevel tillater andre ytere av betalingstjenester å delta i systemet, dog uten at disse har rett til å forhandle om den interne prissettingen (eksempelvis tilbud om betalingstjenester basert på franchise virksomhet). Systemer som nevnt i nr. 2 vil dermed kunne stenge for eksempel et betalingsforetak ute fra sine systemer uten hensyn til de generelle reglene om at det skal være tilgang på ikke-diskriminerende vilkår.

Direktivet er et fullharmoniseringsdirektiv og gir ikke adgang til unntak fra denne regelen. Det vil da være fritt opp til eierne av systemer som faller inn under bestemmelsene i nr. 2 å avgjøre om de vil oppta i sine systemer betalingsforetak eller om de vil stenge dem ute.

Det direktivets artikkel 28 nr 1 krever tilgang til er ”betalingssystemer”. Direktivets definisjon av betalingssystem i artikkel 4 nr. 6 er

”«betalingssystem», et system for overføring av midler med formelle og standardiserte ordninger og felles regler for behandling, oppgjørssentralbehandling og/ eller oppgjør av betalingstransaksjoner,”

Definisjonen av betalingssystem må således forstås slik at den omfatter hele prosessen fra en betalingsordre gis av betaler til yter av betalingstjenestene – forutsetningsvis på en formalisert og/eller standardisert måte – og til betalingen er mottatt av mottaker. Det er uttrykkelig sagt i definisjonen at dette også kan inkludere oppgjøret mellom ytere av betalingstjenestene der det er flere ytere av betalingstjenestene involvert. Også for eksempel en oppgjørsbanks deltakelse må antas å være omfattet av definisjonen. Direktivets definisjon innebærer ikke at et betalingssystem skal omfatte hele prosessen fra betalingsordren gis av betaler og til betalingen mottas av betalingsmottaker. Definisjonen må forstås slik at også systemer med ”standardiserte ordninger og felles regler” for deler av prosessen faller inn under den.

14.4. Arbeidsgruppens vurderinger

Etter arbeidsgruppens syn tilsvarer betalingssystemlovens definisjoner av interbank-systemer og systemer for betalingstjenester i sum direktivets definisjon av betalings-systemer. Betalingssystemloven regulerer interbanksystemer og systemer for betalingstjenester ulikt i en del sammenhenger.

Arbeidsgruppen foreslår at det i et nytt 1.ledd i § 1-1 inntas en definisjon av betalings-systemer i betalingssystemloven som er lik direktivets definisjon. Deretter beholdes gjeldende definisjoner av interbanksystemer og systemer for betalingstjenester i hhv 2.og 3. ledd Den gjeldende definisjonen av systemer for betalingstjenester må samtidig justeres til å inkludere at betalingsforetak kan delta i dem.

Reglene fra artikkel 28 foreslås tatt inn i lov om betalingssystemer m.v. gjennom tre nye paragrafer i et nytt kapittel 5. Forslaget til § 5-1 angir virkeområdet for kapitlet, § 5-1 svarer til artikkel 28 nr 1 om tilgang, mens forslaget til § 5-2 svarer til artikkel 28 nr 2 og gir unntak fra tilgangskravet. Betalingssystemloven § 2-7 gjelder for kreditt-institusjoners tilgang til interbanksystemer. Blant dem kan være systemer som er notifisert etter finalitetsdirektivet. Bestemmelsen er dermed en utvidelse av tilgangskriteriene. Innskrenkningen i retten til tilgang i artikkel 28, nr 2 (a) er at notifiserte systemer skal ha adgang til å sikre hensynene til finansiell stabilitet. Kredittinstitusjoner er underlagt annen lovgivning som sikrer dette. Bestemmelsen i § 2-7 innebærer utvidete retter for kredittinstitusjoner, er i tråd med direktivets ønske om å legge til rette for konkurranse, og foreslås videreført.

Bestemmelsen gjelder et ”system” – altså en mengde enkeltheter som er satt sammen til en helhet – som betalingstjenestetilbyderne har rett til å få tilgang til. Det er dermed ikke uten videre gitt at noen kan plukke deler av systemet og kun være med i utvalgte deler, men slippe resten. I fall noen søker å plukke enkeltelementer av et hele er det vel heller ikke naturlig å si at disse deltar på like vilkår uten forskjellsbehandling – med mindre det fra systemets side nettopp er lagt opp til slik ”plukking”. Dette betyr for eksempel hvis et betalingssystem beskriver en betalingstransaksjon inklusive avregning og oppgjør, vil lovforslagets tilgangsbestemmelse ikke kunne påberopes av en betalingstjenestetilbyder dersom betalingssystemet er notifisert i henhold til finalitetsdirektivet.

Det kan imidlertid påpekes at det ikke er helt klart hva som skal kalles et system i relasjon til finalitetsdirektivet. Holdepunkter finnes i § 2-5 som spesifiserer momenter som skal være med i konsesjonssøknaden. Etter § 2-4 skal det være en avtale mellom deltakerne i et interbanksystem. Den skal ikke direkte godkjennes, men Norges Bank kan sette krav knyttet til finansiell stabilitet til virksomheten. Eierne har dermed adgang til å definere hva de ser som innbefattet i systemet. Arbeidsgruppens forslag til § 5-3 første ledd, bokstav a) kan dermed innebære at eierne av systemet kan bestemme om elementer i systemet de har konsesjon for og som er notifisert har en slik status i systemet at deltakelse likevel kan tilbys til aktører som ikke er medlemmer i systemet.

I praksis har eiere av betalingssysteminfrastruktur i Norge åpnet for deltakelse i deler av infrastrukturen. Et konkret eksempel på dette er at NICS gir kortselskaper eid av andre (Diners, Amex) adgang til å skrive kontrakter med brukersteder om transak-

sjonsinnsamling der en gjør bruk av de samme terminalene som NICS i utgangspunktet har plassert ut. Direktivets unntaksbestemmelse åpner imidlertid for at slik tilgang ikke blir gitt, ettersom avtalen om BankAxept er tatt inn som en del av NICS-avtalen og derved NICS-konsesjonen. NICS er notifisert etter finalitetsdirektivet. Etter det arbeidsgruppen kan se, vil et avslag fra eierne av NICS være i samsvar med § 5-3 første ledd, bokstav a) slik bestemmelsen foreslås.

Arbeidsgruppen har ingen indikasjoner på at eierne av NICS vil endre dagens praksis som bidrar til konkurranse i betalingstjenestemarkedet. Imidlertid viser eksempelet at det er mulig å konstruere tilfeller der bestemmelsen i § 5-3 første ledd, bokstav a) kan bli brukt til å forhindre tilgang til systemer, og dermed konkurransen. Gruppen antar at eventuelle spørsmål i denne sammenhengen vil bli vurdert av lovgiver, konsesjons- og konkurransemyndigheter om problemer i praksis skulle oppstå.

15. Konsesjons- og tilsynsmyndighet. Sanksjoner og domstolsprøving

15.1. Innledning

Norske virksomheter som vil tilby betalingstjenester gjennom et betalingsforetak må ha tillatelse fra norske myndigheter, jf. arbeidsgruppens redegjørelse om dette og forslag til gjennomføring av artikkel 10 nr. 1 under kapittel 7. Direktivets artikkel 20 bestemmer at medlemsstatene skal utpeke nasjonal konsesjonsmyndighet som skal behandle og fastsette vedtak om tillatelse.

Norske betalingsforetak skal videre underlegges tilsyn av norske myndigheter. Direktivets artikkel 20 bestemmer at medlemsstatene skal utpeke nasjonal(e) myndighet(er) som skal føre tilsyn med betalingsforetak.

Etter artikkel 21 skal myndighetene ha tilstrekkelig hjemler for å kunne vedta adekvate tiltak og pålegg for å innrette betalingsforetakets virksomhet i overensstemmelse med lovgivningen mv for betalingsforetakene. Slike påbuds- og sanksjonshjemler kommer i tillegg konsesjonsmyndighetenes forvaltningsrettslige adgang til å tilbakekalle tillatelser etter direktivets artikkel 12 (se arbeidsgruppens vurdering under punkt 7.4.2), samt nasjonale strafferettslige sanksjoner.

Artikkel 23 pålegger medlemsstatene å innrette sin rettsorden slik at forvaltningsrettslige vedtak fattet av konsesjons- og tilsynsmyndighetene kan bringes inn for domstolene.

15.2. Gjeldende rett

15.2.1. Konsesjonsmyndighet

Det er pr i dag ikke utpekt nasjonal konsesjonsmyndighet for behandling og avgjørelse av konsesjonssøknader fra betalingsforetak. Til sammenligning følger det av finansieringsvirksomhetsloven § 3-3 første ledd, jf. sjette ledd, at Kongen i statsråd er formell konsesjonsmyndighet for bl.a. for finansieringsforetak som i dag driver

virksomhet som utstedere av betalingskort eller innløsere, samt for foretak som driver valutavirksomhet etter reglene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 4a.

Konsesjonskompetansen etter § 3-3 ble ved kgl. res. 10. juni 1988 nr. 457 og 20. juni 2003 nr. 735 delegert til Finansdepartementet.

Finansdepartementet er også konsesjonsmyndighet for e-pengeforetak, jf. e-pengeforetaksloven § 2-1, samt for banker.

Avgjørelsesmyndigheten i kurante konsesjonssaker for de ovennevnte foretakstyper er gjennomgående delegert til Kredittilsynet. I saker der Finansdepartementet ikke har delegert konsesjonsavgjørelsen, er Kredittilsynet forberedende instans, bl.a. undersøker tilsynet grunnlaget for å gi konsesjon og avgir innstilling overfor Finansdepartementet, jf. lov 7. desember 1956 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikrings-selskaper og verdipapirhandel m.v. (kredittilsynsloven) § 8.

Norges Bank har etter sentralbankloven ansvar for å fremme et effektivt betalings-system innenlands og overfor utlandet. Etter betalingssystemloven § 2-3 er Norges Bank konsesjonsmyndighet for interbanksystemer.

15.2.2. Tilsyn

Kredittilsynet er i dag tilsynsmyndighet for de foretak som tilbyr betalingstjenester mot allmennheten i Norge, - banker, finansieringsforetak og e-pengeforetak, jf. kredittilsynslovens § 1 som lister opp hvilke typer foretak som er underlagt tilsyn. Kredittilsynsloven regulerer tilsynets organisering og virksomhet.

Etter kredittilsynsloven § 3 skal Kredittilsynet påse at tilsynsenhetene virker på en hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lovgivningen og at de fungerer i tråd med den hensikt som ligger til grunn for institusjonens opprettelse, dens formål og vedtekter. Kredittilsynet har i den forbindelse en vidtrekkende undersøkelses- og granskningsrett kombinert med en omfattende opplysningsplikt som påhviler institusjonene.

I kredittilsynsloven § 4 er det fastsatt en rekke påbuds- og sanksjonshjemler som Kredittilsynet kan anvende dersom institusjonen ikke fungerer på en hensiktsmessig og betryggende måte i tråd med lovgivningen og dets formål. Hjemlene omfatter bl.a. påbud om innretning av revisjon og internkontroll, rapporteringsplikt, endringer av kapitalkrav og kredittbegrensninger. Kredittilsynet kan videre pålegge institusjonene å rette på forhold dersom institusjonens organer ikke har overholdt sine plikter i henhold til lover og forskrifter, eller handlet i strid med konsesjonsvilkår, vedtekter eller interne retningslinjer. Generelt kan Kredittilsynet som ledd i sin tilsynsvirksomhet pålegge institusjonene å innrette sin virksomhet på en slik måte at den blir i samsvar med lovbaserte vedtak av Stortinget, Kongen, et departement eller Norges Bank.

Videre har Kredittilsynet etter betalingssystemloven § 3-3 første ledd hjemmel til å fastsette nærmere regler om standardisering av kundeavtaler, vilkår, tekniske forhold m.v. for systemer for betalingstjenester. Kredittilsynet kan videre etter § 3-3 annet ledd pålegge institusjonen å gjennomføre de tiltak som er nødvendige for å rette på

forholdet dersom tilsynet finner at et system for betalingstjenester ikke innrettes eller drives i samsvar med bestemmelser fastsatt i eller i medhold av lov.

Norges Bank er etter betalingssystemloven § 2-9 tilsynsmyndighet for interbank-systemer. Som ledd i dette tilsynet av konsesjonsinnehavere (operatører) kan Norges Bank kreve at operatøren gir de opplysninger som Norges Bank anser nødvendige for å påse at systemet innrettes og drives i samsvar med betalingssystemloven og fastsatte konsesjonsvilkår.

Finner Norges Bank at systemet ikke er innrettet eller drives i samsvar med bestemmelsene, kan Norges Bank gi operatøren de pålegg som er nødvendige for å rette på forholdet.

Norges Bank kan kreve at det utpekes ny operatør dersom operatøren ikke lenger anses egnet til å forestå virksomheten.

15.2.3. Sanksjoner

Sanksjonshjemler av administrativ karakter for så vidt gjelder tvangsmulkt er inntatt i finansieringsvirksomhetsloven § 5-2 og betalingssystemloven § 5-3, men disse bestemmelsene gjelder bare ved overtredelse av de angjeldende lover. Ut over dette har Finansdepartementet en generell adgang til etter kredittilsynsloven § 10 å ilegge alle institusjoner under tilsyn overtredelsesgebyrer (i form av løpende mulkt) ved manglende etterlevelse av lovhjemlede pålegg gitt av Kredittilsynet.

15.2.4. Klageadgang og domstolsprøving

Det følger av forvaltningsloven av 10. februar 1967 § 35 at vedtak fattet av et forvaltningsorgan kan omgjøres av eget tiltak av forvaltningsorganet selv, eventuelt av overordnet myndighet. Videre kan parter med rettslig klageinteresse klage vedtaket inn for av overordnet organ etter forvaltningslovens klageregler i §§ 28 til 34.

Utover slik forvaltningsrettslig klageadgang vil fysiske og juridiske personer med partsevne og rettslig interesse i saken kunne bringe et forvaltningsvedtak inn for behandling av domstolene etter reglene i tvisteloven av 17. juni 2005 nr. 90, se bl.a. § 1-3 første ledd som fastsetter at det kan reises sak for domstolene om rettskrav og § 1-5 fastsetter at søksmål om gyldigheten av et forvaltningsvedtak skal reises mot den myndighet som har truffet avgjørelsen i siste instans. Forvaltningsloven fastsetter i § 27b at det forvaltningsorgan som har fattet vedtaket kan bestemme at en part skal ha utnyttet sin adgang til å klage over vedtaket før det kan reises sak for domstolene. Søksmål kan imidlertid i alle tilfelle reises når det er gått 6 måneder fra klage første gang ble fremmet.

15.3. Direktivet

15.3.1. Utpeking av konsesjons- og tilsynsmyndighet

Artikkel 20 fastsetter at medlemsstatene skal utpeke offentlige myndigheter eller organer som anerkjennes av nasjonal myndighet eller av offentlige myndigheter, til å gi tillatelse til og føre tilsyn med betalingsforetak. Med offentlige myndighet

inkluderes også nasjonale sentralbanker. Direktivet bestemmer således at det skal utpekes nasjonal konsesjonsmyndighet og tilsynsmyndighet som skal utføre de oppgaver som direktivet foreskriver.

Tilsynsmyndigheten skal være uavhengig av andre økonomiske virksomheter og søke å unngå interessekonflikter. Verken betalingsforetak, kredittinstitusjoner, e-pengeforetak eller postgirokontorer skal kunne utpekes som tilsynsmyndighet.

Medlemsstatene har plikt til å påse at tilsynsmyndigheten har de nødvendige fullmakter til å utføre pålagte oppgaver. Hvis flere myndigheter sammen skal ha ansvar for tilsynet skal det påses at disse samarbeider slik at tilsynet kan utføres på en effektiv måte. Det samme gjelder hvis den utpekte myndigheten ikke også har tilsynet med kredittinstitusjoner.

Tilsynsansvaret trenger ikke å omfatte andre av betalingsforetakets virksomheter enn de aktiviteter som er oppført i vedlegget til direktivet samt virksomhetene i artikkel 16 nr. 1 bokstav a).

15.3.2. Utøvelsen av tilsynet med betalingsforetak

Artikkel 21 i direktivet regulerer hvordan tilsynet skal utøves og fastsetter at det skal være forholdsmessig, fyllestgjørende og tilpasses den risiko som foretaket er utsatt for. For å utføre dette må myndigheten kunne gjøre følgende:

- kreve fremleggelse av all nødvendig informasjon for tilsynet
- utføre stedlige tilsyn
- gi anbefalinger, retningslinjer og eventuelt forskrifter
- utsette eller tilbakekalle tillatelser, jf. artikkel 12.

Tilsynsmyndigheten skal gis hjemmel til å ilegge foretakene sanksjoner ved brudd på lover eller forskrifter, særlig med sikte på å bringe til opphør observerte lovbrudd eller årsakene til dem.

Uten hensyn til kravene i artikkel 6, artikkel 7 nr. 1 og 2. og artikkel 8 skal medlemsstatene videre påse at tilsynsmyndighetene har rett til å treffe de tiltak som er fastsatt i artikkel 21 nr. 1 for å sikre tilstrekkelig kapital for betalingstjenester, særlig hvis foretakets øvrige virksomheter svekker eller kan svekke foretakets finansielle stabilitet.

For agenter og filialer av utenlandske institusjoner som drives i henhold til etableringsretten innefor EØS-området, skal myndighetsorganet være kompetent myndighet i vertsstaten.

Med sikte på situasjoner der et betalingsforetak eventuelt bryter gjeldende lover, forskrifter, konsesjonsvilkår mv, skal det på nasjonalt nivå i henhold til direktivets artikkel 21 nr. 2 foreligge adekvate påbuds- og sanksjonshjemler med formål å få avsluttet den rettsstridige handlingen/unnlattelse eller årsaken til denne. Slike påbuds- og sanksjonshjemler kommer i tillegg til konsesjonsmyndighetenes forvaltningsrettslige adgang til å tilbakekalle tillatelser etter direktivets artikkel 12 (se arbeidsgruppens vurdering under punkt 7.4.2), samt nasjonale strafferettslige sanksjoner.

15.3.3. Klageadgang og domstolsprøving

Det følger av artikkel 23 at medlemsstatene skal påse at forvaltningsrettslige vedtak som gjelder et betalingsforetak og som er gjort i henhold til lover og forskrifter som gjennomfører betalingstjenestedirektivet, skal kunne bringes inn for domstolene. Tilsvarende domstolsprøving skal gjelde ved handlingsunnlaterelser fra myndighetens side.

15.4. Arbeidsgruppens vurdering

15.4.1. Konsesjonsmyndighet og forskriftskompetanse

Arbeidsgruppen foreslår for gjennomføring av direktivets artikkel 20 nr. 1 at Finansdepartementet gis kompetanse som konsesjonsmyndighet og som formell tildeler av tillatelse til å drive virksomhet som betalingsforetak i Norge. Dette er i overensstemmelse konsesjonsordningene i gjeldende praksis på finansområdet generelt og overfor sammenlignbare tilbydere av betalingstjenester spesielt. Arbeidsgruppen viser til utkastet til endringer i finansieringsvirksomhetsloven ny § 4b-2 første ledd første setning om at ingen kan drive virksomhet som betalingsforetak uten tillatelse av departementet. Finansdepartementets konsesjonsmyndighet kommer til uttrykk i forskriftsutkastet bl.a. §§ 4 til 7.

Videre legger arbeidsgruppen i utkastet til endringer i finansieringsvirksomhetsloven ny § 4b-2 tredje ledd opp til at Finansdepartementet gis kompetanse til å fastsette utfyllende forskrifter, jf. direktivets artikkel 21 nr. 1 bokstav c. Arbeidsgruppen foreslår også at Finansdepartementet gis kompetanse til å fastsette unntak fra de krav som gjøres gjeldende for betalingsforetak, slik at juridiske eller fysiske personer kan gis begrenset tillatelse til å yte betalingstjenester i Norge, jf. drøftelsen av artikkel 26 under kapittel 12, utkastet til endringer i finansieringsvirksomhetsloven ny § 4b-2 fjerde ledd og forskriftsutkastet §§ 18 til 22.

Videre foreslår arbeidsgruppen at Finansdepartementet gis hjemmel til ved forskrift å fastsette nærmere regler om adgangen for utenlandske betalingsforetak å drive virksomhet i Norge, jf. utkastet til endringer i finansieringsvirksomhetsloven ny § 4b-1 annet ledd siste punktum.

15.4.2. Tilsyn

Arbeidsgruppen foreslår at Kredittilsynet utpekes som tilsynsmyndighet for norske betalingsforetak og andre som har rett til å yte betalingstjenester i Norge samt som relevant tilsynsmyndighet for utenlandske betalingsforetaks virksomhet i Norge, jf. utkastet til endringer i kredittilsynsloven § 1 ny nr. 18 og forskriftsutkastet § 1 tredje ledd. Videre foreslår arbeidsgruppen som et supplement til kredittilsynsloven, at Kredittilsynets tilsynsoppgaver overfor betalingsforetak fastsettes nærmere i forskrifter med hjemmel i finansieringsvirksomhetsloven ny § 4b-2 tredje og fjerde ledd, jf. de ulike påleggs-, handlings- og sanksjonshjemler i forskriftsutkastet for gjennomføring av direktivets del II.

Arbeidsgruppen foreslår som ledd i gjennomføringen av direktivets artikkel 28 (tilgang til betalingssystemer) en endring av betalingssystemloven § 1-1 slik at det

presiseres at et betalingssystem vil omfatte interbanksystem og/eller systemer for betalingstjenester, jf. lovutkastet. Som omtalt under punkt 15.2 er det Norges Bank som er tilsynsmyndighet for interbanksystemer (lovens kapittel 2) og Kredittilsynet som er tilsynsmyndighet for systemer for betalingstjenester (lovens kapittel 3). For de nye reglene som arbeidsgruppen foreslår i betalingssystemloven nytt kapittel 5 for materiell gjennomføring av artikkel 28, legger arbeidsgruppen opp til at Norges Bank og Kredittilsynet får tilsynsansvaret sammen.

Norges Banks konsesjons- og tilsynsmyndighet etter betalingssystemloven kapittel 2 om interbanksystemer foreslås videreført. Dette vil etter arbeidsgruppens forslag også gjelde de nye reglene i betalingssystemloven nytt kapittel 5 om tilgang til interbanksystemer. Tilsvarende foreslås det at Kredittilsynets tilsynsmyndighet for systemer for betalingstjenester også skal omfatte spørsmål om betalingsforetaks adgang til systemer for betalingstjenester etter de nye tilgangsreglene i lovens kapittel 5. Arbeidsgruppen mener det ikke er behov for uttrykkelige presiseringer om slikt tilsyns-samarbeid i de nye tilgangsreglene i lovens kapittel 5. Dette følger allerede av lovens innretning og kapittelinndeling.

Arbeidsgruppen legger til grunn at Kredittilsynet og Norges Bank finner frem til et hensiktsmessig samarbeid og effektiv oppgavefordeling når det gjelder de eventuelt nye tilgangsreglene i betalingssystemloven kapittel 5. Det vises for øvrig til arbeidsgruppens drøftelse av tilgangsreglene under kapittel 14.

15.4.3. Påbuds- og sanksjonshjemler

Når det gjelder adekvate påbuds- og sanksjonshjemler samt retten til å fastsette retningslinjer og anbefalinger mener arbeidsgruppen at gjeldende bestemmelser i kredittilsynsloven §§ 3, 4 og 10 samt finansieringsvirksomhetsloven § 5-2 og betalings-systemloven § 5-3 er tilstrekkelige for å gjennomføre direktivets artikkel 21. I tillegg foreslår arbeidsgruppen en rekke tiltakshjemler i forskriftsutkastet som har til formål å få betalingsforetaket til å innrette sin virksomhet i tråd med lover, forskrifter, konsesjonsvilkår mv. Arbeidsgruppen anser det derfor ikke nødvendig med ytterligere hjemler på dette området.

15.4.4. Domstolsprøving

Retten til å få prøvd en sak for domstolene er grunnleggende i det norske rettssystem og fremgår som vist over i kapittel 15.2.4 av tvistelovens regelverk. Arbeidsgruppen mener at direktivets artikkel 23 allerede er tilstrekkelig regulert i norsk rett.

Arbeidsgruppen mener at tvisteloven og rettspraksis legger til rette for at betalingsforetak med rettslig interesse i et forvaltningsvedtak eller annen form for rettskrav mot myndighetene, vil kunne bringe saken inn for behandling av domstolene. Arbeidsgruppen finner ikke at den retten forvaltningslovens § 27b gir et forvaltningsorgan til å kreve at en utnytter de forvaltningsrettslige klageordninger som er fastsatt før sak kan reises for domstolene, i denne sammenheng utgjør en begrensning i forhold til direktivets krav.

16. Taushetsplikt og tilsynssamarbeid

16.1. Innledning

Taushetsplikt for ansatte hos tilsynsmyndighetene reguleres i direktivets artikkel 22.

Direktivet regulerer i artikkel 24 adgangen til å utveksle tilsynsrelevant informasjon mellom nasjonale myndighetsorganer og mellom vedkommende tilsynsmyndigheter i medlemsstatene. I artikkel 25 fastsettes nærmere prosedyrer for meldinger og informasjonsutveksling mellom tilsynsmyndighetene i EØS-området for oppfyllelse av etableringsretten og adgangen til å yte tjenester i en annen medlemsstat for betalingsforetakene.

16.2. Gjeldende rett

16.2.1 Taushetsplikt for tilsynsmyndighetene

Arbeidsgruppen har under punkt 15.4.2 konkludert med at Kredittilsynet bør utpekes som tilsynsmyndighet for norske betalingsforetak og andre som har rett til å yte betalingstjenester i Norge samt som relevant tilsynsmyndighet for utenlandske betalingsforetaks virksomhet i Norge, jf. utkastet til endringer i kredittilsynsloven § 1 ny nr. 18 og forskriftsutkastet § 1 tredje ledd. Kredittilsynsloven vil således komme til anvendelse på tilsynsvirksomheten.

Kredittilsynsloven regulerer taushetsplikt for tilsynets styremedlemmer og tjenestemenn i lovens § 7. Første ledd første og annet punktum lyder:

”Tilsynets styremedlemmer og tjenestemenn, herunder personer som nevnt i § 2 femte ledd, har taushetsplikt overfor uvedkommende om det som de får kjennskap til i sitt arbeid om en kundes forhold. De må heller ikke gjøre bruk av det i ervervsvirksomhet. ...”

Hvem som i denne sammenheng anses som uvedkommende må ses i sammenheng med de unntak fra taushetsplikten som reguleres i paragrafens første ledd tredje punktum flg. Denne del av bestemmelsen er omhandlet i punkt 16.2.2. Videre vil ikke påtalemyndigheten være uvedkommende i saker som Kredittilsynet oversender for videre forfølging eller hvor påtalemyndigheten ber om opplysninger i forbindelse med etterforskning av saker på tilsynets arbeidsområde. Henvisningen til § 2 femte ledd gjelder sakkyndige som er engasjert av Kredittilsynet til å utføre oppdrag innenfor tilsynets arbeidsområde.

16.2.2 Tilsynssamarbeid

Som nevnt foran fastsetter kredittilsynsloven § 7 at tilsynets styremedlemmer og tjenestemenn har taushetsplikt overfor uvedkommende om det de får kjennskap til i sitt arbeid om en kundes forhold. For å legge til rette for et nødvendig samarbeid med øvrige tilsynsmyndigheter innenfor EØS-området, bl.a. på bakgrunn av krav om slikt samarbeid i bank- og forsikringsdirektivene, ble bestemmelsen endret etter inngåelsen av EØS-avtalen.

Bestemmelsen har nå følgende unntak fra taushetsplikten, § 7 første ledd tredje punktum flg.:

”Taushetsplikten etter denne bestemmelse og forvaltningslovens bestemmelser gjelder ikke overfor Norges Bank, andre EØS-staters sentralbanker eller tilsynsmyndigheter som fører tilsyn som nevnt i § 1 første ledd nr. 1-6, nr. 10 eller nr. 14, eller tilsyn med forvaltningsselskap for verdipapirfond. Taushetsplikten er heller ikke til hinder for at Kredittilsynet gir opplysninger til børs med tillatelse etter lov 17. november 2000 nr. 80 om børsvirksomhet m.m. § 2-1, verdipapirregister med tillatelse etter lov 5. juli 2002 nr. 64 om registrering av finansielle instrumenter § 3-1 eller oppgjørssentral med tillatelse etter lov 19. juni 1997 nr. 79 om verdipapirhandel § 6-1, om forhold som er nødvendig for utførelsen av disse institusjonenes lovbestemte oppgaver. Departementet kan gi regler om at taushetsplikten ikke skal gjelde overfor tilsynsmyndigheter fra annet enn EØS-land når disse fører tilsyn som nevnt i tredje punktum. Departementet kan gi nærmere regler om Kredittilsynets utveksling av opplysninger med de myndigheter og organer taushetsplikten ikke gjelder overfor.”

Departementet har ved forskrift 30. november 1998 nr. 1102 gitt regler om utveksling av opplysninger med tilsynsmyndigheter fra land i og utenfor EØS-området.

Kredittilsynet deltar i et omfattende samarbeid mellom tilsynsmyndighetene innenfor EØS-området. Dette samarbeidet er basert både på bilateralt arbeid og på deltakelse i ulike fora opprettet av EU. Innenfor finanssektoren med bank-, forsikrings- og verdipapirtilsyn følger samarbeidet og regelverksutviklingen i EU den såkalte Lamfalussy-prosedyren hvor nivå 1 består av EU-kommisjonen, EU-parlamentet og EU-rådet.

Finansdepartementet er observatør i nivå 2 organene European Securities Committee (ESC), European Banking Committee (EBC), European Insurance and Occupational Pensions Committee (EIOPC) og European Financial Conglomerates Committee (EFCC). Kredittilsynet deltar som rådgiver for departementet i disse organene.

Kredittilsynet deltar selv i tilsynskomiteene på nivå 3 for de samme virksomhetsområdene, verdipapirkomiteen (CESR), bankkomiteen (CEBS) og forsikringskomiteen (CEIOPS), samt en tverrsektoriell komité (Interim Working Committee on Financial Conglomerates (IWCFC)).

16.3. Direktivet

Direktivets artikkel 22 bestemmer at medlemsstatene skal påse at alle personer som arbeider eller har arbeidet for vedkommende myndigheter, samt sakkyndige som opptrer på vegne av vedkommende myndigheter, skal være underlagt taushetsplikt, men uten at dette berører saker som omfattes av strafferetten. Artikkel 22 nr. 2 bestemmer at taushetsplikten skal anvendes strengt i forbindelse med informasjonsutveksling med andre medlemsstater for å sikre vern av enkeltpersoners og virksomheters rettigheter. Videre følger det av nr. 3 i samme artikkel at bestemmelsen skal sees i sammenheng med tilsvarende bestemmelser i det konsoliderte bankdirektiv (2006/48/EU), artiklene 44 til 52.

Artikkel 24 regulerer utveksling av informasjon mellom tilsynsmyndighetene i medlemsstatene. Artikkelen fastsetter at tilsynsmyndighetene skal samarbeide med hverandre, samt med Den europeiske sentralbanken og andre relevante myndigheter som er utpekt i henhold til EUs regelverk eller nasjonal lovgivning.

Det skal videre tillates at det utveksles informasjon mellom egne myndigheter og

- tilsynsmyndighetene i øvrige medlemsstater
- Den europeiske sentralbanken og medlemsstatens sentralbanker, i egenskap av monetær myndighet og som tilsynsmyndighet og eventuelt andre myndigheter med ansvar for å føre tilsyn på dette området og
- Andre relevante myndigheter som er utpekt i henhold til dette direktivet, direktiv 95/46/EF (personopplysningsdirektivet), direktiv 2005/60/EF (hvitvaskingsdirektivet) og andre deler av EUs regelverk som får anvendelse på ytere av betalingstjenester, som lovgivning om vern av enkeltpersoner vedrørende behandling av persondata og hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme.

Et betalingsforetak som ønsker å yte betalingstjenester også i et annet land innenfor EØS-området, skal underrette relevante tilsynsmyndigheter i hjemlandet om dette, jf. direktivets artikkel 25. Hjemlandsmyndighetene skal deretter innen gitte frister underrette vertslandsmyndighetene om forholdet samt gi nærmere angitt opplysninger. Det gis i samme artikkel også føringer for samarbeid mellom tilsynene om tilsyn og kontroll ved virksomhet som drives i annet land.

16.4. Arbeidsgruppens vurderinger

Gitt at Kredittilsynet tildeles tilsynsansvaret for betalingsforetak som foreslått av arbeidsgruppen under kapittel 15, mener arbeidsgruppen at de bestemmelser man nå har i Kredittilsynsloven om taushetsplikt klart tilfredsstiller direktivets krav i artikkel 22 og at det derfor ikke er behov for endringer i dagens norske regelverk. De unntak fra taushetsplikten som fremgår av lovens § 7 samsvarer også med de krav til informasjonsutveksling som direktivet krever.

Reguleringen av betalingsforetakene følger i all hovedsak den mal som EU har lagt i det konsoliderte bankdirektivet (2006/48/EU). Det norske regelverket innenfor den finansielle sektor er en implementering av dette regelverket. Tilsynet med disse foretakene krever tilsvarende samarbeid mellom europeiske tilsynsmyndigheter som det legges opp til i betalingstjenestedirektivet. Arbeidsgruppen forutsetter således at reguleringen i Kredittilsynsloven tilfredsstiller direktivets krav til regulering av tilsynsmyndighetens samarbeid. Det vil imidlertid etter arbeidsgruppens vurdering være nødvendig å innta en referanse til betalingsforetakene i lovens § 7 første ledd tredje punktum slik det er gjort med banker og forsikringsselskaper m.v. På den måten vil kravet til å kunne utveksle informasjon med andre tilsynsmyndigheter være tilfredsstilt.

Arbeidsgruppen er kjent med at det mellom nasjonale tilsynsorganer i EØS-området er startet opp et arbeid for å få fastsatt egne rutiner for myndighetenes samarbeid i forbindelse med etablering av filialer i andre medlemsland og grensekryssende virk-

somhet for betalingsforetakene. Kredittilsynet er av Finansdepartementet utpekt til å delta i dette arbeidet. Arbeidsgruppen legger til grunn at slike rutiner kommer på plass for gjennomføring av direktivets artikler 24 og 25.

17. Utenrettslig klagebehandling

17.1. Innledning

Direktivets artikkel 83 pålegger medlemsstatene å ha dekkende og effektive utenrettslige klageordninger for behandling av tvister mellom kunder og tilbydere av betalingstjenester, herunder betalingsforetak.

Med utenrettslige klageordninger menes gjerne privat- eller offentliginitierte ordninger for løsning av rettslige konflikter utenfor det ordinære domstolsapparat. Slike utenrettslige klageordninger er etablert i samarbeid mellom forbruker- og næringsorganisasjoner på en rekke samfunnsområder. Forbrukerrådet og organisasjonene på finansområdet har gjennom avtale etablert Bankklagenemnda.

17.2. Gjeldende rett

Finansavtaleloven har i § 4 (Nemndsbehandling) regler om frivillig etablering av nemnder for behandling av tvister om finansavtaler, herunder avtaler om betalingstjenester. Slike nemnder kan på avtalemessig grunnlag etableres mellom enkeltinstitusjoner/næringsorganisasjoner og Forbrukerrådet eller annen lignende interesseorganisasjon for institusjonenes kunder. Etter § 4 vil slike utenrettslige klageordninger også kunne omfatte kunder som ikke er forbrukere.

Bankklagenemnda ble opprettet 1. oktober 1988 gjennom en avtale mellom Finansnæringsens Hovedorganisasjon (den gang Den norske Bankforening), Sparebankforeningen i Norge, Finansieringsselskapenes Forening, Verdipapirfondenes Forening og Forbrukerrådet. I henhold til den lovmessige forankring slike nemnder kan få etter finansavtaleloven § 4, ble Hovedavtalen for Bankklagenemnda (vedtektene) godkjent ved kgl.res. 19. mai 2000. Bankklagenemnda behandler i utgangspunktet tvister mellom forbrukere og finansinstitusjoner.

For en nærmere omtale av finansavtaleloven § 4, saksbehandlingen ved Bankklagenemnda og det internasjonale nettverket for klagebehandling på finansområdet (FIN-NET), viser arbeidsgruppen til sin første utredning Betalingstjenester kapittel 24 Utenrettslig klageordning.

17.3. Direktivet

Direktivets artikkel 83 nr. 1 pålegger medlemsstatene å ha, eventuelt etablere, dekkende og effektive utenrettslige klageordninger for behandling av tvister mellom kunder og tilbydere av betalingstjenester. Slike klageordninger skal ikke være til hinder for at kundene bringer tvister inn for de alminnelige domstoler, jf. fortalen punkt 51, jf. også artikkel 80 nr. 2.

Når det gjelder tverrnasjonale tvister, typisk grensekryssende betalingstransaksjoner, skal medlemsstatene påse at slike nasjonale utenrettslige klageorganer samarbeider aktivt for å løse slike tvister, jf. artikkel 83 nr. 2.

For en nærmere omtale og drøftelse av direktivets artikkel 83 viser arbeidsgruppen til sin første utredning Betalingstjenester kapittel 24 Utenrettslig klageordning.

17.4. Arbeidsgruppens vurderinger

Institusjoner som er medlem av Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH), Sparebankforeningen i Norge, Finansieringsselskapenes Forening eller Verdpapirfondenes Forening er direkte omfattet av Bankklagenemndas utenrettslige klagesaksbehandling.

Blant de institusjoner som i dag har adgang til å tilby betalingstjenester er banker og finansieringsforetak (herunder utstedere av betalingskort og innlødere) medlemmer av de nevnte organisasjoner. Banker og finansieringsforetak må således godta at tvister blir klaget inn og behandlet av nemnda.

Om betalingsforetak vil kunne bli medlem hos en av de nevnte næringsorganisasjoner er usikkert, men betalingsforetakene vil, slik Hovedavtalen for Bankklagenemnda i dag er formulert, kunne tilslutte seg Bankklagenemnda på frivillig grunnlag. Arbeidsgruppen legger samtidig til grunn at betalingsforetak samt eventuelle juridiske og fysiske person med begrenset tillatelse til å yte betalingstjenester, også vil kunne velge bort muligheten til å delta i slike frivillige utenrettslige klageordninger. Arbeidsgruppen anser det uheldig av hensyn til forbrukernes rettsstilling og prosesskostnader, dersom tvister som springer ut av betalingstjenesteavtaler med betalingsforetak ikke skal kunne bringes inn for en klagenemnd, mens tilsvarende tvister med banker og finansieringsforetak blir gjenstand for nemndsbehandling. Det er etter gruppens vurdering ønskelig at alle forbrukere må kunne få velge utenrettslige klagebehandling, uavhengig av hvilken betalingstjenestetilbyder forbrukeren benytter.

I første delrapport, punkt 24.4, anbefalte arbeidsgruppen at reglene i finansavtaleloven § 4 videreføres i sin nåværende form og at Bankklagenemnda opprettholdes som kompetent utenrettslig klageorgan på dette området. For å sikre en så bred og konkurransenøytral gjennomføring av direktivets artikkel 83 som mulig, mener arbeidsgruppen at alle som tilbyr betalingstjenester bør være tilsluttet en klagenemnd.

Arbeidsgruppen har i ukastet til endringer i finansieringsvirksomhetsloven ny § 4b-1 fjerde ledd foreslått at Finansdepartementet ved forskrift kan bestemme at alle som yter betalingstjenester i Norge så som banker, e-pengeforetak, postgirokontorer, betalingsforetak samt juridiske og fysiske person med begrenset tillatelse til å yte betalingstjenester, skal være tilsluttet en klagenemnd som nevnt i finansavtaleloven § 4. Arbeidsgruppen har videre fulgt opp lovendringsforslaget med en egen bestemmelse om slik nemndsbehandling i forskriftsutkastet § 1 femte ledd.

18. Ikrafttredelse og overgangsregler

Arbeidsgruppen foreslår at rapportens forslag til endringer i finansieringsvirksomhetsloven, kredittilsynsloven, hvitvaskingsloven og betalingssystemloven, settes i kraft fra den tid Kongen bestemmer, jf. lovforslaget del V. For medlemslandene i EU er gjennomføringsfristen for direktivet 1. november 2009. Det er ikke fastsatt noen annen frist i EØS-komiteens beslutning om innlemmelse av direktivet, jf. omtalen i kapittel 3.

Betalingsstjenestedirektivet har overgangsregler i artikkel 88. Der pålegges medlemslandene å sørge for fortsatt godkjent drift av virksomhet som etter direktivet vil kreve godkjenning som betalingsforetak så sant virksomheten hadde startet før 25. desember 2007. Bestemmelsen vil ha praktisk betydning for foretak med tillatelse til virksomhet etter § 4a-1 og for enkelte spesialiserte finansieringsforetak. Bestemmelsen foreslås tatt inn i overgangsbestemmelsen i lovforslaget del V.

Annet ledd i artikkel 88 er en særregel om adgang til videre drift for tilfelle at et foretak hjemmehørende i et annet EØS-land drev betalingsformidlingsvirksomhet i Norge før 25. desember 2007. Denne bestemmelsen er foreslått inntatt i forskriftsutkastet § 29.

19. Økonomiske og administrative konsekvenser

19.1. Innledning

Arbeidsgruppen ga en omfattende generell beskrivelse av betalingssystemet i vedlegg A i delrapport I. Det gir en generell bakgrunn for vurdering av forslagets økonomiske og administrative konsekvenser både når det gjelder de privatrettslige bestemmelsene som ble fremmet i delrapport I og de offentligrettslige bestemmelsene som fremmes her. Utgangspunktet er at betalingssystemet er en del av økonomiens infrastruktur og har stor betydning for effektiviteten i varebyttet og dermed i økonomien rent allment.

Norge har i utgangspunktet et betalingssystem som i effektivitet og sikkerhet kan måle seg med de beste i verden. Betalingstjenestedirektivet etablerer et felles regelverk og sikkerhetsnivå for betalingstjenester innen hele EØS-området.

Spørsmålet som ikke ble særskilt vurdert i delrapport I, er konsekvenser av å åpne for at en ny gruppe foretak – betalingsforetakene – skal kunne delta i betalingssystemet og infrastrukturen som der er bygd opp.

19.2. Nærmere om betalingsforetak

Konsekvensene av å åpne for den nye foretaksgruppen kan deles i virkninger for systemet som helhet, virkninger for foretakene selv og virkninger på offentlig tilsyn og kontroll.

For effektiviteten i systemet som helhet må virkningen av mulig etablering av spesialiserte foretak være positiv med mindre de nye foretakene introduserer ny eller større risiko. Betalingsforetakene vil være under tilsyn, og de møter krav om kapitaldekning i samsvar med virksomhetsomfang og om separasjon av kundemidler. I tillegg gis det særskilt beskyttelse av betalingssystemer som er notifiserte etter finalitetsdirektivet.

Arbeidsgruppen legger til grunn at disse sikringstiltakene er tilstrekkelige, og at det da vil være positivt med etablering av nye foretak i Norge. Foretakene vil bare bli etablert så sant de finner det lønnsomt, og det må eventuelt skje ved å konkurrere med etablerte aktører i systemet. Konklusjonen kan gjøres uten forbehold om økte offentlige kostnader ettersom tilsynet av betalingsforetakene vil bli båret av foretaksgruppen selv gjennom utlikning av tilsynsavgift. Arbeidsgruppen kjenner ikke til at det finnes planer om å etablere betalingsforetak, men vil peke på at etablering av betalingsforetak kan skje ved at foretak med annen godkjenning etter finanslovgivningen søker omdanning til betalingsforetak.

En spesiell utfordring kan tenkes for tilsynet med betalingsforetak som får unntak fra deler av regelverket. Tilsynet skal følge med på aktivitetens omfang. Kredittilsynet skal trekke tilbake unntaksadgangen om virksomhetens omfang blir større enn grensen som ble satt i den konkrete tillatelsen, og om det blir uakseptable endringer i hvem som er ansvarlige for virksomheten. Når det foreslås at slik virksomhet kan drives av fysiske personer, åpnes det for tilsyn med personer og det må antas å kunne gi særskilte utfordringer.

Betalingsforetak kan gjennom direktivets regler etableres i hele EØS-området, og foretak i andre land vil kunne etablere filial i Norge. Etableringer innen EØS-området vil kunne få konsekvenser for tilsynet i Norge selv om det ikke blir etablert norske foretak. Tilsynet må bygge opp kompetanse om det norske regelverket og EØS-regelverket for å kunne veilede om det og for å kunne drive henholdsvis hjem- eller vertslandstilsyn. Tilsynet vil og delta i arbeidet med regelverksfortolkning m.v. i komiteene under EU-kommisjonen slik det er omtalt i kapittel 16. Det er allerede tatt initiativ til slikt samarbeid, og i flere EØS-land er betalingsforetak under forberedelse. Arbeidsgruppen har ikke grunnlag for å anslå ressursbruken som følge av dette internasjonale samarbeidet, men vil påpeke at dette vil være særlig spesialisert arbeid som vil trekke tilsynets ressurser.

19.3. Sammenfatning

Arbeidsgruppen konkluderte i forrige delrapport med at gjennomføring av betalings-tjenestedirektivet samlet vil gi omtrent samme kostnader som før ved innenlandske betalinger i norske kroner, men at det for betalinger innenfor EØS er grunn til å vente reduserte samfunnsøkonomiske kostnader. Vurderingene her gir ikke grunnlag for å endre denne konklusjonen selv om det er usikkerhet omkring konsekvensene av forslagene for Kredittilsynet.

20. Lovforslag

Forslag til lov om endringer i lov:

I

I lov av 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-4 nr. 5 skal lyde:

Finansieringsvirksomhet kan bare drives av

1. *betalingsforetak som har rett til å drive betalingstjenestevirksomhet i Norge etter reglene i kapittel 4b.*

Nåværende nr. 5 blir nytt nr. 6.

§ 2a-6 første ledd bokstav g) skal lyde:

I tillegg til morselskap som nevnt i § 2a-5, kan når ikke annet følger av lov eller forskrift, finanskonsern omfatte:

- g) *betalingsforetak.*

§ 4a-1 annet ledd skal lyde:

Som valutavirksomhet regnes virksomhet som består i omsetning av valuta.

Kapittel 4b skal lyde:

Kapittel 4b. Betalingstjenestevirksomhet

§ 4b-1. Rett til å tilby betalingstjenester

(1) Betalingstjenester kan bare ytes av

1. *kredittinstitusjoner som nevnt i § 1-4 første ledd nr. 1 og 4,*
2. *foretak som utsteder betalingsmidler i form av elektroniske penger etter lov av 13. desember 2002 nr. 74 om e-pengeforetak,*
3. *postgirokontorer som etter norsk lov har rett til å yte betalingstjenester,*
4. *foretak med tillatelse til å drive betalingstjenestevirksomhet etter reglene i § 4b-2, samt utenlandske betalingsforetak som nevnt i annet ledd,*
5. *Norges Bank når den ikke handler i egenskap av offentlig myndighet, jf. lov av 24. mai 1985 nr. 28 om Norges Bank og pengevesenet (sentralbankloven) § 1 annet ledd, og*
6. *Den norske stat samt norske kommuner og fylkeskommuner når disse ikke handler i egenskap av offentlig myndighet.*

(2) Betalingsforetak med hovedkontor i annen stat som omfattes av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS), kan etablere og drive virksomhet gjennom filial, eller drive grensekryssende virksomhet her i riket uten tillatelse som nevnt i § 4b-2, dersom foretaket har tillatelse til å drive virksomhet i hjemstaten og er undergitt tilsyn fra myndighetene der. Dette gjelder bare virksomhet som foretaket kan drive etter tillatelse i hjemstaten og som Norge etter EØS-avtalen er forpliktet til å anerkjenne. Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler om adgangen for utenlandske betalingsforetak å drive virksomhet i Norge.

- (3) *Med betalingstjenester menes aktiviteter som nevnt i lov av 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven) § 11.*
- (4) *Departementet kan ved forskrift bestemme at ytere av betalingstjenester som nevnt i § 4b-1 nr. 1 til 4 og filialer av utenlandske foretak som nevnt i annet ledd, skal være tilsluttet en klagenemnd som nevnt i finansavtaleloven § 4.*

§ 4b-2. Betalingsforetak og krav til tillatelse

- (1) *Ingen kan drive virksomhet som betalingsforetak uten tillatelse av Departementet. Tillatelsen kan avgrenses til å gjelde én eller flere av de aktiviteter som nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav a)-e).*
- (2) *Bestemmelsene i kapittel 2, 2a og 3 kommer ikke til anvendelse på betalingsforetak med unntak av §§ 2-4 annet ledd⁵, 3-2, 3-4, 3-6 samt §§ 3-8 til 3-15.*
- (3) *Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler om betalingsforetaks organisering, virksomhet, kapitalkrav, sikring av midler, bruk av agenter og oppdragstakere, vilkår for tillatelse, nemndsbehandling av tvister og tilsyn.*
- (4) *Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra reglene i eller fastsatt i medhold av annet og tredje ledd, bl.a. fastsette særskilte vilkår som gir juridiske og fysiske personer begrenset tillatelse til å yte betalingstjenester.*

§ 4b-3. Utnævnelse av kundeopplysninger ved ytelse av betalingstjenester

- (1) *Foretak som har rett til å yte betalingstjenester som nevnt i § 4b-1, kan samle inn, bearbeide og utveksle seg i mellom transaksjonsopplysninger og annen betalingsinformasjon når dette er nødvendig for å sikre forebygging, etterforskning og avsløring av betalingsbedragerier. Behandling av slike personopplysninger skal skje i samsvar med lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven).*
- (2) *Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om behandling av personopplysninger etter denne paragraf.*

II

I lov av 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel mv. (kredittilsynsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd nr. 18 skal lyde:

Tilsyn etter denne lov føres med:

18. Betalingsforetak og andre som har rett til å yte betalingstjenester som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 4b-1.

Nåværende nr. 18 og 19 blir nye nr. 19 og 20.

§ 7 første ledd tredje punktum skal lyde:

Taushetsplikten etter denne bestemmelse og forvaltningslovens bestemmelser gjelder ikke overfor Norges Bank, andre EØS-staters sentralbanker eller tilsynsmyndigheter

⁵ Slik § 2-4 annet ledd er foreslått i Ot.prp. nr. 80 (2008-2009)

som fører tilsyn som nevnt i § 1 første ledd nr. 1-6, nr. 10, 14 eller *nr. 18*, eller tilsyn med forvaltningsselskap for verdipapirfond.

III

I lov av 17. desember 1999 nr. 95 om betalingssystemer mv gjøres følgende endringer:

§ 1-1 skal lyde:

§ 1-1 Betalingssystemer

Med betalingssystem menes systemer for overføring av midler med formelle og standardiserte ordninger og felles regler for behandling, avregning og/ eller oppgjør av betalingstransaksjoner. I et betalingssystem inngår interbanksystem og/eller systemer for betalingstjenester.

Som interbanksystem regnes systemer basert på felles regler for avregning, oppgjør eller overføring av penger mellom kredittinstitusjoner.

Som systemer for betalingstjenester regnes systemer basert på standardvilkår for overføring av penger fra eller mellom kundekonti i banker, *betalingsforetak* og finansieringsforetak når overføringene bygger på bruk av betalingskort, tallkoder eller annen form for selvstendig brukerlegitimasjon utstedt til en ubestemt krets.

Nytt kapittel 5 skal lyde:

Kapittel 5. Adgang til betalingssystemer

§ 5-1 Virkeområde

Bestemmelsene i dette kapittel gjelder betalingsforetaks adgang til å delta i betalingssystemer i Norge. Bestemmelsene får tilsvarende anvendelse for andre ytere av betalingstjenester som nevnt i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) § 4b-1.

Med betalingsforetak menes foretak med tillatelse til å drive betalingstjenestevirksomhet etter reglene i eller med medhold av finansieringsvirksomhetsloven § 4b-2.

Med betalingstjenester menes aktiviteter som nevnt i lov av 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven) § 11.

§ 5-2 Vilkår for deltagelse betalingssystemer mv

Vilkår for deltagelse i betalingssystemer skal være objektive, ikke-diskriminerende og forholdsmessige, slik at vilkårene ikke hindrer tilgang og deltagelse i større utstrekning enn det som er nødvendig for å beskytte seg mot særlige former for risiko så som oppgjørsrisiko, operasjonell risiko og forretningsmessig risiko, samt for å beskytte den finansielle og driftsmessige stabilitet.

Betalingssystemer skal ikke pålegge ytere av betalingstjenester, brukere av betalingstjenester eller andre betalingssystemer:

- a) restriktive regler vedrørende effektiv deltakelse i andre betalingssystemer,*
- b) regler som forskjellsbehandler betalingsforetak og andre ytere betalingstjenester når det gjelder deltakernes rettigheter, plikter og fortrinnsretter, eller*
- c) restriksjoner på grunnlag av institusjonell status.*

§ 5-3 Unntak

(1) Reglene i § 5-2 gjelder ikke for

- a) *betalingssystemer som omfattes av rådsdirektiv 98/26/EF om endelig oppgjør i betalingssystem og i oppgjørssystem for verdipapir,*
- b) *betalingssystemer som utelukkende er sammensatt av ytere av betalingstjenester innenfor et finanskonsern sammensatt av enheter med innbyrdes kapitaltilknytning og der en av de tilknyttede enhetene har effektiv kontroll over de andre tilknyttede enhetene, eller*
- c) *betalingssystemer der en enkelt yter av betalingstjenester (enten som en enhet eller som et konsern)*
 1. *opptrer eller kan opptre som yter av betalingstjenester for både betaler og betalingsmottaker og alene har ansvar for styringen av systemet, og*
 2. *tillater andre ytere av betalingstjenester å delta i systemet og de sistnevnte ikke har noen rett til å forhandle om gebyrer seg imellom i forhold til betalingssystemet, selv om de kan innføre sin egen prissetting i forhold til betalere og betalingsmottakere.*

Gjeldende kapittel 5 blir kapittel 6.

IV

I lov av 6. mars 2009 nr. 11 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv (hvitvaskingsloven) gjøres følgende endringer:

§ 4 første og annet ledd skal lyde:

Loven gjelder for følgende juridiske personer:

1. finansinstitusjoner,
2. Norges Bank,
3. e-pengeforetak,
4. foretak som driver *valutavirksomhet*
5. *betalingsforetak og andre som har rett til å yte betalingstjenester*
6. verdipapirforetak,
7. forvaltningsselskaper for verdipapirfond,
8. forsikringsselskaper,
9. foretak som driver forsikringsformidling som ikke er gjenforsikringsmegling,
10. postoperatører ved formidling av verdisendinger,
11. verdipapirregistre, og
12. foretak som driver depotvirksomhet.

Loven gjelder også for følgende juridiske og fysiske personer i utøvelsen av deres yrke:

1. statsautoriserte og registrerte revisorer,
2. autoriserte regnskapsførere,
3. advokater og andre som ervervsmessig eller stadig yter selvstendig juridisk bistand, når de bistår eller opptrer på vegne av klienter ved planlegging eller utføring av finansielle transaksjoner eller transaksjoner som gjelder fast eiendom eller gjenstander med verdi over 40 000 kroner,
4. eiendomsmeglere og boligbyggelag når det drives eiendomsmegling,

5. foretak som mot vederlag tilbyr tilsvarende tjenester som nevnt i nr. 1 til 4,
6. tilbydere av virksomhetstjenester,
7. forhandlere av gjenstander, herunder auksjonsforretninger, kommisjonærer og lignende, ved transaksjoner i kontanter på 40 000 norske kroner eller mer eller et tilsvarende beløp i utenlandsk valuta, og
8. *personer med begrenset tillatelse til å yte betalingstjenester.*

V

1. *Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelser skal tre i kraft til ulik tid.*
2. *Juridiske personer som før 25. desember 2007 har påbegynt virksomhet som krever tillatelse som betalingsforetak etter reglene i finansieringsvirksomhetsloven §§ 4b-1 og 4b-2, kan fortsette denne virksomhet inntil 30. april 2011.*
3. *Departementet kan fastsette ytterligere overgangsregler.⁶*

⁶ Se direktivets artikkel 88 nr. 2 som er foreslått gjennomført i forskriftsutkastet kapittel 10

21. Forskriftsforslag

Forskrift om betalingsforetak

Fastsatt av Finansdepartementet xx.yy.2009 med hjemmel i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) § 4b-1 og § 4b-2.

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Virkeområde, definisjoner, nemndsbehandling mv

- (1) Forskriften fastsetter krav til foretak som skal drive virksomhet som betalingsforetak som nevnt i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) §§ 4b-1 til 4b-3.
- (2) Ingen kan ikke drive virksomhet som betalingsforetak i Norge uten tillatelse av Departementet med mindre annet følger av kapittel 10. Departementet kan ved enkeltvedtak gjøre unntak fra kravene i forskriften og gi juridiske og fysiske personer en begrenset rett til å yte betalingstjenester etter reglene i kapittel 8.
- (3) Kredittilsynet fører tilsyn med betalingsforetak og andre ytere av betalingstjenester som er registrert etter § 9, jf. lov av 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel mv (kredittilsynsloven).
- (4) Med betalingstjenester menes de aktiviteter som nevnt i lov av 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven) § 11.
- (5) Betalingsforetak og andre ytere av betalingstjenester skal være tilknyttet en klagenemnd som nevnt i finansavtaleloven § 4 for behandling av tvister om betalingstjenester.

Kapittel 2 Krav til virksomheten

§ 2 Virksomhetsområder

- (1) Et betalingsforetak kan yte betalingstjenester etter vilkår fastsatt av Departementet.
- (2) Betalingsforetak skal ha forretningskontor og hovedkontor i Norge.
- (3) Foruten rett til å yte betalingstjenester i henhold til fastsatt tillatelse, kan betalingsforetak drive følgende aktiviteter av forretningsmessig karakter:
 - a) ytelse av driftsmessige og andre nært tilknyttede tilleggstjenester som sikring av at betalingstransaksjoner blir utført, valutavirksomhet etter reglene i finansieringsvirksomhetsloven §§ 4a-1 – 4a-3, oppbevaringsvirksomheter samt elektronisk behandling og arkivering av betalingsinformasjon,
 - b) drift av betalingssystemer uten at dette berører reglene i lov av 17. desember 1999 nr. 95 om betalingssystemer mv, kapittel 5, om tilgang til andre betalingssystemer, og
 - c) andre forretningsaktiviteter i overensstemmelse med norsk lovgivning.

§ 3 Virksomhetsbegrensinger

- (1) Et betalingsforetak skal ikke drive virksomhet som mottaker av innskudd eller lignende tilbakebetalingspliktige midler i henhold til artikkel 5 i direktiv 2006/48/EF.
- (2) Et betalingsforetak kan bare opprette kontoer til bruk for utføring av betalingstjenester.
- (3) Midler som betalingsforetak mottar fra brukere av betalingstjenester med sikte på å yte betalingstjenester, skal ikke anses som innskudd eller lignende tilbakebetalingspliktige midler i henhold til artikkel 5 i direktiv 2006/48/EF, eller som elektroniske penger etter lov av 13. desember 2002 nr. 74 om e-pengeforetak.
- (4) Betalingsforetak kan bare yte kreditt i tilknytning til betalingstjenester som nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav b), c) og e), så fremt følgende vilkår er oppfylt:
 - a) kredittytelsen skal være en tilleggstjeneste og utelukkende gis i forbindelse med utførelsen av en betalingstransaksjon,
 - b) kreditt skal kreves tilbakebetalt innen et tidsrom som ikke skal overstige tolv måneder,
 - c) midler som mottas eller innehas for å utføre en betalingstransaksjon, skal ikke brukes til kredittgivning, og
 - d) betalingsforetakets ansvarlige kapital skal til enhver tid være passende i forhold det samlede kredittbeløp, jf. § 10.

Kapittel 3 Tillatelse

§ 4 Søknad om tillatelse

- (1) Søknad om tillatelse som betalingsforetak etter finansieringsvirksomhetsloven § 4b-2, skal inneholde opplysninger som er nødvendige for å vurdere om tillatelse skal gis etter § 5, bl.a.
 - a) foretakets navn, hovedkontoradresse og eventuelt organisasjonsnummer,
 - b) foretakets organisasjonsform, stiftelsesavtale, stiftelsesprotokoll og vedtekter,
 - c) en virksomhetsplan med oversikt over foretakets nåværende og planlagte aktiviteter, herunder en beskrivelse av planlagte betalingstjenester, kredittgivning mv,
 - d) en forretningsplan, herunder en budsjettprognose for de første tre regnskapsårene, som viser at foretaket er i stand til å benytte de systemer, ressurser og framgangsmåter som er hensiktsmessige og vel tilpasset en sunn og forsvarlig drift, samt eventuelt seneste reviderte årsregnskap,
 - e) dokumentasjon på at foretaket har den startkapital som er fastsatt i § 10, og en begrunnet redegjørelse for ønsket metode for beregning av ansvarlig kapital etter § 10 første ledd bokstav b), jf. vedlegg 1,
 - f) en beskrivelse av foretakets retningslinjer for foretaksstyring og internkontroll, herunder instruksjoner for administrasjon, risikohåndtering og regnskap, som viser at disse styrings- og kontrollordningene er forholdsmessige, hensiktsmessige, forsvarlige og dekkende,
 - g) en beskrivelse av de sikringstiltak som er planlagt, vedtatt og/eller gjennomført for å beskytte midlene til brukere av foretakets betalingstjenester som nevnt i § 11,
 - h) en beskrivelse av de tiltak som er planlagt, vedtatt og/eller gjennomført for oppfyllelse av foretakets forpliktelser etter lov av 6. mars 2009 nr. 11 om tiltak

- mot hvitvasking og terrorfinansiering og forskrift av 13. mars 2009 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, herunder forskriftens § 20 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1781/2006 av 15. november 2006 om identifikasjon av betaleren i en betalingstransaksjon,
- i) en beskrivelse av foretakets organisasjonsstruktur, eventuell bruk av agenter og filialer, samt en beskrivelse av ordninger for utkontraktering av driftsfunksjoner, jf. § 19, og av foretakets deltakelse i nasjonale og/eller internasjonale betalingssystemer, samt en beskrivelse av aktiviteter og planer for ytelse av grensekryssende betalingstjenester og etablering i et annet land i eller utenfor EØS,
 - j) opplysninger om personer som direkte eller indirekte innehar kvalifiserte eierandeler i foretaket, størrelsen på deres respektive eierandeler og dokumentasjon på deres egnethet, idet det tas hensyn til behovet for å sikre sunn og forsvarlig ledelse av foretaket,
 - k) opplysninger om personer i foretakets styre, daglig ledelse og personer med ansvar for ledelse av foretakets betalingstjenesteaktiviteter, samt dokumentasjon på at de har godandel og egnede kunnskaper og erfaring til å drive betalingstjenestevirksomhet, og
 - l) opplysninger om foretakets valgte revisorer og revisjonsselskaper, jf. § 13 og lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer.
- (2) Opplysningene som skal gis etter første ledd bokstav f), g) og i) skal inneholde en beskrivelse av de organisatoriske og revisjonsmessige tiltak som foretaket har innført for å beskytte brukernes interesser og sikre kontinuitet og pålitelighet ved ytelse av betalingstjenester.
- (3) Skjer det endringer i de opplysninger og den dokumentasjon som er gitt i samsvar med første og annet ledd, skal betalingsforetaket uten ugrunnet opphold underrette Kredittilsynet om dette. Tilsvarende underretningsplikt gjelder etter at eventuell tillatelse er tildelt betalingsforetaket etter reglene i § 5.
- (4) Departementet kan kreve at søkeren gir utfyllende opplysninger.

§ 5 Tildeling av tillatelse, vilkår mv

- (1) Avgjørelse av søknad om tillatelse skal meddeles søkeren innen tre måneder etter at søknaden er mottatt av Departementet. Avslås søknaden, skal dette begrunnes. Dersom søknaden ikke inneholder de opplysninger som er nødvendige for å avgjøre om tillatelse skal gis, regnes fristen fra det tidspunkt slike opplysninger ble mottatt.
- (2) Det kan settes vilkår for tillatelsen, herunder at virksomheten drives på en bestemt måte eller innenfor visse rammer, eller andre vilkår i samsvar med de formål som lovgivningen om betalingsforetak skal ivareta. Tillatelsen kan videre begrenses til å gjelde én eller flere av de aktiviteter som nevnt i lov av 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven) § 11 første ledd bokstav a)-e).
- (3) Tillatelse skal nektes dersom
- a) foretaket ikke har forretningskontor og hovedkontor i Norge,
 - b) dersom søknaden ikke tilfredsstiller kravene etter § 4,
 - c) Departementet ikke er overbevist om at eiere av kvalifisert eierandel og erververe av slike eierandeler tilfredsstiller de kriterier for egnethet som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2-4⁷,

⁷ Jf. forslaget i Ot.prp. nr. 80 (2008-2009).

- d) styremedlemmer, daglig leder eller andre personer som skal inngå i den faktiske ledelse av virksomheten eller deler av denne:
 - 1. ikke kan antas å ha de nødvendige kvalifikasjoner og yrkeserfaring til å utøve stillingen eller vervet,
 - 2. er dømt for straffbart forhold, og det utviste forhold gir grunn til å anta at vedkommende ikke vil kunne ivareta stillingen eller vervet på forsvarlig måte.
 - 3. i stilling eller ved utøvelsen av andre verv har utvist en slik adferd at det er grunn til å anta at vedkommende ikke vil kunne ivareta stillingen eller vervet på forsvarlig måte, eller
 - e) det er grunn til å anta at foretaket ikke vil oppfylle de krav som stilles i lov eller i medhold av lov, eller at virksomheten vil være i strid med ærbarhet eller rettsordenen forøvrig.
- (4) Ved vurdering av søknaden om tillatelse skal det legges vesentlig vekt på om
- a) foretakets kapital- og soliditetsforhold er betryggende, herunder om startkapitalen står i rimelig forhold til den planlagte virksomhet,
 - b) organisasjons- og driftsplanen er betryggende i forhold til den virksomhet som skal drives,
 - c) foretaket har solide ordninger for styring av sin betalingstjenestevirksomhet, herunder en klar organisasjonsstruktur med veldefinerte, åpne og konsekvente ansvarslinjer,
 - d) effektive framgangsmåter for å identifisere, håndtere, overvåke og rapportere risiko som betalingsinstitusjonen er eller kan bli utsatt for, og
 - e) foretaket har betryggende ordninger for internkontroll, herunder betryggende administrasjons- og regnskapsprosedyrer i forhold til arten, størrelsen og kompleksiteten til de betalingstjenester som ytes av foretaket.
- (5) Når et betalingsforetak foruten betalingstjenester yter andre forretningsaktiviteter som nevnt i § 2 annet ledd bokstav a)-c), kan Departementet som vilkår for tillatelsen kreve at det opprettes en separat enhet for betalingstjenestevirksomheten, så fremt betalingsforetakets øvrige forretningsvirksomhet kan bidra til å redusere enten betalingsforetakets økonomiske soliditet eller Kredittilsynets mulighet til å føre tilsyn med at foretaket driver i overensstemmelse med alle forpliktelsene fastsatt i lov, forskrift og tillatelse.
- (6) Foretakets vedtekter og vedtektsendringer skal godkjennes av Kredittilsynet.
- (7) Dersom det finnes en nær tilknytning mellom betalingsforetaket og andre fysiske eller juridiske personer, skal Departementet bare gi tillatelse dersom denne tilknytningen ikke hindrer et forsvarlig tilsyn av betalingsforetaket.
- (8) Departementet skal bare gi tillatelse dersom en tredjestats lover og forskrifter som regulerer forhold vedrørende én eller flere fysiske eller juridiske personer som betalingsforetaket har nær tilknytning til, eller dersom vanskeligheter ved håndheving av nevnte lover og forskrifter, ikke hindrer en effektiv utøvelse av Kredittilsynets tilsynsfunksjoner.

§ 6 Igangsetting av virksomhet

- (1) Betalingsforetak skal være registrert i Foretaksregisteret.
- (2) Er det inntrådt endringer i forhold til organisasjons- og driftsplanen, jf. § 4, skal Kredittilsynet forelegges en oppdatert plan før virksomheten settes i gang.

- (3) På bakgrunn av endringene i organisasjons- og driftsplanen kan Kredittilsynet stille de vilkår som anses påkrevd for å sikre at virksomheten blir drevet på en forsvarlig måte.

§ 7 Tilbakekall av tillatelse

- (1) Departementet kan helt eller delvis tilbakekalle en tillatelse dersom betalingsforetaket
- a) ikke gjør bruk av tillatelsen innen tolv måneder fra den dag tillatelsen ble gitt, gir uttrykkelig avkall på bruk av tillatelsen eller har opphørt å utøve sin virksomhet i mer enn seks måneder,
 - b) har fått tillatelsen ved hjelp av uriktige erklæringer eller andre uregelmessigheter,
 - c) ikke lenger oppfyller vilkårene for å få tillatelse, eller
 - d) utgjør en trussel mot stabiliteten i betalingssystemene ved å fortsette sin betalingstjenestevirksomhet.
- (2) En tillatelse kan også tilbakekalles helt eller delvis såfremt vilkårene for tilbakekall etter lovgivningen for øvrig er oppfylt.
- (3) Enhver tilbakekalling av tillatelse skal begrunnes og meddeles de berørte parter.
- (4) Tilbakekalling av en tillatelse skal offentliggjøres.

§ 8 Offentlig register over tillatte betalingsforetak mv

- (1) Kredittilsynet skal føre et offentlig, internettbasert register over betalingsforetak med tillatelse til å yte betalingstjenester i Norge, deres agenter og filialer. Registeret skal også omfatte juridiske og fysiske personer, deres agenter og filialer, som har fått begrenset tillatelse i samsvar med reglene i §§ 18 til 22.
- (2) Registeret skal opplyse de betalingstjenester som betalingsforetaket har tillatelse til å yte eller som den fysiske eller juridiske personen er registrert for. Betalingsforetak skal være oppført i registeret atskilt fra juridiske og fysiske personer med begrenset tillatelse i samsvar med reglene i §§ 18 til 22.

Kapittel 4 Krav til kapital

§ 9 Startkapital

- (1) Et betalingsforetak skal på tidspunktet for tildeling av tillatelse etter § 3 og senere, minst ha en startkapital som utgjør et beløp i norske kroner som svarer til:
- a) 20 000 euro dersom betalingsforetaket bare yter den betalingstjeneste som er nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav d),
 - b) 50 000 euro når betalingsforetaket bare yter den betalingstjeneste som er nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav e), og
 - c) 125 000 euro når betalingsforetaket bare yter den betalingstjeneste som er nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav a-c).
- (2) Startkapitalen skal bestå av aksjekapital, grunnfond eller annen egenkapital som fastsatt i direktiv 2006/48/EF artikkel 57 bokstav a) og b), jf. forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak.

§ 10 Ansvarlig kapital

- (1) Et betalingsforetak skal til enhver tid ha en ansvarlig kapital som minst utgjør det høyeste av følgende beløp:

- a) startkapitalen, jf. § 9, eller
 - b) det beløp som fremkommer etter beregning i henhold til en av de tre metoder som fremgår av vedlegg 1 til forskriften her.
- (2) Kredittilsynet fastsetter nærmere vilkår for anvendelsen av de beregningsmetoder som fremgår av vedlegg 1, bl.a. hvilke av disse beregningsmetoder som det enkelte betalingsforetak skal anvende ved oppfyllelsen av kapitalkravene. Kredittilsynet skal i denne forbindelse bl.a. ta hensyn til betalingsforetakets begrunnede ønske om hvilken beregningsmetode skal anvendes (jf. § 4 første ledd bokstav e) og hvilke betalingstjenester som betalingsforetaket tilbyr samt omfanget. Kredittilsynet kan på grunnlag av en risikovurdering av det enkelte betalingsforetak beslutte at foretakets ansvarlige kapital skal være opp til 20 % høyere eller inntil 20 % lavere enn det beløp som fremkommer etter anvendelsen av den aktuelle beregningsmetode som nevnt i vedlegg 1.
- (3) Kredittilsynet fastsetter vilkår for oppfyllelse av kapitalkravene når betalingsforetaket inngår i finanskonsern.

Kapittel 5 Sikring av kundemidler

§ 11 Krav til sikring av midler

- (1) Betalingsforetak skal gjennomføre tiltak som beskrevet i annet eller tredje ledd for å sikre de midler som mottas fra brukere av betalingstjenester eller gjennom en annen yter av betalingstjenester for å utføre betalingstransaksjoner.,
- (2) Midler som nevnt i første ledd skal ikke på noe tidspunkt være blandet sammen med midler tilhørende en annen fysisk eller juridisk person enn brukerne av betalingstjenestene på hvis vegne midlene innehas. Midler som ikke er overført til betalingsmottaker og som fortsatt innehas av betalingsforetaket ved slutten av virkedagen etter den dag midlene er mottatt, skal umiddelbart innsettes på klientkonto i bank eller investeres i sikre, likvide aktiva med lav risiko som angitt av Kredittilsynet. Midlene skal generelt holdes atskilt og være identifisert på en slik måte at de ikke kan være gjenstand for tvangsfullbyrdelse for dekning av krav fra andre av betalingsforetakets fordringshavere, særlig i tilfelle av insolvens.
- (3) Betalingsforetaket kan som alternativ til de sikringsmåtene som er angitt i annet ledd, tegne en forsikringspolise eller en annen sammenlignbar garanti fra et forsikringsforetak eller en bank, som ikke tilhører samme konsern som betalingsforetaket selv. Forsikringspolisen eller garantien skal stilles til sikkerhet for de berettigede brukerne i henhold til de ennå ikke gjennomførte betalingstransaksjoner, og skal dekke ethvert beløp, som ellers skulle være deponert på særskilt konto eller investert i sikre likvide aktiver med lav risiko etter reglene i annet ledd.
- (4) Kravene til sikring av midler etter første til tredje ledd gjelder også for betalingsforetak som ikke yter andre tjenester enn betalingstjenester.
- (5) Departementet kan ved enkeltvedtak fastsette nærmere vilkår om sikring av midler etter reglene i første til tredje ledd. Departementet kan videre bestemme at sikringstiltakene først skal iverksettes for midler tilhørende brukere av betalingstjenester som hver for seg overstiger et beløp i norske kroner som tilsvarende 600 euro eller en annen lavere beløpsgrense fastsatt av Departementet.
- (6) Et betalingsforetak skal i henhold til bestemmelsene i finansavtaleloven § 15 annet ledd bokstav h) og § 23, opplyse brukere av betalingstjenester om hvilke

sikringstiltak som betalingsforetaket har iverksatt for å beskytte midlene til brukere av foretakets betalingstjenester.

Kapittel 6 Regnskap og lovpålagt revisjon mv

§ 12 Regnskap

- (1) Lov av 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap (regnskapsloven) gjelder for betalingsforetak, jf. lovens § 1-2 nr. 5, med mindre annet følger av forskrifter fastsatt i medhold av regnskapsloven § 10-1 og forskriften her.
- (2) Regnskapsåret skal følge kalenderåret. Første regnskapsperiode kan omfatte et kortere eller lengre tidsrom enn 12 måneder, dog høyst 18 måneder.
- (3) Betalingsforetaket skal ved utløpet av hvert halvår foreta regnskapsinnberetning til Kredittilsynet i overensstemmelse med skjemaer og tilhørende veiledninger utarbeidet av Kredittilsynet. Innberetningene skal sendes til Kredittilsynet i elektronisk form.
- (4) Dersom betalingsforetaket også yter andre forretningsaktiviteter enn betalingstjenester som nevnt i § 2 tredje ledd, skal betalingsforetaks reviderte årsregnskap også omfatte en egen regnskapsoppstilling for slike andre forretningsaktiviteter. Kredittilsynet kan dispensere fra dette kravet for aktiviteter som nevnt i § 2 tredje ledd bokstav a).

§ 13 Revisjon

- (1) Årsrapporten skal revideres av betalingsforetakets valgte revisor. Revisor skal oppfylle de krav som følger av finansieringsvirksomhetsloven § 3-13 og foretakets vedtekter.
- (2) Betalingsforetakets revisor skal også være revisor for betalingsforetakets datterselskap(er). Dette gjelder dog ikke for morselskap og datterselskap(er) som ikke er hjemmehørende i Norge.
- (3) Revisor skal straks meddele Kredittilsynet opplysninger om forhold som er av vesentlig betydning for betalingsforetakets videre virksomhet, herunder forhold som revisor er blitt kjent med som revisor i virksomheter betalingsforetaket har nære forbindelser med.
- (4) Kredittilsynet kan fastsette nærmere regler om revisjon av betalingsforetaks regnskaper.

§ 14 Oppbevaring av dokumentasjon

- (1) Betalingsforetak skal i minst fem år oppbevare all dokumentasjon som kan være relevant for Kredittilsynets tilsyn med foretaket og kontroll med foretakets etterlevelse av den fastsatte tillatelse etter §§ 4 til 7. Oppbevaringskravet berører ikke annen oppbevaringsplikt i lovgivningen for øvrig.

Kapittel 7 Bruk av agenter og andre oppdragstakere

§ 15 Generelt om bruk av oppdragstakere og salgskanaler

- (1) Et betalingsforetak kan gi en annen juridisk person i oppdrag å forestå utførelsen av deler av virksomheten. Et betalingsforetak kan også gi annet betalingsforetak, agent eller leverandør av bestemte varer eller tjenester oppdrag om markedsføring og salg eller formidling av betalingsforetaks betalingstjenester. Avtale om oppdrag som nevnt skal meldes til Kredittilsynet.

- (2) Bruk av filialer, agenter og oppdragstakere mv. er uten innvirkning på betalingsforetakets plikter og ansvar overfor kunder eller offentlig myndighet. Krav fra kunde anses i forhold til betalingsforetaket som fremsatt den dag oppdragstakeren har mottatt melding om kravet.
- (3) Betalingsforetaket må ikke bruke oppdragstakere i et omfang eller på en måte som ikke anses betryggende i forhold til de hensyn som reglene om betalingsforetak skal ivareta, eller som gjør at tilsynet med foretakets samlede virksomhet blir vanskeliggjort. Kredittilsynet kan fastsette særlige vilkår eller gi foretaket pålegg om å avslutte oppdrag som Kredittilsynet finner er i strid med dette.
- (4) Betalingsforetaket skal påse at agenter, filialer og andre som handler på vegne av foretaket, informerer brukerne av betalingstjenestene at tilbyderer er agent, filial eller lignende for det norske betalingsforetaket.

§ 16 Bruk av agenter

- (1) Dersom et betalingsforetak har til hensikt å yte betalingstjenester gjennom en agent, skal foretaket underrette Kredittilsynet om følgende:
 - a) Agentens navn og adresse,
 - b) en beskrivelse av internkontrollordningene som vil bli benyttet av agenter for å kunne opptre i overensstemmelse med pliktene etter lov av 6. mars 2009 nr. 11 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv (hvitvaskingsloven), og
 - c) opplysninger om personer i ledelsen og personer med ansvar for håndteringen av den agenten som skal benyttes til å yte betalingstjenester, samt dokumentasjon på at disse er egnede.
- (2) Kredittilsynet skal påse at opplysninger som nevnt i første ledd føres inn i det offentlige registeret over betalingsforetak som beskrevet i § 8. Før agenten føres opp i registeret kan Kredittilsynet, dersom de anser at de mottatte opplysningene er utilstrekkelige eller ukorrekte, treffe ytterligere tiltak for å kontrollere opplysningene. Dersom Kredittilsynet etter å ha kontrollert opplysningene, ikke er overbevist om at de mottatte opplysningene er tilstrekkelige og korrekte, skal tilsynet nekte å føre agenten opp i registeret etter § 8.
- (3) Dersom et betalingsforetak har til hensikt å yte betalingstjenester i en annen EØS-stat gjennom en agent, skal foretaket på forhånd underrette Kredittilsynet om dette. Underretningen skal bl.a. opplyse om hvilken stat betalingstjenestene skal tilbys i, hvilke tjenester som skal tilbys gjennom agenten og opplysninger om de ansvarlige personer hos agenten.
- (4) Kredittilsynet skal sørge for at underretningen og opplysningene som nevnt i tredje ledd, oversendes tilsynsmyndigheten i vertsstaten senest én måned etter mottagelsen av underretningen, med anmodning om uttalelse i saken før registrering etter reglene i § 8. Sammen med underretningen skal Kredittilsynet oversende vertsstaten informasjon om betalingsforetaket, dets organisasjonsstruktur og tillatte aktiviteter, samt en eventuell erklæring om at de planlagte aktiviteter i vertsstaten omfattes av betalingsforetaket tillatelse.
- (5) Før agenten kan registreres som nevnt i annet ledd, jf. § 8, skal Kredittilsynet underrette vedkommende myndighet i vertsstaten med anmodning om uttalelse i saken før registrering. Dersom vertsstatens myndigheter har rimelig grunn til å mistenke at det i forbindelse med den kommende engasjeringen av agenten, har skjedd eller er blitt forsøkt hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme i henhold til direktiv 2005/60/EF, eller at engasjeringen av en slik agent vil kunne øke risiko for hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme, skal

Kredittilsynet nekte å registrere agenten, eller annullere registreringen dersom denne allerede har skjedd.

§ 17 Utsetting av driftsfunksjoner (utkontraktering)

- (1) Dersom et betalingsforetak har til hensikt å sette ut driftsfunksjoner for betalingstjenester til en ekstern oppdragstaker, skal betalingsforetaket underrette Kredittilsynet om dette.
- (2) Ved utsetting av driftsfunksjoner opprettholdes betalingsforetakets forpliktelser og ansvar overfor brukere av betalingstjenester. Betalingsforetaket er fortsatt fullt ut ansvarlig for alle handlinger og unnlatelser foretatt av foretakets ansatte og agenter eller andre oppdragstakere.
- (3) Utsetting av viktige driftsfunksjoner skal ikke skje på en slik måte at det vesentlig forringer kvaliteten på betalingsforetakets internkontroll og Kredittilsynets mulighet til å kontrollere at betalingsforetaket opptrer i overensstemmelse med foretakets forpliktelser etter lov, forskrifter og fastsatt tillatelse for virksomheten, jf. for øvrig § 15 tredje ledd. Betalingsforetaket skal til enhver tid opptre på en slik måte at kravene for å få og opprettholde tillatelsen etter § 5, ikke undergraves, fjernes eller endres.
- (4) Dersom oppdragstakeren i en avtale om utsetting av driftsfunksjoner har hovedkontor i en annen EØS-stat, skal Kredittilsynet sørge for å underrette tilsynsmyndighetene i den angjeldende stat.

Kapittel 8. Begrenset tillatelse til å yte betalingstjenester

§ 18 Vilkår for begrenset tillatelse

- (1) Departementet kan gi en juridisk eller fysisk person begrenset tillatelse til å yte betalingstjenester i Norge dersom
 - a) virksomheten har hovedkontor og forretningskontor i Norge, se dog femte ledd,
 - b) virksomheten har systemer og retningslinjer for kontroll og avdekking av risiko for å påse at virksomheten oppfyller sine forpliktelser (compliance) på alle vesentlige aktivitetsområder,
 - c) personer med ansvar for ledelse eller drift av virksomheten har godandel og egnede kunnskaper og erfaring til å drive betalingstjenestevirksomhet, og
 - d) gjennomsnittet av de foregående 12 måneders samlede beløp for betalingstransaksjoner utført av virksomheten, inkludert eventuell agent som handler på vegne av virksomheten, ikke overstiger et beløp på NOK 10 mill. per måned.
- (2) Departementet kan ved enkeltvedtak fastsette et annet beløp enn maksimalbeløpet som nevnt i første ledd bokstav d), men ikke et beløp som overstiger tilsvarende 3 mill. euro per måned.
- (3) En begrenset tillatelse til å yte betalingstjenester i Norge kan omfatte en eller flere av de betalingstjenester som følger av finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav a)-e), og aktiviteter av forretningsmessig karakter etter reglene i § 2.
- (4) Departementet kan fastsette vilkår for sikring av midler mottatt av virksomheter med begrenset tillatelse til å drive betalingstjenestevirksomhet, relatert til de tjenester virksomheten får tillatelse til å yte, jf. tredje ledd.
- (5) En begrenset tillatelse etter reglene her gir ikke rett til å yte betalingstjenester i en annen stat enn Norge.

- (6) Departementet kan gi begrenset tillatelse til tilbydere av betalingstjenester med hovedkontor i annen EØS-stat.

§ 19 Søknad om begrenset tillatelse

- (1) En søknad om begrenset tillatelse til å drive betalingstjenestevirksomhet skal innholde nødvendige opplysninger for at Departementet skal kunne vurdere om vilkårene for tillatelse er oppfylt, bl.a.:
- a) opplysninger om personer med ansvar for ledelse og drift av virksomhetens betalingstjenesteaktiviteter, samt dokumentasjon på at de har godandel og egnede kunnskaper og erfaring til å drive betalingstjenestevirksomhet,
 - b) en oversikt over søkerens nåværende og planlagte aktiviteter, og
 - c) en forretningsplan, herunder en budsjettprognose for de første tre regnskapsårene, samt eventuelt seneste reviderte årsregnskap.

§ 20 Underretning om begrenset tillatelse

- (1) Begrenset tillatelse fastsettes og meddeles av Departementet.
- (2) Tillatelsen skal registreres etter reglene i § 8. Registreringen omfatter også virksomheter med hovedkontor i annen EØS-stat, jf. § 18 sjette ledd.

§ 21 Opplysningsplikt

- (1) En virksomhet med begrenset tillatelse skal
- a) underrette Kredittilsynet snarest mulig dersom det skjer endringer i de opplysninger som Kredittilsynet tidligere har mottatt og som lå til grunn for Kredittilsynets vedtak om tillatelse,
 - b) sende Kredittilsynet én gang i året en erklæring om at virksomheten oppfyller de vilkår som er fastsatt for tillatelsen, undertegnet av virksomhetens ansvarlige leder,
 - c) underrette Kredittilsynet når gjennomsnittet av de foregående 12 måneders samlede beløp for betalingstransaksjoner utført av virksomheten, inkludert eventuell agent som handler på vegne av virksomheten, overstiger et beløp tilsvarende 10 mill. NOK per måned eller annet beløp fastsatt av Departementet etter reglene i § 18 annet ledd.
- (2) Kredittilsynet kan fastsette utfyllende regler og vilkår for opplysningsplikten etter denne paragraf.

§ 22 Bortfall av begrenset tillatelse

- (1) En begrenset tillatelse bortfaller med øyeblikkelig virkning ved brudd på reglene i § 18.
- (2) Kredittilsynet kan videre tilbakekalle en tillatelse etter reglene i § 7.

Kapittel 9. Norske betalingsforetaks virksomhet i utlandet

§ 23 Endring av virksomheten i utlandet.

- (1) Et norsk betalingsforetak skal gi melding til Kredittilsynet dersom foretaket helt eller delvis etablerer eller erverver et betalingsforetak eller et finansforetak som datterselskap i annen EØS-stat, og ved andre endringer i betalingsforetakets organisasjonsstruktur av betydningen for virksomheten i utlandet, jf. § 4 første ledd bokstav i).

§ 24 Etablering av filial i annen EØS-stat

- (1) Betalingsforetak som vil etablere filial i annen stat i EØS, skal gi Kredittilsynet melding med opplysninger om:
 - a) i hvilken stat filialen ønskes etablert, og filialens adresse,
 - b) en virksomhetsplan med opplysninger om hvilke typer betalingstjenester virksomheten skal omfatte og om filialens organisatoriske oppbygning, og
 - c) de personer som skal forestå ledelsen av filialen.
- (2) Kredittilsynet skal senest innen én måned etter at opplysningene er mottatt, oversende opplysninger som nevnt i første ledd, til vertsstatens tilsynsmyndigheter. Kredittilsynet skal videre gi opplysninger om foretakets ansvarlige kapital og kapitaldekning samt bekrefte at den virksomhet filialen skal drive, er omfattet av foretakets tillatelse. Det skal også gis opplysninger om filialens ordning for sikring av kundemidler etter reglene i § 11. Foretaket skal samtidig underrettes om oversendelsen.
- (3) Dersom Kredittilsynet har grunn til å anta at foretakets administrative struktur og finansielle situasjon ikke gir et forsvarlig grunnlag for etablering av filialen, eller at filialens ledelse ikke er egnet etter § 5 tredje ledd bokstav c), skal Kredittilsynet nekte betalingsforetaket å etablere filialen. Foretaket skal underrettes uten ugrunnet opphold.
- (4) Foretaket skal med minimum én måneds varsel gi melding til Kredittilsynet og vertsstatens tilsynsmyndigheter om enhver endring i forhold som omfattes av første ledd.

§ 25 Grensekryssende virksomhet i annen EØS-stat

- (1) Reglene i § 24 gjelder tilsvarende så langt de passer for norske betalingsforetak som vil tilby grensekryssende tjenester i annen stat i EØS.

§ 26 Etableringer utenfor EØS-området mv

- (1) Et betalingsforetak kan ikke uten tillatelse gitt av Departementet etablere datterselskap eller filial i fremmed stat som ikke omfattes av EØS-avtalen. Det kan fastsettes vilkår for tillatelsen i samsvar med de hensyn som lovgivningen om betalingsforetak skal ivareta.
- (2) Et betalingsforetak kan ikke uten tillatelse gitt av Departementet erverve en eierandel på 10 prosent eller mer i et betalingsforetak eller et finansforetak i stat som ikke omfattes av EØS-avtalen.

Kapittel 10. Utenlandske foretaks virksomhet i Norge

§ 27 Filial av betalingsforetak med hovedsete i annen EØS-stat

- (1) Betalingsforetak med hovedsete i annen stat i EØS som oppfyller vilkårene i direktiv 2007/64/EF, kan drive virksomhet gjennom filial i Norge når Kredittilsynet har bekreftet å ha mottatt følgende opplysninger fra tilsynsmyndighetene i foretakets hjemstat:
 - a) en virksomhetsplan som angir hvilke typer av betalingstjenester virksomheten skal omfatte,
 - b) en erklæring om at planlagt virksomhet er omfattet av foretakets tillatelse i hjemstaten,
 - c) filialens adresse og organisatoriske oppbygning, og
 - d) de personer som skal forestå ledelsen av filialen.

- (2) Dersom det foretas endringer i noen av de forhold som er opplyst etter første ledd bokstav a), c) eller d), skal foretaket selv skriftlig melde fra til Kredittilsynet senest innen én måned før endringene trer i kraft.

§ 28 Grensekryssende virksomhet

- (1) Betalingsforetak med hovedsete i annen stat i EØS som oppfyller vilkårene i direktiv 2007/64/EF, kan drive grensekryssende virksomhet her i riket når Kredittilsynet har bekreftet å ha mottatt opplysninger fra tilsynsmyndighetene i foretakets hjemstat om hvilke betalingstjenester foretaket vil tilby i Norge.

§ 29 Unntak for finansinstitusjoner med påbegynt virksomhet før 25. desember 2007

- (1) Finansinstitusjoner som har påbegynt virksomhet som oppført i vedlegg I nr. 4 til direktiv 2006/48/EF og som oppfyller vilkårene i artikkel 24 nr. 1 første ledd bokstav e) i nevnte direktiv i samsvar med hjemstatens lovgivning før 25. desember 2007, kan unntas fra kravet om tillatelse for å yte betalingstjenester etter § 7, jf. § 1 annet ledd, i forskriften her.
- (2) Slike institusjoner skal ha varslet myndighetene i hjemstaten om slik virksomhet innen 25. desember 2007. Slikt varsel skal bl.a. omfatte opplysninger som viser at de opptrer i overensstemmelse med direktiv 2007/64/EF artikkel 5 bokstav a), d), g)-i), k) og l).
- (3) Når norske myndigheter er overbevist om at disse kravene er overholdt, skal de berørte finansinstitusjonene registreres i samsvar med § 8 i forskriften her.

§ 30 Utenlandske betalingsforetak fra land utenfor EØS

- (1) Et betalingsforetak med hovedsete i stat utenfor EØS som ikke oppfyller vilkårene i finansieringsvirksomhetsloven § 4b-1 annet ledd, kan etablere og drive virksomhet gjennom datterselskap eller filial her i riket etter særskilt tillatelse gitt av Departementet. Det kan stilles vilkår om at virksomheten drives i eget betalingsforetak registrert i Norge.

Vedlegg 1 til Finansdepartementets forskrift xx.yy2009, jf. § 11 om beregning av ansvarlig kapital.

1. Betalingsforetak skal til enhver tid innehar en ansvarlig kapital beregnet i samsvar med en av følgende tre metoder:

Metode A

Betalingsforetakets ansvarlig kapital skal beløpe seg til minst 10 % av det foregående års faste kostnader. Vedkommende myndigheter kan tilpasse dette kravet ved vesentlige endringer i et betalingsforetaks virksomhet i forhold til foregående år. Når et betalingsforetak har utøvd sin virksomhet i mindre enn ett år på beregningstidspunktet, skal kravet være at betalingsforetakets ansvarlige kapital skal beløpe seg til minst 10 % av de tilsvarende faste kostnadene som forespeilet i forretningsplanen, med mindre vedkommende myndigheter krever en justering av nevnte plan.

Metode B

Betalingsforetakets ansvarlige kapital skal beløpe seg til minst summen av følgende poster multiplisert med faktoren k definert i nr. 2 nedenfor, der betalingsvolum (BV) representerer en tolvtedel av det samlede beløpet av betalingstransaksjoner utført av betalingsforetaket i foregående år:

- a. 4,0 % av den del av BV som ikke overstiger 5 millioner euro,
og
- b. 2,5 % av den del av BV over 5 millioner euro som ikke overstiger 10 millioner euro,
og
- c. 1 % av den del av BV over 10 millioner euro som ikke overstiger 100 millioner euro,
og
- d. 0,5 % av den del av BV over 100 millioner euro som ikke overstiger 250 millioner euro,
og
- e. 0,25 % av den del av BV som overstiger 250 millioner euro.

Metode C

Betalingsforetakets ansvarlige kapital skal beløpe seg til minst relevant indikator som definert under bokstav a), multiplisert med den multipliseringsfaktoren som er definert under bokstav b) og med faktoren k definert i nr. 2 nedenfor.

- a. Relevant indikator er summen av følgende:
 - Renteinntekter,
 - rentekostnader,
 - mottatte provisjoner og honorarer, og
 - andre driftsinntekter.

Alle postene skal medregnes i summen, sammen med dens positive eller negative fortegn. Inntekter fra ekstraordinære eller irregulære poster kan ikke benyttes til beregning av relevant indikator. Utgifter ved driftsutsetting av tjenester som utføres av tredjemenn, kan redusere relevant

indikator dersom utgiftene er pådratt fra et foretak som er underlagt tilsyn i henhold til dette direktiv. Relevant indikator blir beregnet på grunnlag av observasjon over tolv måneder ved avslutningen av forrige regnskapsår. Relevant indikator skal beregnes over forrige regnskapsår. Ansvarlig kapital som er beregnet i overensstemmelse med metode C, skal likevel ikke være mindre enn 80 % av gjennomsnittet av de tre forrige regnskapsårene for relevant indikator. Når reviderte tall ikke er tilgjengelig, kan virksomhetsestimater benyttes.

- b. Multipliseringsfaktoren skal være
 - i. 10 % av den del av relevant indikator som ikke overstiger 2,5 millioner euro,
 - ii. 8 % av den del av relevant indikator som er over 2,5 millioner euro og ikke overstiger 5 millioner euro,
 - iii. 6 % av den del av relevant indikator som er over 5 millioner euro og ikke overstiger 25 millioner euro,
 - iv. 3 % av den del av relevant indikator som er over 25 millioner euro og ikke overstiger 50 millioner euro,
 - v. 1,5 % over 50 millioner euro.

2. Faktoren k som skal benyttes i metode B og C skal være

- a) 0,5 i de tilfeller der betalingsforetaket bare yter de betalingstjenestene som er oppført i finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav d),
- b) 0,8 i de tilfeller der betalingsinstitusjonen yter de betalingstjenestene som er oppført i finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav e),
- c) 1,0 i de tilfeller der betalingsinstitusjonen yter de betalingstjenestene som er oppført i finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav a-c).

Vedlegg A: Reguleringen av pengeoverføringer fra Norge – en vurdering av muligheten for å gjøre pengeoverføring enklere, rimeligere, og lovlig

Kredittilsynets utredning av 15. September 2008⁸

A.1 Innledning

A.1.1 Kredittilsynets oppdrag

Kredittilsynet fikk i brev av 12. mars 2008 fra Finansdepartementet oversendt rapporten *Uformelle verdioverføringssystemer i Norge - en strategisk analyse* utgitt av Økokrim i oktober 2007. I denne rapporten gis det følgende oppsummering:

Vi fornemmer to ulike strategier for å få bukt med utfordringene. Den ene er at norsk politi i større grad prioriterer etterforskning av denne type saker, og på den måten håndhever reguleringen slik at omfanget reduseres. En annen strategi kan være at beslutningstakere i Norge vurderer en annen praksis i forhold til konsesjon av betalingsformidlere til utlandet. På den måten kan forholdene legges bedre til rette for innvandrere som ønsker å overføre midler tilbake til hjemlandet, samtidig som det sikrer innsyn og muligheter for kontroll.

Med henvisning til Økokrims rapport fikk Kredittilsynet i oppdrag å vurdere mulige tiltak for å gjøre det enklere og rimeligere for migranter å sende penger til hjemlandet gjennom lovlige betalingskanaler. I Finansdepartementets brev heter det blant annet:

Departementet ber om at Kredittilsynet vurderer aktuelle endringer i regelverket, og særlig finansieringsvirksomhetsloven kapittel 4a om valutavirksomhet, som på en forsvarlig måte kan bidra til å legge forholdene bedre til rette for at migranter lovlig kan sende penger til hjemlandet. Kredittilsynet bør vurdere i hvilken grad slike endringer i regelverket vil gjøre det lettere for ulike innvandrergreper å sende penger til opprinnelseslandet, den faktiske muligheten for å føre tilsyn med slik betalingsformidling, risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering gjennom foretak som har myndighetenes tillatelse til å drive betalingsformidling med utlandet og konsekvenser for tilliten til konsesjonssystemet og betalingsinfrastrukturen som det kan medføre.

Vi ber også om at Kredittilsynet vurderer andre mulige tiltak som kan gjøre det enklere og rimeligere for migranter å sende penger til hjemlandet gjennom lovlige betalingskanaler.

⁸ For å unngå kapitler og avsnitt med samme nummerering i rapporten som helhet, er det føyd til en A i alle avsnittsnummereringer i dette vedlegget. De interne referansene i rapporten er imidlertid ikke endret.

I brev av 23. juni 2008 presiserer Finansdepartementet oppdraget slik at Kredittilsynet ikke skal utrede regelverksendringer. Presiseringen har sammenheng med at Banklovkommisjonen og en arbeidsgruppe nedsatt av Finansdepartementet – etter en nærmere arbeidsdeling mellom de to – skal vurdere, og foreslå, endringer av konsesjonsreglene i finansieringsvirksomhetsloven som svarer til betalingstjenestedirektivet. Kredittilsynet legger til grunn at de øvrige deler av oppdraget består i sin opprinnelige form.

Kredittilsynet er bedt om å gi sin vurdering innen 15. september 2008.

A.1.2 Generelt utgangspunkt

På oppdrag fra Finansdepartementet vurderer Kredittilsynet mulige regelverksendringer som kan gjøre det lettere for personer som har migrert til Norge å overføre penger til sine hjemland.

Lovgivningen som regulerer betalingsformidling fra Norge er og har tradisjonelt vært restriktiv. Begrunnelsen som er anført for den strenge reguleringen har vært at en slik linje best bidrar til å bekjempe hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger og finansiering av terrorvirksomhet.

Virksomheter som ønsker å drive betalingsformidling må søke om konsesjon, og blir dermed underlagt tilsyn av Kredittilsynet. Virksomhetene må oppfylle en rekke vilkår. Blant annet er det krav om at virksomheten har en betydelig egenkapital ved oppstart. Markedet for betalingsformidling har derfor i stor grad vært forbeholdt banker og store internasjonale aktører. Regelverket har i praksis virket som et forbud mot alternative eller uformelle overføringsvirksomheter.

Det eksisterer i dag et uformelt marked for betalingsformidling i Norge. Det nøyaktige omfanget av uformelle betalingsoverføringer er ikke kjent, men anslag som er gjort antyder at det årlig dreier seg om overføringer av hundretalls millioner kroner. Økokrim har i en rapport fra 2007 pekt på muligheten for å legge om praksis når det gjelder hvem som kan få tillatelse til å drive virksomhet med betalingsoverføring til utlandet, for å møte utfordringene som dette innebærer.

Ved vurderingen av regelverksendringer som kan gjøre det lettere for migrerte i Norge å overføre penger til sine hjemland, må det tas hensyn til det internasjonale regelverket Norge er forpliktet av. Internasjonalt har det i de senere år vært et betydelig fokus på å redusere mulighetene for terrorfinansiering og hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger. Norge ratifiserte konvensjonen om bekjempelse av finansiering av terrorisme i 2002 og konvensjonen mot grenseoverskridende organisert kriminalitet i 2003. FATF, Financial Action Task Force on Money Laundering, har utarbeidet 40 alminnelige anbefalinger med tiltak mot hvitvasking av utbytte, og ni spesialanbefalinger med tiltak mot terrorfinansiering. EU har gitt tre direktiver om hvitvasking. Det siste kom i 2005 og Finansdepartementet arbeider med å gjennomføre dette direktivet i norsk lovgivning.

EUs nye direktiv om betalingstjenester vil uansett medføre snarlige endringer i norsk lovgivning. Det vil bli mulig å starte betalingsformidlingsvirksomhet med atskilling lavere startkapital enn etter dagens regler. Det kan medføre at aktører som i dag driver

virksomhet i det uformelle markedet vil søke konsesjon. I tillegg har det enkelte medlemsland/EØS-land mulighet til å innføre en enklere regulering av mindre virksomheter. Spørsmålet for lovgiver er om, og i hvilken utstrekning, man skal benytte denne muligheten. Selv om muligheten benyttes innebærer betalingstjenestedirektivet at det stilles omfattende krav til disse virksomhetene, som det må antas vil være utfordrende å tilfredsstille for virksomheter som til nå har drevet på siden av loven.

A.2 Bakgrunn

A.2.1 Kort om dagens konsesjonsregler

Betalingsformidling med utlandet reguleres etter norsk rett av lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven).

Loven bestemmer hvilke foretak som kan drive betalingsformidling med utlandet. Dette er banker, finansieringsforetak, kredittinstitusjoner og filialer av kredittinstitusjoner. Felles for disse foretakene er at virksomheten er konsesjonspliktig.

Konsesjonsplikten innebærer blant annet at krav om egnethetsprøving av kvalifiserte eiere, styre og ledelse. Virksomheten skal også tilfredsstille visse kapitalkrav. For kredittinstitusjoner og finansieringsforetak er kapitalkravet 5 millioner euro. Loven åpner for å gi dispensasjon fra dette kravet for finansieringsforetak som bare driver valutavirksomhet, men ikke for et beløp lavere enn 1 million euro eller tilsvarende.

A.2.2 Hvitvaskingsloven med forskrifter

Lovregler som tar sikte på å bekjempe hvitvasking og terrorfinansiering er gitt i lov av 10. juni 2003 nr. 41 om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingsloven), og tilhørende forskrift av 10. desember 2003 nr. 1487 (hvitvaskingsforskriften).

Formålet med loven er å hindre at kriminelle kan nyte godt av profittbasert kriminalitet. Videre skal reglene bidra til å spore opp midlenes opprinnelse og dermed gjøre det mulig å avdekke den kriminelle handlingen utbyttet er generert fra, som igjen gjør det mulig å finne ut hvem som står bak. Reglene skal også bidra til å hindre at det skaffes til veie økonomiske midler til finansiering av terrorhandlinger og at økonomiske midler og finansielle tjenester stiles til rådighet for terrorister og terrornettverk (Ot.prp. nr. 72 (2002-2003)).

Dagens hvitvaskingslov og forskrift fastsetter tre hovedplikter for den som omfattes av loven:

- Plikt til å kreve legitimasjon av kunder ved etablering av kundeforhold og ved enkelte transaksjoner, samt plikt for institusjonene til å oppbevare kopi av legitimasjonsdokumentene.
- Plikt til å undersøke mistenkelige transaksjoner, og plikt til å rapportere til ØKOKRIM, dersom mistanken ikke avkrefte ved nærmere undersøkelser.

- Plikt til å opprette rutiner, iverksette opplæringsprogrammer og utpeke særskilt person på ledelsesnivå med ansvar for håndteringen av hvitvaskingssaker og saker vedrørende terrorfinansiering (Kredittilsynets rundskriv 9/2004⁹).

A.2.3 Forvaltningspraksis

Norske forretnings- og sparebanker driver valutaoverføringer som en del av sin ordinære virksomhet. Disse overføringene skjer gjerne via det internasjonale og kontobaserte SWIFT-systemet. Tilsynspraksis knyttet til forretnings- og sparebanker generelt behandles ikke nærmere her.

De internasjonale betalingssystemene MoneyGram og Western Union, som omtales nærmere i punkt 3.1 nedenfor, er i dag representerte i Norge gjennom fire agenter. Disse systemene har internasjonale compliance-avdelinger som lager omfattende rutiner og systemer med tiltak for å motvirke hvitvasking og terrorfinansiering, såkalte AML/CFT-rutiner (Anti-Money Laundering og Counter the Financing of Terrorism). Kredittilsynets erfaring fra blant annet stedlige tilsyn, er at enkelte av de norske agentene ikke har satt av tilstrekkelige ressurser for å tilpasse virksomheten til norsk regelverk, herunder rapporteringsrutiner. Det har således i perioder vært problemer med enkelte av disse foretakenes rapportering av mistenkelige transaksjoner til ØKOKRIM.

Foretak som driver valutavirksomhet har en relativt omfattende rapporteringsplikt til Valutaregisteret. For MoneyGram og Western Union har det for enkelte av agentene vært problemer med rapporteringen til Valutaregisteret, særlig med hensyn til adresser. Kredittilsynet har fulgt opp disse foretakene med stedlige tilsyn og annen kontroll. Kredittilsynet har erfart at tilsynet med de norske agentene for de internasjonale betalingssystemene i perioder krever betydelige tilsynsressurser. Kredittilsynet har også mottatt enkelte henvendelser fra brukere av de internasjonale betalingsoverføringssystemene, hvor brukerne har hevdet at penger som er sendt ikke har kommet frem til mottaker.

Når det gjelder det uformelle markedet har Kredittilsynet ikke erfaring med virksomhetene i kraft av å ha ført tilsyn med disse. Kredittilsynet har ikke mottatt formelle søknader om konsesjon etter finansieringsvirksomhetsloven for å drive hawalavirksomhet eller andre alternative verdioverføringssystemer i lovlige former. Siden regelverket om valutavirksomhet trådte i kraft 1. januar 2004 har det imidlertid vært flere skriftlige og muntlige henvendelser fra personer som opplyser at de ønsker å starte opp valutavirksomhet basert på hawala eller lignende systemer, i lovlige former, eller gjøre seg kjent med lovreglene på området. Et antall har presentert slike planer i møter med Kredittilsynet. Tilsynets rolle har vært å veilede om regelverket som regulerer valutavirksomhet. Det er Kredittilsynets klare inntrykk at det særlig er kapitalkravene som stilles til finansieringsforetak som er til hinder for at det søkes om konsesjon.

⁹ Kredittilsynet, Rundskriv 9/2004: Veiledning til ny lov og forskrift med tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv.

Det er for øvrig et inntrykk fra denne kontakten at dette gjerne er personer som har begrenset kunnskap om norsk lovgivning og regulering på området. Et fåtall av personene har vært representert med advokat eller annen rådgiver. I mange tilfelle har det vist seg vanskelig å formidle den kompliserte norske reguleringen av pengeoverføringsvirksomhet. Enkelte aktører har på den annen side vist seg som godt organiserte og forholdsvis profesjonelle.

Dersom Kredittilsynet antar at noen driver konsesjonspliktig virksomhet uten nødvendig tillatelse kan tilsynet sanksjonere dette med pålegg og tvangsmulkt i medhold av kredittilsynsloven. Kredittilsynet har tidligere uttrykt skepsis til å føre tilsyn med virksomheter i det uformelle markedet. I forbindelse med et lovforslag om nye lovregler om valutavirksomhet uttalte Kredittilsynet i sin høringsuttalelse:

Det fremgår videre av høringsnotatet at 'Personer og foretak som da vil drive betalingsformidling med utlandet uten konsesjon, kan sanksjoneres med pålegg og tvangsmulkt av Kredittilsynet etter kredittilsynsloven og overtredelsen vil være straffesanksjonert etter finansieringsvirksomhetsloven'. En forutsetter her at Kredittilsynet ikke tillegges tilsyn med slike uregulerte nettverk og systemer. Tilsynet legger her til grunn at dette er et uoversiktlig og komplekst tilsynsområde, som ikke har naturlig sammenheng med Kredittilsynets øvrige tilsynsoppgaver (Ot.prp. nr. 81 (2002-2003)).

Kredittilsynet har i tråd med dette så langt ikke gitt pålegg eller ilagt tvangsmulkt til personer eller foretak som har drevet betalingsformidling med utlandet uten konsesjon. Etter at Økokrim presenterte sin rapport i 2007 har Kredittilsynet ikke meldt mulige straffbare forhold til Økokrim.

A.2.4 Strafferettslig forfølgning av lovbrudd. Domspraksis

I oktober 2001 aksjonerte Økokrim for første gang mot to hawalavirksomheter i Oslo. Senere har ytterligere sju saker blitt etterforsket.

I de saker som har endt med domfellelse dreier det seg om overtredelse av konsesjonsreglene, det vil si bestemmelser i valutareguleringsloven, og senere i finansieringsvirksomhetsloven. Sakene gjelder ellers brudd på likningsloven, regnskapsloven, skattebetalingsloven og merverdiavgiftsloven. I ett tilfelle er det domfellelse for overtredelse av hvitvaskingslovgivningen, Borgarting lagmannsretts dom av 27. juni 2007. Det er ingen som er domfelt for terrorfinansiering i forbindelse med ulovlig pengeoverføringsvirksomhet i Norge.

Dommene som omtales i Økokrims analyse viser at det eksisterer et profittmotiv hos dem som driver uformelle verdioverføringssystemer (UVS) og at det ikke er vilje til å følge norsk regelverk. Det er også en viss konkurranse mellom aktørene. Lønnsomheten i systemene er påvirket av at det ikke er betalt skatter og avgifter, noe som naturlig nok gjør det rimeligere å drive.

Økokrim har i sin strategiske analyse gjennomgått det foreliggende strafferettslige materiale basert på domspraksis. Ansatte i Kredittilsynet har vært stevnet som sakkyndige vitner i straffesaker om UVS. Analysen til Økokrim gir et godt bilde av situasjonen hva gjelder rettspraksis på området:

Det er etterforsket ni saker knyttet til UVS i Norge. Det er to somaliske systemer, mens resten er drevet av irakiske kurdere. Systemene synes å være svært etnisk "lukket". Med det mener vi at systemene drives og benyttes av personer med samme etniske bakgrunn, og at det endelige målet for pengene som sendes er deres opprinnelsesland.

(...)

Omsetningstall for de etterforskede UVSene er av ulik størrelse. I de største systemene er det overført i gjennomsnitt ca. 45 millioner kroner pr. år ut av Norge, mens det i det minste systemet i snitt er overført ca. 2 millioner kroner pr. år. Det systemet som hadde vært lengst i drift hadde operert i rundt 4 år, den korteste perioden i drift er 5 måneder. Totalsummen ført ut av Norge gjennom de ni etterforskede systemene i perioden 1999 frem til i dag er på omlag 600 millioner kroner.

Tre av de etterforskede sakene er tilsynelatende store internasjonale UVSer, med kontorer i mange land, og mindre "filialer" ulike steder i Norge. Begge sakene med somaliske borgere tilhører denne gruppen. I fire andre saker er systemene organisert med mange "filialer" ulike steder i Norge, men tilhører sannsynligvis ikke noe internasjonalt organisert system. I de to siste sakene er det noe uklart om de er enkeltstående mindre systemer eller om de er "filialer" av et par av de ovennevnte nasjonale systemene. I alle sakene, unntatt en, er flere personer mistenkt for å være involvert i driften av UVS. Gjennomgående er det mistanke om en eller to hovedmenn, og opp til fem mellommenn – avhengig av hvor mange "filialer" som er avdekket i systemet. I alle systemene, med unntak av ett, betaler brukerne provisjon for å bruke systemet. Provisjonen varierer fra 0,5 til 7 % av midlene som overføres. I tillegg synes det som om aktørene i noen grad drar nytte av gode kurser ved valutaveksling.

(...)

I etterforskningen er det i relativt liten grad fokusert på opprinnelsen til de mange innskuddene som enkeltpersoner kanaliserer gjennom UVSene – om det er legalt opptjente midler eller ikke. Dette har vi derfor relativt lite kunnskap om. I en av sakene ble imidlertid innskyterne (ca 50 personer) sjekket i forhold til mistanke om og/eller registrert kriminalitet. 13 av personene var kjent av politiet tidligere. Etterretningsinformasjon fra sakene indikerer at det er mulige knytninger mellom midler som overføres systemene og menneskesmugling. Det er imidlertid ikke nok belegg i datagrunnlaget for å kunne trekke konklusjoner om dette.

A.3 Markedet for pengeoverføringer

A.3.1 Formelle overføringssystemer

I tillegg til spare- og forretningsbankene, er det særlig agenter for de internasjonale betalingssystemene Western Union og MoneyGram som tilbyr valutaoverføringer i Norge rettet mot personmarkedet og innvandrerbefolkningen.

Western Union er et betalingsformidlingssystem med et verdensomspennende agentnett i over 200 land. Det kan sendes eller mottas penger fra mer enn 300 000 agentkontorer, eksempelvis butikker og kiosker. Det er ikke behov for bankkonto for å gjennomføre en slik overføring. Transaksjonen blir heller ikke registrert på noen bankkonto. Betalingssystemet som sådant utløser ikke noen konsesjonsplikt i Norge. Finansieringsvirksomhetslovens kapittel § 4a utløser imidlertid krav til konsesjon (i Norge eller EØS) for det foretaket som skal inneha agentur for slike betalings-systemer. I Norge er det Western Union International Bank GmbH NUF, Fexco Money Transfer Norway AS, og Sparebanken Øst som innehar agenturet for Western Union. Western Union Bank er en EØS-filial av en østerriksk bank. Fexco Money Transfer Norway AS er et finansieringsforetak som har tillatelse til å drive valutavirksomhet.

MoneyGram er hovedkonkurrenten til Western Union. Betalingssystemet er representert i over 170 land med mer enn 143 000 agenter. Agentene kan typisk være vekslingskontor, postkontor, banker og reisebyråer. Forex Bank, som er EØS-filial av en svensk bank i Norge, innehar agenturet for MoneyGram i Norge.

I mange land er disse to betalingsoverføringssystemene, og andre konkurrerende systemer, den vanligste måten å overføre penger i retail-markedet. Slike betalings-systemer muliggjør en hurtig overføring av penger uten at det er behov for at transaksjonen går via en bankkonto. Slike betalingsoverføringssystemer gjør det eksempelvis mulig for innvandrergrupper å overføre penger til familie og forbindelser i land med dårlig utbygde banksystemer.

Systemene karakteriseres ved at avsender av pengene i en stor del av transaksjonene fysisk leverer inn de pengene som skal sendes, alternativt belaster konto ved kortbruk. Mottakeren av pengene henter det overførte beløpet ved personlig fremmøte hos en agent. Disse systemene representerer et alternativ og supplement til bankenes SWIFT-systemer for internasjonale pengeoverføringer hvor overføringene skjer fra konto til konto.

A.3.2 Uformelle overføringssystemer

Uformelle verdioverføringssystemer – UVS – benyttes gjerne som en samlebetegnelse på overføringssystemer som er alternative til de formelle verdioverføringssystemer som måtte være etablert (Økokrim 2007). Legger man til grunn at de formelle verdioverføringssystemer i Norge er de som drives i samsvar med finansierings-virksomhetsloven kapittel 4a, vil de uformelle verdioverføringssystemer per definisjon være ulovlige. Samtidig vil hva som til enhver tid omfattes av begrepet uformelle verdioverføringssystemer variere med lovgivningen på området.

Uformelle verdioverføringssystemer driver uten tilsyn og offentlig kontroll, og det er vanskelig å si noe sikkert om omfanget av slik virksomhet i Norge. Kredittilsynet har ikke gjort egne undersøkelser når det gjelder utbredelsen av uformelle verdioverføringssystemer her i landet, eller hvor store transaksjoner det samlet dreier seg om. Økokrim opplyser imidlertid at det i de systemene som er etterforsket i ni straffesaker, er lagt til grunn at det har blitt overført om lag 600 millioner kroner i perioden 1999 til 2007. Videre ga Institutt for Fredsforskning (PRIO) i 2007 ut en rapport¹⁰ som kartlegger tilgjengeligheten av og kvaliteten på betalingsoverføringstjenester i Norge, både fra formelle og uformelle leverandører. Kredittilsynet tar utgangspunkt i disse to rapportene når det gjelder omfanget og tilbudet av uformelle verdioverførings-tjenester.

Emigranternes *bruksmønstre* for slike tjenester er det ikke gjort noen grundig undersøkelse av i Norge, så vidt Kredittilsynet er kjent med. På sine nettsider opplyser imidlertid PRIO at instituttet gjennom forskningsprosjektet *Remittances from Immigrants in Norway* vil analysere disse spørsmålene nærmere. Det er opplyst at prosjektet skal gjennomføres i perioden 2007 til 2010.

Hawala er blant de mest kjente uformelle verdioverføringssystemer. Hawala eksisterer og opererer utenfor, eller parallelt med, tradisjonelle bank- eller finanskanaler. Hawala ble utviklet i India, før vestlig bankvirksomhet, og er i dag en betydelig pengeoverføringsmåte som brukes verden over. Hawala er bare et av mange slike systemer. Det som særlig skiller Hawala fra andre systemer er at det er basert på tillit og utstrakt bruk av familieforbindelser og lokale kontakter. Systemet bruker normalt ikke negotiable dokumenter som gjeldsbrev eller lignende. Overføringen av penger er derimot basert på kommunikasjon mellom medlemmer av et nettverk (Interpol¹¹). I praksis skjer overføringen gjerne ved at mindre beløp fra flere avsendere samles opp og sendes fra Norge i en større sum gjennom et av de formelle betalingssystemer. Det er ikke uvanlig at pengene tas ut i et land og transporteres fysisk til et annet land, for eksempel Somalia.

Et av de antatt største uformelle betalingsformidlingssystemet i Norge er Dahabshiil International (Dahabshiil). Dahabshiil driver virksomhet i flere norske byer, og har blant annet tre kontorer i Oslo. Dahabshiil opplyser at de kun overfører penger til Somalia. Virksomheten er organisert slik at pengene overføres over konto fra amerikanske banker til en etiopisk bank, Wegagen Bank SC. I Etiopia tas pengene ut og transporteres fysisk til Hargeisa i Somalia, hvor Dahabshiil har sitt hovedkvarter¹². Derfra foretas utbetalingene til mottakerne.

A.3.3 Valg av betalingstjeneste

PRIO identifiserer fem kriterier som antas av være av betydning for en bruker som skal velge mellom flere betalingstjenester, nemlig:

¹⁰ Jørgen Carling, Marta Bivand Erdal, Cindy Horst og Hilde Wallacher (2007), *Legal, Rapid and Reasonably Priced? A Survey of Remittance Services in Norway*, PRIO-rapport 3/2007, Institutt for Fredsforskning

¹¹ www.interpol.int

¹² Basert på opplysninger gitt i møte mellom Kredittilsynet og en representant for Dahabshiil International

- hvor tilgjengelig og lettvint den er,
- lovlighet,
- kostnad,
- hvor lang tid overføringen tar,
- kjennskap og tillit.

For overføringer til land eller områder hvor det ikke eksisterer et banksystem, kan hawala eller lignende uformelle overføringssystemer være eneste mulighet for å sende penger. Dette er tilfelle for Somalia, som i dag ikke betjenes av noen av de lovlige aktørene. Valget er da begrenset til et valg mellom ulike uformelle operatører. Til Irak er det bare Western Union som tilbyr å overføre penger (Prio 2007). Nord-Irak er imidlertid i liten grad dekket av Western Union.

Når det gjelder sammenligning av pris på ulike tjenester fra de forskjellige aktørene, vises det til PRIOs rapport. Det er antatt at de uformelle operatører har vært konkurransedyktige både på pris og på leveringstid, sammenlignet med konto-til-konto-overføringer gjennom banksystemet. Undersøkelsene tyder også på at de uformelle systemene kommer godt ut sammenlignet med Western Union og MoneyGram/Forex i forhold til pris. Det bemerkes likevel til denne sammenligningen at de ulovlige aktørene har mulighet til å holde kostnadsnivået på et betydelig lavere nivå enn de lovlige aktørene. Enhver konsesjonsordning eller annen regulering vil dermed medføre økte utgifter for virksomhetene, og mulighet for dyrere tjenester.

De ordinære bankene i Norge har i det vesentlige konsentrert seg om forsendelser fra konto til konto, og det er ikke uvanlig at personkundenettbank ikke tilbyr betaling til mottakere uten konto. Et alternativ er fremsendelse ved bruk av utenlandssjekk. Etter det Kredittilsynet har fått opplyst fra en bank betraktes slike sjekker gjerne som dyrere, langsommere og mindre sikre enn kontant-til-kontant-overføringer med for eksempel Western Union eller MoneyGram.

A.4 Nærmere om konsesjonsreglene

A.4.1 Dagens regelverk

Finansieringsvirksomhetsloven § 4a-1 annet ledd definerer ”valutavirksomhet” som ”omsetning av valuta”, det vil si kjøp og salg av valuta eller veksling, samt ”betalingsformidling med utlandet”. Det fremgår videre av § 4a-1 annet ledd at med betalingsformidling med utlandet ”*menes utførelse av hele eller deler av et betalingsoppdrag der betalingsmidler stilles til disposisjon for mottaker i et annet land enn i det landet betalingsoppdraget blir gitt*”. Slik betalingsformidling med utlandet er definert, vil loven omfatte stort sett alle måter migranter i praksis sender penger til sine hjemland, med unntak av når verdier føres ut fysisk i forbindelse med egen reise.

Det fremgår av § 4a-1 første ledd, gjennom henvisningen til § 1-4 første ledd nr. 1, 3, 4 og 5, at valutavirksomhet kan bare drives av følgende typer finansinstitusjoner:

- Norsk bank (spare- eller forretningsbank)
- EU/EØS-filial av kredittinstitusjon

- Filial av kredittinstitusjon utenfor EU/EØS-området med tillatelse til å drive slik virksomhet i Norge
- Finansieringsforetak med konsesjon fra Finansdepartementet/Kredittilsynet til å drive valutavirksomhet.

I praksis vil det være gjennom etablering av et finansieringsforetak at det er enklest å starte virksomhet for betalingsformidling med utlandet. Finansieringsforetak fikk adgang til å drive valutavirksomhet etter en endring av finansieringsvirksomhetsloven som trådte i kraft 1. januar 2004.

De nærmere krav til finansieringsforetak følger av loven kapittel 3. Normalt kreves det at virksomheten er organisert som et aksjeselskap, allmennaksjeselskap, stiftelse eller forening av låntakere, jf. § 3-2.

Etter finansieringsvirksomhetsloven § 3-3 skal konsesjonssøker opplyse om alt som må anses å være av betydning for behandlingen av søknaden, og vedlegge vedtekter og driftsplan for de første tre år. Ledelsen for virksomheten skal dokumentere nødvendig erfaring og tilfredsstillendeandel. Politiattest kreves framlagt.

Endelig skal et finansieringsforetak ha en egenkapital som svarer til 5 millioner euro. Etter søknad kan kravet til egenkapital settes lavere, men ikke under 1 millioner euro, jf. § 3-5. Denne dispensasjonsadgangen har blitt benyttet en gang, i et konsesjonsvedtak datert 29. juni 2005 der Finansdepartementet ga Fexco Money Transfer Norway AS unntak slik at foretaket kan ha en registrert aksjekapital som minst tilsvarende 1 million euro.

Såkalte *bureaux de change*, kontorer som driver valutaveksling, er det ikke tillatt å drive i Norge uten konsesjon etter finansieringsvirksomhetsloven. Det er således et ubetinget krav om at foretak som driver valutavirksomhet i Norge er underlagt full konsesjonsbehandling (innenfor EU/EØS-området), som altså innebærer egnethetsprøving av kvalifiserte eiere, styre og ledelse, kapitalkrav osv. Norge har antageligvis den mest restriktive lovgivning innenfor EU/EØS-området med hensyn til å etablere og drive valutavirksomhet. I andre EU/EØS-land er vekslingskontorer ofte underlagt en registreringsordning eller tilsvarende.

A.4.2 Reguleringen i andre land

Kredittilsynet har sett på noen relevante land som det kan være naturlig å innhente erfaringsmateriale fra. Opplysningene er innhentet fra tilgjengelige offentlige rapporter, men også gjennom skriftlig kommunikasjon. Kredittilsynet har også besøkt svenske myndigheter i juni 2008, og hatt samtaler med Finansinspektionen og Hvitvaskingsenheten (Finanspolisen, som er en del av Rikskriminalpolisen).

Europeiske land står overfor en nyregulering av pengeoverføringsvirksomheter på bakgrunn av betalingstjenestedirektivet. Ingen jurisdiksjoner Kredittilsynet har vært i kontakt med har til nå implementert betalingstjenestedirektivet. Det betyr at informasjon som innhentes om dagens regulering har begrenset verdi, da det må påregnes betydelige endringer i regelverk og praksis som følge av direktivet.

Erfaringer fra andre land, og da særlig de land som har hatt en mer liberal konsesjonslovgivning enn vår egen, kan imidlertid være av interesse ved vurderingen av om unntaksreglene i betalingstjenestedirektivet bør benyttes, og i tilfelle hvordan reglene bør utformes.

Sverige

Sverige har i flere år hatt en registreringsordning for virksomheter som driver pengeoverføring, herunder hawalavirksomheter og lignende systemer. Det er med andre ord ikke nødvendig å søke om tillatelse. Meldepliktsordningen er regulert i *lag (1996: 1006) om anmälningssplikt avseende viss finansiell verksamhet*.

Finansinspektionen, som tilsvarer Kredittilsynet, fører en begrenset kontroll med virksomhetene, og krever inn registreringsavgift. Finansinspektionen har utarbeidet et skjema som kan benyttes for å melde virksomheten.

Det stilles egnethetskrav til eiere og ledelse, ved at den som ”*i väsentlig utsträckning har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller som har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet får inte ägna sig åt verksamhet som är anmälningsspliktig enligt 2 § första stycket. För juridiska personer gäller detta krav den som har ett kvalificerat innehav i institutet eller ingår i dess ledning*” (Lag (1996: 1006) om anmälningssplikt avseende viss finansiell verksamhet § 3).

Egnethetsvurderingen foretas ved registreringen og deretter ved en årlig ”prøvning”. Foretakene har dessuten plikt til å melde om endringer i ledelse og eierskap.

De registreringspliktige virksomhetene er også underlagt det svenske hvitvaskings- og terrorfinansieringsregelverket, med rapporteringsplikt til Finanspolisen, som er Sveriges hvitvaskingsenhet.

Det er ikke krav at pengeoverføringsvirksomhet skal drives i en bestemt foretaksform – dette kan være en fysisk person eller juridisk person. Førstegangsregistrering for fysisk person koster SEK 5 000 og det er en årlig avgift fra og med første virkeår på SEK 3 000. For juridiske personer koster SEK 11 500 å registrere seg, og den årlige avgiften fra og med første virkeår er på SEK 10 000.

Finansinspektionen kan pålegge virksomheter som ikke registrere seg i henhold til loven å opphøre med virksomheten, men har i dag ikke myndighet til å sanksjonere manglende registrering. Fra 1. april 2008 fikk Finansinspektionen lovhjemmel til å foreta stedlig kontroll hos foretakene, men kontrollen er begrenset til områdene hvitvasking og terrorfinansiering. Før denne dato hadde ikke svenske myndigheter mulighet til stedlig kontroll hos foretakene. Det er gjennomført til sammen seks stedlige kontroller siden 1. april 2008. Kredittilsynet har fått opplyst at Finansinspektionen kommer til å publisere rapporter på sitt nettsted, på bakgrunn av de stedlige kontroller som gjennomføres. Finansinspeksjonen har antydnet at publiseringen vil starte rundt oktober 2008.

De mulige utfordringene som ligger i språkbarrierer har i de få antall kontroller som har vært gjort, ikke vist seg som noe stort problem. Kommunikasjonene forsøkes

gjennomført på svensk eller engelsk. I tilfeller hvor dette ikke har latt seg gjøre er det eksempler på at familiemedlemmer fungerer som tolk når Finansinspektionen gjennomførte kontroll. Det er likevel antatt at tolketjenester og oversettelse av dokumenter vil kunne koste mye mer enn det foretakene i dag betaler i avgifter. Finansinspektionen er opptatt av at det finnes instruksjoner om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering internt i foretaket på et språk operatørene forstår.

Det registrerte foretakene utgjør 214 pr. juni 2008 og registeret er tilgjengelig på hjemmesiden til Finansinspektionen. Dette tallet inkluderer imidlertid en rekke andre virksomheter enn de rene pengeoverførere.

Svenske myndigheter har i dag ikke den kontrollen over virksomheten som de ønsker. Av negative forhold trekkes frem:

- Mange uregistrert foretak
- Myndighetene har liten effektiv kontroll med hawala
- Ressursproblemer og språkbarrierer – tilsyn i alle registrerte foretak vil kreve store ressurser og by på språklige og kulturelle utfordringer
- Lavt kunnskapsnivå i virksomheter som driver pengeoverføringsvirksomhet

I samtaler med myndighetene er noen elementer i *fremtidig* tilnærming trukket frem:

- Mer informasjon om registreringsordningen
- Stille rimelige krav til foretakene; ikke urimelige krav til tilsynsavgifter
- Vurdere å straffe dem som ikke registrerer seg
- Vurdere å straffe kunder av uregistrerte virksomheter
- Gjøre taushetsplikten mellom Finansinspektionen og hvitvaskingsenheten mindre streng
- Tilføre Finansinspektionen de ressursene som kreves for effektiv oppfølging av pengeoverføringsvirksomheter – med de utfordringer som finnes innen språk, kultur og kompetanse
- Mer kursing
- Gi insentiver til registrering av virksomheten

Sammenlignet med Norge har Sverige har kommet relativt langt i forberedelsene med å gjennomføre betalingstjenestedirektivet i nasjonal lovgivning. Finansinspektionen avga 31. juli 2008 en utredning¹³ med lovforslag til det svenske Finansdepartementet. Det er ventet at forslaget sendes på offentlig høring høsten 2008.

Danmark

I Danmark er det etablert en registreringsordning for de såkalte pengeoverførselsvirksomheter. Registeret føres av Erhvervs- og selskapsstyrelsen, som også fører tilsyn med virksomhetene.

Finanstilsynet har ansvaret for utarbeidelse av lover vedrørende pengeoverføring. Pengeoverføringsvirksomhet er omfattet av den danske hvitvaskingsloven, lov om

¹³ Finansinspektionen, Genomförande av betalingsstänstdirektivet 2007/64/EG, Utredning med författningsförslag, 31. juni 2008 DNR 08-1105-150 (Finansinspektionen 2008)

forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte og finansiering af terrorisme av 27. februar 2006¹⁴.

En forutsetning for godkjenning og registrering er at virksomhetens ledelse og reelle eiere ikke er straffet for et forhold som begrunner fare for misbruk.

I Danmark er det registrert 320 pengeoverførselsvirksomheter, hvorav hovedandelen er agenter for Fexco og benytter Western Unions pengeoverføringssystemer. Ut over dette opererer FOREX samt noen andre virksomheter som ikke er tilknyttet noe spesielt system eller nettverk – de benytter de etablerte, formelle kanalene gjennom bank. Det er opplyst fra danske myndigheter at Erhvervs- og Selskapsstyrelsen ikke er kjent med eller har registrert virksomheter som ikke benytter vanlige institusjoner eller FEXCO's eller FOREX's systemer. Erhvervs- og Selskapsstyrelsen er ikke kjent med, og har ikke registrert noen egentlig uformelle pengeoverføringsvirksomheter, som for eksempel hawalavirksomheter.

Storbritannia

Det er ikke krav om konsesjon for å drive pengeoverføringsvirksomhet i Storbritannia. Tilsynet med slike virksomheter utført i hovedsak av skattemyndighetene – Her Majesty's Revenue and Customs (HMRC). Dette gjelder likevel ikke dersom foretaket som følge av annen virksomhet er underlagt tilsyn og autorisert av Financial Services Authority (FSA), som tilsvarer Kredittilsynet i Norge. I slike saker er FSA ansvarlig for tilsyn med denne pengeoverføringsvirksomheten. I praksis er det HMRC som har tilsynet med det vi i denne sammenhengen har betegnet som den uformelle pengeoverføringsvirksomheten.

Tilsynsvirksomheten er lagt slik i samsvar med nytt hvitvaskingsregelverk som trådte i kraft 15. desember 2007. En vesentlig forskjell fra tidligere er at nå er pengeoverføringsforetak underlagt regler om egnethetsvurdering – en såkalt fit and proper-test – hvor sentrale personer i ledelsen kontrolleres for å se om de er egnet til å inneha en slik rolle. For dette formålet er det utarbeidet en detaljert liste egnethetskriterier som er inntatt i "The Money Laundering Regulations 2007"¹⁵:

EUs betalingstjenstedirektiv vil åpenbart medføre nye regler for pengeoverføring mellom jurisdiksjoner. Britiske myndigheter har opplyst at det er for tidlig å uttale seg om hvordan direktivet vil bli implementert i Storbritannia. Det foreligger ingen planer som ennå er offentliggjort. Det er imidlertid opplyst at regjeringens foreløpige forslag vil bli offentliggjort i tredje kvartal 2008.

Nederland

I Nederland opererer et større antall uformelle pengeoverføringsvirksomheter. Virksomheten reguleres i dag av en egen lov om pengeoverføringskontorer, *Wet inzake de geldtransactiekantoren*. Myndighetene opplyser at de forventer en endring i regelverket ved implementeringen av EUs betalingstjenstedirektiv. I dag kreves bankgaranti for å operere som pengeoverfører. Myndighetene forventer at bankgaranti

¹⁴ <http://195.184.36.35/Lov.aspx?ItemId=276d7b53-89ff-4d26-9a5d-08fc5193b3ae>

¹⁵ http://www.hm-treasury.gov.uk/media/F/1/money_laundering_regulations2007.pdf, se artikkel 28

vil bli erstattet med en ordning med kapitalkrav slik det fremgår av betalingstjenestedirektivet.

Det er ventet at betalingstjenestedirektivet vil bli implementert i den nederlandske loven om finansielt tilsyn, *Wet op financieel toezicht*.

A.4.3 Betalingstjenestedirektivet

A.4.3.1 Innledning

Kredittilsynet vil i dette punktet gjennomgå Europaparlaments- og Rådsdirektiv 2007/64/EF av 13. november 2007 om betalingstjenester i det indre marked, heretter omtalt som betalingstjenestedirektivet, eller bare direktivet. Direktivet skal gjennomføres i norsk rett før 1. november 2009. Siden direktivet er et såkalt fullharmoniseringsdirektiv vil reglene være bestemmende for hvordan Norge skal lovregulere betalingsinstitusjoner etter 1. november 2009. Direktivet er bygd opp etter sammen modell som tidligere direktiv om finansinstitusjoner, og kravene som stilles for betalingsinstitusjoner ligner derfor på reglene som gjelder for finansieringsforetak i dag. På noen områder innebærer likevel direktivet at det blir betydelig enklere å etablere lovlig betalingstjenestevirksomhet i Norge. Betalingstjenestedirektivet legger dermed også til rette for at det blir enklere å etablere et lovlig tilbud rettet mot migranter her i landet.

Ved gjennomgangen av direktivets hovedregler er det viktig å være klar over muligheten som finnes i artikkel 26 til å gjøre unntak fra deler av direktivet. Innen visse rammer kan det gjøres vesentlige unntak, og det er i denne bestemmelsen den nasjonale handlefriheten ligger. I punkt 4.3.5 nedenfor kommer Kredittilsynet tilbake til hvilke deler av direktivet det kan gjøres unntak fra, og hvilke institusjoner som kan få unntak.

Medlemslandene er etter direktivets ikrafttredelse nødt til å regulere betalingstjenesten enten gjennom konsesjon etter direktivets hovedregel, eller unntak etter artikkel 26 – noen tredje mulighet eksisterer ikke, jf. artikkel 29.

EUs siktemål med direktivet er å forenkle alle former for utveksling av varer og tjenester ved at pengeoppgjør over betalingskonti kan gjennomføres raskt, med lave kostnader og få feil. Det søker å øke konkurransen mellom tilbydere av betalingstjenester ved å lage like spilleregler og det åpner også for en ny type institusjoner – betalingsinstitusjon – som kan spesialisere seg helt innen penge- og informasjonsoverføringen som følger med betalinger over konti. Det er en samlebetegnelse for konti i banker, andre kredittinstitusjoner og betalingsinstitusjoner. Et betalingsoppdrag kan betaler formidle til tjenesteyter med betalingskort, elektronisk, på papir eller ved personlig oppmøte. Direktivet gjelder ikke betalinger utført med kontanter eller med sjekker hvor betalingstransaksjonen skjer direkte fra betaleren til betalingsmottakeren, uten medvirkning av en mellommann, men det sies at god praksis for retter og plikter også ved bruk av disse betalingsinstrumentene bør baseres på prinsippene fastsatt gjennom direktivet.

Direktivet gir regler om

- hvem som skal kunne yte betalingstjenester og krav for å etablere særskilte betalingsinstitusjoner,
- tilsyn med betalingsinstitusjoner,
- den informasjonen som skal gis om betalingstjenesten som tilbys, inkludert krav transparent prisstruktur,
- krav til den informasjonen som skal følge betalingen,
- krav til bruker av tjenesten ved tap av betalingsinstrument eller feil ved betalingen,
- erstatning ved feil i betalinger og om ordninger for håndtering av forbrukerklager.

I tillegg til regler om betalingsinstitusjoner har direktivet bestemmelser av avtalerettslig karakter, som i norsk rett i hovedsak finnes i lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler (finansavtaleloven).

Direktivet er definert som et fullharmoniseringsdirektiv. Det betyr at direktivets regler skal være fullt ut dekkende for hva det er behov for å regulere og at bestemmelsene skal gjennomføres nøyaktig med mindre det er spesifisert et nasjonalt handlingsrom. Hva dette innebærer kan være usikkert ettersom det alltid vil være forhold som ikke er behandlet i direktivet og fordi det nasjonale handlerommet ikke er nøyaktig definert.

Betalingstjenestedirektivet inngår blant direktivene som skal gjennomføre visjonen om et fritt indre marked innen EØS-området. Visjonen om fritt varebytte og fri bevegelighet for personer, tjenester og kapital kan bare realiseres om et og samme felles markedet for betalingstjenester fungerer innen hele området. Ifølge fortalen er direktivet vedtatt fordi *”markedene for betalingstjenester i medlemsstatene for tiden er organisert hver for seg etter nasjonale retningslinjer, og den juridiske rammen for betalingstjenester er fragmentert i 27 nasjonale rettssystemer”*.

Tidligere tiltak som for eksempel direktivet om pengeoverføringer på tvers av landegrensene og forordningen om betalinger i euro på tvers av landegrensene, har ikke i tilstrekkelig grad vist seg å bøte på denne situasjonen. Det har ført til uklarheter og manglende rettssikkerhet. Det slås fast at det er *”av avgjørende betydning å opprette en moderne og enhetlig juridisk ramme for betalingstjenester (...) som er nøytral og sikrer like konkurransevilkår for alle betalingssystemer, slik at forbrukernes valgfrihet opprettholdes”*. Den juridiske rammen sikter mot å samordne bestemmelsene om hva som skal kreves av tjenesteyterne for at tilbudet skal være forsvarlig, og her ikke minst om retter og plikter for nye tjenesteytere. Også krav til informasjon, og retter og plikter for brukere og ytere av betalingstjenester samordnes. Institusjoner som etter dette direktivet lovlig kan yte betalingstjenester i Fellesskapet er blant andre:

- Kredittinstitusjoner med tillatelse til virksomhet etter det konsoliderte bankdirektivet (Parlaments- og rådskdirektiv 2006/48/EF)
- E-pengeinstitusjoner med tillatelse til virksomhet etter e-pengedirektivet (Parlaments- og rådskdirektiv 2000/46/EF)

- Postgirokontorer med rett til å yte betalingstjenester etter nasjonal lovgivning
- Betalingsinstitusjoner med tillatelse til virksomhet etter direktivet som presenteres her (Parlaments- og rådsdirektiv 2007/64/EF)

Den siste kategorien institusjoner er ny og etablert for å fjerne juridiske hindringer for markedsadgang for institusjoner som yter betalingstjenester som ikke er knyttet til ”innskudd” eller ”elektroniske penger”. Vilåårene for å få tillatelse er omfattende, men institusjoner som får konsesjon vil kunne yte betalingstjenester i hele Fellesskapet. Betalingsinstitusjoner får ikke automatisk tillatelse til å utstede elektroniske penger.

Vilåårene for å få tillatelse som betalingsinstitusjon omfatter kontroll med forsvarlig drift og finansiell risiko. Det er regler om startkapital og om løpende kapital under drift. Av hensyn til variert praksis i medlemsstatene tillates ulike metoder for beregning av kapitalkrav. Kravene reflekterer at betalingsformidling er en mer spesialisert og begrenset virksomhet med risiko som er begrenset og enklere å overvåke enn for kredittinstitusjoner. Betalingsinstitusjoner har ikke adgang til å motta innskudd fra brukere og kan bare bruke mottatte midler til å yte betalings-tjenester. Kundemidler mottatt for å yte betalingstjenester skal holdes atskilt fra betalingsinstitusjonens egne midler.

Betalingsinstitusjoner skal utarbeide regnskaper i samsvar med direktivene om årsregnskap, konsoliderte regnskap og årsregnskap for finansinstitusjoner (Rådsdirektiv 78/660/EØF, rådsdirektiv 83/349/EØF og rådsdirektiv 86/635/EØF).

Betalingsinstitusjoner har adgang til å yte kreditt med varighet inntil tolv måneder og utstede kredittkort som er nært knyttet til betalingstjenester. Slik kreditt kan gis forutsatt at den i hovedsak blir finansiert ved egne midler og andre midler fra kapitalmarkedene. Midler som innehas på vegne av kunder for betalingstjenester skal således ikke brukes til å yte kreditt. Reglene i direktiv om konsumkreditt (Rådsdirektiv 87/102/EØF) endres ikke gjennom dette direktivet.

Direktivet fastsetter at medlemsstatene skal peke ut en ansvarlig myndighet som har ansvar for å gi tillatelser, utføre kontroll og treffe tilsynsmessige tiltak. Slike avgjørelser skal kunne prøves rettslig. Dette tilsynet berører ikke tilsynet med betalingssystemer, som etter traktaten er gitt til Det europeiske system av sentralbanker.

Direktivets avdeling III og IV regulerer innsyn i vilkår og informasjon for betalingstjenester og rettigheter og plikter i tilknytning til ytelse og bruk av betalingstjenester. Det er i hovedsak regulering som skal styrke forbrukernes rettigheter og dette regelverket kan således ikke fravikes overfor disse. Medlemslandene har frihet til å bestemme at små foretak skal behandles på samme måte som forbrukere. For andre kan reglene fravikes ved avtale.

Regelverket i direktivets avdeling III og IV vil gjelde for alle foretakene som etter artikkel 1 kan tilby betalingstjenester. Imidlertid vil dette regelverket etter artikkel 2 kun få anvendelse der både avsenderens og mottakerens institusjon befinner seg i

EU/EØS området. Direktivet ellers vil få anvendelse på betalingstjenester som ytes innenfor dette området. Det vil si at alle foretak som faller inn under reguleringen vil omfattes av direktivet, uavhengig av om de tjenestene som tilbys gjelder pengeoverføringen til stater innenfor EØS/EU-området eller ikke.

For den virksomheten som vurderes av Kredittilsynet i denne utredningen, vil regelverket i avdeling III og IV således ikke få direkte anvendelse. Tilsynet går derfor ikke nærmere inn på denne delen av direktivet.

A.4.3.2 Ytere av betalingstjenester

Direktivets Avdeling II gjelder "Ytere av betalingstjeneste". Avdeling II kapittel 1 gir reglene for "Betalingsinstitusjoner", det vil si den nye typen institusjoner som kan opprettes i henhold til dette direktivet. Kapittel 2 fastsetter regler for tilgang til betalingssystemene og et forbud for andre enn "Ytere av betalingstjenester" til å yte betalingstjenester. Direktivets artikkel 1 fastsetter hvem som kan være "Ytere av betalingstjenester". Dette er kredittinstitusjoner i henhold til artikkel 4 nr 1 bokstav a) i direktiv 2006/48/EF, e-pengeinstitusjoner i henhold til artikkel 1 nr 3 bokstav a) i direktiv 2000/46/EF, postgirokontorer og betalingsinstitusjoner i henhold til dette direktivet. I tillegg kommer den europeiske sentralbanken og nasjonale sentralbanker, samt medlemsstatene og deres regionale og lokale myndigheter.

Som det fremgår over, reguleres kredittinstitusjoner og e-pengeinstitusjoner av egne direktiv, mens betalingsinstitusjoner i sin helhet reguleres av dette direktivet. Avdeling II kapittel 1 fastsetter all regulering om autorisasjon, organisering og drift av betalingsinstitusjonene, mens Avdeling II kapittel 2 og de øvrige avdelingene i direktivet gjelder for alle ytere av betalingstjenester.

A.4.3.3 Regelverket for betalingsinstitusjoner

Betalingstjenstedirektivet gir i avdeling II regler om søknadsprosedyre og virksomhetskrav for betalingsinstitusjoner. Nedenfor gjennomgås hovedpunktene i direktivet, artikkel for artikkel. Gjennomgangen tar kun sikte på å gi en oversikt over regelverket. For en fullstendig forståelse av direktivet vises det til vedlagte direktivtekst, i uoffisiell norsk oversettelse. Dette regelverket vil bli inntatt i norsk lovgivning som en del av finanslovgivningen, mest sannsynlig som et kapittel i finansieringsvirksomhetsloven, eller hvis Banklovkommisjonens fremdrift tilsier det, som en del av en ny konsolidert finansforetakslov som er under utredning.

Artikkel 5 Søknad om tillatelse

Det fastsettes en rekke krav til søknaden om tillatelse, blant annet at det skal fremlegges en virksomhetsplan og en forretningsplan, dokumentasjon på nødvendig startkapital, beskrivelse av foretaksstyring og internkontroll, samt beskrivelse av kvalifiserte eiere og ledelsen.

Artikkel 6 Startkapital

Begrepet startkapital knyttes opp til det konsoliderte bankdirektivet, direktiv 2006/48/EF artikkel 57 bokstav a) og b). Når institusjonen kun skal yte tjenesten "pengeoverføringer", skal kapitalen ikke på noe tidspunkt være mindre enn 20 000 euro. De tjenestene som kan ytes er nærmere definert i et vedlegg til direktivet og er knyttet opp til definisjon 3 i artikkel 4. Hvis betalingstjenesten bygger på elektronisk

kommunikasjon med yteren skal kapitalen ikke på noe tidspunkt være mindre enn 50 000 euro. Når institusjonen skal yte de andre tjenestene som oppregnes i vedlegget skal startkapitalen være minimum 125 000 euro.

Artikkel 7 Ansvarlig kapital

Begrepet ansvarlig kapital er også knyttet opp mot det konsoliderte bankdirektivet. Det fastsettes at ansvarlig kapital ikke kan være mindre enn det høyeste beløpet som kreves i henhold til henholdsvis artikkel 6 eller artikkel 8. Hvis betalingsinstitusjonen er omfattet av konsolidert tilsyn av hovedkredittinstitusjonen i henhold til det konsoliderte bankdirektivet artikkel 69, kan en medlemsstat velge å ikke anvende artikkel 8 i dette direktivet.

Artikkel 8 Beregning av ansvarlig kapital

Artikkelen fastsetter tre ulike metoder for beregning av ansvarlig kapital. Den enkelte medlemsstat kan velge hvilken metode som skal benyttes. Dette for å kunne være i samsvar med øvrig nasjonal lovgivning. Det gis ikke her noen gjennomgang av de ulike metodene, men de varierer mellom å utgjøre 10 prosent av foregående års kostnader, en varierende faktor av beløpet av betalingstransaksjoner i foregående år og beregning av ulike indikatorer som skal multipliseres med inntekter og kostnader.

Artikkel 9 Krav til sikring av midler

Betalingsinstitusjoner som i tillegg driver annen forretningsvirksomhet som omhandlet i artikkel 16 nr 1 bokstav c), skal sikre midlene som er mottatt fra brukere av betalingstjenester. Midlene skal sikres på separate konti i samsvar med krav som følger av nasjonal lovgivning eller omfattes av forsikringspolise eller lignende ordning. Medlemsstatene kan velge å kreve at midlene skal sikres selv om institusjonen ikke driver annen forretningsvirksomhet. Videre kan medlemsstatene begrense sikringskravene til å gjelde brukere hvis midler overstiger en terskel på 600 euro.

Artikkel 10 Tildeling av tillatelse

Artikkelen fastsetter at betalingsinstitusjoner må ha fått tillatelse før de igangsetter virksomheten, dette såfremt de ikke har annen konsesjon i samsvar med artikkel 1 nr 1 bokstav a)-c), e) og f) eller omfattes av unntak etter artikkel 26. Konsesjon skal gis hvis personen eller foretaket oppfyller alle krav i henhold til artikkel 5 og myndighetene kommer til en samlet positiv vurdering. Myndighetene kan, hvis søker også driver annen virksomhet, på visse vilkår, kreve at det opprettes en separat enhet for betalingstjenestevirksomheten.

Artikkel 11 Underretning om beslutning

Søker skal underrettes om myndighetenes beslutning, om tillatelse er gitt eller avslått, innen tre måneder etter at fullstendig søknad er fremmet. Avslag skal begrunnes.

Artikkel 12 Tilbakekalling av tillatelser

Myndigheter kan bare tilbakekalle en tillatelse utstedt til en betalingsinstitusjon når institusjonen ikke gjør bruk av tillatelsen innen tolv måneder, gir uttrykkelig avkall på den eller har opphørt å utøve sin virksomhet i mer enn seks måneder, med mindre medlemsstaten har fastsatt at tillatelsen i slike tilfeller bortfaller, har fått tillatelsen ved hjelp av uriktige erklæringer eller andre uregelmessigheter, ikke lenger oppfyller

vilkårene for å få tillatelse, vil utgjøre en trussel mot stabiliteten til betalingssystemet ved å fortsette sin betalingstjenestevirksomhet, eller omfattes av et av de andre tilfellene der nasjonal lovgivning fastsetter tilbakekalling av en tillatelse. Enhver tilbakekalling av tillatelse skal begrunnes og meddeles de berørte parter. Tilbakekalling av en tillatelse skal offentliggjøres.

Artikkel 13 Registrering

Det skal opprettes et offentlig register over godkjente betalingsinstitusjoner, deres agenter og filialer, samt over de som omfattes av unntak etter artikkel 26.

Artikkel 14 Opprettholdelse av tillatelse

Betalingsinstitusjoner skal underrette myndighetene om endringer som påvirker opplysningene i søknaden etter artikkel 5.

Artikkel 15 Regnskaper og lovpålagt revisjon

Internasjonale regnskapsstandarder i henhold til de relevante direktivene, får tilsvarende anvendelse på betalingsinstitusjoner. Det samme gjelder krav til revisjon.

Artikkel 16 Virksomheter

Artikkelen fastsetter rettighetene og begrensningen for betalingsinstitusjonene virksomhet. Artikkelen gjengis i sin helhet:

”Bortsett fra å yte betalingstjenester som oppført i vedlegget, skal betalingsinstitusjoner ha rett til å drive følgende virksomheter:

- a) Ytelse av driftsmessige og andre nært tilknyttede tilleggstjenester som sikring av at betalingstransaksjoner blir utført, valutatenester, oppbevaringsvirksomheter samt datalagring og -behandling,
- b) drift av betalingssystemer, men uten at dette berører artikkel 28 (tilgang til betalingssystemer),
- c) andre forretningsvirksomheter enn ytelse av betalingstjenester, idet det tas hensyn til relevante deler av fellesskapsretten og nasjonal lovgivning.

Når betalingsinstitusjoner driver virksomhet som går ut på å yte en eller flere av betalingstjenestene oppført i vedlegget, kan de bare inneha betalingskontoer som utelukkende brukes til betalingstransaksjoner. Alle midler som mottas av betalingsinstitusjoner fra brukere av betalingstjenester med sikte på å yte betalingstjenester, skal ikke utgjøre et innskudd eller andre midler som skal tilbakebetales, i henhold til artikkel 5 i direktiv 2006/48/EF, eller elektroniske penger i henhold til artikkel 1 nr. 3 i direktiv 2000/46/EF.

Betalingsinstitusjoner kan bare gi kreditt knyttet til betalingstjenester som omhandlet i nr. 4, 5 eller 7 i vedlegget dersom følgende vilkår er oppfylt:

- a) Kreditten skal være en tilleggstjeneste og utelukkende gis i forbindelse med utførelse av en betalingstransaksjon,
- b) uten hensyn til nasjonale regler vedrørende ytelse av kreditt ved kredittkort skal den kreditt som gis i forbindelse med en betaling og utført i samsvar med artikkel 10 nr. 9 og artikkel 25, betales tilbake innen et kort tidsrom som ikke i noe tilfelle skal overstige tolv måneder,
- c) slik kreditt skal ikke gis fra midler som er mottatt eller innehas for å utføre en betalingstransaksjon, og

- d) betalingsinstitusjonens ansvarlige kapital skal til enhver tid og på en måte som oppfyller tilsynsmyndighetenes krav, være passende i lys av det samlede beløpet for kreditt som ytes.

Betalingsinstitusjoner skal ikke drive virksomhet som mottaker av innskudd eller andre midler som skal tilbakebetales i henhold til artikkel 5 i direktiv 2006/48/EF.

Dette direktiv skal ikke berøre nasjonale tiltak som gjennomfører direktiv 87/102/EØF. Dette direktiv skal heller ikke berøre andre relevante deler av Fellesskapets regelverk eller nasjonal lovgivning vedrørende vilkår for å yte kreditt til forbrukere som ikke er harmonisert ved dette direktiv og som er i overensstemmelse med fellesskapsretten.”

Som det fremgår av tredje ledd kan institusjoner som kun har tillatelse til å yte tjeneste nr. 6 i vedlegget – pengeoverføringer, ikke gi kreditt, men tilleggstjenestene som omhandlet i første ledd gjelder også disse institusjonene.

Artikkel 17 Bruk av agenter, filialer eller enheter som virksomhet er driftsutsatt til
Betalingsinstitusjoner kan benytte agenter, både i hjemstaten og i en vertsstat. Myndighetene skal varsles og gis opplysninger om agentene. Myndighetene kan etter å ha kontrollert opplysningene om agenten nekte å godkjenne denne. Bruk av agenter i en vertsstat skal notifiseres på samme måte som filialer, se artikkel 25. Videre kan en betalingsinstitusjon på visse vilkår utkontraktere driftsfunksjoner. Myndighetene skal i tilfelle varsles og skal kontrollere at virksomheten drives i samsvar med direktivets krav.

Artikkel 18 Ansvar

Myndighetene skal i henhold til artikkelen påse at betalingsinstitusjonene er fullt ut ansvarlige for alle handlinger foretatt av deres ansatte eller av agenter, filialer eller enheter som virksomheter er utkontraktert til.

Artikkel 19 Dokumentasjon

All relevant dokumentasjon skal oppbevares i minst fem år.

Artikkel 20 Utpeking av vedkommende myndigheter

Artikkelen regulerer medlemsstatens ansvar for å utpeke konsesjons- og tilsynsmyndighet for betalingsinstitusjonene. Den utpekte myndighet skal ha tilstrekkelige fullmakter til å utføre sine oppgaver. Konsesjons- og tilsynsansvaret kan være delt mellom ulike myndigheter.

Artikkel 21 Tilsyn

Artikkelen regulerer tilsynsmyndighetenes kompetanse og adgang til å ilegge sanksjoner.

Artikkel 22 Taushetsplikt

Den enkelte medlemsstat skal påse at alle personer som arbeider for de utpekte konsesjons- og tilsynsmyndigheter er underlagt taushetsplikt. Det vises i den sammenheng til regelverket i det konsoliderte bankdirektivet artiklene 44 – 52 om utveksling av informasjon og taushetsplikt.

Artikkel 23 Klageadgang

Medlemsstatene skal påse at vedtak fattet av konsesjons- og tilsynsmyndighetene kan innklages for domstolene.

Artikkel 24 Utveksling av informasjon

Artikkelen fastsetter at tilsynsmyndighetene i medlemsstatene skal samarbeide og at det skal tillates utveksling av informasjon mellom tilsynsmyndighetene, sentralbankene og andre relevante myndigheter.

Artikkel 25 Etableringsadgangen og adgangen til å yte tjenester

Hjemstatens myndigheter skal notifikeres av en institusjon som ønsker å yte tjenester i en annen medlemsstat. Hjemstaten skal deretter notifisere myndighetene i vedkommende vertsstat. Artikkelen regulerer videre samarbeidet mellom hjemstats- og vertsstatsmyndighetene om stadlige tilsyn.

Artikkel 26 Vilkår

Artikkelen er omhandlet i punkt 4.2.4 nedenfor.

Artikkel 27 Melding og informasjon

Dersom en medlemsstat benytter seg av unntaket i artikkel 26, skal Kommisjonen varsles innen 1. november 2009, samt melde fra om senere endringer. Antallet fysiske og juridiske personer som er omfattet av unntaket skal meldes hvert år.

Artikkel 28 Tilgang til betalingssystemene

Medlemsstatene skal sikre at reglene for tilgang til betalingssystemer for godkjente eller registrerte ytere av betalingstjenester som er juridiske personer, er objektive og forholdsmessige. Reglene skal ikke hindre tilgang i større utstrekning enn det som er nødvendig for å sikre seg mot særlige former for risiko, som oppgjørsrisiko, driftsrisiko og virksomhetsrisiko, og for å beskytte den finansielle og driftsmessige stabiliteten til betalingssystemet. Artikkelen gir således betalingsinstitusjoner samme adgang til de nasjonale betalingssystemene som det dagens institusjoner har, dvs. banker og finansieringsselskaper. Det er imidlertid fastsatt tre viktige unntak. For det første gjelder ikke adgangen til betalingssystemene deltakelse i betalingssystemer i henhold til direktiv 98/26/EF om endelig oppgjør i betalingssystem og i oppgjørssystem for verdipapirer (finalitetsdirektivet). I det norske systemet er i hovedsak hele betalingssystemet innmeldt og gitt konsesjon i henhold til finalitetsdirektivet. Det er Norges Bank som gir konsesjon og har tilsynsansvaret for slike systemer. Hvordan dette vil bli løst er så langt ikke klarlagt, men vil bli utredet enten av den arbeidsgruppen som skal foreslå norsk innføring av betalingstjenestedirektivet, der fristen er 15. desember 2008, eller av Banklovkommisjonen. For det andre gjelder ikke adgangsretten konserninterne betalingssystemer og for det tredje gjelder ikke retten betalingssystemer der en enkelt yter av betalingstjenester opptrer både for betaler og betalingsmottaker og selv har ansvaret for å styre systemet og hvor andre bare kan delta uten rett til å forhandle om gebyrer seg imellom i forhold til systemet.

Artikkel 29 Forbud for andre personer enn ytere av betalingstjenester til å yte betalingstjenester

Medlemsstatene skal forby fysiske eller juridiske personer som verken er ytere av betalingstjenester eller som eksplisitt er utelukket fra direktivets virkeområde, å yte de betalingstjenestene som er oppført i vedlegget.

A.4.3.4 Den nasjonale handlefrihet – mulige løsninger innenfor unntaket

Artikkel 26 gir medlemsstatene mulighet til å unnta enkelte betalingsinstitusjoner fra hele eller deler av saksbehandlingsreglene og vilkårene er fastsatt i direktivet. Ikke alle betalingsinstitusjoner kan gis unntak. Dessuten skal noen av direktivets bestemmelser uansett gjelde. For enkelhets skyld omtales slike virksomheter som *unntaksforetak* i det følgende.

Hvilke betalingsinstitusjoner kan unntas etter artikkel 26?

Medlemslandene har adgang til å gjøre unntak for betalingsinstitusjoner som driver pengeoverføringsvirksomhet under et visst nivå. Gjennomsnittet av de foregående 12 måneders samlede beløp for betalingstransaksjoner utført av vedkommende person, inkludert eventuell agent som denne påtar seg fullt ansvar for, skal ikke overstige 3 millioner euro per måned. Dette kravet skal vurderes ut fra det forventede samlede beløpet for betalingstransaksjoner i vedkommendes virksomhetsplan, med mindre vedkommende myndigheter krever en justering av denne planen. I løpet av et år må samlet beløp dermed ikke overstige 36 millioner euro, eller om lag 290 millioner kroner etter dagens kroneverdi.

Slik Kredittilsynet forstår bestemmelsen vil det enkelte medlemsland stå fritt til å snevre inn virkeområdet for unntaksreguleringen, det vil si sette en lavere grense enn gjennomsnittlig tre millioner euro per måned for samlede betalingstransaksjoner. Derimot kan beløpet ikke settes høyere.

Hvilke bestemmelser kan det gjøres unntak fra?

Medlemslandene kan gjøre unntak fra kravene i direktivets Avdeling II, kapittel 1, avsnitt 1 til 3. Dette er reglene om autorisering, organisering og drift av betalingsinstitusjoner, som er gjennomgått over i artikkel 5 til 25. Det kan ikke gjøres unntak fra artiklene 20 (tilsynsmyndighet), 22 (taushetsplikt), 23 (klageadgang) og 24 (informasjonsutveksling).

Slik Kredittilsynet forstår direktivet står det enkelte medlemsland fritt til å bestemme at krav det ifølge direktivet kan unntas fra, likevel skal gjelde. Man kan dermed tenke seg en rekke mellomformer i de forskjellige lands nasjonale regulering, for denne type virksomheter.

Kredittilsynet vil i det følgende knytte noen ytterligere merknader til fire områder som er sentrale når det gjelder muligheten for unntak; dette gjelder søknadsprosedyren, tilsyn, kapitalkrav og regnskapsreglene.

Søknad

Direktivets regler om søknadsprosedyre i artikkel 5 beskriver en omfattende og forholdsvis komplisert søknadsprosedyre for betalingsinstitusjoner.

Søknadsprosedyren svarer til den som gjelder for finansinstitusjoner i dag. Artikkel 5 er blant de bestemmelser det kan gjøres unntak fra. Eventuelle unntaksselskap skal få lov til å registrere seg i registeret over aktører som har lov til å yte betalingstjenester, uten at de har konsesjon.

For unntaksforetak kan søknaden erstattes med en melding til myndighetene. Myndighetens kontroll med at alle vilkår for unntak er oppfylt innebærer likevel at også slike meldinger må bli forholdsvis omfattende. For det første må forretningsstedet angis, det må gjøre rede for hvem som har ledende funksjoner i virksomheten, og godtgjøres at ledelsen tilfredsstiller vandelskravene. Dersom det stilles krav om egenkapital må også tilstrekkelig kapital dokumenteres. Av hensyn til hvitvaskingsregelverket antar Kredittilsynet også at meldingen bør ha en virksomhetsbeskrivelse og en beskrivelse interne kontrollrutiner. Endelig skal tilsynsmyndigheten føre kontroll med virksomhetens omfang, og for dette formålet må det derfor legges ved en prognose for transaksjonsomfanget.

Tilsyn

Det kan også gjøres unntak fra direktivets bestemmelser om tilsyn i artikkel 21. Etter denne bestemmelsen skal de vanlige betalingsinstitusjonene underlegges tilsyn av offentlig myndighet. Tilsynet skal være forholdsmessig, fyllestgjørende og tilpasset den risiko som betalingsinstitusjoner er utsatt for. Tilsynsmyndighetene skal ha kompetanse til å treffe tiltak som å

- a) kreve at betalingsinstitusjonen legger fram all informasjon som er nødvendig for å overvåke at denne avdeling overholdes,
- b) utføre inspeksjoner på stedet hos betalingsinstitusjonen, hos alle agenter eller filialer som yter betalingstjenester underlagt betalingsinstitusjonens ansvarsområde, eller hos alle foretak som virksomheter er driftsutsatt til,
- c) utstede anbefalinger, retningslinjer og, dersom dette er relevant, bindende forskrifter, og
- d) utsette eller tilbakekalle tillatelse.

Videre skal vedkommende myndigheter etter tredje ledd kunne ilegge betalingsinstitusjoner sanksjoner dersom disse bryter lover og forskrifter om tilsyn med eller utøvelse av deres betalingstjenestevirksomhet, eller vedta eller pålegge disse sanksjoner eller treffe tiltak overfor disse, særlig med det formål å bringe til opphør observerte lovbrudd eller årsakene til dem.

Disse bestemmelsene kan det altså gjøres unntak fra. Plikten til å ha et tilsynsorgan, som beskrevet i artikkel 20, gjelder også overfor unntaksforetakene. Dette betyr ikke at unntaksforetaket skal stå under tilsyn, men må ses i sammenheng med at medlemslandene etter artikkel 26 har plikt til å sørge for et organ som skal registrere unntaksforetakene og stå for den begrensede kontrollen av disse.

Betalingstjenestedirektivet tillater at tilsynsorganets rolle overfor unntaksforetakene begrenses til i hovedsak å kontrollereandel og virksomhetens omfang, samt føre det offentlige registeret. I tillegg medfører hvitvaskingsregelverket at det skal føres en ytterligere offentlig kontroll. Det vises til kapittel 5 nedenfor.

Kapitalkrav

For unntaksforetak kan det dispenseres fra det alminnelige kapitalkravet på 20 000 euro. Direktivet setter ikke noen nedre grense, og medlemsstatene kan velge å ikke stille krav om egenkapital overhodet.

Regnskap og revisjon

Det kan også gjøres unntak fra bestemmelsen om regnskap og revisjon i artikkel 15. Som utgangspunkt har enheter som er under av tilsyn av Kredittilsynet regnskapsplikt etter regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 5, jf. kredittilsynsloven § 1¹⁶.

Regnskapsplikt oppstår uansett dersom virksomheten organiseres som et aksjeselskap, mens enkeltpersonforetak bare har regnskapsplikt dersom foretaket samlet har hatt eiendeler med verdier over 20 millioner kroner eller et gjennomsnittlig antall ansatte høyere enn 20 årsverk, jf. regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 1 og nr. 11. Slik loven er i dag vil altså unntaksforetak i praksis kunne drives uten regnskapsplikt, som enkeltpersonforetak. Direktivet er ikke til hinder for at det bestemmes at unntaksforetak skal ha regnskapsplikt etter regnskapsloven.

Ytterligere vilkår for unntaksforetak

I tillegg angir artikkel 26 en del tilleggsvilkår som de såkalte unntaksforetakene må oppfylle.

Også for unntaksforetak skal det stilles krav til vandel for personer som har ansvar for ledelse og drift. Ingen av de fysiske personene som har ansvar for ledelsen eller driften av virksomheten kan være dømt for straffbare forhold i tilknytning til hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme eller andre økonomiske forbrytelser. Hvilke straffbare forhold som omfattes av direktivet er ikke nærmere beskrevet, og behandles ikke ytterligere her.

Unntaksforetaket skal ha sitt hovedkontor eller bosted i den medlemsstat der denne faktisk driver sin virksomhet. Virksomheten skal behandles som betalingsinstitusjoner, men med det unntak at artikkel 10 nr. 9 (at en tillatelse er gyldig i alle medlemsstater) og artikkel 25 (etableringsadgangen i annen medlemsstat) ikke får anvendelse for disse. Virksomheten må derfor drives i den stat unntaket er gitt.

Medlemsstatene kan også fastsette at en fysisk eller juridisk person som er registrert i samsvar med første ledd, bare kan drive med visse former for virksomhet som oppført i artikkel 16 (hvilke virksomheter en betalingsinstitusjon kan drive).

Unntaksforetak skal underrette vedkommende myndigheter om eventuelle endringer i sin situasjon som er relevant for om vilkårene for å drive under unntaksreglene er oppfylt. Dersom vilkårene ikke lenger er oppfylt plikter vedkommende å søke konsesjon innen 30 dager.

¹⁶ lov av 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel m.v.

A.4.4 Oppsummering

Som det fremgår av gjennomgangen av direktivets artikler som regulerer betalingsinstitusjonene er det et omfattende regelverk som nå skal etableres i alle EU/EØS-statene. For Norges vedkommende har man allerede i dag regler som krever konsesjon som finansieringsforetak for foretak som skal drive betalingsformidling med utlandet. Den store endringen i forhold til dette regelverket er direktivets lave kapitalkrav. Det vil etter innføringen av direktivet kunne startes opp virksomhet med langt lavere kapital enn det som er tilfelle i dag, spesielt gjelder dette hvis et foretak kun skal drive pengeoverføringer og ikke de øvrige tjenestene. For øvrig vil disse foretakene i likhet med øvrige foretak under tilsyn, måtte forholde seg til rapporteringsregler, tilsyn og kontroll, samt selvfølgelig det øvrige regelverket for tilsvarende foretak, som revisjon, regnskap, aksjelovgivning m.m.

Av særlig betydning i denne sammenheng er at direktivet gir det enkelte medlemsland mulighet til å etablere en unntaksordning for virksomheter som ikke kan antas å tilfredsstille kravene til å være betalingsinstitusjon. Hvorvidt det åpnes for å gjøre unntak etter artikkel 26 vil trolig ha stor betydning for om de ulovlige pengeoverføringssystemene som i dag eksisterer, vil søke å etablere lovlige systemer.

A.5 Hvitvaskingsregelverket

A.5.1 Dagens lovgivning

Hvitvaskingsloven gjennomfører sammen med hvitvaskingsforskriften EUs annet hvitvaskingsdirektiv, direktiv 2001/97/EF, i norsk rett.

Det fremgår av hvitvaskingsloven § 4 nr. 4 at regelverket omfatter *”foretak og personer som driver virksomhet som består i overføring av penger eller pengefordringer.”* Ifølge § 4 nr. 11 omfattes også blant annet andre foretak som driver valutavirksomhet.

Som nevnt tidligere er hovedpliktene som loven pålegger knyttet til legitimasjonskontroll etter loven § 5, plikt til å undersøke, og rapportere dersom mistanken ikke avkreftes, mistenkelige transaksjoner etter § 7 og plikt til å opprette rutiner, iverksette opplæringsprogrammer og utpeke særskilt person på ledelsesnivå med ansvar for håndteringen av hvitvaskingssaker og saker vedrørende terrorfinansiering i henhold til § 13. I tillegg skal den rapporteringspliktige registrere en rekke opplysninger om kunden, og sørge for at disse opplysningene lagres forsvarlig i fem år etter at kunde-forholdet er opphørt eller transaksjonen gjennomført, jf. §§ 6 og 8. Hvitvaskingsloven § 15, jf. forskriften § 12, fastsetter også krav om elektronisk overvåkning av transaksjoner for banker og finansieringsforetak. Kravet om elektroniske overvåknings-systemer omfatter dermed også foretak som driver valutavirksomhet.

Hvitvaskingsreglene er detaljerte, og det gis ikke en uttømmende gjennomgang av regelverket her. Det vises til Kredittilsynets rundskriv 9/2004, det såkalte Hvitvaskingsrundskrivet, der dagens lovgivning er nærmere behandlet.

Det nevnes også at foretak som driver valutavirksomhet også er omfattet av diverse frysforpliktelser som hjemles i forskrifter fastsatt av Utenriksdepartementet, eksempelvis den såkalte Talibanforskriften av 22. desember 1999 nr. 1374.

Kravet om elektronisk overvåkning av transaksjoner for banker og finansieringsforetak i hvitvaskingsloven § 15, jf. forskriftens § 12, omfatter også foretak som driver valutavirksomhet. Elektronisk overvåking er ikke en direktivforpliktelse. Unntaksforetak kan derfor fritas fra dette kravet.

A.5.2 Rammer som følge av internasjonale forpliktelser

A.5.2.1 FATF-anbefalinger

Norge har som medlem av Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF) politisk forpliktet seg til å gjennomføre de 40 alminnelige anbefalingene med tiltak mot hvitvasking av utbytte og ni spesialanbefalinger med tiltak mot terrorfinansiering i nasjonal rett¹⁷. FATF er et ad-hoc forum opprettet av G-7-landene i 1989 for bekjempelse av hvitvasking av penger. FATFs hovedoppgaver er å utarbeide internasjonale standarder med tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, evaluere medlemslandene etter disse standardene og kartlegge nye moduser og trender for hvitvasking og terrorfinansiering (typologi). Norge sluttet seg til FATF i 1991 (NOU 2007: 10 Om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering).

Spesialanbefaling nr. VI "Alternative remittance" omfatter både formelle og uformelle verdioverføringssystemer utenfor banksektoren, og er særlig sentral i denne sammenheng. Det fremgår her blant annet at

Each country should take measures to ensure that persons or legal entities, including agents, that provide a service for the transmission of money or value, including transmission through an informal money or value transfer system or network, should be licensed or registered and subject to all the FATF Recommendations that apply to banks and non-bank financial institutions. Each country should ensure that persons or legal entities that carry out this service illegally are subject to administrative, civil or criminal sanctions.

I Ot.prp. nr. 72 (2002-2003 s. 82-83) er Spesialanbefaling nr. VI forstått slik at den

forutsetter at hvert enkelt land gjennomgår sitt regelverk for å sikre at alle personer og foretak som overfører penger eller fordringer på vegne av andre skal ha konsesjon eller være registrert for å utøve slik virksomhet, og at disse personer og foretak pålegges en plikt til å følge alle FATF-anbefalingene, herunder å identifisere sine kunder og rapportere mistenkelige transaksjoner mv. Videre forutsettes det i anbefalingen at det enkelte land har administrative, sivile- eller strafferettslige sanksjoner, som rammer personer eller foretak som driver slik overføringsvirksomhet på en ulovlig måte.

¹⁷ Anbefalingene er publiserte på www.fatf-gafi.org

Etter FATFs syn har penge- og valutaoverføringssystemer vist seg å være utsatt for misbruk i forbindelse med hvitvasking av utbytte og finansiering av terrorhandlinger. Hensikten med anbefaling nr. VI er etter FATFs oppfatning å sikre at alle forskjellige systemer for overføring av penger eller fordringer, herunder også såkalte "alternative systemer", blir pålagt å følge tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering.

Spesialanbefaling nr. VI krever at medlemslandene vedtar lovgivning som innebærer at personer og foretak som driver formelle og uformelle verdioverføringssystemer utenfor banksektoren organiserer virksomheten i henhold til de samme FATF-anbefalinger som gjelder for banker og finansinstitusjoner. Spesialanbefaling nr. VI forutsetter således at enhver som driver verdioverføringssystemer, herunder hawalaoperatører, må innrette seg etter blant annet følgende krav til virksomheten:

Etablere full kundekontroll, herunder identitetskontroll i nærmere angitte situasjoner (anbefaling 5), oppbevaring av kopi av legitimasjonsdokumentet (anbefaling 10), rapporteringsplikt for mistenkelige transaksjoner (anbefaling 13), og etablering av interne rutiner og kontroll, herunder opplæringsprogrammer (anbefaling 15), samt spesialanbefaling VII "Wire transfers" som fastsetter at avsender skal kunne identifiseres gjennom hele betalingskjeden.

Det fremgår videre av FATF-dokumentet "Methodology for assessing Compliance with the FATF 40 Recommendations and the FATF 9 Special Recommendations" datert 27. februar 2004 under "Essential criteria" 3 til spesialanbefaling VI:

Countries should have systems in place for monitoring MVT service operators¹⁸ and ensuring that they comply with the FATF Recommendations.

Norge ble evaluert av FATF i 2005. Evalueringen omfattet privat- og offentlig sektors samlede tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering. I relasjon til spesialanbefaling nr. VI fikk Norge ratingen PC ("partially compliant"), som er nest dårligste rating. Det fremgår av rapporten¹⁹ at Norges generelle tilpasning til FATF-anbefalingene var meget utilstrekkelig ("very inadequate"). Det ble også vist til at rapporteringen fra et av foretakene, som driver valutavirksomhet, hadde brutt helt sammen.

I tiden etter evalueringen har Kredittilsynet gjennomført stedlige tilsyn i de foretakene som er agenter for de internasjonale betalingssystemene MoneyGram og Western Union. Erfaringene fra dette arbeidet er omtalt under punkt 3.1 ovenfor.

Norge skal melde tilbake til FATF hvilke tiltak som er iverksatt, herunder i relasjon til spesialanbefaling nr. VI. Det er forventet at tilbakemeldingen vil komme i februar 2009.

¹⁸ Begrepet "MVT service operators" omfatter alle personer og foretak som driver verdioverførings-systemer, herunder "Alternative remittance systems". Det vises her til FATF-dokumentet

"Interpretative: Note to Special Recommendation VI: Alternative Remittance" punkt 5.

¹⁹ Evalueringen er tilgjengelig på www.fatf.gafi.org

A.5.2.2 EUs tredje hvitvaskingsdirektiv

Det tredje hvitvaskingsdirektivet, direktiv 2005/60/EF, ble vedtatt 26. oktober 2005, og er senere tatt inn som en del av EØS-avtalen. Direktivet gir minimumsregler, og de enkelte land kan fastsette strengere regler enn det som følger av direktivet.

Direktivet fastsatte tidligere uttrykkelig i artikkel 3 nr. 2 bokstav a) at finansinstitusjonsbegrepet omfatter "*currency exchange offices (bureaux de change) and of money transmission or remittance offices*". Denne bestemmelsen ble endret ved vedtakelsen av betalingstjenestedirektivet, men det legges til grunn at betalingsoverføringer (money transmission) fortsatt er omfattet av finansinstitusjonsbegrepet gjennom henvisningen til Vedlegg I til direktiv 2006/48/EF.

Direktivet innfører en risikobasert kundekontroll, det vil si identitetskontroll og løpende oppfølging av kunder og transaksjoner. Den risikobaserte kontrollen avviker fra tidligere direktivregulering, og hvitvaskingsloven, som regulerer de aller fleste kundeforhold og transaksjoner tilnærmet likt. Det fremgår av fortalet til direktivet at FATFs anbefalinger er den viktigste internasjonale standarden og drivkraften bak EUs direktivregulering på området. Direktivet er således i stor utstrekning basert på FATFs anbefalinger.

Hvitvaskingsdirektivet skulle vært gjennomført i nasjonal rett innen 15. desember 2007. Norge har foreløpig ikke gjennomført direktivet, men som nevnt tas det sikte på å fremme et lovforslag for Stortinget i år. Det vises for øvrig til NOU 2007: 10 Om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering når det gjelder utredningen om gjennomføring av EØS-regler tilsvarende EUs tredje hvitvaskingsdirektiv i norsk rett.

A.5.2.3 Forordningen om at opplysninger om betaleren skal følge overføringen

EU vedtok 15. november 2006 Europarlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1781/2006 om opplysninger om betaleren som skal følge med pengeoverføringer. Forordningen bygger på FATFs spesialanbefaling nr. VII "Wire transfers". Dette regelverket skal sørge for at virksomheter som driver betalingsformidling skal kunne sikre at opplysninger som er egnet til å identifisere avsenderen følger betalingen. I tillegg pålegger forordningen betalingsformidler visse opplysnings- og kontrollplikter. Et sentralt formål med dette regelverket, er å motvirke at kriminelle og terrorister kan benytte det finansielle system til å overføre midler.

Forordningen er tatt inn i EØS-avtalen. Etter forslaget skal forordningen gjennomføres i norsk rett i den nye hvitvaskingsloven. Nærmere omtale om dette finnes i NOU 2007: 10 side 78-79.

A.6 Kredittilsynets vurdering

A.6.1 Innledning

Som gjennomgått ovenfor gir finansieringsvirksomhetsloven og hvitvaskingsloven en omfattende regulering av pengeoverføringsvirksomhet i Norge. I begge lover er viktige endringer underveis. Finansdepartementet vil presentere forslag til ny hvitvaskingslov i en odelstingsproposisjon som etter planen skal fremmes for

Stortinget innen utgangen av 2008. Om vel ett år skal også betalingstjenestedirektivet være gjennomført i norsk rett. Etter Kredittilsynets vurdering er det ikke hensiktsmessig å vurdere lovendringer nå som ikke er i samsvar med denne nye lovgivningen. Tilsynet har derfor tatt utgangspunkt i at de lovendringer som er aktuelle, bør ligge innenfor direktivforpliktelser mv. om betalingstjenester og hvitvasking.

A.6.2 Risiko for hvitvasking og terrorfinansiering

Begrunnelsen for den restriktive lovgivningen i Norge med hensyn til å etablere og drive valutavirksomhet er særlig ønsket om å bekjempe hvitvasking av utbytte og terrorfinansiering. Finansdepartementets vurderinger kommer blant annet til uttrykk i et høringsnotat fra 2003:

Hensynene til å hindre hvitvasking av utbytte og finansiering av terrorisme taler etter departementets vurdering for å opprettholde et krav om at bare banker kan drive betalingsformidling med utlandet. Hensynene til økt konkurranse og et bredere og mer tilgjengelig tilbud av slike tjenester kan imidlertid tale for å utvide adgangen til å drive betalingsformidling med utlandet. I den senere tid har Norges Bank og Finansdepartementet mottatt enkelte henvendelser om unntak fra valutareguleringsforskriften for å drive såkalt hawala-virksomhet. Hawala er en betegnelse på visse internasjonale nettverk for overføring av penger utenfor de ordinære banksystemene. Slike nettverk kan bl.a gjøre det mulig å overføre penger til land og områder uten noe fungerende banksystem. Dette kan være særlig nyttig for personer som har sine familier i slike områder. På den annen side er det klare indikasjoner på at hawala-nettverk har vært benyttet som kanaler for overføring av penger til bruk i planlegging og gjennomføring av terrorhandlinger samt for å hvitvaske utbytte av straffbare handlinger (Ot.prp. nr. 81 (2002-2003)).

FATF har i mange sammenhenger vist til at overføring av penger er utsatt for hvitvasking og terrorfinansiering. Dette har kommet til uttrykk i en rekke anbefalinger, uttalelser og rapporter²⁰ som FATF har utarbeidet. I ”Interpretative Note to Special Recommendation VI: Alternative Remittance”, publisert 20. juni 2003, legges det til grunn at “Money or value transfer systems have shown themselves vulnerable to misuse for money laundering and terrorist financing purposes”.

I rapporten “Money Laundering & Terrorist Financing Typologies 2004-2005”, datert 10. juni 2005, gjennomgår og beskriver FATF en rekke problemstillinger, scenarioer og eksempler i tilknytning til temaet ”Alternative Remittance Systems” (ARS), det vil si formelle og uformelle verdioverføringssystemer som ikke inngår i banksektoren. I dokumentet uttales det blant annet:

Experience over the last decade has shown that ARS can be misused for illegal purposes, including for both money laundering (ML) and terrorist financing (TF). Although the alternative remittance sector is largely composed of legitimate operators, some categories of ARS have nevertheless been involved in the transfer of funds related to illegal activities – or are themselves operating without proper authorisation from an oversight authority. The

²⁰ Dokumentene er publiserte på www.fatf-gafi.org.

FATF has focused on ARS activity in a number of previous typologies exercises.

(...)

The scope of this report is intended to cover ARS, that is, any system used for transferring money from one location to another and generally operating outside the banking channels. The services encompassed by this broad definition of ARS range from those managed by large multinational companies to small local networks. They can be of a legal or illegal nature and make use of a variety of methods and tools to transfer the money.

I FATF-dokumentet "Guidance on the Risk-based Approach to Combating Money Laundering and Terrorist Financing" datert juni 2007, påpekes det også at såkalte 'international wire transfers' potensielt kan innebære høyere risiko for hvitvasking og terrorfinansiering.

Faren for hvitvasking og terrorfinansiering er også drøftet i FATFs rapport "Terrorist Financing" datert 29. februar 2008:

Use of Alternative Remittance Systems (ARS)

Alternative remittance systems (ARS) are used by terrorist organisations for convenience and access. ARS have the additional attraction of weaker and/or less opaque record-keeping and in many locations may be subject to generally less stringent regulatory oversight. Although FATF standards call for significantly strengthened controls over such service providers, the level of anonymity and the rapidity that such systems offer have served to make them a favoured mechanism for terrorists. For some networks there are also cultural and pragmatic reasons for using these services: many have their origins or control structures in areas where the banking infrastructure is weak or practically nonexistent. The role of ARS in terrorist financing may be primarily an "end-user" gateway; i.e. the means by which new or stored funds are passed to operational cells.

Etter Kredittilsynets vurdering er det ikke grunn til å tvile på at hawalasystemer og lignende uformelle betalingssystemer er sårbare for misbruk knyttet til hvitvasking av utbytte av straffbare handlinger og overføring av penger til bruk i planlegging og gjennomføring av terrorhandling. Det er riktignok noe som også kan anføres mot de formelle aktørene (Økokrim 2007). Det er likevel ikke tvilsomt at risikoen er større i virksomheter som ikke er underlagt regulering og kontroll.

I Norge eksisterer det i dag et betydelig uformelt marked for pengeoverføringer, med aktører som er unndratt det offentliges kontrollsfære. Noen av virksomhetene driver forholdsvis åpent, og etter det Kredittilsynet forstår opplever ikke disse aktørene i dag at det er særlig fare for straffeforfølgning eller reaksjoner fra myndighetene. Aktører som Kredittilsynet har vært i kontakt med, opplyser å ha tiltak og prosedyrer som skal forhindre hvitvasking og terrorfinansiering. Kredittilsynet antar imidlertid at dette hører til unntakene, og at det uansett kan legges til grunn at tiltakene ikke

tilfredsstiller de strenge krav som hvitvaskingsreglene stiller. Videre er de uformelle systemene lite transparente, og blant annet på grunn av mangelen på skriftlighet og dokumentasjon er det nærmest umulig å spore transaksjonene. Det kan derfor argumenteres for at en liberalisering av konsesjonsreglene som medfører at uformell virksomhet etableres i lovlige former, under visse forutsetninger kan bidra til bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering fordi virksomhetene underlegges en offentlig kontroll som ikke eksisterer i dag.

FATF viser også til et mer nyansert syn på slike pengeoverføringer, og fremhever at slike systemer også kan fremme viktige legitime formål:

ARS continue to be the source of concern as far as their vulnerability to misuse for ML or TF purposes; however, increasingly other considerations have also become more evident, such as balancing the prevention of misuse with the need to ensure that flows of legitimate funds are not unnecessarily interrupted or pushed underground. The FATF has thus once again decided to examine the subject so as to provide a basis for further discussion of AML/CFT policy implications. (Money Laundering & Terrorist Financing Typologies 2004-2005)

Ifølge betalingstjenestedirektivet, fortalens punkt 15, anses det i tråd med anbefalingene fra FATF at det blir etablert en ordning der ytere av betalingstjenester som ikke kan oppfylle alle vilkårene nevnt over, likevel kan behandles som betalingsinstitusjon. Det trekkes fram som en fordel at myndighetene blir kjent med identitet og oppholdssted for alle personer som yter pengeoverføringstjenester, uansett om disse er i stand til å oppfylle alle vilkårene for tillatelse som betalingsinstitusjon. Etter direktivet bør medlemsstatene føre inn slike personer i registeret over betalingsinstitusjoner, uten å ta i bruk alle deler av vilkårene for tillatelse. Det understrekes at det er svært viktig at unntak bare blir gitt med strenge krav knyttet til mengden av betalingstransaksjoner. Betalingsinstitusjoner som er etablert basert på slikt unntak, bør verken ha adgang til å etablere seg eller til å yte tjenester i andre medlemsland og heller ikke indirekte kunne utøve slike rettigheter når de er medlem av et betalingssystem.

Det er naturlig å tolke dette punktet i fortalen som et ønske om å bringe hawala og lignende uformelle systemer inn i et enklere legalt system som blant annet kan gi kontroll med at virksomheten ikke brukes til hvitvasking og eller bistår i finansiering av terrorvirksomhet.

A.6.3 Faktisk mulighet for tilsyn

Når det gjelder tilsyn må det skilles mellom betalingsinstitusjoner og eventuelle unntaksforetak.

Betalingsinstitusjoner med konsesjon etter det nye regelverket skal underlegges tilsyn som nevnt i artikkel 21. Kredittilsynet antar at den nærliggende måten å møte direktivforpliktelsene på er å underlegge betalingsinstitusjonene tilsyn etter kredittilsynsloven. Kredittilsynsloven § 1 regner opp de virksomheter som er under tilsyn av Kredittilsynet. I tillegg følger det av § 1 nr. 19 at det skal føres tilsyn med andre foretak så langt dette er bestemt i eller i medhold av særskilt lov. Kredittilsynets

kontroll retter seg i prinsippet mot alle sider av virksomheten. Etter kredittilsynsloven § 3 første ledd skal Kredittilsynet se til at de institusjoner det har tilsyn med virker på hensiktsmessig og betryggende måte ”samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov”.

For eventuelle unntaksforetak kan det gjøres unntak fra artikkel 21. Benyttes unntaksadgangen fullt ut, vil konsesjonsmyndighetens rolle som tidligere nevnt i hovedsak bestå av å behandle meldinger og føre register, kontrollere vandelen og å løpende kontrollere virksomhetens størrelse ut fra regnskapene.

Hvitvaskingsdirektivet gjelder også for unntaksforetak. Etter hvitvaskingsdirektivet artikkel 37 nr. 1 skal medlemsstatene påse at kompetente myndigheter utfører effektivt tilsyn og treffer nødvendige tiltak for å sikre at direktivets krav oppfylles av alle de institusjoner og personer som er omfattet av direktivet. Artikkel 37 nr. 2 pålegger medlemsstatene å sørge for at vedkommende myndigheter har tilstrekkelige fullmakter, herunder fullmakt til å kreve framleggelse av alle opplysninger som er relevante for å føre tilsyn med oppfyllelse av plikter og utføre kontroller, og at de har tilstrekkelige ressurser til å utføre sine oppgaver.

Slik Kredittilsynet tolker det tredje hvitvaskingsdirektivet, vil også unntaksforetak være omfattet av begrepet finansinstitusjoner. Hvitvaskingsdirektivet slår dessuten fast at vedkommende myndigheter skal ha utvidede fullmakter, og især mulighet til å utøve stedlig tilsyn, overfor blant annet ”credit and financial institutions” (NOU 2007: 10). Direktivet åpner med andre ord for et noe lempeligere tilsyn overfor enkelte virksomheter, men Kredittilsynet legger til grunn at de såkalte unntaksforetak ikke vil være blant disse.

Hensynet til et effektivt tilsyn med unntaksforetakene vil rettslig sett kunne ivaretas ved å lovfeste mer omfattende kontrolltiltak overfor unntaksforetakene. Kontrollorganet som skal følge opp hvitvaskingsregelverket kan gis i oppgave å også føre kontroll med andre sider av virksomheten. Tiltak som på den ene siden sikrer et effektivt tilsyn, vil imidlertid kunne motvirke at det blir etablert lovlig pengeoverføringsvirksomheter. Et omfattende tilsyn vil bidra til å øke driftsutgiftene for unntaksforetakene, og vil dermed gjøre terskelen for å etablere lovlig virksomhet høyere. En omfattende formell registreringsprosess og virksomhetsregulering kan også virke prohibitiv i forhold til å etablere lovlig virksomhet. En vellykket regulering bør derfor balansere disse hensynene.

En eventuell introduksjon av unntaksforetak reiser også en rekke praktisk spørsmål i forbindelse med tilsynet. Den type tjeneste som det her er aktuelt å regulere, skiller seg ikke vesentlig fra virksomhetsområder som allerede er under tilsyn fra Kredittilsynet. Det føres i dag tilsyn med andre ytere av betalingstjenester, det vil si banker og finansieringsforetak. I realiteten vil imidlertid en typisk hawalavirksomhet være vesentlig forskjellig fra de tilsynsenheter Kredittilsynet er vant til å forholde seg til. Tilsynsenhetene under Kredittilsynet er i stor grad profesjonelle aktører. Normalt har disse høy kompetanse på det finansielle og juridiske området, og det er en tradisjon for å kjøpe tjenester og fagkompetanse som virksomhetene ikke selv besitter. Myndighetene må være forberedt på at dette ikke er situasjonene for en del av aktørene i det uformelle pengeoverføringsmarkedet.

De eksisterende uformelle systemer i Norge er beskrevet som svært etnisk lukkede (Økokrim 2007). Straffesakene som har vært etterforsket viser at virksomheter som har drevet på siden av finanslovgivningen, heller ikke har forholdt seg til offentlige myndigheter på områder som skatt, avgifter, regnskap mv. Virksomhetene vil trolig ha vesentlig andre forutsetninger for å orientere seg i et komplisert regelverk enn dagens øvrige tilsynsenheter. Det kan antas at både kulturelle og språklige forhold kommer til å representere utfordringer. Kredittilsynets erfaring er imidlertid at det er forholdsvis store forskjeller mellom virksomhetene, i graden av organisering og profesjonalitet.

Ettersom lovgivningen stiller omfattende krav til virksomhetene vil det være et stort behov for opplæring. Ikke minst gjelder dette hvitvaskingsregelverket, som pålegger virksomhetene å gjennomføre kundekontroll, oppbevare personopplysninger, rapportere mistenkelige transaksjoner, og etablere interne rutiner og kontroll, herunder for internopplæring. Slike opplæringstiltak ligger utenfor Kredittilsynets vanlige oppgaver, og Kredittilsynet har i dag heller ikke ressurser til å ta på seg denne type oppdrag. I Sverige har Finansinspektionen invitert registrerte pengeoverførere til å delta på kurs i Stockholm, Malmø og Gøteborg. Manglende interesse har imidlertid vist seg å være et problem, og kursene i Malmø og Gøteborg ble derfor avlyst.

De faktiske mulighetene for tilsyn vil i stor grad avhenge av hvor store ressurser som settes inn. Enhetene som i dag er under tilsyn av Kredittilsynet betaler utgiftene selv, ved at kostnadene årlig utlignes på de institusjonene som er under tilsyn, slik det er beskrevet i kredittilsynsloven § 9. Utgiftene skal fordeles på de ulike grupper av institusjoner etter omfanget av tilsynsarbeidet.

Det er vanskelig å si noe om hvor stor tilsynsavgiften vil kunne bli. Det kan imidlertid nevnes at avgiftsnivået i Sverige, som angitt over, ikke er justert etter at Finansinspektionen fikk adgang til å gjennomføre stedlig tilsyn. Det er derfor på det rene at avgiftsnivået ikke er tilstrekkelig til å dekke de faktiske utgifter med tilsynsvirksomheten, herunder opplæring, samt føring av registeret og årlig prøving av fysiske og juridiske personer. I Norge vil alternativet til en relativt høy tilsynsavgift være at det bevilges penger over statsbudsjettet, direkte til dekning av utgiftene.

Det vil også ha betydning for det faktiske tilsynet hvor mange virksomheter som etablerer seg. Prio har gjennom det somaliske og irakiske miljøet kommet i kontakt med seks hawalavirksomheter (Prio 2007). Det er vanskelig å anslå hvor mange av disse aktørene som kan tenkes å etablere seg på lovlig måte. Det eksisterer en del store internasjonale virksomheter som i dag driver lovlig virksomhet i andre land. Det kan forventes at disse virksomhetene vil søke konsesjon som betalingsinstitusjon. I så fall er det vel trolig at disse vil søke konsesjon i et annet EU-land enn Norge, og at virksomhetene så etablerer filialer eksempelvis i Norge. Slike selskaper vil ikke være under tilsyn av norske myndigheter, men av hjemlandets. Tilsyn med hensyn til hvitvasking og terrorfinansiering vil imidlertid involvere vertslandet. Det kan også få betydning i hvilken utstrekning andre land tillater unntaksforetak. Dersom det andre land i liten utstrekning tillates å etablere unntaksselskaper vil flere søke konsesjon, og sannsynligheten for filialetablering til Norge kan øke.

A.6.4 Konsekvenser for tilliten til konsesjonssystemet

Valget av løsning innenfor unntaksbestemmelsen i direktivets artikkel 26 reiser også spørsmål knyttet til tilliten til konsesjonssystemet. Unntaksordninger kan medføre et uklart skille mellom foretak som er under tilsyn og virksomheter som ikke er under tilsyn. Etter Kredittilsynets vurdering er det viktig at den løsningen som velges opprettholder og tydeliggjør denne grensen.

Etableres unntaksforetak vil konsesjonsmyndigheten visse kontrolloppgaver, og vil i alle fall måtte føre register og gjennomføre vandelskontroll og kontroll av virksomhetens størrelse. For den alminnelige bruker av betalingstjenester kan det være vanskelig å skille mellom et betalingsinstitusjon som er under tilsyn og en pengeoverføringsvirksomhet som bare er underlagt registrering og begrenset prøving. Ikke minst bør det unngås at det skapes inntrykk av at foretak utenfor tilsyn har gått gjennom en grundigere kontroll av Kredittilsynet enn det som faktisk er tilfelle.

Fra andre virksomhetsområder er Kredittilsynet kjent med at offentlig godkjenning til tider påberopes for å skape et inntrykk av seriøsitet mv. Dersom det åpnes for mellomløsninger kan det bli en utfordring å hindre at det bevisst eller ubevisst gis inntrykk av mer omfattende kontroll enn det som er tilfelle, for eksempel i markedsføring. Det kan nevnes at i Sverige er de *finansiella institut* i dag ikke underlagt tilsyn, men Finansinspektionen håndhever hvitvaskingsregelverket og har kompetanse til å foreta stedlige tilsyn. På hjemmesidene til Finansinspektionen²¹ finnes et elektronisk register over alle registrerte foretak, og det påpekes at *finansiella institut* kun er registrert (ikke har tillstånd), og ikke er under tilsyn.

A.6.5 Særlig om betalingsinfrastrukturen

Direktivet fastslår at det er svært viktig for alle ytere av betalingstjenester å kunne ha tilgang til tjenestene i de tekniske infrastrukturene i betalingssystemer, men tilgangen må ikke true integriteten og stabiliteten i infrastrukturen. De som søker tilgang til et betalingssystem, må derfor kunne dokumentere at de egne ordningene er tilstrekkelig for alle former for risiko. Direktivet sikrer likebehandling mellom ulike godkjente ytere av betalingstjenester, ved å klargjøre reglene om tilgang til betalingssystemer. Det er noe ulik behandling for godkjente ytere av betalingstjenester på grunn av forskjellene i deres respektive tilsynsmessige rammer. Ved tilgang til infrastrukturen kan ulikheter i prisvilkår bare tillates når det er ulike kostnader med yterne av betalingstjenester. Kravet om lik tilgang berører ikke landenes rett til å begrense tilgangen til oppgjørssystemer med autorisasjon etter finalitetsdirektivet (Parlaments- og rådsdirektiv 98/26/EF) og heller ikke den kompetansen ESSB-systemet (sentralbanksystemene) har etter traktaten for tilgang til betalingssystemer.

Bestemmelsene om tilgang til betalingssystemer gjelder ikke systemer som er satt opp og drevet av en enkelt yter av betalingstjenester. Slike betalingssystemer kan for eksempel være trepartskortsystem som driver i direkte konkurranse med andre betalingssystemer, eller i markeder som i liten grad dekkes av betalingssystemer. Direktivet framholder at det er ønskelig med konkurransen som slike begrensede betalingssystemer kan gi, og antar at det ikke er hensiktsmessig å kreve at tredjeparter får tilgang til dem. Systemene bør imidlertid falle inn under nasjonale og

²¹ www.fi.se

fellesskaplige konkurransereglene. Det framholdes også at det må fastsettes regler som sikrer innsyn i vilkår og informasjonskrav for betalingstjenester.

A.6.6 Bør unntaksadgangen benyttes?

Hensynet til bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering kan i utgangspunktet tilsi at det åpnes for en ordning hvor mindre betalingstjenesteytere lar seg registrere og dermed unntas fra konsesjonsplikt. Som påpekt i fortalen til betalingstjenestedirektivet er det ønskelig for myndighetene å kjenne identitet og oppholdssted for alle personer som yter pengeoverføringstjenester uansett om disse er i stand til å oppfylle alle vilkårene for tillatelse som betalingsinstitusjon. Ved å åpne for unntak unngår man at slik virksomhet tvinges over i den svarte økonomien, samtidig som alle som yter pengeoverføringstjenester vil falle innenfor visse juridiske og lovgivningsmessige minstekrav. Man kan imidlertid neppe forvente å fange opp all virksomhet, uansett hvordan man utformer rammebetingelsene.

Ut fra et tilsynsperspektiv kan det å åpne for registrerte foretak uten konsesjon imidlertid by på store utfordringer når det gjelder å føre kontroll med virksomhetene. Det er grunn til å anta at det vil bli etablert et forholdsvis stort antall virksomheter. I Sverige er myndighetene kjent med i overkant av 75 virksomheter som driver pengeoverføring, og som dermed faller inn under registreringsplikten (Finansinspektionen 2008). Små virksomheter vil gjerne være oversiktlige, og et lavt transaksjonsomfang vil normalt innebære en tilsvarende mindre risiko for misbruk av systemet. Dette skulle tilsi et enklere tilsyn. På den annen side krever overholdelse av hvitvaskingsregleverket store ressurser fra virksomheten, og stiller krav til ledelsen som det erfaringsmessig vil være vanskeligere å tilfredsstille i små foretak. Små virksomheter vil også kreve mye av tilsynsvirksomhetene hvis det skal gjennomføres et effektivt tilsyn.

Det nye betalingstjenestedirektivet vil uansett medføre at det åpnes for en ny type aktør på det finansielle markedet – betalingsinstitusjonen. Det som tidligere har vært den vesentlige terskelen for etablering av pengeoverføringsvirksomhet – kapitalkravet – blir betydelig senket. Grunnlaget for innvendingene mot den norske lovgivningen (Prio 2007, Økokrim 2007) vil også i stor grad falle bort. Samtidig må man anta at de virksomhetene som etablerer seg i Norge, enten med norsk konsesjon eller som filial av utenlandsk foretak, vil være av en viss størrelse. Man kan dermed forvente færre, og mer profesjonelle, aktører. En ulempe ved denne løsningen er at de minste virksomhetene enten vil tvinges til å avvikle sin virksomhet, eller vil drive ulovlig, utenfor offentlig kontroll.

Dersom det åpnes for unntaksforetak mener Kredittilsynet at den beløpsmessige grensen for transaksjoner bør settes lavere direktivets øvre grense på 3 millioner euro. Ved fastsettelsen av beløpsgrensen vil det være aktuelt å ta i betraktning det samlede omfanget av transaksjoner i dag gjennom de store ulovlige systemene, og til hvor mange foretak man kan anta vil registrere seg. Kredittilsynet legger til grunn at det i alle tilfelle vil være mulig å møte behovet for enklere forsendelse av penger ut av Norge med en atskillig lavere beløpsgrense enn 3 millioner euro per måned.

Geografisk vil unntaksforetakenes virksomhet være begrenset til det enkelte medlemsland der foretaket er registrert. Grensekryssende virksomhet, som er mulig

for virksomheter med konsesjon, er etter direktivet utelukket for unntaksforetak. Ifølge direktivet artikkel 16 første ledd kan pengeoverføringsforetak i utgangspunktet yte visse andre tjenester. Også her kan det gjøres begrensninger overfor unntaksforetakene. Dersom man benytter seg av unntaksadgangen antar Kredittilsynet at unntaksforetakenes virksomhet også bør begrenses materielt, til rene pengeoverføringer. Virksomhetene vil da ikke har adgang til å yte kortvarig kreditt og til å utstede kredittkort. Dette vil minimere motpartsrisiko i virksomheten.

Kapitalkravet bør settes ut fra en vurdering av risikoen ved virksomheten. Kredittilsynet har tidligere vært skeptiske til å sette kapitalkravet for rene valutaomsetningsvirksomheter for lavt, selv om risikoen ved slik virksomhet er mer beskjeden enn for andre finansieringsforetak. I en høringsuttalelse til forslaget om å oppheve valutareguleringsloven uttalte Kredittilsynet:

Kredittilsynet legger her til grunn at det vil foreligge en meget begrenset økonomisk risiko for finansieringsforetak som kun driver med omsetning av valuta. I praksis vil det være den valutarisiko foretakene eksponeres for og i noen grad operasjonell risiko som her veier tyngst. (...) Selv om disse foretakene vil kunne drives forsvarlig med andre og lempeligere krav til minstekapital enn andre finansieringsforetak, vil det ikke være aktuelt å tillate slike foretak drevet uten annet krav til egenkapital enn det som følger av aksjeselskapslovgivningen (Ot.prp. nr. 81 (2002-2003)).

Kredittilsynet fastholder dette standpunktet. Selv om risikoen ved pengeoverføringsvirksomhet i utgangspunktet er begrenset til valutarisiko og operasjonell risiko, tilsier risikoen som faktisk finnes, at det stilles visse kapitalkrav til virksomheten.

Kredittilsynet nevner at valg av lovregulering også har en side mot konkurranseforholdene i markedet for pengeoverføringer, uten at dette behandles nærmere her.

A.6.7 Andre mulige tiltak

Ovenfor har Kredittilsynet vurdert mulige endringer, hovedsaklig i dagens finansieringsvirksomhetslov, som vil gjøre det lettere å drive pengeoverføringsvirksomhet. Ved å tillate virksomheter som i dag ikke er i stand til å møte konsesjonskravene, å drive pengeoverføring, vil man kunne eliminere behovet for de ulovlige virksomhetene som eksisterer i dag.

Etter Kredittilsynets vurdering er det av avgjørende betydning for å oppnå dette målet at politiet samtidig prioriterer straffeforfølgelsen av virksomheter som fortsatt driver ulovlig.

Selv om det gjøres unntak fra betalingstjenestedirektivet vil det være byrdefullt å etablere lovlig virksomhet. Etableringen i seg selv vil medføre kostnader. Hvitvaskingsregelverket krever opplæring av ansatte. Kontakten med myndighetene kan kreve tolke- og oversettingstjenester. Når virksomheten skal drives lovlig kommer også skatte- og avgiftforpliktelser. Det vil være vanskelig for unntaksforetak å konkurrere dersom det parallelt finnes aktører på det svarte markedet som kan tilby

de samme tjenester rimeligere. Det må derfor gjøres lite attraktivt å fortsette virksomheten utenfor loven.

Mer generelt vil økt konkurranse i markedet for betalingstjenester bidra til å gjøre det enklere og rimeligere for migranter å sende penger ut av landet. Flere aktører i markedet vil bidra til dette, men også et mer oversiktlig tilbud som gjør det lettere å sammenligne de forskjellige tjenester fra ulike tilbydere. Det vises her til nettstedet www.sendepenger.no, som er etablert på grunnlag av forskningen som er gjort av Prio, og som blant annet inneholder en oversikt over tjenestetilbydere, og informasjon rettet mot både innvandrere og tjenestetilbydere. Nettstedet er bygd opp etter modell av det britiske nettstedet www.sendmoneyhome.org. Kredittilsynet antar at en videre satsing på og informasjon om slike tiltak kan bidra til et bedre tjenestetilbud.

De største gevinstene på lang sikt er trolig å hente på å utvikle systemet for fremføring av penger over landegrensene. Fremsending av penger til en bank kan være rask og rimelig, men i enkelte tilfeller kan forsendelsen kan ta flere uker og være kostbar. Særlig gjelder dette framsending av penger til en bank man ikke har direkte forbindelse til, og hvor kreditering til konto krever at det sendes dokumenter per post. De billigste løsningene ligger i oppdrag som kan gjøres elektronisk. En vesentlig del av problemet her ligger i manglende tilknytning mellom bankene, og mellom hovedkontor og lokale kontorer på mottaksstedet. I en vurdering av andre mulige tiltak er potensialet som ligger i utviklingen av bedre tekniske løsninger sentral. Begrensningene ligger her vesentlig i forhold utenfor Norge, og Kredittilsynet vil derfor i denne sammenhengen nøye seg med å peke på problemstillingen.

Prio har konkludert med at norske banker har vist begrenset interesse for immigranter som kundegruppe, og viser til at norske banker generelt bare tilbyr informasjon om sine tjenester på norsk. Overfor Kredittilsynet har en bank påpekt at det er utfordrende å få alle kunde grupper til å ta i bruk de mest kostnadseffektive løsningene, som for personkunder finnes i nettbank. Banken antar at tiltak som nettbank i engelsk versjon og bedre kundestøtte for utenlandsbetalinger forhåpentligvis vil bedre situasjonen. Dette kan tyde på at banker er i ferd med å forbedre sitt tilbud, og videre arbeid i denne retning vil bidra et bedre tilbud. Kredittilsynet viser også til at økt kunnskapsnivå om IKT og økonomi blant innvandrere er pekt på som et virkemiddel for at kunden skal kunne identifisere det billigste produktet og utøve forbrukermakt (Prio 2007).

A.7 Oppsummering

Det er særlig to hensyn som tilsier lovendringer som reduserer de formelle kravene for å etablere virksomhet med pengeoverføring. For det første eksisterer i dag et uformelt marked for betalingsoverføring som ikke er regulert, og som dermed ikke er underlagt noen form for offentlig kontroll, blant annet når det gjelder muligheten for hvitvasking og terrorfinansiering. Ved å senke kravene legges det til rette for at slike virksomheter får en realistisk mulighet til å drive lovlig, samtidig som de underlegges offentlig kontroll. De som etterspør slike tjenester vil dermed få et lovlig alternativ til de uformelle tilbyderne.

Erkjennelsen av at slike betalingsoverføringssystemer også har legitimt formål, og en ønsket funksjon, kan ha bidratt til at stofferettslig forfølgning av personene bak

virksomhetene ikke prioriteres så høyt som det burde. Det kan hevdes at det er moralsk betenkelig å bekjempe verdioverføringssystemer som mennesker er avhengige av for livsopphold, og som det ikke finnes lovlige alternativer til. Legges det til rette for at uformelle betalingssystemer kan drive lovlig, vil ressurser uten slike betenkeligheter kunne settes inn på strafferettelig forfølgning av de som fortsatt driver ulovlig.

Betalingstjenestedirektivet gjør det mulig å senke terskelen for etablering inntil et visst nivå. Konsesjonsmyndighetene skal føre register over virksomheter som gis unntak, kontrollere vandelen for personer i ledelsen, og løpende kontrollere at virksomheten holder seg innenfor omfangsbegrensningen som settes. Hvitvaskingsdirektivet krever i tillegg at virksomheten blant annet fører kontroll med mistenkelige transaksjoner og rapporterer slike til myndighetene.

Utover dette kan myndighetene sette ytterligere krav til virksomhetene, for eksempel når det gjelder kapitalkrav. Man må imidlertid være klar over at ytterligere plikter som legges på virksomhetene, kan virke mot sin hensikt, ved at virksomhetene fortsetter i det uformelle markedet fordi terskelen for å etablere lovlig blir for stor.

I alle tilfelle bør det settes en grense for virksomhetenes årlige transaksjoner som ikke er høyere enn at formålet med reguleringen oppnås. Kredittilsynet antar at denne kan settes atskillig lavere enn 3 millioner euro per måned. En lav grense innebærer en mer oversiktlig virksomhet, og vil lette tilsynet med enheten. Dersom det etableres mange små virksomheter vil imidlertid tilsynsoppgaven bli krevende å utføre på en tilfredsstillende måte.

Virksomhetens art bør begrenses til rene pengeoverføringer. Et begrenset tjenestetilbud vil gjøre virksomheten mer oversiktlig, og gjøre tilsynet med enheten enklere. Det gjør det også forsvarlig å sette levere krav til kapital, idet risikoen reduseres dersom virksomheten har et mindre omfang.

Enten lovgiver velger å holde seg til konsesjonssystemet alene, eller også åpner for unntak, vil det by på betydelige utfordringer for virksomhetene å etablere seg i tråd med regelverket som kommer etter gjennomføringen av betalingstjenestedirektivet. Det samme vil gjelde for konsesjonsmyndighetene.

Andre lands regulering vil kunne få betydning for hvordan markedet i Norge vil se ut. I alle tilfelle kan det være nyttig å gjøre seg kjent med hvilke løsninger som velges i andre land.

Avslutningsvis vil Kredittilsynet påpeke at tilsynet står overfor betydelige og ressurskrevende utfordringer på en rekke tilsynsområder, både når det gjelder å sikre finansiell stabilitet, velfungerende markeder og en rimelig varetakelse av forbrukernes interesser på finansområdet. Etter Kredittilsynets mening vil det bare være hensiktsmessig å opprette en ny særlig tilsynsgruppe for enklere pengeoverføringer dersom følgende forutsetninger blir oppfylt:

- Regelverket for den nye ordningen må tilpasses de lovregler som utformes for å gjennomføre EU's betalingstjenestedirektiv i Norge.

- Tilsynsgruppen må selv, eventuelt understøttet av direkte tilskudd over budsjettet, betale alle kostnader forbundet med den relative betydelige tilsynsinnsats som må påregnes for å kontrollere at hvitvaskings- og annet relevant regelverk blir fulgt. Den aktuelle tilsynsvirksomhet må ikke gå ut over andre prioriterte tilsynsoppgaver eller finansielt belaste andre grupper under tilsyn.
- Det må forutsettes effektiv straffeforfølgelse av pengeoverføringer som fortsatt drives ulovlig, også etter at det er laget et enklere regelverk for lovlige pengeoverføringer.

Det understrekes at det vil være behov for fortsatte utredninger før det tas endelig standpunkt til opprettelse og utforming av en ordning for pengeoverføringer basert på enklere lover og regler enn det som følger av dagens bestemmelser.

Vedlegg B: Betalingstjenestedirektivet og forslaget til norsk lov

B.1. ”Lovspeil” for de offentligrettslige bestemmelsene i direktiv 2007/64/EF og i norsk rett

Artikkel i direktivet	Norske bestemmelser (forslag)
AVDELING I – FORMÅL VIRKEOMRÅDE OG DEFINISJONER	
Artikkel 1	
Nr. 1	Finansieringsvirksomhetsloven § 4b-1 (1) og finansavtaleloven § 1 annet ledd
Nr. 2	Tatt i betraktning i delrapport I
Artikkel 2	
Nr. 1	Finansavtaleloven § 9 fjerde ledd, jf. § 11 første ledd
Nr. 2	Finansavtaleloven § 9 fjerde ledd
Nr. 3	Muligheten er ikke utnyttet
Artikkel 3	
Bokstav a til o, med unntak av m	Finansavtaleloven § 11 annet ledd
Bokstav m	Finansavtaleloven § 1 tredje ledd
Artikkel 4	
Nr. 1, 2, 4, 9, 10, 22, 24, 26	Krever ingen gjennomføring
Nr. 3	Finansavtaleloven § 11 første ledd og finansieringsvirksomhetsloven § 4b-1 (3)
Nr. 5, 7, 8, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 25, 27, 28	Finansavtaleloven § 12
Nr 6	Betalingssystemloven § 1-1 første ledd
Nr. 11	Finansavtaleloven § 2 første ledd annet punktum
AVDELING II – YTERE AV BETALINGSTJENESTER	
Artikkel 5 – Søknad om tillatelse	
Bokstav a	Forskriftsutkast § 4 bokstav c)
Bokstav b	Forskriftsutkast § 4 bokstav d)
Bokstav c	Forskriftsutkast § 4 bokstav e)
Bokstav d	Forskriftsutkast § 4 bokstav g)
Bokstav e	Forskriftsutkast § 4 bokstav f)

Artikkel i direktivet	Norske bestemmelser (forslag)
Bokstav f	Forskriftsutkast § 4 bokstav h)
Bokstav g	Forskriftsutkast § 4 bokstav i)
Bokstav h	Forskriftsutkast § 4 bokstav j)
Bokstav i	Forskriftsutkast § 4 bokstav k)
Bokstav j	Forskriftsutkast § 4 bokstav l)
Bokstav k	Forskriftsutkast § 4 bokstav i)
Bokstav l	Forskriftsutkast § 4 bokstav a)
Annet ledd	Forskriftsutkast § 4 (2)
Artikkel 6 – Startkapital	Forskriftsutkast § 9
Artikkel 7 – Ansvarlig kapital	
Nr. 1	Forskriftsutkast § 10 (1)
Nr. 2	Forskriftsutkast § 10 (3)
Nr. 3	Forskriftsutkast § 10 (3)
Artikkel 8 – Beregning av ansvarlig kapital	Forskriftsutkast § 10 (2) og vedlegg 1 til forskrift
Artikkel 9 – Krav til sikring av midler	
Nr. 1 bokstav a) og b)	Forskriftsutkast § 11 (1) og (2)
Nr. 1 bokstav c)	Forskriftsutkast § 11 (1) og (3)
Nr. 2	Forskriftsutkast § 11 (1) til (3) og (5) første punktum
Nr. 3	Forskriftsutkast § 11 (4)
Nr. 4	Forskriftsutkast § 11 (5)
Artikkel 10 – Tildeling av tillatelse	
Nr. 1	Finansieringsvirksomhetslov § 4b-2 (1)
Nr. 1 siste setning	Forskriftsutkast § 5 (3) bokstav a)
Nr. 2	Følger av alminnelig forvaltningsrett
Nr. 3	Forskriftsutkast § 5 (3) bokstav a)
Nr. 4	Forskriftsutkast § 5 (4)
Nr. 5	Forskriftsutkast § 5 (5)
Nr. 6	Forskriftsutkast § 5 (3) bokstav c)
Nr. 7	Forskriftsutkast § 5 (7)
Nr. 8	Forskriftsutkast § 5 (8)
Nr. 9	Finansieringsvirksomhetslov § 4b-1 og forskriftsutkast §§ 24, 25, 27 og 28
Artikkel 11 – Underretning om beslutning	Forskriftsutkast § 5 (1)
Artikkel 12 – Tilbakekall av tillatelser	
Nr. 1 bokstav a-d)	Forskriftsutkast § 7 (1)

Artikkel i direktivet	Norske bestemmelser (forslag)
Nr. 1 bokstav e)	Forskriftsutkast § 7 (2)
Nr. 2	Forskriftsutkast § 7 (3)
Nr. 3	Forskriftsutkast § 7 (4)
Artikkel 13 – Registrering	Forskriftsutkast § 8
Artikkel 14 – Opprettholdelse av tillatelse	Forskriftsutkast § 4 (3), § 6 (2) og § 23
Artikkel 15 – Regnskaper og lovpålagt revisjon	
Nr. 1	Forskriftsutkast § 12 (1) og (2)
Nr. 2	Forskriftsutkast § 13
Nr. 3	Forskriftsutkast § 12 (3)
Nr. 4	Forskriftsutkast § 13 (2)
Artikkel 16 – Virksomheter	
Nr. 1	Forskriftsutkast § 2 (3)
Nr. 2 første punktum	Forskriftsutkast § 3 (2)
Nr. 2 andre punktum	Forskriftsutkast § 3 (3)
Nr. 3	Forskriftsutkast § 3 (4)
Nr. 4	Forskriftsutkast § 3 (1)
Nr. 5	Ingen krav til gjennomføring
Avsnitt 2 – Andre krav	
Artikkel 17- Bruk av agenter, filialer eller enheter som virksomheter er driftsutsatt til	
Nr. 1	Forskriftsutkast § 15 (1) if og § 16 (1)
Nr. 2	Forskriftsutkast § 16 (2) første setning
Nr. 3	Forskriftsutkast § 16 (2) andre setning
Nr. 4	Forskriftsutkast § 16 (2) tredje setning
Nr. 5 første setning	Forskriftsutkast § 16 (3) første setning
Nr. 5 andre setning	Forskriftsutkast § 16 (4)
Nr. 6	Forskriftsutkast § 16 (5)
Nr. 7	Forskriftsutkast § 17 (2) første setning og (3)
Nr. 8	Forskriftsutkast § 15 (4)
Artikkel 18 – Ansvar	
Nr. 1	Forskriftsutkast § 15 (2) første setning
Nr. 2	Forskriftsutkast § 17 (2) annen setning
Artikkel 19 – Dokumentasjon	Forskriftsutkast § 14
Avsnitt 3 – Vedkommende	

Artikkel i direktivet	Norske bestemmelser (forslag)
myndigheter og tilsyn	
Artikkel 20 – Utpeking av vedkommende myndigheter	
Nr. 1	Kredittilsynsloven § 1 nr 18 og forskriftsutkast § 1 (3)
Nr. 2	Tatt i betraktning i utredningen
Nr. 3	Tatt i betraktning i utredningen
Nr. 4	Tatt i betraktning i utredningen
Nr. 5	Tatt i betraktning i utredningen
Artikkel 21 – Tilsyn	Gjeldende kredittilsynslov §§ 3,4 og 10, gjeldende finansieringsvirksomhetslov § 5-2, gjeldende betalingssystemlov § 5-3 (foreslått flyttet til § 6-3) og ellers tatt i betraktning i utredningen
Artikkel 22 – Taushetsplikt	Gjeldende kredittilsynslov § 7 med tilføyelse for å få med betalingsforetak i i første ledd tredje punktum
Artikkel 23 – Klageadgang	Se utredningen kapittel 15 (forvaltningsloven § 27b, tvisteloven §§ 1-3 (1) og 1-5)
Artikkel 24 – Utveksling av informasjon	Tatt i betraktning i utredningen
Artikkel 25 – Etableringsadgangen og adgangen til å yte tjenester	
Nr. 1	Forskriftsutkast §§ 24 (1) og (2), 25, 27 og 28
Nr. 2	Tatt i betraktning i utredningen
Nr. 3	Tatt i betraktning i utredningen
Nr. 4	Tatt i betraktning i utredningen
Nr. 5	Krever ingen gjennomføring
Avsnitt 4 – Unntak	
Artikkel 26 – Vilkår	
Nr. 1 bokstav a)	Forskriftsutkast § 18 (1) bokstav d)
Nr. 1 bokstav b)	Forskriftsutkast § 18 (1) bokstav c) og § 19 (1) bokstav a)
Nr. 2	Forskriftsutkast § 18 (1) bokstav a)
Nr. 3	Krever ingen gjennomføring
Nr. 4	Forskriftsutkast § 18 (3)
Nr. 5	Forskriftsutkast § 21 (1)
Nr. 6	Krever ingen gjennomføring

Artikkel i direktivet	Norske bestemmelser (forslag)
Artikkel 27 – Melding og informasjon	Krever ingen gjennomføring
Artikkel 28 – Tilgang til betalingssystemer	
Nr. 1	Betalingssystemloven §§ 5-1 og 5-2
Nr. 2	Betalingssystemloven § 5-3
Artikkel 29 - Forbud for andre personer enn ytere av betalingstjenester til å yte betalingstjenester	Finansieringsvirksomhetsloven § 4b-1 (1)
AVDELING IV – RETTIGHETER OG PLIKTER I TILKNYTNING TIL YTELSE OG BRUK AV BETALINGSTJENESTER	
Artikkel 79 – Vern av personopplysninger	Finansieringsvirksomhetsloven § 4b-3
Kapittel 5 – Utenrettslige ordninger for tvisteløsning vedrørende klageadgang og erstatning	
Artikkel 80 - Klager	Se rapporten kapittel 15, eksisterende tilsynsmyndighet benyttes
Artikkel 81 - Sanksjoner	Se rapporten kapittel 15, eksisterende sanksjoner benyttes
Artikkel 82 – Vedkommende myndighet	Se rapporten kapittel 15, eksisterende tilsynsmyndighet benyttes
Artikkel 83 – Utenrettslig erstatning	Se rapporten kapittel 17. Finansieringsvirksomhetsloven § 4b-1 (4), forskrifts-utkastet § 1 (5) og finansavtaleloven § 4
AVDELING V – GJENNOMFØRINGSTILTAK OG BETALINGSKOMITÉ	
Artikkel 84 – Gjennomføringstiltak	Krever ingen gjennomføring
Artikkel 85 - Komité	Krever ingen gjennomføring

Artikkel i direktivet	Norske bestemmelser (forslag)
DEL VI – SLUTTBESTEMMELSER	
Artikkel 86 – Full harmonisering	Krever ingen gjennomføring
Artikkel 87 – Revisjon	Krever ingen gjennomføring
Artikkel 88 – Overgangsbestemmelser	
Nr. 1	Lovutkastet del V
Nr. 2	Forskriftsutkast § 29
Nr. 3	Ikke aktuell
Nr. 4	Ikke utnyttet
Artikkel 91 Endring av direktiv 2005/60/EF (Tiltak mot hvitvasking)	
Nr. 1	Hvitvaskingsloven § 4 første ledd nr 4 og 5
Artikkel 94 – 96 Gjennomføringsfrist, ikrafttredelse og adressater	Krever ingen gjennomføring

B.2. Foreslåtte norske valg ved gjennomføring av direktivet – samlet oversikt

Valgadgang i direktivet	Valgt løsning
1. Artikkel 2(3) åpner for at en gir noen unntak fra direktivets regler for (1) landenes sentralbanker og (2) postgiro-institusjoner. Norges Bank driver ikke med betalingstjenester for andre kunder enn banker, mens bankvirksomhet gjennom postens filialnett er en del av DnB NORs bankvirksomhet. Det har dermed ikke konsekvenser om det gis unntak eller ikke.	Valg er ikke foreslått tatt i bruk
2. Artikkel 7(3) : åpner for at en ikke krever særskilt kapitalkrav knyttet til løpende virksomhet for betalingsforetak som er under konsolidert tilsyn gjennom morselskap som er kredittinstitusjon (og dermed er underlagt slikt krav på konsernnivå).	Valg foreslått tatt i bruk jf. forskriftutkastets § 10 (3)
3. Artikkel 8(1) gir et valg mellom tre mulige metoder for fastsetting av løpende kapitalkrav for betalingsforetak.	Det foreslås bruk av alle metoder. Tilsynsmyndigheten velger i siste instans. Se forskriftutkastets § 10 (1) jf. også utkast til vedlegg 1 til forskriften
4. Artikkel 9(3) åpner for at det kreves at de særskilte reglene om sikring av klientmidler brukes også for også for rene betalingsforetak	Valg foreslått tatt i bruk, jf. forskriftutkastets § 11 (4)
5. Artikkel 9(4) åpner for at det bare kreves særskilt sikring av midler utover et beløp på 600 EUR per kunde	Valg er ikke foreslått tatt i bruk.
Artikkel 16(1-c) : Hvilke grenser skal settes for betalingsforetaks øvrige forretningsvirksomhet?	For betalingsforetak (jf. spørsmål 8 – 9), foreslås mulighet til å stille krav om separat juridisk enhet for betalingstjenestevirksomhet, jf. forskriftutkastets 5 (5) .
6. Artikkel 22(3) åpner for å formulere om taushetsplikt om klientforhold slik de er	Valg foreslått tatt i bruk, jf. forslag til endring i kredittilsynsloven § 7 3.

Valgadgang i direktivet	Valgt løsning
formulert i ”det konsoliderte bankdirektivet” (2006/48/EF)	punktum.
7. Artikkel 25(3) åpner for å delegere arbeidet med stedlig tilsyn av filial til vertslandets tilsynsmyndighet.	Valg foreslått tatt i bruk. Beslutning tillegges Kredittilsynet og andre berørte tilsyn
8. Artikkel 26(1) åpner for enklere konsesjons- og tilsynsbestemmelser for betalingsforetak med begrenset aktivitet	Valg foreslått tatt i bruk, jf. forskriftutkastets kapittel 8 (§§ 18-22).
9. Artikkel 26(4): Begrensning på typen betalingsaktivitet som kan utføres av foretak med enklere konsesjonskrav	Valg foreslått tatt i bruk, jf. forskriftutkastets § 18 (3).
10. Artikkel 30(2) gir adgang til å la informasjonskrav om betaling som gjelder overfor forbrukere også gjelde overfor småforetak.	Etter definisjonen er de fleste norske foretak å anse som småforetak (micro enterprises). Valg er ikke foreslått tatt i bruk.
11. Artikkel 33 åpner for at det kan kreves at bevis for at informasjonskravene er overholdt skal ligge hos tilbyder av betalingstjenester.	Det foreslås ikke særlige beviskrav knyttet til betalinger.
12. Artikkel 34(2) åpner for at beløpsgrensene som utløser enklere informasjonskrav for tilbydere kan reduseres/dobles og ved forhåndsbetalte instrumenter kan økes til 500 EUR.	Valg er ikke foreslått tatt i bruk.
13. Artikkel 45(6): Det kan fastsettes regler om heving av rammeavtaler som er gunstigere for forbruker.	Valg er i Ot.prp. nr 94 (2008-2009) foreslått tatt i bruk. Er utnyttet ved å kreve saklig grunn ved for å si opp rammeavtale (finansavtaleloven § 21 (2), jf. § 20 (4)).
14. Artikkel 47(3) åpner for krav om gratis skriftlig månedlig informasjon på papir til betaler	Valg er ikke foreslått tatt i bruk.
15. Artikkel 48(3) Åpner for krav om gratis skriftlig månedlig informasjon på papir til betalingsmottaker	Valg er ikke foreslått tatt i bruk.
16. Artikkel 51(2) gir adgang til å unnta foretak fra de utenomrettslige	Valg er ikke foreslått tatt i bruk.

Valgadgang i direktivet klageordningene	Valgt løsning
17. Artikkel 51(3) gir adgang til likevel å gi småbedrifter samme retter og plikter som forbrukere i tilknytning til bruk av betalingstjenester.	Valg er ikke foreslått tatt i bruk.
18. Artikkel 52(3) gir adgang til å begrense betalingsmottakeren (typisk butikken) sin rett til å kreve gebyr eller gi rabatt ved bruk av særskilte betalingsinstrument. Medlemsstatene kan imidlertid forby eller begrense retten til å kreve gebyrer.	Valg er ikke foreslått tatt i bruk.
19. Artikkel 53(2): Beløpsgrensene som utløser enklere informasjonskrav for tilbydere kan reduseres/dobles og ved forhåndsbetalte instrumenter kan økes til 500 EUR (jf. 34(1))	Valg er ikke foreslått tatt i bruk.
20. Artikkel 53(3): Det generelle unntaket i denne artikkelen og dette ledd kan begrenses til å gjelde bare for konti og betalinger mindre enn et spesifisert beløp.	Valg er ikke foreslått tatt i bruk.
21. Artikkel 61(3): Egenandelen ved uautorisert bruk av betalingsinstrument kan reduseres og betinges av sikkerhetsegenskapene i betalingsinstrumentet	Valg er i Ot.prp. nr 94 (2008-2009) foreslått tatt i bruk (finansavtaleloven §35 (3) 1.p og § 36).
22. Artikkel 72: Det kan fastsettes kortere gjennomføringstid for nasjonale betalinger	Valg er i Ot.prp. nr 94 (2008-2009) foreslått tatt i bruk (finansavtaleloven § 26c).
23. Artikkel 88(3) gir adgang til å føre inn i registeret over betalingsforetak enkelte foretak som er i drift uten ny konsesjonsbehandling fram til 30. april 2011. (Ordinære foretak som er i drift skal gis adgang til å drive til denne fristen.)	Gjelder norske foretaks virksomhet ute, og unntaket foreslås i finansieringsvirksomhetslovens lovutkastets del V.

Vedlegg C: Betalingstjenestedirektivet - norsk oversettelse

Hentet fra Ot.prp. nr. 94 (2008-2009).

Vedlegg 1**Europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/64/EF av 13. november 2007 om betalingstjenester i det indre marked og om endring av direktiv 97/7/EF, 2002/65/EF, 2005/60/EF og 2006/48/EF samt oppheving av direktiv 97/5/EF**

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, særlig artikkel 47 nr. 2 første og tredje punktum og artikkel 95,

under henvisning til forslag fra Kommisjonen, etter samråd med Den europeiske økonomiske og sosiale komité,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske sentralbank¹,

etter framgangsmåten fastsatt i traktatens artikkel 251² og

ut fra følgende betraktninger:

1. Det er svært viktig for opprettelsen av det indre marked at alle indre grenser i Fellesskapet fjernes for å tillate fritt varebytte og fri bevegelighet for personer, tjenester og kapital. Det er derfor avgjørende at det felles marked for betalingstjenester fungerer tilfredsstillende. På det nåværende tidspunkt er imidlertid den manglende harmoniseringen på dette området til hinder for at dette markedet fungerer tilfredsstillende.
2. Markedene for betalingstjenester i medlemsstatene er for tiden organisert hver for seg etter nasjonale retningslinjer, og den juridiske rammen for betalingstjenester er fragmentert i 27 nasjonale rettssystemer.
3. Flere fellesskapsrettsakter er allerede vedtatt på dette området, nemlig europaparlaments- og rådsdirektiv 97/5/EF av 27. januar 1997 om pengeoverføringer på tvers av landegrensene³ og europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2560/2001 av 19. desember 2001 om betalinger i euro på tvers av landegrensene⁴, men disse har ikke i tilstrekkelig grad vist seg å bøte på denne situasjonen, det har heller ikke kom-

misjonsrekommandasjon 87/598/EØF av 8. desember 1987 om europeiske atferdsregler for elektronisk betaling (forholdet mellom finansinstitusjoner, næringsdrivende og tjenesteytere samt forbrukere)⁵, kommisjonsrekommandasjon 88/590/EØF av 17. november 1988 om betalingssystemer, særlig forholdet mellom innehaver og utsteder av betalingskortet⁶ eller kommisjonsrekommandasjon 97/489/EF av 30. juli 1997 om transaksjonar ved hjelp av elektroniske betalingsmiddel, særleg tilhøvet mellom utferdar og innehavar⁷. Disse tiltakene er fortsatt ikke tilstrekkelige. At nasjonale bestemmelser og en ufullstendig fellesskapsramme finnes side om side, fører til uklarheter og manglende rettssikkerhet.

4. På fellesskapsplan er det derfor av avgjørende betydning å opprette en moderne og enhetlig juridisk ramme for betalingstjenester — uansett om disse tjenestene er compatible eller ikke med det system som er en følge av finanssektorens initiativ for ett betalingsområde for euro — som er nøytral og sikrer like konkurransevilkår for alle betalingssystemer, slik at forbrukernes valgfrihet opprettholdes, som burde bety et betydelig steg framover med hensyn til kostnader, sikkerhet og effektivitet for forbrukerne, sammenlignet med dagens nasjonale systemer.
5. Denne juridiske rammen bør sikre en samordning av nasjonale bestemmelser om forsvarlige krav, tilgang for nye ytere av betalingstjenester til markedet, informasjonskrav og respektive rettigheter og plikter for brukere og ytere av betalingstjenester. Innenfor denne rammen bør bestemmelsene i forordning (EF) nr. 2560/2001, som opprettet et felles marked for betalinger i euro med hensyn til priser, beholdes. Bestemmelsene i direktiv 97/5/EF og anbefa-

¹ EUT C 109 av 9.05.2006, s. 10.

² Europaparlamentsuttalelse av 24. april 2007 (ennå ikke offentliggjort i EUT) og rådsbeslutning av 15. oktober 2007.

³ EFT L 43 av 14.02.1997, s. 25.

⁴ EFT L 344 av 28.12.2001, s. 13.

⁵ EFT L 365 av 24.12.1987, s. 72.

⁶ EFT L 317 av 24.11.1988, s. 55.

⁷ EFT L 208 av 2.08.1997, s. 52.

lingene i rekommandasjon 87/598/EØF, 88/590/EØF og 97/489/EF bør integreres i en enkelt bindende rettsakt.

6. Det er imidlertid ikke hensiktsmessig at nevnte juridiske ramme er fullstendig utfyllende. Anvendelsen av denne rammen bør være begrenset til ytere av betalingstjenester hvis hovedvirksomhet består i å yte betalingstjenester til brukere av betalingstjenester. Det er heller ikke hensiktsmessig at nevnte ramme får anvendelse på tjenester der overføring av midler fra betaleren til betalingsmottakeren eller selve overføringen utelukkende utføres i sedler og mynter eller der overføringen er basert på sjekk, veksel, egenveksel eller et annet instrument i papirform, kuponger eller kort i papirform trukket på en yter av betalingstjenester eller på en annen part med sikte på å stille midler til betalingsmottakerens disposisjon. Videre bør det skilles ut tilfeller der midler stilles til rådighet av operatører innen telekommunikasjon, informasjonsteknologi eller nettverksdrift for å lette kjøp av digitale varer eller tjenester, som for eksempel ringetoner, musikk eller digitale aviser, i tillegg til deres normale samtaletjenester og distribusjon til digitale innretninger. Innholdet i slike varer eller tjenester kan være framstilt enten av en tredjepart eller av operatøren, som kan legge til en egenverdi til disse i form av tilgangs-, distribusjons- eller søketjenester. I det sistnevnte tilfellet, der varene eller tjenestene blir distribuert av en av disse operatørene, eller av tekniske grunner av en tredjepart, og der varene eller tjenestene bare kan benyttes i digitale innretninger som mobiltelefoner eller datamaskiner, bør den nevnte juridiske rammen ikke få anvendelse siden operatørens virksomhet går lengre enn å bare være en betalingstransaksjon. Det er imidlertid hensiktsmessig at den juridiske rammen får anvendelse på tilfeller der operatøren bare opptrer som en formidler hvis oppgave kun er å sørge for at betalingen blir foretatt til en tredjepartsleverandør.
7. Overføringer av penger er en enkel betalings-tjeneste som vanligvis er basert på kontanter som leveres av en betaler til en yter av betalingstjenester, som så sender det tilsvarende beløpet, for eksempel via et kommunikasjonsnettverk, til en betalingsmottaker eller til en annen yter av betalingstjenester som opptrer på vegne av betalingsmottakeren. I supermarkeder i enkelte medlemsstater yter produsenter og andre detaljister en tilsvarende tjeneste til allmennheten som muliggjør betaling av regninger fra offentlige tjenesteleverandører og andre alminnelige regninger. Disse regningsbetalingstjenestene bør behandles som overføring av penger som definert i dette direktiv, med mindre vedkommende myndigheter anser at virksomheten faller inn under en annen betalingstjeneste oppført i vedlegget.
8. Det er nødvendig å nærmere spesifisere kategoriene av ytere av betalingstjenester som legitimt kan yte betalingstjenester i Fellesskapet, nemlig kredittinstitusjoner som tar imot innskudd fra brukere som kan benyttes i betalings-transaksjoner og som fortsatt bør være underlagt egnede forsvarlige krav i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/48/EF av 14. juni 2006 om adgang til å starte og utøve virksomhet som kredittinstitusjon⁸, institusjoner for elektroniske penger som utsteder elektroniske penger som kan benyttes i betalings-transaksjoner og som fortsatt bør være underlagt egnede forsvarlige krav i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/46/EF av 18. september 2000 om adgang til å starte og utøve virksomhet som institusjon for elektroniske penger og om tilsyn med slik virksomhet⁹, samt postgirokontorer som har rett til dette i henhold til nasjonal lovgivning.
9. Dette direktiv bør fastsette regler for gjennomføring av betalingstransaksjoner der midlene er elektroniske penger, som definert i artikkel 1 nr. 3 bokstav b) i direktiv 2000/46/EF. Dette direktiv bør imidlertid verken regulere utstedelse av elektroniske penger eller endre reglene for forsvarlig tilsyn av institusjoner for elektroniske penger som fastsatt i direktiv 2000/46/EF. Betalingsinstitusjoner bør derfor ikke tillates å utstede elektroniske penger.
10. For å fjerne juridiske hindringer for markedsadgang er det imidlertid nødvendig å fastsette en samlet tillatelse for alle ytere av betalingstjenester som ikke er knyttet til mottak av innskudd eller utstedelse av elektroniske penger. Det er derfor hensiktsmessig å innføre en ny kategori av ytere av betalingstjenester — «betalingsinstitusjoner» — ved å kreve en tillatelse, underlagt et sett av strenge og omfattende vilkår, av juridiske personer utenom de eksisterende kategoriene som kan yte betalingstjenester i Fellesskapet. Dermed vil de samme vilkårene få anvendelse på slike tjenester i hele Fellesskapet.

⁸ EUT L 177 av 30.06.2006, s. 1. Direktivet endret ved direktiv 2007/44/EF (EUT L 247 av 21.09.2007, s. 1).

⁹ EFT L 275 av 27.10.2000, s. 39.

11. Vilkårene for å gi og beholde en tillatelse som betalingsinstitusjon bør omfatte forsvarlige krav som står i forhold til den driftsmessige og finansielle risiko som slike organer står overfor i sin forretningsdrift. I denne sammenheng er det et behov for en god ordning med hensyn til startkapital kombinert med løpende kapital som senere vil kunne utfylles på en mer avansert måte avhengig av markedets behov. På grunn av omfanget av variasjoner på området betalingstjenester bør dette direktiv tillate ulike metoder kombinert med en viss grad av tilsynsmessig skjønn for å sikre at samme typer risiko blir behandlet på samme måte for alle ytere av betalingstjenester. Kravene til betalingsinstitusjonene bør gjenspeile det faktum at betalingsinstitusjoner er engasjert i mer spesialiserte og begrensede virksomheter, som derved genererer risiko som er smalere og enklere å overvåke og kontrollere enn risiko som oppstår innen det mer omfattende spekteret av kredittinstitusjoners virksomheter. Betalingsinstitusjoner bør særlig forbys å motta innskudd fra brukere og bare tillates å benytte midler mottatt fra brukere for å yte betalingstjenester. Det bør derfor innføres bestemmelser om at midler fra kunder skal holdes atskilt fra betalingsinstitusjonens midler som er ment for annen forretningsvirksomhet. Betalingsinstitusjoner bør også være underlagt effektive krav vedrørende bekjemping av hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme.
12. Betalingsinstitusjoner bør utarbeide sine årsregnskaper og konsoliderte regnskaper i samsvar med rådsdirektiv 78/660/EØF av 25. juli 1978 med hjemmel i traktatens artikkel 54 paragraf 3 bokstav g) om årsregnskapene for visse selskapsformer¹⁰ og, der dette er relevant, rådsdirektiv 83/349/EØF av 13. juni 1983 med hjemmel i traktatens artikkel 54 paragraf 3 bokstav g) om konsoliderte regnskaper¹¹, samt rådsdirektiv 86/635/EØF av 8. desember 1986 om bankers og andre finansinstitusjoners årsregnskaper og konsoliderte regnskaper¹². Årsregnskapene og de konsoliderte regnskapene bør revideres, med mindre betalingsinstitusjonen er unntatt fra denne revisjonsplikten i henhold til direktiv 78/660/EØF og, der dette er relevant, direktiv 83/349/EØF og 86/635/EØF.
13. Dette direktiv bør regulere betalingsinstitusjoners kredittgivning, dvs. at det gis kreditt og utstedes kredittkort, men bare der dette er nært knyttet til betalingstjenester. Bare dersom kreditt gis for å tilrettelegge for betalingstjenester og slik kreditt er av kortsiktig art og gis for en periode som ikke overstiger tolv måneder, inkludert løpende kreditt, er det hensiktsmessig å tillate at betalingsinstitusjoner gir slik kreditt med hensyn til deres virksomheter på tvers av landegrensene, på betingelse av at den i hovedsak blir refinansiert ved hjelp av betalingsinstitusjonens egne midler, samt andre midler fra kapitalmarkedene, men ikke midler som innehas på vegne av kunder for betalingstjenester. Dette bør ikke berøre rådsdirektiv 87/102/EØF av 22. desember 1986 om tilnærming av medlemsstatenes lover og forskrifter om forbrukerkreditt¹³ eller andre deler av Fellesskapets regelverk eller annen nasjonal lovgivning vedrørende vilkår for å gi kreditt til forbrukere og som ikke er harmonisert av dette direktiv.
14. Medlemsstatene skal utpeke de myndigheter som har ansvar for å gi tillatelser til betalingsinstitusjoner, utføre kontroll og avgjøre saker om tilbaketrekking av slike tillatelser. For å sikre likebehandling bør medlemsstatene ikke anvende andre krav for betalingsinstitusjoner enn de som er fastsatt i dette direktiv. Alle avgjørelser som vedkommende myndigheter har tatt, bør imidlertid kunne bringes inn for en domstol. I tillegg bør oppgavene til vedkommende myndigheter ikke berøre tilsynet med betalingssystemer, som, i tråd med traktatens artikkel 105 nr. 2 fjerde strekpunkt, er en oppgave som skal utføres av Det europeiske system av sentralbanker.
15. Gitt ønskeligheten av å kunne registrere identitet og oppholdssted for alle personer som yter pengeoverføringstjenester og å tildele disse en viss grad av godtaking, uansett om disse er i stand til å oppfylle alle vilkårene for tillatelse som betalingsinstitusjoner, slik at ingen av dem blir tvunget over i den svarte økonomien, samt å bringe alle personer som yter pengeoverføringstjenester innenfor virkefeltet til visse juridiske og lovgivningsmessige minstekrav, er det hensiktsmessig og i tråd med grunnlaget

¹⁰ EFT L 222 av 14.08.1978, s. 11. Direktivet sist endret ved europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/46/EF (EUT L 224 av 16.08.2006, s. 1).

¹¹ EFT L 193 av 18.07.1983, s. 1. Direktivet sist endret ved direktiv 2006/99/EF (EUT L 363 av 20.12.2006, s. 137).

¹² EFT L 372 av 31.12.1986, s. 1. Direktivet sist endret ved direktiv 2006/46/EF.

¹³ EFT L 42 av 12.02.1987, s. 48. Direktivet sist endret ved europaparlaments- og rådsdirektiv 98/7/EF (EFT L 101 av 1.04.1998, s. 17).

for særskilt anbefaling VI fra innsatsgruppen for finansielle tiltak til bekjempelse av hvitvasking av penger å etablere en ordning der ytere av betalingstjenester som ikke kan oppfylle alle disse vilkårene, likevel kan behandles som betalingsinstitusjoner. For disse formål bør medlemsstatene føre inn slike personer i registeret over betalingsinstitusjoner, og samtidig ikke anvende alle eller deler av vilkårene for tilatelse. Det er imidlertid svært viktig å underlegge muligheten for et unntak strenge krav knyttet til mengden av betalingstransaksjoner. Betalingsinstitusjoner som omfattes av et unntak, bør verken ha adgang til å etablere seg eller til å yte tjenester, og heller ikke indirekte kunne utøve disse rettighetene når de er medlem av et betalingssystem.

16. Det er svært viktig for alle ytere av betalingstjenester å kunne ha tilgang til tjenestene i de tekniske infrastrukturene i betalingssystemer. Slik tilgang bør imidlertid være underlagt egnede krav for å sikre disse systemenes integritet og stabilitet. Enhver yter av betalingstjenester som søker om deltakelse i et betalingssystem, bør kunne dokumentere overfor deltakerne i betalingssystemet at dens interne ordninger er tilstrekkelig robuste i forhold til alle former for risiko. Disse betalingssystemene omfatter typisk firepartskortsystemer og større systemer som behandler kredittoverføringer og direkte debiteringer. For å sikre likebehandling i Fellesskapet som mellom de ulike kategoriene av godkjente ytere av betalingstjenester, i overensstemmelse med vilkårene i deres tillatelse, er det nødvendig å klargjøre reglene vedrørende tilgang til å kunne yte betalingstjenester og tilgang til betalingssystemer. Det bør derfor fastsettes regler for likebehandling av godkjente betalingsinstitusjoner og kredittinstitusjoner slik at enhver yter av betalingstjenester som konkurrerer i det indre marked, under samme vilkår kan benytte tjenestene til de tekniske infrastrukturene i disse betalings-systemene. Det er hensiktsmessig å fastsette regler for ulik behandling for godkjente ytere av betalingstjenester og for de som omfattes av et unntak i henhold til dette direktiv, samt av unntaket i henhold til artikkel 8 i direktiv 2000/46/EF, på grunn av forskjellene i deres respektive tilsynsmessige rammer. I alle tilfeller bør ulikheter i prisvilkår bare tillates når dette er motivert av ulikheter i kostnader hos yterne av betalingstjenester. Dette berører ikke medlemsstatenes rett til å begrense tilgang til systemisk viktige systemer i samsvar med europa-

parlaments- og rådsdirektiv 98/26/EF av 19. mai 1998 om endelig oppgjør i betalingssystem og i oppgjørssystem for verdipapir¹⁴ og heller ikke kompetansen til Den europeiske sentralbank og Det europeiske system av sentralbanker (ESSB), som fastsatt i traktatens artikkel 105 nr. 2, samt i artikkel 3 nr. 1 og artikkel 22 i ESSB-vedtektene vedrørende tilgang til betalingssystemer.

17. Bestemmelsene vedrørende tilgang til betalingssystemer bør ikke få anvendelse på systemer som er satt opp og drevet av en enkelt yter av betalingstjenester. Slike betalingssystemer kan drive enten i direkte konkurranse med andre betalingssystemer, eller mer typisk i en markedsnisje som ikke i tilstrekkelig grad omfattes av betalingssystemer. De omfatter typisk trepartssystemer, som for eksempel trepartskortsystem, betalingstjenester som tilbys av ytere av telekommunikasjonstjenester eller pengeoverføringstjenester der operatøren av ordningen er yter av betalingstjenester til både betaleren og betalingsmottakeren, samt interne systemer i bankkonsern. For å stimulere konkurransen som slike betalingssystemer kan gi etablerte velkjente betalingssystemer, bør det i prinsippet ikke være hensiktsmessig å gi tredjeparter tilgang til disse betalingssystemene. Slike systemer bør likevel være underlagt Fellesskapets og nasjonale konkurranseregler som kan kreve at det gis tilgang til ordningene for å opprettholde en effektiv konkurranse i betalingsmarkedene.
18. Det bør fastsettes et sett av regler for å sikre innsyn i vilkår og informasjonskrav for betalingstjenester.
19. Dette direktiv bør ikke få anvendelse på betalingstransaksjoner foretatt i kontanter siden det allerede finnes et felles betalingsmarked for kontanter, og heller ikke på betalingstransaksjoner basert på sjekker i papirform, siden disse etter sin art ikke kan behandles så effektivt som andre betalingsmidler. God praksis på dette området bør imidlertid være basert på prinsippene i dette direktiv.
20. Siden forbrukere og foretak ikke er i samme stilling, har de ikke behov for samme nivå av beskyttelse. Selv om det er viktig å garantere forbrukeres rettigheter ved bestemmelser som det ikke kan fravikes ved en kontrakt, er det rimelig å la foretak og organisasjoner avtale annet seg imellom. Medlemsstatene bør imidlertid ha muligheten til å fastsette at svært små

¹⁴ EFT L 166 av 11.06.1998, s. 45.

foretak, slik de er definert av kommisjonsrekommandasjon 2003/361/EF av 6. mai 2003 om definisjonen av svært små, små og mellomstore bedrifter¹⁵), bør behandles på samme måte som forbrukere. I alle tilfeller bør visse grunnbestemmelser i dette direktiv alltid være relevante, uansett brukerens status.

21. Dette direktiv bør angi forpliktelsene for ytere av betalingstjenester med hensyn til å gi opplysninger til brukere av betalingstjenester som bør få det samme høye nivået når det gjelder tydelig opplysninger om betalingstjenester for å kunne foreta velinformerte valg og innhente tilbud fra hele Den europeiske union. Av innsynsinteresse bør dette direktiv fastsette de harmoniserte kravene som er nødvendig for å sikre at nødvendig og tilstrekkelig informasjon blir gitt til brukere av betalingstjenester med hensyn til betalingstjenestekontrakten og betalingstransaksjonene. For at det indre marked skal virke på en tilfredsstillende måte når det gjelder betalingstjenester, bør medlemsstatene kunne vedta bare de informasjonsbestemmelsene som er fastsatt i dette direktiv.
22. Forbrukere bør beskyttes mot urimelig og villledende praksis i tråd med europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/29/EF av 11. mai 2005 om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere på det indre marked¹⁶, samt europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/31/EF av 8. juni 2000 om visse rettslige aspekter ved informasjonssamfunnstjenester, særlig elektronisk handel, i det indre marked («Direktivet om elektronisk handel»)¹⁷ og europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/65/EF av 23. september 2002 om fjernsal av finansielle tenester til forbrukere¹⁸). Tilleggsbestemmelsene i disse direktivene er fortsatt relevante. Forholdet vedrørende informasjonskrav før kontrakt inngås mellom dette direktiv og direktiv 2002/65/EF bør imidlertid særlig klargjøres.
23. Den informasjonen som kreves, bør være stå i forhold til brukernes behov og kommuniseres på en standard måte. Informasjonskravene for en enkelt betalingstransaksjon bør imidlertid være forskjellig fra informasjonskravene til en rammekontrakt som omfatter en rekke betalingstransaksjoner.
24. I praksis er rammekontrakter og de betalingstransaksjonene som omfattes av disse, langt

vanligere og økonomisk viktige enn enkeltstående betalingstransaksjoner. Dersom det dreier seg om en betalingskonto eller et særlig betalingsinstrument, kreves det en rammekontrakt. Derfor bør kravene til forhåndsinformasjon vedrørende rammekontrakter være ganske omfattende og informasjonen bør alltid gis på papir eller på et annet varig medium, som for eksempel utskrifter fra bankautomater, disketter, CD-ROM-plater, DVD-plater og harddisker i personlige datamaskiner som det kan lagres elektronisk post på, samt på nettsted, så lenge slike nettsteder er tilgjengelige for framtidig referanse i en tidsperiode som er tilstrekkelig for informasjonens formål og som tillater en uendret gjengivelse av den lagrede informasjonen. Det bør imidlertid være mulig for ytere av betalingstjenester og brukere av betalings-tjenester til i rammekontrakten å avtale hvordan senere informasjon om utførte betalings-transaksjoner skal gis, for eksempel at når det gjelder bruk av nettbank, skal all informasjon om betalingskontoen gjøres tilgjengelig på Internett.

25. I transaksjoner som bare gjelder enkeltstående betalinger bør den aller viktigste informasjonen alltid gis på initiativ av yteren av betalingstjenestene. Siden betaleren vanligvis er til stede når vedkommende inngir betalingsordren, er det ikke nødvendig å kreve at informasjonen i alle tilfeller bør gis på papir eller på et annet varig medium. Yteren av betalingstjenesten kan gi informasjon muntlig over skranken eller på annen måte gjøre slik informasjon lett tilgjengelig, for eksempel ved at vilkårene er slått opp i lokalene. Informasjon bør også gis der annen og mer detaljert informasjon er tilgjengelig (f.eks. på nettstedets adresse). Dersom forbrukeren anmoder om det, bør den viktigste informasjonen imidlertid gis på papir eller på et annet varig medium.
26. Dette direktiv bør gi forbrukeren rett til å motta relevant informasjon gratis før denne er bundet av en betalingstjenestekontrakt. Forbrukeren bør også kunne be om forhåndsinformasjon i tillegg til rammekontrakten, på papir og gratis, når som helst i løpet av kontraktsforholdet, slik at forbrukeren kan sammenligne tjenester og vilkår hos ulike ytere av betalingstjenester og i tvistetilfeller dokumentere sine kontraktsmessige rettigheter og plikter. Disse bestemmelsene bør være forenlige med direktiv 2002/65/EF. De eksplisitte bestemmelsene om gratis informasjon i dette direktiv bør ikke få som følge at det tillates at det innføres endringer for

¹⁵ EUT L 124 av 20.05.2003, s. 36.

¹⁶ EUT L 149 av 11.06.2005, s. 22.

¹⁷ EFT L 178 av 17.07.2000, s. 1.

¹⁸ EFT L 271 av 9.10.2002, s. 16. Direktivet sist endret ved direktiv 2005/29/EF.

informasjon til forbrukere i henhold til andre relevante direktiver.

27. Måten den nødvendige informasjonen skal gis på av yteren av betalingstjenester til brukeren av betalingstjenesten bør ta hensyn til den sistnevntes behov samt praktiske tekniske spørsmål og kostnadseffektivitet, avhengig av situasjonen med hensyn til avtalen i den respektive betalingstjenestekontrakten. Dette direktiv bør derfor skille mellom to måter som informasjon skal gis på av yteren av betalingstjenester: enten bør informasjonen gis, dvs. aktivt meddeles av yteren av betalingstjenester på et egnet tidspunkt slik det kreves i dette direktiv og uten at brukeren av betalingstjenesten kommer med ytterligere anmodninger om den, eller informasjonen bør gjøres tilgjengelig til brukeren av betalingstjenesten, idet det tas hensyn til eventuelle anmodninger denne måtte ha om ytterligere informasjon. I det sistnevnte tilfellet bør brukeren av betalingstjenesten foreta en aktiv handling for å få denne informasjonen, som for eksempel å eksplisitt anmode om å få den fra yteren av betalingstjenester, logge på postboksen til sin bankkonto eller sette inn et bankkort i en skriver for å få et kontoutdrag. For slike formål bør yteren av betalingstjenester sikre at tilgang til informasjonen er mulig og at informasjonen er tilgjengelig for brukeren av betalings-tjenesten.
28. I tillegg bør forbrukeren uten tilleggsgebyr motta grunnleggende informasjon om utførte betalingstransaksjoner. Når det gjelder en enkeltstående betalingstransaksjon, bør yteren av betalingstjenester ikke belaste brukeren separat for slik informasjon. På samme måte bør det den påfølgende måned gratis gis informasjon om betalingstransaksjoner i henhold til en rammekontrakt. Men tatt i betraktning betydningen av innsyn i prissetting og ulike kundebehov, bør partene kunne avtale gebyrer for informasjon som gis hyppigere eller for tilleggsinformasjon. For å ta hensyn til ulik nasjonal praksis bør medlemsstatene tillates å fastsette regler som krever at månedlige papirbaserte kontoutdrag for betalinger alltid skal gis gratis.
29. For å legge forholdene til rette for kundemobilitet bør det være mulig for forbrukere å avslutte en rammekontrakt når det er gått et år uten at det er påløpt gebyrer. For forbrukere bør den avtalte oppsigelsesfristen ikke være mer enn en måned, og for ytere av betalingstjenester ikke mindre enn to måneder. Dette direktiv bør ikke berøre plikten til ytere av betalings-tjenester om å avslutte betalingstjenestekontrakten i unntakstilfeller i henhold til andre relevant deler av Fellesskapets regelverk eller nasjonal lovgivning, som for eksempel lovgivning vedrørende hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme, handlinger rettet mot å fryse midler eller andre særlige tiltak knyttet til å forebygge og etterforske kriminalitet.
30. Betalingsinstrumenter med lave beløp bør være et billig og enkelt alternativ i forbindelse med billige varer og tjenester og bør ikke belastes med altfor strenge krav. De relevante informasjonskravene og regler for hvordan disse oppfylles bør derfor være begrenset til svært viktig informasjon, idet det tas hensyn til tekniske muligheter som med rette kan forventes av instrumenter ment for betalinger med lave beløp. Til tross for denne enklere ordningen bør ytere av betalingstjenester kunne oppnå tilstrekkelig vern tatt i betraktning den begrensede risikoen som utgjøres av slike betalingsinstrumenter, særlig med hensyn til forhåndsbetalte betalingsinstrumenter.
31. For å redusere risikoen og følgene av ikke-autoriserte eller ukorrekt utførte betalingstransaksjoner bør brukeren av betalingstjenesten underrette yteren av betalingstjenester så snart som mulig om eventuelle bestridelser vedrørende angivelige ikke-autoriserte eller ukorrekt utførte betalingstransaksjoner, forutsatt at yteren av betalingstjenester har oppfylt sine informasjonsplikter i henhold til dette direktiv. Dersom varslingsfristen er overholdt av brukeren av betalingstjenesten, bør denne kunne følge disse kravene innen preskripsjonsperiodene i henhold til nasjonal lovgivning. Dette direktiv bør ikke påvirke andre tvister mellom brukere av betalingstjenester og ytere av betalingstjenester.
32. For å gi et incentiv for brukeren av betalingstjenesten om å varsle, uten unødig opphold, sin yter av betalingstjenester om tyveri eller tap av et betalingsinstrument og dermed redusere risikoen for ikke-autoriserte betalingstransaksjoner, bør brukeren bare være ansvarlig for et begrenset beløp, med mindre brukeren av betalingstjenesten har opptrådt i bedragerisk hensikt eller grovt utaktsomt. Når en bruker har underrettet en yter av betalingstjenester om at brukerens betalingsinstrument kan være kommet i urette hender, bør det ikke kreves at brukeren dekker eventuelle ytterligere tap som skyldes ikke-autorisert bruk av vedkommende instrument. Dette direktiv bør ikke berøre

- ytere av betalingstjenesters ansvar for egne produkters tekniske sikkerhet.
33. For å vurdere mulig uaktsomhet hos brukeren av betalingstjenesten, bør det tas hensyn til alle foreliggende omstendigheter. Bevis for og graden av påstått uaktsomhet bør vurderes i overensstemmelse med nasjonal lovgivning. Kontraktsmessig vilkår og betingelser knyttet til levering og bruk av et betalingsinstrument, der virkningen av slike vilkår og betingelser ville være å øke bevisbyrden hos forbrukeren eller å redusere bevisbyrden hos utstederen, bør anses som ugyldige.
34. Medlemsstatene bør imidlertid kunne fastsette mindre strenge regler enn de som nevnt foran for å opprettholde eksisterende nivåer av forbrukervern og fremme tiltroen til sikker bruk av elektroniske betalingsinstrumenter. På samme måte bør det også tas hensyn til at ulike betalingsinstrumenter innebærer ulik risiko og dermed fremme utstedelse av sikrere instrumenter. Det bør være tillatt for medlemsstatene å delvis eller helt å tillate unntak fra betalerens ansvar, unntatt i tilfeller der betaleren har opptrådt i bedragerisk hensikt.
35. Det bør fastsettes bestemmelser for fordelingen av tap i tilfelle av ikke-autoriserte betalingstransaksjoner. Ulike bestemmelser kan få anvendelse på brukere av betalingstjenester som ikke er forbrukere, siden slike brukere vanligvis er i en bedre posisjon til å vurdere risikoen for bedrageri og treffe mottiltak mot dette.
36. Dette direktiv bør fastsette regler for en tilbakebetaling for å beskytte forbrukeren når den utførte betalingstransaksjonen overstiger det beløpet som med rimelighet kunne forventes. Ytere av betalingstjenester bør kunne gi sine kunder enda gunstigere vilkår og for eksempel tilbakebetale til brukerne alle betalingstransaksjoner som er gjenstand for tvist. I tilfeller der brukeren reiser et krav om tilbakebetaling av en betalingstransaksjon, bør retten til slik tilbakeføring verken påvirke betalerens forpliktelse *vis-à-vis* betalingsmottakeren i det underliggende forholdet, f.eks. for varer eller tjenester som er bestilt, forbrukt eller på lovlig måte belastet, og heller ikke brukernes rettigheter med hensyn til tilbakekalling av en betalingsordre.
37. Når det gjelder økonomisk planlegging og rettidig oppfyllelse av betalingsforpliktelser, har forbrukere og foretak behov for å ha en viss sikkerhet med hensyn til den tiden som utførelsen av en betalingsordre tar. Dette direktiv bør der-
- for innføre et tidspunkt der rettigheter og plikter får virkning, nemlig når yteren av betalings-tjenesten mottar betalingsordren, herunder når denne har hatt mulighet til å motta den via de kommunikasjonsmidler som er avtalt i betalingstjenestekontrakten, og uten hensyn til eventuell forutgående involvering i prosessen som førte fram til opprettelsen og oversendelsen av betalingsordren, f.eks. kontroll av sikkerhet ved og tilgjengelighet av midler, informasjon om bruken av personlig identifiseringsnummer (PIN) eller utstedelse av et betalingstilsagn. Videre bør mottak av en betalingsordre skje når betalerens yter av betalings-tjenester mottar betalingsordren som skal debiteres betalerens konto. Den dagen eller det tidspunktet en betalingsmottaker overfører til sin tjenesteyter betalingsordrer for innkrevingen f.eks. av kortbetaling eller av direkte debiteringer eller når betalingsmottakeren er gitt en forhåndsfinansiering for de tilknyttede beløpene av sin yter av betalingstjenester (ved en betinget kreditt på dennes konto), bør ikke ha noen relevans i denne sammenheng. Brukere bør kunne stole på at en fullstendig og gyldig betalingsordre blir utført på en riktig måte dersom yteren av betalingstjenester ikke har noen kontraktsmessig eller lovfestet grunn for avslag. Dersom yteren av betalingstjenester avslår en betalingsordre, bør avslaget og grunnen til dette meddeles brukeren av betalingstjenesten så raskt som mulig, underlagt kravene i fellesskapsretten og nasjonal lovgivning.
38. I lys av hastigheten som moderne, fullt automatiserte betalingssystemer behandler betalings-transaksjoner på, noe som betyr at etter et visst tidspunkt kan betalingsordrer ikke tilbakekalles uten høye kostnader på grunn av at det må gripes inn manuelt, er det nødvendig å spesifisere en klar frist for tilbakekalling av betaling. Avhengig av typen av betalingstjeneste og betalingsordre kan imidlertid tidspunktet varieres etter avtale mellom partene. Tilbakekalling i denne sammenheng er bare relevant for forholdet mellom en bruker av en betalingstjeneste og en yter av betalingstjenester, og berører dermed ikke at betalingstransaksjoner i betalings-systemer er ugjenkallelige og endelige.
39. Slike ugjenkallelighet bør ikke påvirke retten eller plikten til en yter av betalingstjenester i henhold til lovgivningen i enkelte medlemsstater og basert på betalerens rammekontrakt eller nasjonale lover, forskrifter eller retningslinjer, til å tilbakebetale betaleren beløpet for den utførte betalingstransaksjonen i tilfelle av

en tvist mellom betaleren og betalingsmottakeren. Slik tilbakebetaling bør anses som en ny betalingsordre. Bortsett fra i de nevnte tilfellene bør rettslige tvister som oppstår i det forhold som ligger til grunn for betalingsordren, bare gjøres opp mellom betaleren og betalingsmottakeren.

40. Det er svært viktig for en fullt integrert, direkte behandling av betalinger og for rettssikkerheten med hensyn til oppfyllelsen av en eventuell underliggende forpliktelse mellom brukere av betalingstjenester, at det fulle beløpet som overføres av betaleren, blir kreditert betalingsmottakerens konto. Tilsvarende bør det ikke være mulig for noen av de formidlere som er involvert i utførelsen av betalingstransaksjoner, å foreta trekk i det overførte beløpet. Det bør imidlertid være mulig for betalingsmottakeren å inngå i en avtale med sin yter av betalingstjenester om at denne kan trekke fra sine egne gebyrer i beløpet. For at betalingsmottakeren skal kunne kontrollere at det skyldige beløpet er betalt på korrekt måte, bør likevel senere informasjon om betalingstransaksjonen angi ikke bare det fulle beløpet av midler som er overført, men også beløpet for eventuelle gebyrer.
41. Når det gjelder gebyrer har erfaring vist at deling av gebyrer mellom en betaler og en betalingsmottaker er det mest effektive systemet siden det letter den direkte behandlingen av betalinger. Det bør derfor fastsettes bestemmelser for at gebyrer normalt kan pålegges betaleren og betalingsmottakeren direkte av deres respektive ytere av betalingstjenester. Dette bør imidlertid bare få anvendelse der betalingstransaksjonen ikke krever vekslings av valuta. Beløpet for eventuelle pålagte gebyrer kan også være lik null siden bestemmelsene i dette direktiv ikke påvirker den praksis der yteren av betalingstjenester ikke pålegger forbrukere gebyrer for å kreditere sine kontoer. Likedan og avhengig av kontraktsvilkårene kan en yter av betalingstjenester belaste bare betalingsmottakeren (den handlende) for bruk av betalingstjenesten, som fører til at betaleren ikke belastes med noen gebyrer. Betalingssystemenes gebyrer kan være i form av en abonnementsavgift. Bestemmelsene om overført beløp eller eventuelle pålagte gebyrer har ingen direkte innvirkning på prissettingen mellom ytere av betalingstjenester eller eventuelle mellommenn.
42. For å fremme innsyn og konkurranse bør yteren av betalingstjenester ikke hindre betalingsmottakeren i å anmode om et gebyr fra betaleren for å benytte et særlig betalingsinstrument. Selv om betalingsmottakeren bør kunne stå fritt i å pålegge gebyrer for bruken av et bestemt betalingsinstrument, kan medlemsstatene bestemme om de vil forby eller begrense slik praksis i tilfeller der dette etter deres syn kan være berettiget i lys av utilbørlig prissetting eller prissetting som måtte ha en negativ innvirkning på bruken av et bestemt betalingsinstrument, idet det tas hensyn til behovet for å oppfordre til konkurranse og bruk av effektive betalingsinstrumenter.
43. For å bedre effektiviteten av betalinger i Fellesskapet bør alle betalingsordrer som initieres av betaleren og foregår i euro eller valutaen til en medlemsstat utenfor euro-området, herunder kreditt- og pengeoverføringer, være underlagt en utførelsestid på høyst én dag. For alle andre betalinger, som for eksempel betalinger initiert av eller gjennom en betalingsmottaker, inkludert direkte debiteringer og kortbetalinger, og i fravær av en eksplisitt avtale om lengre utførelsestid mellom yteren av betalingstjenester og betaleren, bør den samme utførelsestiden på én dag få anvendelse. Periodene foran kan forlenges med en ekstra virkedag dersom en betalingsordre gis på papir. Dette tillater at det fortsatt kan ytes betalingstjenester for de forbrukere som bare er vant til papirdokumenter. Når en ordning for direkte debitering benyttes, bør betalerens yter av betalingstjenester overføre innkrevingsordren innen de tidsfrister som er avtalt mellom betalingsmottakeren og dennes yter av betalingstjenester, slik at oppgjør kan skje på det avtalte forfallstidspunktet. I lys av at nasjonale infrastrukturer for betalinger ofte er svært effektive og for å forhindre en eventuell svekkelse av gjeldende tjenestenivåer, bør medlemsstatene, der dette er hensiktsmessig, tillates å beholde eller fastsette regler som setter en kortere utførelsestid enn én virkedag.
44. Bestemmelsene vedrørende utførelse med hensyn til fullt beløp og utførelsestid bør utgjøre god praksis der en av tjenesteyterne ikke befinner seg innefor Fellesskapet.
45. Det er svært viktig for ytere av betalingstjenester å kjenne til de virkelige kostnadene og gebyrene ved betalingstjenester for å kunne fatte sine avgjørelser. Følgelig bør det ikke tillates bruk av prissettingsmetoder som ikke er åpne, siden det er allment akseptert at slike metoder gjør det ekstremt vanskelig for brukere å bestemme den virkelige prisen på betalingstje-

nesten. Særlig bør bruken av valuteringsdatoer til skade for brukeren ikke være tillatt.

46. For at betalingssystemet skal fungere tilfredsstillende og effektivt er dette avhengig av at brukeren kan stole på at yteren av betalingstjenester utfører betalingstransaksjonen på korrekt måte og innen den avtalte tiden. Normalt er yteren av betalingstjenester i en slik stilling at denne kan vurdere den risiko som er involvert i betalingstransaksjonen. Det er yteren av betalingstjenester som stiller betalingssystemet til rådighet, står for ordninger vedrørende tilbakekalling av feilplasserte eller feiltildelte midler og i de fleste tilfeller bestemmer hvilke mellommenn som er involvert i utførelsen av en betalingstransaksjon. I lys av dette er det helt hensiktsmessig, bortsett fra under unormale og uforutsette omstendigheter, å pålegge yteren av betalingstjenester ansvar med hensyn til utførelse av en betalingstransaksjon som denne har akseptert fra brukeren, bortsett fra i tilfeller av handlinger og utelatelser fra betalingsmottakerens yter av betalingstjenesters side, som det bare er betalingsmottakerens ansvar å utpeke. Men for å ikke la betaleren være uten beskyttelse i usannsynlige konstellasjoner der det kan være et åpent (non liquet) spørsmål om betalingsbeløpet ble mottatt i tide av betalingsmottakerens yter av betalingstjenester eller ikke, bør den tilsvarende bevisbyrden ligge hos betalerens yter av betalingstjenester. Som regel kan det forventes at den mellomliggende institusjonen, vanligvis et 'nøytralt' organ som en sentralbank eller en oppgjørssentral som overfører betalingsbeløpet fra den avsendende til den mottakende yteren av betalingstjenester, vil lagre kontoopplysningene og vil kunne framskaffe disse der dette måtte være nødvendig. Når betalingsbeløpet er kreditert kontoen til den mottakende yteren av betalingstjenester, bør betalingsmottakeren umiddelbart ha et krav mot sin yter av betalingstjenester for kreditering av sin konto.
47. Betalerens yter av betalingstjenester bør påta seg ansvar for korrekt utførelse av betalingen, herunder særlig med hensyn til det fulle beløpet i betalingstransaksjonen og transaksjonens utførelsestid, og fullt ansvar for eventuelle feil hos andre parter i betalingskjeden fram til betalingsmottakerens konto. Som et resultat av dette ansvaret bør betalerens yter av betalings-tjenester, der det fulle beløpet ikke blir kreditert betalingsmottakerens yter av betalingstjenester, korrigere betalingstransaksjonen eller uten unødig opphold betale det relevante belø-

pet for vedkommende transaksjon tilbake til betaleren, men uten at dette berører andre krav som måtte bli reist i samsvar med nasjonal lovgivning. Dette direktiv bør bare gjelde for kontraktsmessige plikter og ansvarsforhold mellom brukeren av betalingstjenesten og dennes yter av betalingstjenester. For at kredittoverføringer og andre betalingstjenester skal fungere tilfredsstillende, kreves det imidlertid at ytere av betalingstjenester og deres mellommenn, som for eksempel betalingsbehandlere, har kontrakter der deres gjensidige rettigheter og plikter er avtalt. Spørsmål knyttet til ansvar utgjør en svært viktig del av disse kontraktene. For å sikre pålitelighet blant ytere av betalings-tjenester og mellommenn som tar del i en betalingstransaksjon, må det foreligge juridisk sikkerhet med hensyn til at en ikke-ansvarlig yter av betalingstjenester blir kompensert for tap som er pådratt eller summer som er utbetalt i henhold til bestemmelsene i dette direktiv vedrørende ansvar. Ytterligere rettigheter og detaljer vedrørende innholdet av regress og hvordan krav mot yteren av betalingstjenester eller mellommenn som henhører til en mangelfull betalingstransaksjon skal behandles, bør overlates til å defineres ved kontraktsmessige ordninger.

48. Det bør være mulig for yteren av betalingstjenester å entydig angi de opplysningene som kreves for å utføre en betalingsordre på korrekt måte. På den annen side og for å unngå fragmentering av og skade etableringen av integrerte betalingssystemer i Fellesskapet, bør medlemsstatene imidlertid ikke tillates å kreve at det benyttes en særlig identifikasjonskode for betalingstransaksjoner. Dette bør imidlertid ikke forhindre medlemsstatene i å kreve at betalerens yter av betalingstjenester opptrer med behørig aktsomhet og kontrollerer, der dette er teknisk mulig og uten at det må gripes inn manuelt, at den entydige identifikasjonskoden stemmer, og der den entydige identifikasjonskoden viser seg å ikke stemme, nekte å utføre betalingsordren og underrette betaleren om dette. Ansvaret til yteren av betalingstjenester bør være begrenset til korrekt utførelse av betalingstransaksjonen i samsvar med betalingsordren til brukeren av betalingstjenesten.
49. For lettere og mer effektivt å kunne hindre bedragerier og å bekjempe betalingsbedragerier i hele Fellesskapet, bør det innføres bestemmelser om effektiv utveksling av data mellom ytere av betalingstjenester som bør kunne samle inn, behandle og utveksle person-

- opplysninger knyttet til personer som er involvert i betalingsbedragerier. All slik virksomhet bør utføres i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger¹⁹.
50. Det er nødvendig å sikre en effektiv håndheving av bestemmelsene i nasjonal lovgivning vedtatt i henhold til dette direktiv. Hensiktsmessige framgangsmåter bør derfor etableres for å gjøre det mulig å føre fram klager mot ytere av betalingstjenester som ikke opptrer i overensstemmelse med disse bestemmelsene og, der dette er hensiktsmessig, å sikre at det blir innført effektive, forholdsmessige og avskrekkende sanksjoner.
51. Uten at det berører forbrukeres rett til bringe sin sak inn for domstolene, bør medlemsstatene sikre en lett tilgjengelig og kostnadsfolløs løsning av konflikter utenom rettssystemet mellom ytere av betalingstjenester og forbrukere som måtte oppstå i forbindelse med rettigheter og plikter i henhold til dette direktiv. Artikkel 5(2) i Roma-konvensjonen om lovvalg på kontraktsrettens område²⁰ sikrer at det vern som gis forbrukere av obligatoriske rettsregler i den stat der de har sitt vanlige bosted, ikke kan tilsidesettes av eventuelle kontraktsmessige betingelser om lovvalg.
52. Medlemsstatene bør avgjøre om vedkommende myndigheter som er utpekt til å gi tillatelse til betalingsinstitusjoner, også kan være vedkommende myndigheter med hensyn til utenrettslige ordninger vedrørende klageadgang og erstatning.
53. Dette direktiv bør ikke berøre bestemmelser i nasjonal lovgivning knyttet til konsekvenser med hensyn til ansvar for unøyaktighet i formuleringer av eller ved overføring av opplysninger.
54. Siden det er nødvendig å se nærmere på hvorvidt dette direktiv fungerer på en effektiv måte og å overvåke framdriften når det gjelder å etablere et felles betalingsmarked, bør det kreves at Kommisjonen utarbeider en rapport tre år etter avslutningen av perioden for innarbeiding av dette direktiv i nasjonal lovgivning. Når det gjelder global integrering av finanstjenester og harmonisert forbrukervern også utenom dette direktivs effektive virkeområde, bør viktige punkter i en slik gjennomgang være et mulig behov for å utvide anvendelsesområdet til også omfatte valutaer utenfor EU og til betalingstransaksjoner der bare én av flere ytere av betalingstjenester befinner seg innenfor Fellesskapet.
55. Siden bestemmelsene i dette direktiv erstatter bestemmelsene i direktiv 97/5/EF, bør nevnte direktiv oppheves.
56. Det er nødvendig å fastsette mer detaljerte regler vedrørende misbruk av betalingskort, et område som nå omfattes av europaparlaments- og rådsdirektiv 97/7/EF av 20. mai 1997 om forbrukervern ved fjernsalgsavtaler²¹ og direktiv 2002/65/EF. Disse direktivene bør derfor endres.
57. Siden finansinstitusjoner, i henhold til direktiv 2006/48/EF, ikke er underlagt de regler som gjelder for kredittinstitusjoner, bør de underlegges de samme kravene som betalingsinstitusjoner slik at de kan yte betalingstjenester i Fellesskapet. Direktiv 2006/48/EF bør derfor endres.
58. Siden pengeoverføringer er definert i dette direktiv som en betalingstjeneste som krever en tillatelse for en betalingsinstitusjon eller en registrering for en fysisk eller juridisk person som benytter seg av en unntaksklausul under visse omstendigheter som er omhandlet i bestemmelsene i dette direktiv, bør europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/60/EF av 26. oktober 2005 om tiltak for å hindre at det finansielle system brukes til hvitvasking og finansiering av terrorisme²² endres.
59. I rettssikkerhetens interesse er det hensiktsmessig å lage overgangsordninger for personer som har påbegynt sin virksomhet som betalingsinstitusjon i samsvar med nasjonal lovgivning som var gjeldende før dette direktiv trådte i kraft, kan fortsette denne virksomheten i vedkommende medlemsstat i en nærmere angitt periode.
60. Siden målsetting med dette direktiv, nemlig å opprette et felles marked for betalingstjenester, ikke i tilstrekkelig grad kan oppnås av medlemsstatene fordi det krever harmonisering av en lang rekke ulike regler som er gjeldende i rettssystemene i de ulike medlemsstatene, og derfor bedre kan nås på fellesskapsplan, kan Fellesskapet treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet som fastsatt i traktatens artikkel

¹⁹ EFT L 281 av 23.11.1995, s. 31. Direktivet endret ved forordning (EF) nr. 1882/2003 (EUT L 284 av 31.10.2003, s. 1).

²⁰ EFT C 27 av 26.01.1998, s. 34.

²¹ EFT L 144 av 4.06.1997, s. 19. Direktivet sist endret ved direktiv 2005/29/EF.

²² EUT L 309 av 25.11.2005, s. 15.

5. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går dette direktiv ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå dette mål.
61. De tiltak som er nødvendige for gjennomføringen av dette direktiv, bør vedtas i samsvar med rådsbeslutning 1999/468/EF av 28. juni 1999 om fastsettelse av nærmere regler for utøvelsen av den gjennomføringsmyndighet som er tillagt Kommisjonen²³.
62. Kommisjonen bør særlig ha myndighet til å vedta gjennomføringsbestemmelser for å ta hensyn til den teknologiske utviklingen og markedsutviklingen. Siden disse tiltakene er av allment omfang og er utformet for å endre ikke-grunnleggende bestemmelser i dette direktiv, må de vedtas i samsvar med framgangsmåten med forskriftskomite med kontroll som fastsatt i artikkel 5a i beslutning 1999/468/EF.
63. I samsvar med nr. 34 i den tverrinstitusjonelle avtalen om bedre regelverksutforming²⁴ oppfordres medlemsstatene til i egen og Fellesskapets interesse å utarbeide sine egne tabeller som så langt der er mulig viser sammenhengen mellom dette direktiv og tiltakene for innarbeiding i nasjonal lovgivning, og å offentliggjøre disse, —

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

Avdeling I

Formål, virkeområde og definisjoner

Artikkel 1

Formål

1. Dette direktiv fastsetter regler for at medlemsstatene skal kunne skille mellom følgende seks kategorier av ytere av betalingstjenester:
 - a) Kredittinstitusjoner i henhold til artikkel 4 nr. 1 bokstav a) i direktiv 2006/48/EF,
 - b) institusjoner for elektroniske penger i henhold til artikkel 1 nr. 3 bokstav a) i direktiv 2000/46/EF,
 - c) postgirokontorer som i henhold til nasjonal lovgivning har rett til å yte betalingstjenester,
 - d) betalingsinstitusjoner i henhold til dette direktiv,
 - e) Den europeiske sentralbank og nasjonale sentralbanker når disse ikke opptrer som

monetære myndigheter eller andre offentlige myndigheter, og

- f) medlemsstatene eller deres regionale eller lokale myndigheter når disse ikke opptrer som offentlige myndigheter.
2. Dette direktiv fastsetter også regler vedrørende innsyn i vilkår og informasjonskrav for betalingstjenester, samt de respektive rettighetene og pliktene til brukere av betalingstjenester og ytere av betalingstjenester i tilknytning til at det ytes betalingstjenester på regelmessig grunnlag eller som forretningsvirksomhet.

Artikkel 2

Virkeområde

1. Dette direktiv får anvendelse på betalingstjenester som ytes i Fellesskapet. Med unntak av artikkel 73 kommer avdeling III og IV bare til anvendelse der både betalerens yter av betalingstjenester og betalingsmottakerens yter av betalingstjenester, eller den eneste yteren av betalingstjenester i betalingsstransaksjonen, befinner seg i Fellesskapet.
2. Avdeling III og IV får anvendelse på betalings-tjenester foretatt i euro eller i valutaen til en medlemsstat utenfor euro-området.
3. Medlemsstatene kan gi unntak fra anvendelsen av alle eller deler av bestemmelsene i dette direktiv til de institusjoner som er omhandlet i artikkel 2 i direktiv 2006/48/EF, med unntak av de institusjoner som omhandles i første og andre strekpunkt i nevnte artikkel.

Artikkel 3

Unntak fra virkeområdet

Dette direktiv får ikke anvendelse på følgende:

- a) Betalingsstransaksjoner foretatt utelukkende i kontanter direkte fra betaleren til betalingsmottakeren, uten medvirkning av en mellommann,
- b) betalingstransaksjoner fra betaleren til betalingsmottakeren gjennom en handelsagent som har tillatelse til å forhandle fram eller slutføre salg eller kjøp av varer eller tjenester på vegne av betaleren eller betalingsmottakeren,
- c) yrkesmessig fysisk transport av sedler og mynter, herunder innsamling, behandling og levering av disse,
- d) betalingstransaksjoner som består i ikke-yrkesmessig innsamling og utlevering av kontanter innenfor rammen av ideell eller veldedig virksomhet,
- e) tjenester der kontanter leveres av betalingsmottakeren til betaleren som del av en beta-

²³ EFT L 184 av 17.07.1999, s. 23. Direktivet sist endret ved beslutning 2006/512/EF (EUT L 200 av 22.07.2006, s. 11).

²⁴ EUT C 321 av 31.12.2003, s. 1.

- lingstransaksjon etter en eksplisitt anmodning av brukeren av betalingstjenesten rett før utførelsen av betalingstransaksjonen ved en betaling for kjøp av varer eller tjenester,
- f) pengevekslingsvirksomhet, det vil si kontanter-til-kontanter, der midlene ikke holdes på en betalingskonto,
- g) betalingstransaksjoner basert på noen av følgende dokumenter trukket på yteren av betalingstjenester med sikte på å plassere midler til betalingsmottakerens disposisjon:
- i. Papirsjekker i samsvar med Genève-konvensjonen av 19. mars 1931 om vedtakelse av enhetlige lover for sjekker,
 - ii. papirsjekker tilsvarende de som er omhandlet i punkt i) og underlagt lovgivningen i medlemsstater som ikke er part i Genève-konvensjonen av 19. mars 1931 om vedtakelse av enhetlige lover for sjekker,
 - iii. papirbaserte veksler i samsvar med Genève-konvensjonen av 7. juni 1930 om vedtakelse av enhetlige lover for veksler og egenveksler,
 - iv. papirbaserte veksler tilsvarende de som er omhandlet i punkt iii) og underlagt lovgivningen i medlemsstater som ikke er part i Genève-konvensjonen av 7. juni 1930 om vedtakelse av enhetlige lover for veksler og egenveksler,
 - v. papirbaserte kuponger,
 - vi. papirbaserte reisesjekker eller
 - vii. papirbaserte postanvisninger som definert av Verdenspostforeningen,
- h) betalingstransaksjoner utført innenfor et system for oppgjør av betalinger eller verdipapir mellom oppgjørsagenter, sentrale motparter, oppgjørssentraler og/eller sentralbanker og andre deltakere i systemet, samt ytere av betalingstjenester, men uten at dette berører artikkel 28,
- i) betalingstransaksjoner knyttet til forvaltning av verdipapir, herunder dividende, inntekt eller andre fordelinger, eller innløsning eller salg, utført av personer som omhandlet i bokstav h) eller av investeringsforetak, kredittinstitusjoner, foretak for kollektiv investering eller kapitalforvaltningsforetak som yter investeringstjenester og andre foretak som tillates å ha deponert finansielle instrumenter,
- j) tjenester som ytes av tekniske tjenesteytere som støtter ytelsen av betalingstjenester, men uten at disse noen gang kommer i besittelse av de midler som skal overføres, herunder behandling og lagring av data, tillitsskapende tjenester og integritetsbeskyttelse, autentisering av data og enheter, levering av tjenester innen informasjonsteknologi (IT) og kommunikasjonsnettverk, levering og vedlikehold av terminaler og innretninger som benyttes til betalingstjenester,
- k) tjenester basert på instrumenter som kan benyttes til å anskaffe varer eller tjenester, men bare i de lokalene som benyttes av utstederen eller i henhold til en forretningsmessig avtale med utstederen, enten innenfor et avgrenset nettverk av tjenesteytere eller for et begrenset utvalg av varer eller tjenester,
- l) betalingstransaksjoner utført ved hjelp av en telekommunikasjons- eller IT-innretning eller en digital innretning, der de kjøpte varene eller tjenestene blir levert til og benyttes gjennom en telekommunikasjons- eller IT-innretning eller en digital innretning, forutsatt at telekommunikasjons- eller IT-innretningen eller den digitale innretningen ikke bare opptrer som en mellommann mellom brukeren av betalingstjenesten og leverandøren av varene og tjenestene,
- m) betalingstransaksjoner utført mellom ytere av betalingstjenester, deres agenter eller filialer for egen regning,
- n) betalingstransaksjoner mellom et morforetak og dets datterforetak eller mellom datterforetak av samme morforetak, uten at det opptrer andre som mellommenn som ytere av betalingstjenester enn et foretak som tilhører samme konsern, eller
- o) tjenester som dreier seg om å ta ut kontanter ved hjelp av bankautomater og hvis tjenesteytere opptrer på vegne av en eller flere kortutstedere, som ikke er del i rammekontrakten med kunden som tar ut penger fra en betalingskonto, på den betingelse at disse tjenesteyterne ikke utfører andre betalingstjenester som oppført i vedlegget.

Artikkel 4

Definisjoner

I dette direktiv menes med

1. «hjemstat», enten
 - i. den medlemsstat der forretningskontoret til yteren av betalingstjenester befinner seg, eller
 - ii. dersom yteren av betalingstjenester i henhold til nasjonal lovgivning ikke har noe forretningskontor, medlemsstaten der denne har sitt hovedkontor,
2. «vertsstat», en annen medlemsstat enn hjemstaten der en yter av betalingstjenester har en agent eller en filial eller yter betalingstjenester,

3. «betalingstjeneste», enhver forretningsvirksomhet som er oppført i vedlegget,
4. «betalingsinstitusjon», en juridisk person som er gitt tillatelse i samsvar med artikkel 10 til å yte og utføre betalingstjenester i Fellesskapet,
5. «betalingstransaksjon», en handling, initiert av betaleren eller av betalingsmottakeren, som plasserer, overfører eller tar ut midler, uansett underliggende forpliktelser mellom betaleren og betalingsmottakeren,
6. «betalingssystem», en system for overføring av midler med formelle og standardiserte ordninger og felles regler for behandling, oppgjørssentralbehandling og/eller oppgjør av betalingstransaksjoner,
7. «betaler», en fysisk eller juridisk person som har en betalingskonto og tillater en betalingsordre fra denne betalingskontoen, eller, der det ikke foreligger noen betalingskonto, en fysisk eller juridisk person som gir en betalingsordre,
8. «betalingsmottaker», en fysisk eller juridisk person som er den som skal bli mottaker av midler som har vært gjenstand for en betalingsstransaksjon,
9. «yter av betalingstjenester», organer som omhandlet i artikkel 1 nr. 1, samt juridiske og fysiske personer som omfattes av unntaket i henhold til artikkel 26,
10. «bruker av betalingstjeneste», en fysisk eller juridisk person som gjør bruk av en betalingstjeneste i egenskap av enten betaler eller betalingsmottaker, eller begge deler,
11. «forbruker», en fysisk person som i betalings-tjenestekontrakter som omfattes av dette direktiv opptrer utenfor rammen av sin forretnings- eller yrkesvirksomhet,
12. «rammekontrakt», en betalingstjenestekontrakt som styrer framtidig utførelse av enkeltstående og suksessive betalingstransaksjoner og som kan inneholde en forpliktelse til og vilkår for å opprette en betalingskonto,
13. «pengeoverføring», en betalingstjeneste der midler mottas fra en betaler, uten at det opprettes noen betalingskonto i betalerens eller betalingsmottakerens navn, og hvis eneste formål er å overføre et tilsvarende beløp til en betalingsmottaker eller til en annen yter av betalingstjenester som opptrer på vegne av vedkommende betalingsmottaker, og/eller der slike midler mottas på vegne av og gjøres tilgjengelig for vedkommende betalingsmottaker,
14. «betalingskonto», en konto som innehas i navnet til en eller flere brukere av betalingstjenester og som benyttes for å kunne utføre betalingstransaksjoner,
15. «midler», pengesedler og mynter, kontotilgodehavende og elektroniske penger som definert i artikkel 1 nr. 3 bokstav b) i direktiv 2000/46/EF,
16. «betalingsordre», en instruksjon fra en betaler eller betalingsmottaker til dennes yter av betalingstjenester som anmoder om at det blir utført en betalingstransaksjon,
17. «valuteringsdato», et referansetidspunkt som benyttes av en yter av betalingstjenester for beregning av renter på midler debitert eller kreditert en betalingskonto,
18. «referansevekslingskurs», den vekslingskurs som benyttes som grunnlag for å beregne en valutaveksling og som gjøres tilgjengelig av yteren av betalingstjenester eller kommer fra en offentlig tilgjengelig kilde,
19. «autentisering», en framgangsmåte som tillater yteren av betalingstjenester å kontrollere bruken av et særlig betalingsinstrument, herunder personlige sikkerhetsordninger,
20. «referanserentesats», den rentesats som benyttes som grunnlag for beregning av en rente som skal anvendes og som kommer fra en offentlig tilgjengelig kilde som kan kontrolleres av begge parter i en betalingstjenestekontrakt,
21. «entydig identifikasjonskode», en kombinasjon av bokstaver, tall eller symboler som brukeren av betalingstjenesten er gitt av yteren av betalingstjenesten og som skal angis av brukeren av betalingstjenesten til å entydig identifisere den andre brukeren av betalingstjenesten og/eller dennes betalingskonto i en betalingstransaksjon,
22. «agent», en fysisk eller juridisk person som opptrer på vegne av en betalingsinstitusjon for å yte betalingstjenester,
23. «betalingsinstrument», personlig(e) innretning(er) og/eller sett av framgangsmåter avtalt mellom brukeren av betalingstjenesten og yteren av betalingstjenester og som benyttes av brukeren av betalingstjenesten til å initiere en betalingsordre,
24. «fjernkommunikasjonsmiddel», alle midler som kan benyttes til å inngå en betalingstjenestekontrakt, uten samtidig fysisk tilstedeværelse av yteren av betalingstjenester og brukeren av betalingstjenesten,
25. «varig medium», enhver innretning som gjør en bruker av betalingstjenesten i stand til å lagre opplysninger som er rettet personlig til denne og på en slik måte at dette i framtiden er tilgjengelig og i en periode som er tilstrekkelig for

- opplysningenes formål og som tillater uendret gjengiving av de lagrede opplysningene,
26. «svært lite foretak», et foretak, som på tidspunktet for inngåelsen av betalingstjenestekontrakten, er et foretak som definert i artikkel 1 og artikkel 2 nr. 1 og nr. 3 i vedlegget til rekommandasjon 2003/361/EF,
 27. «virkedag», en dag da betalerens aktuelle yter av betalingstjenester eller betalingsmottakers aktuelle yter av betalingstjenester som er involvert i utførelsen av en betalingstransaksjon, holder åpent slik det kreves for utførelse av en betalingstransaksjon,
 28. «direkte debitering», en betalingstjeneste for debitering av en betalers betalingskonto, der en betalingstransaksjon blir initiert av betalingsmottakeren på grunnlag av betalerens samtykke gitt til betalingsmottakeren, til betalingsmottakerens yter av betalingstjenester eller til betalerens egen yter av betalingstjenester,
 29. «filial», et annet forretningssted uten selvstendig rettsevne enn hovedkontoret som er en del av en betalingsinstitusjon, og som direkte utfører, helt eller delvis, de transaksjoner som inngår i en betalingsinstitusjons virksomhet; alle forretningssteder etablert i samme medlemsstat av en betalingsinstitusjon med hovedkontor i en annen medlemsstat skal anses som én enkelt filial,
 30. «konsern», en gruppe av foretak, som består av et morforetak, dets datterforetak og de foretak som morforetaket eller datterforetakene har en eierandel i, samt foretak som har at tilkynningsforhold til hverandre som omhandlet i artikkel 12 nr. 1 i direktiv 83/349/EØF.
- siktsmessige og vel tilpasset en sunn og forsvarlig drift,
- c) dokumentasjon på at betalingsinstitusjonen har den startkapital som er fastsatt i artikkel 6,
 - d) for betalingsinstitusjoner omhandlet i artikkel 9 nr. 1, en beskrivelse av hvilke tiltak som er truffet for å sikre midlene til brukere av betalings-tjenester i samsvar med artikkel 9,
 - e) en beskrivelse av søkerens ordninger med hensyn til foretaksstyring og internkontroll, herunder framgangsmåter for administrasjon, risikohåndtering og regnskap, som viser at disse foretaksstyrings- og kontrollordningene og -framgangsmåtene er forholdsmessig, hensiktsmessige, forsvarlige og fyllestgjørende,
 - f) en beskrivelse av internkontrollordningene som søkeren har innført for å være i overensstemmelse med forpliktelsene i tilknytning til hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme i henhold til direktiv 2005/60/EF og europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1781/2006 av 15. november 2006 om opplysninger om betaleren som skal følge med pengeoverføringer²⁵,
 - g) en beskrivelse av søkerens strukturelle organisering, herunder og der dette er relevant, en beskrivelse av forventet bruk av agenter og filialer, samt en beskrivelse av utsettingsordninger og av søkerens deltakelse i et nasjonalt eller internasjonalt betalingssystem,
 - h) identiteten til de personer som hos søkeren, direkte eller indirekte, innehar kvalifiserte eierandeler i betydningen til artikkel 4 nr. 11 i direktiv 2006/48/EF, størrelsen på deres respektive eierandeler og dokumentasjon på deres egnethet, idet det tas hensyn til behovet for å sikre sunn og forsvarlig ledelse av en betalingsinstitusjon,
 - i) identiteten til personer i ledelsen og personer med ansvar for styring av betalingsinstitusjonen og, der dette er relevant, personer med ansvar for styring av betalingstjenestevirksomheten til betalingsinstitusjonen, samt dokumentasjon på at de har godandel og egnede kunnskaper og erfaring til å utføre betalingstjenester, slik det er bestemt av hjemstaten til betalingsinstitusjonen,
 - j) der dette er relevant, identiteten til revisorer og revisjonsselskaper som definert i europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/43/EF av 17. mai 2006 om lovfestet revisjon av årsregnskap og konsernregnskap²⁶,

Avdeling II

Ytere av betalingstjenester

Kapittel 1

Betalingsinstitusjoner

Avsnitt 1

Generelle regler

Artikkel 5

Søknad om tillatelse

For å få tillatelse som betalingsinstitusjon skal det legges fram en søknad om dette for vedkommende myndigheter i hjemstaten, sammen med

- a) en virksomhetsplan som viser hvilken særlig type betalingstjeneste som er planlagt,
- b) en forretningsplan, herunder en budsjettprognose for de første tre regnskapsårene, som viser at søkeren er i stand til å benytte de systemer, ressurser og framgangsmåter som er hen-

²⁵ EUT L 345 av 8.12.2006, s. 1.

²⁶ EUT L 157 av 9.06.2006, s. 87.

- k) søkerens rettslige status og vedtekter, og
- l) adressen til søkerens hovedkontor.

Med hensyn til bokstav d), e) og g) skal søkeren gi en beskrivelse av sine revisjonsordninger og de organisatoriske ordningene denne har innført med sikte på å treffe alle rimelige tiltak for å beskytte interessene til sine brukere og for å sikre kontinuitet og pålitelighet ved ytelse av betalingstjenester.

Artikkel 6

Startkapital

Medlemsstatene skal kreve at betalingsinstitusjoner på tidspunktet for tillatelse innehar startkapital som består av de poster som er definert i artikkel 57 bokstav a) og b) i direktiv 2006/48/EF, slik:

- a) Når betalingsinstitusjonen bare yter den betalingstjenesten som er oppført i nr. 6 i vedlegget, skal dens kapital ikke på noe tidspunkt være mindre enn 20 000 euro,
- b) når betalingsinstitusjonen yter den betalingstjenesten som er oppført i nr. 7 i vedlegget, skal dens kapital ikke på noe tidspunkt være mindre enn 50 000 euro, og
- c) når betalingsinstitusjonen yter de betalingstjenestene som er oppført i nr. 1-5 i vedlegget, skal dens kapital ikke på noe tidspunkt være mindre enn 125 000 euro.

Artikkel 7

Ansvarlig kapital

- 1. Betalingsinstitusjoners ansvarlige kapital, som definert i artikler 57-61, 63, 64 og 66 i direktiv 2006/48/EF, kan ikke være mindre enn det høyeste av de beløp som kreves i henhold til henholdsvis artikkel 6 eller 8 i dette direktiv.
- 2. Medlemsstatene skal treffe nødvendige tiltak for å forhindre flere gangers anvendelse av poster som kan benyttes som ansvarlig kapital når betalingsinstitusjonen tilhører samme konsern som en annen betalingsinstitusjon, kredittinstitusjon, et annet investeringsforetak, kapitalforvaltningsselskap eller forsikringsforetak. Dette nummer får også anvendelse der en betalingsinstitusjon er av en blandingskarakter og utfører andre virksomheter enn å yte de betalings-tjenester som er oppført i vedlegget.
- 3. Dersom vilkårene i artikkel 69 i direktiv 2006/48/EF er oppfylt, kan medlemsstatene eller deres vedkommende myndigheter velge å ikke anvende artikkel 8 i dette direktiv på betalingsinstitusjoner som omfattes av konsolidert tilsyn

av hovedkredittinstitusjonen i henhold til direktiv 2006/48/EF.

Artikkel 8

Beregning av ansvarlig kapital

- 1. Uten hensyn til kravene til startkapital i artikkel 6, skal medlemsstatene kreve at betalingsinstitusjoner til enhver tid innehar ansvarlig kapital beregnet i samsvar med en av følgende tre metoder, som fastsatt av vedkommende myndigheter i samsvar med nasjonal lovgivning:

Metode A

Betalingsinstitusjonens ansvarlig kapital skal beløpe seg til minst 10 % av det foregående års faste kostnader. Vedkommende myndigheter kan tilpasse dette kravet ved vesentlige endringer i en betalingsinstitusjons virksomhet i forhold til foregående år. Når en betalingsinstitusjon har utøvd sin virksomhet i mindre enn ett år på beregningstidspunktet, skal kravet være at betalingsinstitusjonens ansvarlige kapital skal beløpe seg til minst 10 % av de tilsvarende faste kostnadene som forespeilet i forretningsplanen, med mindre vedkommende myndigheter krever en justering av nevnte plan.

Metode B

Betalingsinstitusjonens ansvarlige kapital skal beløpe seg til minst summen av følgende poster multiplisert med faktoren k definert i nr. 2, der betalingsvolum (BV) representerer en tolvtedel av det samlede beløpet av betalings-transaksjoner utført av betalingsinstitusjonen i foregående år:

- a) 4,0 % av den del av BV som ikke overstiger 5 millioner euro,
og
- b) 2,5 % av den del av BV over 5 millioner euro som ikke overstiger 10 millioner euro,
og
- c) 1 % av den del av BV over 10 millioner euro som ikke overstiger 100 millioner euro,
og
- d) 0,5 % av den del av BV over 100 millioner euro som ikke overstiger 250 millioner euro,
og
- e) 0,25 % av den del av BV som overstiger 250 millioner euro.

Metode C

Betalingsinstitusjonens ansvarlige kapital skal beløpe seg til minst relevant indikator som definert under bokstav a), multiplisert med den multipliseringsfaktoren som er definert under bokstav b) og med faktoren k definert i nr. 2.

- a) Relevant indikator er summen av følgende:
- Renteinntekter,
 - rentekostnader,
 - mottatte provisjoner og honorarer, og
 - andre driftsinntekter.

Alle postene skal medregnes i summen, sammen med dens positive eller negative fortegn. Inntekter fra ekstraordinære eller irregulære poster kan ikke benyttes til beregning av relevant indikator. Utgifter ved driftsutsetting av tjenester som utføres av tredjemenn, kan redusere relevant indikator dersom utgiftene er pådratt fra et foretak som er underlagt tilsyn i henhold til dette direktiv. Relevant indikator blir beregnet på grunnlag av observasjon over tolv måneder ved avslutningen av forrige regnskapsår. Relevant indikator skal beregnes over forrige regnskapsår. Ansvarlig kapital som er beregnet i overensstemmelse med metode C, skal likevel ikke være mindre enn 80 % av gjennomsnittet av de tre forrige regnskapsårene for relevant indikator. Når reviderte tall ikke er tilgjengelig, kan virksomhetsestimater benyttes.

- b) Multipliseringsfaktoren skal være
- i. 10 % av den del av relevant indikator som ikke overstiger 2,5 millioner euro,
 - ii. 8 % av den del av relevant indikator som er over 2,5 millioner euro og ikke overstiger 5 millioner euro,
 - iii. 6 % av den del av relevant indikator som er over 5 millioner euro og ikke overstiger 25 millioner euro,
 - iv. 3 % av den del av relevant indikator som er over 25 millioner euro og ikke overstiger 50 millioner euro,
 - v. 1,5 % over 50 millioner euro.
2. Faktoren *k* som skal benyttes i metode B og C skal være
- a) 0,5 i de tilfeller der betalingsinstitusjonen bare yter de betalingstjenestene som er oppført i nr. 6 i vedlegget,
 - b) 0,8 i de tilfeller der betalingsinstitusjonen yter de betalingstjenestene som er oppført i nr. 7 i vedlegget,
 - c) 1,0 i de tilfeller der betalingsinstitusjonen yter de betalingstjenestene som er oppført i nr. 1-5 i vedlegget.
3. Vedkommende myndigheter kan, basert på en vurdering av betalingsinstitusjonens risiko-håndteringsprosesser, data vedrørende tapsrisiko og interne kontrollordninger, kreve at betalingsinstitusjonen innehar et beløp for ansvarlig kapital som er opptil 20 % større enn

det beløp som ville vært resultatet av anvendelsen av metoden valgt i samsvar med nr. 1, eller tillate at betalingsinstitusjonen innehar et beløp for ansvarlig kapital som er opptil 20 % mindre enn det beløp som ville vært resultatet av anvendelsen av metoden valgt i samsvar med nr. 1.

Artikkel 9

Krav til sikring av midler

1. Medlemsstatene eller vedkommende myndigheter skal kreve at en betalingsinstitusjon som yter noen av de betalingstjenestene som er oppført i vedlegget og samtidig driver annen forretningsvirksomhet som omhandlet i artikkel 16 nr. 1 bokstav c), skal sikre midler som er mottatt fra brukere av betalingstjenester eller gjennom en annen yter av betalingstjenester for å utføre betalingstransaksjoner, slik:

Midlene skal enten

- a) ikke på noe tidspunkt være blandet sammen med midlene til en annen fysisk eller juridisk person enn brukerne av betalingstjenestene på hvis vegne midlene innehas, og, i tilfeller der de fremdeles innehas av betalingsinstitusjonen og ennå ikke er levert til betalingsmottakeren eller overført til en annen yter av betalingstjenester innen slutten av virkedagen etter den dag midlene er mottatt, skal midlene være deponert på en egen konto i en kredittinstitusjon eller investert i sikre, likvide lavrisiko eiendeler som definert av vedkommende myndigheter i hjemstaten, og
 - b) holdes atskilt i samsvar med nasjonal lovgivning i interessen til brukere av betalingstjenester mot krav fra andre av betalingsinstitusjonens kreditorer, særlig i tilfelle av insolvens, eller
 - c) omfattes av en forsikringspolise eller en annen sammenlignbar garanti fra et forsikringsforetak eller en kredittinstitusjon, som ikke hører til samme konsern som betalingsinstitusjonen selv, til et beløp som svarer til det beløp som ville vært skilt ut i mangel av nevnte forsikringspolise eller annen sammenlignbar garanti, og som skal betales ut i tilfelle av at betalingsinstitusjonen ikke er i stand til å oppfylle som finansielle forpliktelser.
2. Når det kreves at en betalingsinstitusjon sikrer midler i henhold til nr. 1 og en del av disse midlene skal benyttes til framtidige betalingstran-

saksjoner og det resterende beløpet skal benyttes til andre transaksjoner enn betalingstjenester, skal den delen av midlene som skal benyttes til framtidige betalingstransaksjoner også være underlagt kravene i nr. 1. Der denne delen på forhånd varierer i størrelse eller er ukjent, kan medlemsstatene tillate at betalingsinstitusjoner anvender dette nummer på grunnlag av en representativ andel som antas å skulle benyttes til betalingstjenester, forutsatt at en slik representativ andel med rimelighet kan anslås på grunnlag av historiske data og godtgjøres overfor vedkommende myndigheter.

3. Medlemsstatene eller vedkommende myndigheter kan kreve at betalingsinstitusjoner som ikke driver annen forretningsvirksomhet som omhandlet i artikkel 16 nr. 1 bokstav c), også skal opptre i overensstemmelse med sikringskravene i nr. 1 i denne artikkel.
4. Medlemsstatene eller vedkommende myndigheter kan også begrense slike sikringskrav til midler tilhørende de brukere av betalingstjenester hvis midler hver for seg overstiger en terskel på 600 euro.

Artikkel 10

Tildeling av tillatelse

1. Medlemsstatene skal kreve at andre foretak enn de som er omhandlet i artikkel 1 nr. 1 bokstav a)-c), e) og f) og andre enn juridiske eller fysiske personer som omfattes av et unntak i henhold til artikkel 26 og som har til hensikt å yte betalingstjenester, skal ha tillatelse som betalingsinstitusjon før de begynner å yte betalingstjenester. En tillatelse skal bare gis til en juridisk person etablert i en medlemsstat.
2. En tillatelse skal gis dersom de opplysninger og den dokumentasjon som ledsager søknaden, er i overensstemmelse med alle krav i henhold til artikkel 5 og dersom vedkommende myndigheter, etter å ha gransket søknaden, kommer til en samlet positiv vurdering. Før det gis en tillatelse kan vedkommende myndigheter, der dette er relevant, rådføre seg med den nasjonale sentralbanken eller andre relevante offentlige myndigheter.
3. En betalingsinstitusjon som i henhold til nasjonal lovgivning i sin hjemstat, er pålagt å ha et forretningskontor, skal ha sitt hovedkontor i samme medlemsstat som sitt forretningskontor.
4. Vedkommende myndigheter skal bare gi en tillatelse dersom vedkommende betalingsinstitusjon, idet det tas hensyn til behovet for å sikre

en sunn og forsvarlig ledelse av en betalingsinstitusjon, har solide ordninger for bedriftsstyring for sin betalingstjenestevirksomhet, noe som omfatter en klar organisasjonsstruktur med veldefinerte, åpne og konsekvente ansvarslinjer, effektive framgangsmåter for å identifisere, håndtere, overvåke og rapportere risiko som betalingsinstitusjonen er eller kan bli utsatt for, samt tilstrekkelige ordninger for internkontroll, herunder sunne administrasjons- og regnskapsprosedyrer; slike ordninger og prosedyrer skal være fyllestgjørende og stå i forhold til arten, størrelsen og kompleksiteten til de betalingstjenester som ytes av betalingsinstitusjonen.

5. Når en betalingsinstitusjon yter noen av de betalingstjenestene som er oppført i vedlegget og samtidig driver andre typer forretningsvirksomhet, kan vedkommende myndigheter kreve at det opprettes en separat enhet for betalingstjenestevirksomheten, der de deler av betalingsinstitusjonens virksomhet som ikke er betalingstjenester, reduserer eller kan redusere enten betalingsinstitusjonens økonomiske soliditet eller vedkommende myndigheters evne til å overvåke hvorvidt betalingsinstitusjonen opptre i overensstemmelse med alle forpliktelsene fastsatt i dette direktiv.
6. Vedkommende myndigheter skal nekte å gi tillatelse dersom de av hensyn til behovet for å sikre en sunn og forsvarlig ledelse av en betalingsinstitusjon, ikke er overbevist om at aksjeeierne eller deltakerne som har en kvalifisert eierandel, er egnet.
7. Dersom det som definert i artikkel 4 nr. 46 i direktiv 2006/48/EF finnes en nær tilknytning mellom betalingsinstitusjonen og andre fysiske eller juridiske personer, skal vedkommende myndigheter bare gi tillatelse dersom denne tilknytningen ikke hindrer vedkommende myndigheters forsvarlige tilsyn.
8. Vedkommende myndigheter skal bare gi tillatelse dersom en tredjestats lover og forskrifter som regulerer forhold vedrørende én eller flere fysiske eller juridiske personer som betalingsinstitusjonen har nær tilknytning til, eller dersom vanskeligheter ved håndheving av nevnte lover og forskrifter, hindrer en effektiv utøvelse av vedkommende myndigheters tilsynsfunksjoner.
9. En tillatelse skal være gyldig i alle medlemsstater og skal tillate at vedkommende betalingsinstitusjon yter betalingstjenester i hele Fellesskapet, enten under adgangen til å yte tjenester

eller etableringsadgangen, forutsatt at slike tjenester er omfattet av tillatelsen.

Artikkel 11

Underretning om beslutning

Innen tre måneder etter mottak av en søknad eller, derom søknaden ikke er fullstendig, av alle opplysninger som kreves for å fatte en beslutning, skal vedkommende myndigheter underrette søkeren om at tillatelse er gitt eller avslått. Dersom en tillatelse avslås, skal dette begrunnes.

Artikkel 12

Tilbakekalling av tillatelser

1. Vedkommende myndigheter kan bare tilbakekalle en tillatelse utstedt til en betalingsinstitusjon når institusjonen
 - a) ikke gjør bruk av tillatelsen innen tolv måneder, gir uttrykkelig avkall på den eller har opphørt å utøve sin virksomhet i mer enn seks måneder, med mindre den berørte medlemsstat har fastsatt at tillatelsen i slike tilfeller bortfaller,
 - b) har fått tillatelsen ved hjelp av uriktige erklæringer eller andre uregelmessigheter,
 - c) ikke lenger oppfyller vilkårene for å få tillatelse,
 - d) vil utgjøre en trussel mot stabiliteten til betalingssystemet ved å fortsette sin betalingstjenestevirksomhet, eller
 - e) omfattes av et av de andre tilfellene der nasjonal lovgivning fastsetter tilbakekalling av en tillatelse.
2. Enhver tilbakekalling av tillatelse skal begrunnes og meddeles de berørte parter.
3. Tilbakekalling av en tillatelse skal offentliggjøres.

Artikkel 13

Registrering

Medlemsstatene skal opprette et offentlig register over godkjente betalingsinstitusjoner, deres agenter og filialer, samt over alle fysiske og juridiske personer, deres agenter og filialer, som omfattes av et unntak i henhold til artikkel 26, samt over de institusjonene som omhandles i artikkel 2 nr. 3 som i henhold til nasjonal lovgivning har rett til å yte betalingstjenester. Disse skal innføres i registeret i hjemstaten.

Dette registeret skal identifisere de betalings-tjenester som betalingsinstitusjonen har tillatelse til eller som den fysiske eller juridiske personen er

registrert for. Godkjente betalingsinstitusjoner skal være oppført i registeret atskilt fra fysiske og juridiske personer som er registrert i samsvar med artikkel 26. Registeret skal være offentlig tilgjengelig for rådgøring, tilgjengelig på Internett og regelmessig ajourført.

Artikkel 14

Opprettholdelse av tillatelse

Når det skjer en endring som påvirker nøyaktigheten til de opplysningene og den dokumentasjon som er gitt i samsvar med artikkel 5, skal betalingsinstitusjonen uten unødig opphold underrette vedkommende myndigheter i institusjonens hjemstat om dette.

Artikkel 15

Regnskaper og lovpålagt revisjon

1. Direktiv 78/660/EØF og, der dette er relevant, direktiv 83/349/EØF og 86/635/EØF og euro-parlaments- og rådsforordning (EF) 1606/2002 av 19. juli 2002 om anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder²⁷ får tilsvarende anvendelse på betalingsinstitusjoner.
2. Med mindre det er gitt unntak i henhold til direktiv 78/660/EØF og, der dette er relevant, direktiv 83/349/EØF og 86/635/EØF, skal årsregnskapene og de konsoliderte regnskapene til betalingsinstitusjoner revideres av revisorer eller revisjonsselskaper i henhold til direktiv 2006/43/EF.
3. For tilsynsformål skal medlemsstatene kreve at betalingsinstitusjoner gir separat regnskapsinformasjon for betalingsinstitusjoner oppført i vedlegget og virksomheter omhandlet i artikkel 16 nr. 1, som skal være underlagt en revisjonsberetning. Denne beretningen skal, der dette er relevant, utarbeides av revisorene eller et revisjonsselskap.
4. Forpliktelsene fastsatt i artikkel 53 i direktiv 2006/48/EF får tilsvarende anvendelse på revisorene eller revisjonsselskapene til betalingsinstitusjoner med hensyn til betalingstjenestevirksomheter.

Artikkel 16

Virksomheter

1. Bortsett fra å yte betalingstjenester som oppført i vedlegget, skal betalingsinstitusjoner ha rett til å drive følgende virksomheter:

²⁷ EFT L 243 av 11.09.2002, s. 1.

- a) Ytelse av driftsmessige og andre nært tilknyttede tilleggstjenester som sikring av at betalingstransaksjoner blir utført, valutajtjenester, oppbevaringsvirksomheter samt datalagring og -behandling,
 - b) drift av betalingssystemer, men uten at dette berører artikkel 28,
 - c) andre forretningsvirksomheter enn ytelse av betalingstjenester, idet det tas hensyn til relevante deler av fellesskapsretten og nasjonal lovgivning.
2. Når betalingsinstitusjoner driver virksomhet som går ut på å yte en eller flere av betalingstjenestene oppført i vedlegget, kan de bare inneha betalingskontoer som utelukkende brukes til betalingstransaksjoner. Alle midler som mottas av betalingsinstitusjoner fra brukere av betalingstjenester med sikte på å yte betalingstjenester, skal ikke utgjøre et innskudd eller andre midler som skal tilbakebetales, i henhold til artikkel 5 i direktiv 2006/48/EF, eller elektroniske penger i henhold til artikkel 1 nr. 3 i direktiv 2000/46/EF.
 3. Betalingsinstitusjoner kan bare gi kreditt knyttet til betalingstjenester som omhandlet i nr. 4, 5 eller 7 i vedlegget dersom følgende vilkår er oppfylt:
 - a) Kreditten skal være en tilleggstjeneste og utelukkende gis i forbindelse med utførelse av en betalingstransaksjon,
 - b) uten hensyn til nasjonale regler vedrørende ytelse av kreditt ved kredittkort skal den kreditt som gis i forbindelse med en betaling og utført i samsvar med artikkel 10 nr. 9 og artikkel 25, betales tilbake innen et kort tidsrom som ikke i noe tilfelle skal overstige tolv måneder,
 - c) slik kreditt skal ikke gis fra midler som er mottatt eller innehas for å utføre en betalingstransaksjon, og
 - d) betalingsinstitusjonens ansvarlige kapital skal til enhver tid og på en måte som oppfyller tilsynsmyndighetenes krav, være passende i lys av det samlede beløpet for kreditt som ytes.
 4. Betalingsinstitusjoner skal ikke drive virksomhet som opptaker av innskudd eller andre midler som skal tilbakebetales i henhold til artikkel 5 i direktiv 2006/48/EF.
 5. Dette direktiv skal ikke berøre nasjonale tiltak som gjennomfører direktiv 87/102/EØF. Dette direktiv skal heller ikke berøre andre relevante deler av Fellesskapets regelverk eller nasjonal lovgivning vedrørende vilkår for å yte kreditt til forbrukere som ikke er harmonisert ved dette

direktiv og som er i overensstemmelse med fellesskapsretten.

Avsnitt 2

Andre krav

Artikkel 17

Bruk av agenter, filialer eller enheter som virksomheter er driftsutsatt til

1. Når en betalingsinstitusjon har til hensikt å yte betalingstjenester gjennom en agent, skal institusjonen underrette vedkommende myndigheter i sin hjemstat om følgende:
 - a) Agentens navn og adresse,
 - b) en beskrivelse av internkontrollordningene som vil bli benyttet av agenter for å kunne opptre i overensstemmelse med pliktene i tilknytning til hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme i henhold til direktiv 2005/60/EF, og
 - c) identiteten til personer i ledelsen og personer med ansvar for håndteringen av den agenten som skal benyttes til å yte betalingstjenester, samt dokumentasjon på at disse er egnede.
2. Når vedkommende myndigheter mottar opplysninger i samsvar med nr. 1, kan de føre opp agenten i registeret i henhold til artikkel 13.
3. Før agenten føres opp i registeret kan vedkommende myndigheter, dersom de anser at de mottatte opplysningene er ukorrekte, treffe ytterligere tiltak for å kontrollere opplysningene.
4. Dersom vedkommende myndigheter, etter å ha truffet tiltak for å kontrollere opplysningene, ikke er overbevist om at de mottatte opplysningene i henhold til nr. 1 er korrekte, skal de avslå å føre opp agenten i registeret i henhold til artikkel 13.
5. Dersom betalingsinstitusjonen ønsker å yte betalingstjenester i en annen medlemsstat ved å engasjere en agent, skal institusjonen følge framgangsmåtene i artikkel 25. I så fall skal vedkommende myndigheter i hjemstaten, før agenten kan registreres i henhold til denne artikkel, underrette vedkommende myndigheter i vertsstaten om at de vil registrere agenten og ta hensyn til uttalelsen fra de sistnevnte.
6. Dersom vedkommende myndigheter i vertsstaten har rimelig grunn til å mistenke at det i forbindelse med den kommende engasjeringen av agenten eller opprettelsen av filialen, skjer, har skjedd eller er blitt forsøkt hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme i henhold til direktiv 2005/60/EF, eller at engasjeringen av

en slik agent eller opprettelse av en slik filial vil kunne øke risiko for hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme, skal de underrette vedkommende myndigheter i hjemstaten, som kan avslå å registrere agenten eller filialen, eller som kan tilbakekalle registreringen av agenten eller filialen dersom denne allerede har skjedd.

7. Når en betalingsinstitusjon har til hensikt å sette ut driftsfunksjoner for betalingstjenester, skal den underrette vedkommende myndigheter i hjemstaten om dette.

Utsetting av viktige driftsfunksjoner kan ikke skje på en slik måte at det vesentlig forringer kvaliteten på betalingsinstitusjonens internkontroll og vedkommende myndigheters mulighet til å kontrollere at betalingsinstitusjonen opptrer i overensstemmelse med alle pliktene i dette direktiv.

Med hensyn til annet ledd skal en driftsfunksjon anses som viktig dersom en mangel eller feil i utførelsen av denne i vesentlig grad vil svekke en betalingsinstitusjons fortsatte overholdelse av kravene i dens tillatelse som påkrevd i henhold til denne avdeling eller institusjonens andre plikter i henhold til dette direktiv, eller dens finansielle inntjening, eller soliditeten eller kontinuiteten til institusjonens betalingstjenester. Medlemsstatene skal sikre at når betalingsinstitusjoner setter ut viktige driftsfunksjoner, skal de opptre i overensstemmelse med følgende:

- a) Utsettingen skal ikke føre til at ledelsen delegerer sitt ansvar,
 - b) betalingsinstitusjonens forhold til og plikter overfor sine brukere av betalingstjenester i henhold til dette direktiv, skal ikke endres,
 - c) vilkårene som betalingsinstitusjonen skal opptre i overensstemmelse med for å få tillatelse og fortsatt inneha denne i samsvar med denne avdeling, skal ikke undergraves, og
 - d) ingen av de andre vilkårene som betalingsinstitusjonens tillatelse ble gitt i henhold til, skal fjernes eller endres.
8. Betalingsinstitusjoner skal sikre at agenter eller filialer som opptre på deres vegne, underretter brukere av betalingstjenester om dette.

Artikkel 18

Ansvar

1. Medlemsstatene skal sikre at der betalingsinstitusjoner er avhengig av tredjemenn for å få utført driftsfunksjoner, skal slike betalingsinstitusjoner treffe rimelige tiltak for å sikre at kra-

vene i dette direktiv blir overholdt.

2. Medlemsstatene skal kreve at betalingsinstitusjoner fortsatt er fullt ut ansvarlige for alle handlinger foretatt av deres ansatte eller av agenter, filialer eller enheter som virksomheter er utsatt til.

Artikkel 19

Dokumentasjon

Medlemsstatene skal kreve at betalingsinstitusjoner oppbevarer all relevant dokumentasjon i henhold til denne avdeling i minst fem år, men uten at dette berører direktiv 2005/60/EF eller andre relevante deler av Fellesskapets regelverk eller nasjonal lovgivning.

Avsnitt 3

Vedkommende myndigheter og tilsyn

Artikkel 20

Utpeking av vedkommende myndigheter

1. Som vedkommende myndigheter med ansvar for å gi tillatelse til og føre tilsyn med betalingsinstitusjoner, som består i å utføre de oppgaver som er fastsatt i henhold til denne avdeling, skal medlemsstatene utpeke enten offentlige myndigheter eller organer som anerkjennes av nasjonal lovgivning eller av offentlige myndigheter som uttrykkelig har fullmakt til dette gjennom nasjonal lovgivning, herunder nasjonale sentralbanker.

Vedkommende myndigheter skal kunne garantere sin uavhengighet av økonomiske organer og unngå interessekonflikter. Uten at det berører første ledd skal betalingsinstitusjoner, kredittinstitusjoner, institusjoner for elektroniske penger eller postgirokontorer ikke kunne utpekes som vedkommende myndigheter.

Medlemsstatene skal underrette Kommisjonen om dette.

2. Medlemsstatene skal sikre at vedkommende myndigheter som er utpekt i henhold til nr. 1, har alle nødvendige fullmakter til å utføre sine oppgaver.
3. I tilfeller der det på medlemsstatens territorium er flere enn en vedkommende myndighet for saker som omfattes av denne avdeling, skal medlemsstaten påse at disse myndighetene samarbeider tett slik at de kan utføre sine respektive oppgaver på en effektiv måte. Det samme gjelder i tilfeller der vedkommende myndigheter for saker som omfattes av denne

avdeling, ikke er vedkommende myndigheter med ansvar for tilsyn med kredittinstitusjoner.

4. Oppgavene til vedkommende myndigheter utpekt i henhold til nr. 1 skal være ansvarssområdet til vedkommende myndigheter i hjemstaten.
5. Nr. 1 skal ikke forstås slik at vedkommende myndigheter har plikt til å føre tilsyn med andre av betalingsinstitusjoners forretningsvirksomheter enn ytelse av de betalingstjenester som er oppført i vedlegget samt virksomhetene i artikkel 16 nr. 1 bokstav a).

Artikkel 21

Tilsyn

1. Medlemsstatene skal sikre at den kontroll som utøves av vedkommende myndigheter for å kontrollere at betalingsinstitusjoner fortsatt opptrer i overensstemmelse med denne avdeling, er forholdsmessig, fyllestgjørende og kan tilpasses den risiko som betalingsinstitusjoner er utsatt for.

For å kontrollere at denne avdeling blir overholdt skal vedkommende myndigheter kunne treffe følgende tiltak, som særlig består i å

- a) kreve at betalingsinstitusjonen legger fram all informasjon som er nødvendig for å overvåke at denne avdeling overholdes,
 - b) utføre inspeksjoner på stedet hos betalingsinstitusjonen, hos alle agenter eller filialer som yter betalingstjenester underlagt betalingsinstitusjonens ansvarsområde, eller hos alle foretak som virksomheter er driftsutsatt til,
 - c) utstede anbefalinger, retningslinjer og, dersom dette er relevant, bindende forskrifter, og
 - d) utsette eller tilbakekalle tillatelse i de tilfeller som er omhandlet i artikkel 12.
2. Uten at det berører framgangsmåtene for tilbakekalling av tillatelser og strafferettslige bestemmelser skal medlemsstatene fastsette at deres respektive vedkommende myndigheter kan ilegge betalingsinstitusjoner, eller de som faktisk kontrollerer virksomheten til betalingsinstitusjoner, sanksjoner dersom disse bryter lover og forskrifter om tilsyn med eller utøvelse av deres betalingstjenestevirksomhet, eller vedta eller pålegge disse sanksjoner eller treffe tiltak overfor disse, særlig med det formål å bringe til opphør observerte lovbrudd eller årsakene til dem.
 3. Uten hensyn til kravene i artikkel 6, artikkel 7 nr. 1 og nr. 2 og artikkel 8 skal medlemsstatene

påse at vedkommende myndigheter har rett til å treffe de tiltak som er beskrevet i nr. 1 i denne artikkel for å sikre tilstrekkelig kapital for betalingstjenester, særlig der de av institusjonens virksomheter som ikke er betalingstjenester, svekker eller kan svekke betalingsinstitusjonens finansielle soliditet.

Artikkel 22

Taushetsplikt

1. Medlemsstatene skal påse at alle personer som arbeider eller har arbeidet for vedkommende myndigheter, samt sakkyndige som opptrer på vegne av vedkommende myndigheter, skal være underlagt taushetsplikt, men uten at dette berører saker som omfattes av strafferetten.
2. I forbindelse med utveksling av informasjon i samsvar med artikkel 24 skal taushetsplikten anvendes strengt for å sikre vern av enkeltpersoners og virksomheters rettigheter.
3. Medlemsstatene kan anvende denne artikkel, idet det tas tilsvarende hensyn til artikkel 44-52 i direktiv 2006/48/EF.

Artikkel 23

Klageadgang

1. Medlemsstatene skal påse at vedtak fattet av vedkommende myndigheter som gjelder en betalingsinstitusjon og som er gjort i henhold til lover og forskrifter vedtatt i samsvar med dette direktiv, kan innklages for domstolene.
2. Nr. 1 får også anvendelse på handlingsunnlatelser.

Artikkel 24

Utteksling av informasjon

1. Vedkommende myndigheter i de ulike medlemsstatene skal samarbeide med hverandre og, der dette er relevant, med Den europeiske sentralbank og medlemsstatenes nasjonale sentralbanker samt andre relevante vedkommende myndigheter utpekt i henhold til Felleskapets regelverk eller nasjonal lovgivning som får anvendelse på ytere av betalingstjenester.
2. Medlemsstatene skal i tillegg tillate utveksling av informasjon mellom sine egne vedkommende myndigheter og
 - a) vedkommende myndigheter i andre medlemsstater med ansvar for å gi tillatelse til og føre tilsyn med betalingsinstitusjoner,
 - b) Den europeiske sentralbank og medlemsstatenes nasjonale sentralbanker, i deres egenskap av monetære myndigheter og til

synsmyndigheter, og, der dette er relevant, andre offentlige myndigheter med ansvar for å føre tilsyn med betalings- og oppgjørssystemer, og

- c) andre relevante myndigheter utpekt i henhold til dette direktiv, direktiv 95/46/EF, direktiv 2005/60/EF og andre deler av Fellesskapets regelverk som får anvendelse på ytere av betalingstjenester, som lovgivning vedrørende vern av enkeltpersoner med hensyn til behandling av persondata samt til hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme.

Artikkel 25

Etableringsadgangen og adgangen til å yte tjenester

1. En betalingsinstitusjon med tillatelse som for første gang ønsker å yte betalingstjenester i en annen medlemsstat enn institusjonens hjemstat, under henvisning til utøvelsen av etableringsadgangen eller adgangen til å yte tjenester, skal underrette vedkommende myndigheter i hjemstaten om dette.

Innen én måned etter å ha mottatt disse opplysningene skal vedkommende myndigheter i hjemstaten underrette vedkommende myndigheter i vertsstaten om betalingsinstitusjonens navn og adresse, navnene på de personer som har ansvar for ledelsen av filialen, dens organisasjonsstruktur og hvilken type betalingstjenester den har til hensikt å yte på vertsstatens territorium.

2. For å utføre den kontroll og treffe de nødvendige tiltak som er fastsatt i artikkel 21 med hensyn til den agent, filial eller enhet som virksomheter er driftsutsatt til fra en betalingsinstitusjon på en annen medlemsstats territorium, skal vedkommende myndigheter i hjemstaten samarbeide med vedkommende myndigheter i vertsstaten.
3. I dette samarbeidet i samsvar med nr. 1 og 2 skal vedkommende myndigheter i hjemstaten underrette vedkommende myndigheter i vertsstaten når de har til hensikt å utføre en inspeksjon på stedet på vertsstatens territorium.

Dersom de ønsker dette, kan imidlertid vedkommende myndigheter i hjemstaten delegere oppgaven med å utføre en inspeksjon på stedet hos vedkommende institusjon til vedkommende myndigheter i vertsstaten.

4. Vedkommende myndigheter skal gi hverandre all viktig og/eller relevant informasjon, særlig i tilfelle av overtredelser eller mistanke om over-

tredelser med hensyn til en agent, filial eller enhet som virksomheter er driftsutsatt til. I denne forbindelse skal vedkommende myndigheter på anmodning oversende all relevant informasjon og på eget initiativ oversende all vesentlig informasjon.

5. Nr. 1-4 skal ikke berøre vedkommende myndigheters plikt i henhold til direktiv 2005/60/EF og forordning (EF) nr. 1781/2006, særlig i henhold til artikkel 37 nr. 1 i direktiv 2005/60/EF og artikkel 15 nr. 3 i forordning (EF) nr. 1781/2006 til å føre tilsyn eller overvåke at de krav som er fastsatt i de nevnte instrumentene, blir overholdt.

Avsnitt 4

Unntak

Artikkel 26

Vilkår

1. Uten hensyn til artikkel 13 kan medlemsstatene gi unntak fra eller tillate at deres respektive vedkommende myndigheter gir unntak fra anvendelsen av hele eller deler den framgangsmåte og de vilkår som er fastsatt i avsnitt 1-3, med unntak av artikkel 20, 22, 23 og 24, og tillate at fysiske eller juridiske personer blir innført i registeret omhandlet i artikkel 13, når
 - a) gjennomsnittet av de foregående 12 måneders samlede beløp for betalingstransaksjoner utført av vedkommende person, inkludert av en eventuell agent som denne påtar seg fullt ansvar for, ikke overstiger 3 millioner euro per måned. Dette kravet skal vurderes ut fra det forventede samlede beløpet for betalingstransaksjoner i vedkommendes virksomhetsplan, med mindre vedkommende myndigheter krever en justering av denne planen, og
 - b) ingen av de fysiske personene som har ansvar for ledelsen eller driften av virksomheten, er dømt for straffbare forhold i tilknytning til hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme eller andre økonomiske forbrytelser.
2. En fysisk eller juridisk person som er registrert i samsvar med nr. 1, skal pålegges å ha sitt hovedkontor eller bosted i den medlemsstat der denne faktisk driver sin virksomhet.
3. Personene omhandlet i nr. 1 skal behandles som betalingsinstitusjoner, men med det unntak at artikkel 10 nr. 9 og artikkel 25 ikke får anvendelse for disse.
4. Medlemsstatene kan også fastsette at en fysisk eller juridisk person som er registrert i samsvar

med nr. 1, bare kan drive med visse former for virksomhet som oppført i artikkel 16.

5. Personene omhandlet i nr. 1 skal underrette vedkommende myndigheter om eventuelle endringer i sin situasjonen som er relevant for vilkårene fastsatt i nevnte nummer. Medlemsstatene skal treffe de nødvendige tiltak for å sikre at i tilfeller der vilkårene i nr. 1, 2 og 4 ikke lenger er oppfylt, skal vedkommende personer søke om tillatelse innen 30 kalenderdager i samsvar med framgangsmåten i artikkel 10.
6. Denne artikkel skal ikke anvendes med hensyn til bestemmelsene i direktiv 2005/60/EF eller nasjonale bestemmelser mot hvitvasking av penger.

Artikkel 27

Melding og informasjon

Dersom en medlemsstat benytter seg av unntaket i artikkel 26, skal den varsle Kommisjonen om dette innen 1. november 2009 og umiddelbart varsle Kommisjonen om alle senere endringer. I tillegg skal vedkommende medlemsstat underrette Kommisjonen om antallet berørte fysiske og juridiske personer og hvert år om det samlede beløpet for betalingstransaksjoner utført per 31. desember i hvert kalenderår, som omhandlet i artikkel 26 nr. 1 bokstav a).

Kapittel 2

Felles bestemmelser

Artikkel 28

Tilgang til betalingssystemer

1. Medlemsstatene skal sikre at reglene for tilgang til betalingssystemer for godkjente eller registrerte ytere av betalingstjenester som er juridiske personer, skal være objektive, uten forskjellsbehandling og forholdsmessige, samt at disse reglene ikke hindrer slik tilgang mer enn det som er nødvendig for å sikre seg mot særlige former for risiko som oppgjørskrisiko, driftsrisiko og virksomhetsrisiko og å beskytte den finansielle og driftsmessige stabiliteten til betalingssystemet.

Betalingssystemer skal ikke pålegge noen av følgende krav på ytere av betalingstjenester, på brukere av betalingstjenester eller på andre betalingssystemer:

- a) Restriktive regler vedrørende effektiv deltakelse i andre betalingssystemer,
- b) regler som forskjellsbehandler godkjente ytere av betalingstjenester eller registrerte ytere av betalingstjenester når det gjelder

deltakernes rettigheter, plikter og fortrinnsretter, eller

- c) restriksjoner på grunnlag av institusjonell status.
2. Nr. 1 får ikke anvendelse på
 - a) betalingssystemer i henhold til direktiv 98/26/EF,
 - b) betalingssystemer som utelukkende er sammensatt av ytere av betalingstjenester som tilhører et konsern sammensatt av enheter med innbyrdes kapitaltilknytning og der en av de tilknyttede enhetene har effektiv kontroll over de andre tilknyttede enhetene, eller
 - c) betalingssystemer der en enkelt yter av betalingstjenester (enten som en enhet eller som et konsern)
 - opptre eller kan opptre som yter av betalingstjenester for både betaler og betalingsmottaker og alene har ansvar for styringen av systemet, og
 - tillater andre ytere av betalingstjenester å delta i systemet og de sistnevnte ikke har noen rett til å forhandle om gebyrer seg imellom i forhold til betalingssystemet, selv om de kan innføre sin egen prissetting i forhold til betalere og betalingsmottakere.

Artikkel 29

Forbud for andre personer enn ytere av betalingstjenester til å yte betalingstjenester

Medlemsstatene skal forby fysiske eller juridiske personer som verken er ytere av betalingstjenester eller eksplisitt er utelukket fra virkeområdet for dette direktiv, å yte de betalingstjenestene som er oppført i vedlegget.

Avdeling III

Innsyn i vilkår og informasjonskrav for betalingstjenester

Kapittel 1

Generelle regler

Artikkel 30

Virkeområde

1. Denne avdeling får anvendelse på enkeltstående betalingstransaksjoner, samt de rammekontrakter og betalingstransaksjoner som omfattes av disse. Partene kan avtale at denne avdeling helt eller delvis ikke får anvendelse når brukeren av betalingstjenesten ikke er en forbruker.

2. Medlemsstatene kan fastsette at bestemmelsene i denne avdeling får anvendelse på svært små foretak på samme måte som på forbrukere.
3. Dette direktiv skal ikke berøre nasjonale tiltak som gjennomfører direktiv 87/102/EØF. Dette direktiv skal heller ikke berøre andre relevante deler av Fellesskapets regelverk eller nasjonal lovgivning vedrørende vilkår for å yte kreditt til forbrukere som ikke er harmonisert ved dette direktiv og som er i overensstemmelse med fellesskapsretten.

Artikkel 31

Andre bestemmelser i Fellesskapets regelverk

Bestemmelsene i denne avdeling berører ikke andre deler av Fellesskapets regelverk som inneholder tilleggskrav vedrørende forhåndsinformasjon.

I tilfeller der direktiv 2002/65/EF også får anvendelse, skal imidlertid informasjonskravene i artikkel 3 nr. 1 i nevnte direktiv, med unntak av nr. 2 bokstav c)-g), nr. 3 bokstav a), d) og e), og nr. 4 bokstav b) i nevnte nummer, erstattes av artikkel 36, 37, 41 og 42 i dette direktiv.

Artikkel 32

Informasjonskostnader

1. Yteren av betalingstjenester skal ikke ta betalt av brukeren av betalingstjenesten for informasjon som gis i henhold til denne avdeling.
2. Yteren av betalingstjenester og brukeren av betalingstjenesten kan avtale at det skal tas betalt for ytterligere eller hyppigere informasjon, eller overføring av slik informasjon på andre måter enn de som er omhandlet i rammekontrakten og på anmodning fra brukeren av betalingstjenesten.
3. Når yteren av betalingstjenester kan pålegge gebyrer for informasjon i samsvar med nr. 2, skal disse være hensiktsmessige og i samsvar med de faktiske utgiftene til yteren av betalingstjenester.

Artikkel 33

Bevisbyrde vedrørende informasjonskrav

Medlemsstatene kan fastsette at bevisbyrden skal ligge hos yteren av betalingstjenester når det gjelder å dokumentere at denne har opptrådt i overensstemmelse med informasjonskravene i denne avdeling.

Artikkel 34

Unntak fra informasjonskrav for betalingsinstrumenter med lave beløp og for elektroniske penger

1. I tilfeller av betalingsinstrumenter som i overensstemmelse med rammekontrakten, bare vedrører enkeltstående betalingstransaksjoner som ikke overstiger 30 euro eller som enten har en beløpsgrense på 150 euro eller lagrer midler som ikke på noe tidspunkt overstiger 150 euro,
 - a) skal yteren av betalingstjenester, som unntak fra artikkel 41, 42 og 46, bare gi betaleren opplysninger om de viktigste egenskapene ved betalingstjenesten, herunder på hvilken måte betalingsinstrumentet kan benyttes, ansvar, pålagte gebyrer og annen viktig informasjon som er nødvendig for å fatte en velfundert avgjørelse, samt en indikasjon om hvor andre opplysninger og vilkår som fastsatt i artikkel 42, er gjort tilgjengelig til på en lett tilgjengelig måte,
 - b) kan det avtales, som unntak fra artikkel 44, at yteren av betalingstjenester ikke skal være pålagt å foreslå endringer i vilkårene i rammekontrakten på samme måte som fastsatt i artikkel 41 nr. 1,
 - c) kan det avtales, som unntak fra artikkel 47 og 48, at etter at en betalingstransaksjon er utført,
 - i. skal yteren av betalingstjenester bare gi eller gjøre tilgjengelig en referanse som gjør brukeren av betalingstjenesten i stand til å identifisere betalingstransaksjonen, beløpet for betalingstransaksjonen, eventuelle gebyrer og/eller, når det gjelder flere betalingstransaksjoner av samme type foretatt til samme betalingsmottaker, opplysninger om samlet beløp og samlede gebyrer for disse betalingstransaksjonene,
 - ii. skal yteren av betalingstjenester ikke pålegges å gi eller gjøre tilgjengelig opplysninger som omhandlet i punkt (i) dersom betalingsinstrumentet blir benyttet anonymt eller dersom yteren av betalingstjenester ikke på annen måte teknisk er i stand til å gi disse opplysningene. Yteren av betalingstjenester skal imidlertid gi betaleren mulighet til å kontrollere beløpet for midler som er lagret.
2. Når det gjelder nasjonale betalingstransaksjoner kan medlemsstatene eller deres respektive

vedkommende myndigheter redusere eller doble de beløp som er omhandlet i nr. 1. For forhåndsbetalte betalingsinstrumenter kan medlemsstatene øke disse beløpene til 500 euro.

Kapittel 2

Enkeltstående betalingstransaksjoner

Artikkel 35

Virkeområde

1. Dette kapittel får anvendelse på enkeltstående betalingstransaksjoner som ikke er omfattet av en rammekontrakt.
2. Når en betalingsordre for en enkeltstående betalingstransaksjon blir gitt ved hjelp av et betalingsinstrument som omfattes av en rammekontrakt, skal yteren av betalingstjenester ikke være forpliktet til å gi eller gjøre tilgjengelig informasjon som allerede er gitt til brukeren av betalingstjenesten på grunnlag av en rammekontrakt med en annen yter av betalingstjenester eller som vil bli gitt denne i overensstemmelse med vedkommende rammekontrakt.

Artikkel 36

Forutgående generell informasjon

1. Medlemsstatene skal kreve at før brukeren av betalingstjenesten er bundet av en enkeltstående betalingstjenestekontrakt eller et enkeltstående tilbud om betalingstjenester, skal yteren av betalingstjenester, på en lett tilgjengelig måte, gi brukeren av betalingstjenesten tilgang til den informasjonen og de vilkårene som er omhandlet i artikkel 37. På anmodning fra brukeren av betalingstjenesten skal yteren av betalingstjenester gi denne informasjonen og disse vilkårene på papir eller på et annet varig medium. Informasjonen og vilkårene skal gis i et lett forståelig språk og i en klar og fyllestgjørende form, på et offisielt språk i den medlemsstat der betalingstjenesten blir tilbudt eller på et annet språk som er avtalt mellom partene.
2. Dersom en enkeltstående betalingstjenestekontrakt er inngått på anmodning fra brukeren av betalingstjenesten ved hjelp av et eller flere fjernkommunikasjonsmidler som ikke tillater yteren av betalingstjenester å opptre i overensstemmelse med nr. 1, skal yteren av betalings-tjenester oppfylle sine plikter i henhold til nevnte nummer umiddelbart etter at betalings-transaksjonen er utført.
3. Pliktene i henhold til nr. 1 kan også oppfylles ved å levere en kopi av utkastet til den enkelt-

stående betalingstjenestekontrakten eller utkastet til betalingsordren som omfatter informasjonen og vilkårene omhandlet i artikkel 37.

Artikkel 37

Informasjon og vilkår

1. Medlemsstatene skal sikre at følgende informasjon og vilkår blir gitt eller blir gjort tilgjengelig for brukeren av betalingstjenesten:
 - a) En spesifisering av den informasjonen eller den entydige identifikasjonskoden som skal gis av brukeren av betalingstjenesten for at en betalingsordre skal kunne utføres på behørig måte,
 - b) lengste utførelsestid for betalingstjenesten som skal utføres,
 - c) alle gebyrer som skal betales av brukeren av betalingstjenesten til dennes yter av betalingstjenester og, der dette er relevant, en oppdeling av eventuelle gebyrbeløp,
 - d) der dette er relevant, den faktiske kursen eller referansevekslingskursen som skal anvendes for betalingstransaksjonen.
2. Der det er relevant skal brukeren av betalings-tjenesten gis tilgang til annen relevant informasjon og andre relevante vilkår som omhandlet i artikkel 42 på en lett tilgjengelig måte.

Artikkel 38

Informasjon for betaleren etter mottak av betalingsordren

Umiddelbart etter mottak av betalingsordren skal betalerens yter av betalingstjenester gi eller gjøre tilgjengelig følgende informasjon for betaleren, på samme måte som fastsatt i artikkel 36 nr. 1:

- a) En referanse som setter betaleren i stand til å identifisere betalingstransaksjonen og, der dette er hensiktsmessig, informasjon vedrørende betalingsmottakeren,
- b) beløpet for betalingstransaksjonen i den valuta som er benyttet i betalingsordren,
- c) beløpet for eventuelle gebyrer for betalings-transaksjonen som skal betales av betaleren og, der dette er relevant, en oppdeling av slike gebyrbeløp,
- d) der dette er relevant, den vekslingskursen som ble benyttet i betalingstransaksjonen av betalerens yter av betalingstjenester eller en referanse til denne, når denne er forskjellig fra den kurs som er gitt i samsvar med artikkel 37 nr. 1 bokstav d), samt beløpet i betalingstransaksjonen etter valutaomregningen, og
- e) den dato betalingsordren ble mottatt.

Artikkel 39

Informasjon for betalingsmottakeren etter utførelse

Umiddelbart etter at betalingstransaksjonen er utført, skal betalingsmottakeren yter av betalings-tjenester gi eller gjøre tilgjengelig følgende informasjon for betalingsmottaker, på samme måte som fastsatt i artikkel 36 nr. 1:

- a) Referansen som setter betalingsmottakeren i stand til å identifisere betalingstransaksjonen og, der dette er hensiktsmessig, betaleren, samt all informasjon som ble overført sammen med betalingstransaksjonen,
- b) beløpet for betalingstransaksjonen i den valuta som midlene vil bli stilt til betalingsmottakerens disposisjon i,
- c) beløpet for eventuelle gebyrer for betalings-transaksjonen som skal betales av betalings-mottakeren og, der dette er relevant, en oppdeling av slike gebyrbeløp,
- d) der dette er relevant, den vekslingskurs som ble benyttet i betalingstransaksjonen av betalingsmottakeren yter av betalingstjenester, samt beløpet for betalingstransaksjonen før valutaomregningen, og
- e) valuteringsdato for krediteringen.

Kapittel 3

Rammekontrakter

Artikkel 40

Virkeområde

Dette kapittel får anvendelse på enkeltstående betalingstransaksjoner som er omfattet av en rammekontrakt.

Artikkel 41

Forutgående generell informasjon

1. Medlemsstatene skal kreve at, i god tid før brukeren av betalingstjenesten er bundet av en rammekontrakt eller et tilbud, skal yteren av betalingstjenester gi brukeren av betalingstjenesten den informasjonen og de vilkår som er omhandlet i artikkel 42 på papir eller på et annet varig medium. Informasjonen og vilkårene skal gis i et lett forståelig språk og i en klar og fyllestgjørende form, på et offisielt språk i den medlemsstat der betalingstjenesten blir tilbudt eller på et annet språk som er avtalt mellom partene.
2. Dersom rammekontrakten er inngått på anmodning fra brukeren av betalingstjenesten ved hjelp av et eller flere fjernkommunikasjons-

midler som ikke tillater yteren av betalingstjenester å opptre i overensstemmelse med nr. 1, skal yteren av betalingstjenester oppfylle sine plikter i henhold til nevnte nummer umiddelbart etter at rammekontrakten er inngått.

3. Pliktene i henhold til nr. 1 kan også oppfylles ved å levere en kopi av utkastet til rammekontrakten som omfatter informasjonen og vilkårene omhandlet i artikkel 42.

Artikkel 42

Informasjon og vilkår

Medlemsstatene skal sikre at følgende informasjon og vilkår blir gitt til brukeren av betalingstjenesten:

1. Vedrørende yteren av betalingstjenester,
 - a) navnet på yteren av betalingstjenester, den geografiske adressen til tjenesteyterens hovedkontor og, der dette er relevant, den geografiske adressen til tjenesteyterens agent eller filial etablert i den medlemsstat der betalingstjenesten blir tilbudt, samt andre adresser, inkludert e-postadresser, som er relevant for kommunikasjon med yteren av betalingstjenester, og
 - b) nærmere detaljer om relevante tilsynsmyndigheter og om det register som er fastsatt i artikkel 13 eller om et annet relevant offentlig register for godkjenning av yteren av betalingstjenester, samt vedkommendes registreringsnummer eller tilsvarende måte for identifisering i vedkommende register,
2. vedrørende bruk av betalingstjenesten,
 - a) en beskrivelse av de viktigste kjennetegnene til den betalingstjenesten som skal ytes,
 - b) en spesifisering av den informasjonen eller entydige identifikasjonskoden som skal gis av brukeren av betalingstjenesten for at en betalingsordre skal kunne utføres på behørig måte,
 - c) form og framgangsmåte for å gi samtykke til å utføre en betalingstransaksjon og tilbaketrekking av slikt samtykke i samsvar med artikkel 54 og 66,
 - d) en henvisning til tidspunktet for mottak av en betalingsordre som definert i artikkel 64, samt eventuelt en frist for å avbryte transaksjonen, fastsatt av yteren av betalingstjenester,
 - e) lengste utførelsestid for betalingstjenestene som skal ytes, og

- f) om det er mulighet for å avtale beløpsgrense for bruk av betalingsinstrumentet i samsvar med artikkel 55 nr. 1,
- 3. vedrørende gebyrer, rente og vekslingskurser,
 - a) alle gebyrer som skal betales av brukeren av betalingstjenesten til yteren av betalingstjenester og, der dette er relevant, en oppdeling av eventuelle gebyrbeløp,
 - b) der dette er relevant, rentene og vekslingskursene som skal anvendes eller, dersom det skal benyttes referanserenter og -vekslingskurser, metoden for beregning av den faktiske renten, samt relevant dato og indeks eller grunnlag for å fastsette slik referanserente eller -vekslingskurs, og
 - c) dersom dette er avtalt, den umiddelbare anvendelsen av endringer i referanserente eller -vekslingskurs og informasjonskrav knyttet til endringene i samsvar med artikkel 44 nr. 2,
- 4. vedrørende kommunikasjon,
 - a) der dette er relevant, de kommunikasjonsmidler, inkludert de tekniske kravene til utstyret til brukeren av betalingstjenesten, som er avtalt mellom partene for overføring av informasjon eller meldinger i henhold til dette direktiv,
 - b) hvordan og hvor ofte informasjon i henhold til dette direktiv skal gis eller gjøres tilgjengelig,
 - c) på hvilket eller hvilke språk rammekontrakten skal inngås og hvordan kommunikasjon i løpet av kontraktsforholdet skal skje, og
 - d) brukeren av betalingstjenestens rett til å få kontraktsvilkårene i rammekontrakten samt informasjon og betingelser, i samsvar med artikkel 43,
- 5. vedrørende sikkerhet og korrigerende tiltak,
 - a) der dette er relevant, en beskrivelse av hvilke tiltak som brukeren av betalingstjenesten skal treffe for å sikre et betalingsinstrument og hvordan yteren av betalingstjenester skal varsles i henhold til artikkel 56 nr. 1 bokstav b),
 - b) dersom dette er avtalt, under hvilke vilkår yteren av betalingstjenester forbeholder seg retten til å blokkere et betalingsinstrument i samsvar med artikkel 55,
 - c) betalerens ansvar i samsvar med artikkel 61, herunder informasjon om relevant beløp,
 - d) hvordan og innen hvilken frist brukeren av betalingstjenester skal varsle yteren av betalingstjenester om ikke-autoriserte eller ukorrekt utførte betalingstransaksjoner i

- samsvar med artikkel 58, samt yteren av betalingstjenesters ansvar for ikke-autoriserte betalingstransaksjoner i samsvar med artikkel 60,
- e) yteren av betalingstjenesters ansvar for utførelse av betalingstransaksjoner i samsvar med artikkel 75, og
- f) vilkårene for tilbakebetaling i samsvar med artikkel 62 og 63,
- 6. vedrørende endringer i og heving av rammekontrakten,
 - a) dersom dette er avtalt, informasjon som brukeren av betalingstjenesten skal anses for å ha godtatt endringer i vilkårene for, i samsvar med artikkel 44, med mindre denne varsler yteren av betalingstjenester før tidspunktet for deres foreslåtte ikrafttredelse at disse ikke vil kunne godtas,
 - b) kontraktens varighet, og
 - c) brukeren av betalingstjenestens rett til å heve rammekontrakten, samt alle avtaler knyttet til heving i samsvar med artikkel 44 nr. 1 og artikkel 45,
- 7. vedrørende klageadgang,
 - a) alle kontraktsmessige klausuler om relevant lovgivning for rammekontrakten og/eller vedkommende domstoler, og
 - b) framgangsmåter for klagemål og erstatningsordninger utenom rettssystemet som foreligger for brukeren av betalingstjenesten i samsvar med artikkel 80-83.

Artikkel 43

Tilgang til informasjon og vilkår i rammekontrakten

Brukeren av betalingstjenesten skal når som helst i løpet av kontraktsforholdet på anmodning ha rett til å motta de kontraktsmessige vilkårene i rammekontrakten samt den informasjon og de vilkår som er omhandlet i artikkel 42, på papir eller et annet varig medium.

Artikkel 44

Endringer i rammekontraktens vilkår

1. Alle endringer i rammekontrakten samt den informasjon og de vilkår som er omhandlet i artikkel 42, skal legges fram av yteren av betalingstjenester på samme måte som fastsatt i artikkel 41 nr. 1 og senest to måneder før forslaget til tidspunkt for deres iverksettelse.

Der dette er relevant i samsvar med artikkel 42 nr. 6 bokstav a) skal yteren av betalingstjenester underrette brukeren av betalingstjenester

ten om at den sistnevnte anses for å ha godtatt disse endringene dersom denne ikke varsler yteren av betalingstjenester om at disse ikke kan godtas før det foreslåtte tidspunktet for deres ikrafttredelse. I dette tilfellet skal yteren av betalingstjenester også opplyse om at brukeren av betalingstjenesten har rett til å heve rammekontrakten umiddelbart og vederlagsfritt før tidspunktet for den foreslåtte iverksettingen av endringene.

2. Endringer av rente eller vekslingskurs kan anvendes umiddelbart og uten varsel, forutsatt at retten til dette er avtalt i rammekontrakten og at endringene er basert på den referanse-rente eller –vekslingskurs som er avtalt i samsvar med artikkel 42 nr. 3 bokstav b) og c). Brukeren av betalingstjenesten skal så tidlig som mulig underrettes om alle endringer i renten på samme måte som fastsatt i artikkel 41 nr. 1, med mindre partene særlig har avtalt hvor ofte eller hvordan slik informasjon skal gis eller gjøres tilgjengelig på. Endringer i rente eller vekslingskurs som er mer fordelaktige for brukere av betalingstjenester, kan imidlertid anvendes uten varsel.
3. Endringer i rente eller vekslingskurs i betalingstransaksjoner skal gjennomføres og beregnes på en nøytral måte som ikke forskjellsbehandler brukere av betalingstjenester.

Artikkel 45

Heving

1. Brukeren av betalingstjenesten kan når som helst heve rammekontrakten, med mindre partene har avtalt en oppsigelsesfrist. En slik frist skal ikke overstige én måned.
2. Heving av en rammekontrakt som er inngått for en fast periode som overstiger 12 måneder eller for en ubestemt periode, skal etter 12 måneder være kostnadsfritt for brukeren av betalingstjenesten. I alle andre tilfeller skal gebyrer for heving være passende og i samsvar med utgiftene.
3. Dersom dette er avtalt i rammekontrakten, kan yteren av betalingstjenester heve en rammekontrakt inngått for en ubestemt periode ved å gi minst to måneders varsel på samme måte som fastsatt i artikkel 41 nr. 1.
4. Gebyrer for betalingstjenester pålagt på regelmessig grunnlag skal bare betales av brukeren av betalingstjenesten i forhold til tiden fram til heving av kontrakten. Dersom slike gebyrer er betalt på forhånd, skal det skje en forholdsmessig tilbakebetaling.

5. Bestemmelsene i denne artikkel berører ikke medlemsstatenes lover og forordninger vedrørende partenes rett til å erklære rammekontrakten ikke håndhevbar eller ugyldig.
6. Medlemsstatene kan fastsette bestemmelser som er mer fordelaktige for brukere av betalingstjenester.

Artikkel 46

Informasjon før utførelse av enkeltstående betalingstransaksjoner

I tilfellet av en enkeltstående betalingstransaksjon som er initiert av betaleren i henhold til en rammekontrakt, skal en yter av betalingstjenester, på betalerens anmodning for den aktuelle betalingstransaksjonen, gi eksplisitt informasjon om lengste utførelsestid og de gebyrer som skal betales av betaleren og, der dette er relevant, en oppdeling av eventuelle gebyrbeløp.

Artikkel 47

Informasjon for betaleren vedrørende enkeltstående betalingstransaksjoner

1. Etter at beløpet for en enkeltstående betalingstransaksjon er debiteret betalerens konto eller, når betaleren ikke benytter en betalingskonto, etter mottak av betalingsordren, skal betalerens yter av betalingstjenester, på samme måte som fastsatt i artikkel 41 nr. 1 og uten unødige opphold, gi betaleren følgende opplysninger:
 - a) En referanse som gjør at betaleren kan identifisere hver enkelt betalingstransaksjon og, der dette er hensiktsmessig, informasjon vedrørende betalingsmottakeren,
 - b) beløpet for betalingstransaksjonen i den valuta som betalerens betalingskonto blir debiteret eller i den valuta som er benyttet i betalingsordren,
 - c) beløpet for eventuelle gebyrer for betalingstransaksjonen og, der dette er relevant, en oppdeling av slike gebyrbeløp, eller den rente som skal betales av betaleren,
 - d) der dette er relevant, den vekslingskurs som ble benyttet i betalingstransaksjonen av betalerens yter av betalingstjenester, samt beløpet for betalingstransaksjonen etter valutaomregningen, og
 - e) valuteringsdato for debiteringen eller datoen for mottak av betalingsordren.
2. En rammekontrakt kan inneholde et vilkår om at informasjon omhandlet i nr. 1 skal gis eller gjøres tilgjengelig jevnlig minst én gang per måned og på en avtalt måte som gjør at betale-

ren kan lagre og gjengi slik informasjon på en uendret måte.

3. Medlemsstatene kan imidlertid kreve at ytere av betalingstjenester kostnadsfritt gir slik informasjon på papir én gang per måned.

Artikkel 48

Informasjon for betalingsmottakeren vedrørende enkeltstående betalingstransaksjoner

1. Etter utførelsen av en enkeltstående betalings-transaksjon skal betalingsmottakerens yter av betalingstjenester uten unødig opphold gi betalingsmottakeren følgende informasjon på samme måte som fastsatt i artikkel 41 nr. 1:
 - a) Referansen som gjør at betalingsmottakeren kan identifisere betalingstransaksjonen og, der dette er hensiktsmessig, betaleren, samt all informasjon som ble overført sammen med betalingstransaksjonen,
 - b) beløpet for betalingstransaksjonen i den valuta som betalingsmottakerens betalingskonto blir kreditert,
 - c) beløpet for eventuelle gebyrer for betalings-transaksjonen og, der dette er relevant, en oppdeling av slike gebyrbeløp, eller den rente som skal betales av betalingsmottakeren,
 - d) der dette er relevant, den vekslingskurs som ble benyttet i betalingstransaksjonen av betalingsmottakerens yter av betalingstjenester, samt beløpet for betalingstransaksjonen før valutaomregningen, og
 - e) valuteringsdato for krediteringen.
2. En rammekontrakt kan inneholde et vilkår om at informasjon omhandlet i nr. 1 skal gis eller gjøres tilgjengelig jevnlig minst én gang per måned og på en avtalt måte som gjør at betalingsmottakeren kan lagre og gjengi slik informasjon på en uendret måte.
3. Medlemsstatene kan imidlertid kreve at ytere av betalingstjenester kostnadsfritt gir slik informasjon på papir én gang per måned.

Kapittel 4

Felles bestemmelser

Artikkel 49

Valuta og valutaomregning

1. Betalinger skal skje i den valuta som er avtalt mellom partene.
2. Når det tilbys en valutaomregningstjeneste før betalingstransaksjonen begynner og når denne valutaomregningstjenesten tilbys på salgsste-

det eller av betalingsmottakeren, skal den part som tilbyr valutaomregningstjenesten til betaleren, opplyse betaleren om alle gebyrer samt hvilken vekslingskurs som skal benyttes for omregning i betalingstransaksjonen.

Betaleren skal samtykke i valutaomregningstjenesten på dette grunnlag .

Artikkel 50

Informasjon om ekstra gebyrer eller reduksjoner

1. Når betalingsmottakeren krever et gebyr eller tilbyr en reduksjon for bruk av et gitt betalingsinstrument, skal betalingsmottakeren underrette betaleren om dette før betalingstransaksjonen settes i gang.
2. Når en yter av betalingstjenester eller en tredjepart krever et gebyr for bruk av et gitt betalingsinstrument, skal denne underrette brukeren av betalingstjenesten om dette før betalingstransaksjonen settes i gang.

Avdeling IV

Rettigheter og plikter i tilknytning til ytelse og bruk av betalingstjenester

Kapittel 1

Felles bestemmelser

Artikkel 51

Virkeområde

1. Når brukeren av betalingstjenesten ikke er en forbruker, kan partene avtale at artikkel 52 nr. 1, artikkel 54 nr. 2 annet ledd og artikkel 59, 61, 62, 63, 66 og 75 helt eller delvis ikke får anvendelse. Partene kan også avtale en annen tidsperiode enn den som er fastsatt i artikkel 58.
2. Medlemsstatene kan bestemme at artikkel 83 ikke får anvendelse når brukeren av betalingstjenesten ikke er en forbruker.
3. Medlemsstatene kan fastsette at bestemmelsene i denne avdeling får anvendelse på svært små foretak på samme måte som på forbrukere.
4. Dette direktiv skal ikke berøre nasjonale tiltak som gjennomfører direktiv 87/102/EØF. Dette direktiv skal heller ikke berøre andre relevante deler av Fellesskapets regelverk eller nasjonal lovgivning vedrørende vilkår for å yte kreditt til forbrukere og som ikke er harmonisert av dette direktiv og som er i overensstemmelse med fellesskapsretten.

Artikkel 52**Relevante gebyrer**

1. Yteren av betalingstjenester kan ikke belaste brukeren av betalingstjenesten for oppfyllelse av sine informasjonsplikter eller korrigerende og forebyggende tiltak i henhold til denne avdeling, med mindre annet er fastsatt i artikkel 65 nr. 1, 66 nr. 5 og 74 nr. 2. Disse gebyrene skal avtales mellom brukeren av betalingstjenesten og yteren av betalingstjenester og skal være hensiktsmessige og i samsvar med de faktiske utgiftene til yteren av betalingstjenester.
2. Når en betalingstransaksjon ikke involverer noen valutaomregning, skal medlemsstatene kreve at betalingsmottakeren betaler de gebyrer som denne pålegges av sin yter av betalings-tjenester, og betaleren betaler de gebyrer som denne pålegges av sin yter av betalingstjenester.
3. Yteren av betalingstjenester skal ikke hindre betalingsmottakeren i å kreve betaleren for et gebyr eller i å tilby betaleren en reduksjon for bruken av et gitt betalingsinstrument. Medlemsstatene kan imidlertid forby eller begrense retten til å kreve gebyrer, idet det tas hensyn til behovet for å oppfordre til konkurranse og fremme bruken av effektive betalingsinstrumenter.

Artikkel 53**Unntak for betalingsinstrumenter med lave beløp og for elektroniske penger**

1. Når det gjelder betalingsinstrumenter som, i overensstemmelse med rammekontrakten, bare vedrører enkeltstående betalingstransaksjoner som ikke overstiger 30 euro eller som enten har en beløpsgrense på 150 euro eller lagrer midler som ikke på noe tidspunkt overstiger 150 euro, kan ytere av betalingstjenester avtale med sine brukere av betalingstjenester at
 - a) artikkel 56 nr. 1 bokstav b) og artikkel 57 nr. 1 bokstav c) og d) samt artikkel 61 nr. 4 og nr. 5 ikke får anvendelse dersom betalingsinstrumentet ikke tillater at ytterligere bruk av instrumentet blokkeres eller forhindres,
 - b) artikkel 59, 60 og artikkel 61 nr. 1 og nr. 2 ikke får anvendelse dersom betalingsinstrumentet blir benyttet anonymt eller yteren av betalingstjenester av andre grunner som er særegne for vedkommende betalingsinstrument, ikke er i en slik stilling at denne kan bevise at en betalingstransaksjon var godkjent,

- c) yteren av betalingstjenester, som unntak fra artikkel 65 nr. 1, er ikke pålagt å varsle brukeren av betalingstjenesten om avslag av en betalingsordre, dersom manglende utførelse tydelig går fram av sammenhengen,
 - d) betaleren, som unntak fra artikkel 66, ikke kan trekke tilbake betalingsordren etter å ha overført betalingsordren eller gitt sitt samtykke til at betalingstransaksjonen til betalingsmottakeren blir utført,
 - e) andre utførelsesperioder kan, som unntak fra artikkel 69 og 70, få anvendelse.
2. Når det gjelder nasjonale betalingstransaksjoner kan medlemsstatene eller deres vedkommende myndigheter redusere eller fordoble de beløp som er omhandlet i nr. 1. De kan øke disse beløpene for forhåndsbetalte betalingsinstrumenter til 500 euro.
 3. Artikkel 60 og 61 får også anvendelse på elektroniske penger i betydningen til artikkel 1 nr. 3 bokstav b) i direktiv 2000/46/EF, bortsett fra der betalerens yter av betalingstjenester ikke har mulighet til å fryse betalingskontoen eller blokkere betalingsinstrumentet. Medlemsstatene kan begrense dette unntaket til betalingskontoer eller betalingsinstrumenter av en viss verdi.

Kapittel 2**Godkjenning av betalingstransaksjoner****Artikkel 54****Samtykke og tilbakekalling av samtykke**

1. Medlemsstatene skal sikre at en betalingstransaksjon bare anses som godkjent dersom betaleren har gitt sitt samtykke til å utføre betalingstransaksjonen. En betalingstransaksjon kan godkjennes av betaleren før eller, dersom dette er avtalt mellom betaleren og dennes yter av betalingstjenester, etter utførelsen av betalingstransaksjonen.
2. Samtykke i å utføre en betalingstransaksjon eller en serie av betalingstransaksjoner skal gis i den form som er avtalt mellom betaleren og dennes yter av betalingstjenester.

Dersom slikt samtykke ikke foreligger, skal en betalingstransaksjon anses for ikke å være godkjent.
3. Samtykke kan når som helst trekkes tilbake av betaleren, men ikke senere enn på det tidspunkt da transaksjonen er blitt ugjenkallelig i henhold til artikkel 66. Samtykke i å utføre en serie betalingstransaksjoner kan også trekkes tilbake med den virkning at alle framtidige

betalingstransaksjoner blir å anse som ikke godkjente.

4. Framgangsmåten for å gi samtykke skal avtales mellom betaleren og yteren av betalingstjenester.

Artikkel 55

Begrensninger i bruken av betalingsinstrumentet

1. I tilfeller der et særlig betalingsinstrument blir benyttet med det formål å gi samtykke, kan betaleren og dennes yter av betalingstjenester avtale beløpsgrenser for betalingstransaksjoner utført ved hjelp av vedkommende betalingsinstrument.
2. Dersom det er avtalt i rammekontrakten, kan yteren av betalingstjenester forbeholde seg retten til å blokkere betalingsinstrumentet av objektivt begrunnede årsaker knyttet til betalingsinstrumentets sikkerhet, mistanke om ikke godkjent bruk eller bruk i bedragersk hensikt av betalingsinstrumentet eller, når det gjelder et betalingsinstrument med en kredittgrense, en betydelig økt risiko for at betaleren ikke vil kunne oppfylle sin betalingsforpliktelse.
3. I slike tilfeller skal yteren av betalingstjenester underrette betaleren på avtalt måte om blokkeringen av betalingsinstrumentet og årsakene til dette, om mulig før betalingsinstrumentet blir blokkert og senest umiddelbart deretter, med mindre yteren av betalingstjenester ved å gi slik informasjon ville påvirke objektivt begrunnede, sikkerhetstilknyttede årsaker eller forby å gjøre dette av andre relevante deler av Fellesskapets regelverk eller nasjonal lovgivning.
4. Yteren av betalingstjenester skal oppheve blokkeringen av betalingsinstrumentet eller erstatte det med et nytt betalingsinstrument så snart grunnene til blokkeringen er opphørt.

Artikkel 56

Plikter for brukeren av betalingstjenester med hensyn til betalingsinstrumenter

1. Brukeren av betalingstjenesten med rett til å bruke et betalingsinstrument, skal ha plikt til å
 - a) bruke betalingsinstrumentet i samsvar med de vilkår som styrer utstedelse og bruk av vedkommende betalingsinstrument, og
 - b) varsle yteren av betalingstjenester, eller den som denne angir, uten unødig opphold når brukeren blir oppmerksom på tap,

tyveri eller urettmessig tilegnelse av betalingsinstrumentet eller på ikke godkjent bruk av dette.

2. I forbindelse med nr. 1 bokstav a) skal brukeren av betalingstjenesten særlig, og så snart som denne mottar et betalingsinstrument, treffe alle rimelige tiltak for å sikre instrumentets personlige sikkerhetsordninger.

Artikkel 57

Plikter for yteren av betalingstjenester med hensyn til betalingsinstrumenter

1. Yteren av betalingstjenesten som utsteder et betalingsinstrument, skal ha plikt til å
 - a) forsikre seg om at betalingsinstrumentets personlige sikkerhetsordninger ikke er tilgjengelige for andre enn den brukeren av betalingstjenesten som har rett til å bruke betalingsinstrumentet, men uten at dette berører pliktene til brukeren av betalingstjenesten fastsatt i artikkel 56,
 - b) avholde seg fra å sende ut et betalingsinstrument som det ikke er anmodet om, unnatt der et betalingsinstrument som allerede er gitt til brukeren av betalingstjenesten skal erstattes,
 - c) sikre at egnede muligheter alltid er tilgjengelige for å sette brukeren av betalingstjenesten i stand til å gi et varsel i henhold til artikkel 56 nr. 1 bokstav b) eller anmode om at en blokkering fjernes i henhold til artikkel 55 nr. 4; på anmodning skal yteren av betalingstjenester gi brukeren av betalingstjenesten i 18 måneder etter et slikt varsel, muligheter til å bevise at brukeren har gitt et slikt varsel, og
 - d) forhindre all bruk av betalingsinstrumentet når det er gitt et varsel i henhold til artikkel 56 nr. 1 bokstav b).
2. Yteren av betalingstjenester skal ha risikoen ved sending av et betalingsinstrument til betaleren eller ved sending av instrumentets personlige sikkerhetsordninger.

Artikkel 58

Varsel om ikke godkjente eller ukorrekt utførte betalingstransaksjoner

Brukeren av betalingstjenesten skal bare kunne få en beriktigelse fra yteren av betalingstjenester dersom brukeren varsler sin yter av betalingstjenester uten unødig opphold etter å ha blitt oppmerksom på eventuelle ikke godkjente eller ukorrekt utførte betalingstransaksjoner som fører til at det oppstår

et økonomisk krav, herunder slike som omhandles av artikkel 75, og senest 13 måneder etter debiteringsdatoen, med mindre, og der dette er relevant, yteren av betalingstjenester har unnlatt å gi eller gjøre tilgjengelig informasjon vedrørende vedkommende betalingstransaksjon i samsvar med avdeling III.

Artikkel 59

Bevis på autentisering og utførelse av betalingstransaksjoner

1. Medlemsstatene skal, i tilfeller der en bruker av betalingstjenester nekter for å ha godkjent en utført betalingstransaksjon eller hevder at betalingstransaksjonen ikke ble utført på korrekt måte, kreve at det er opp til brukerens yter av betalingstjenester å bevise at betalingstransaksjonen ble autentisert, nøyaktig registrert, ført inn i regnskapet og ikke er påvirket av teknisk svikt eller annen feil.
2. Når en bruker av betalingstjenester nekter for å ha godkjent en utført betalingstransaksjon, skal bruken av et betalingsinstrument registrert av yteren av betalingstjenester i seg selv ikke nødvendigvis være tilstrekkelig til å bevise enten at betalingstransaksjonen var godkjent av betaleren eller at betaleren opptrådte i bedragerisk hensikt eller med forsett eller ved grov uaktsomhet unnlot å oppfylle en eller flere av sine plikter i henhold til artikkel 56.

Artikkel 60

Ytere av betalingstjenesters ansvar for ikke godkjente betalingstransaksjoner

1. Uten at det berører artikkel 58 skal medlemsstatene når det gjelder en ikke godkjent betalingstransaksjon sikre at betalerens yter av betalingstjenester umiddelbart tilbakebetaler til betaleren beløpet for den ikke godkjente betalingstransaksjonen og, der dette er relevant, gjenoppretter den debiterte betalingskontoen til den tilstand den ville ha vært i dersom den ikke godkjente betalingstransaksjonen ikke hadde funnet sted.
2. Ytterligere økonomisk kompensasjon kan fastsettes i samsvar med den lovgivning som er relevant for kontrakten som er inngått mellom betaleren og dennes yter av betalingstjenester.

Artikkel 61

Betalerens ansvar for ikke godkjente betalingstransaksjoner

1. Som unntak fra artikkel 60 skal betaleren bære tap knyttet til ikke godkjente betalingstransaksjoner, opp til høyst 150 euro, som følger av bruken av et tapt eller stjålet betalingsinstrument, eller, dersom betaleren har unnlatt å sikre de personlige sikkerhetsordningene, av urettmessig tilegnelse av et betalingsinstrument.
2. Betaleren skal bære alle tap knyttet til ikke godkjente betalingstransaksjoner dersom vedkommende pådro seg slike tap ved å opptre i bedragerisk hensikt eller ved forsett eller grov uaktsomhet unnlot å oppfylle en eller flere av sine plikter i henhold til artikkel 56. I slike tilfeller får maksimumsbeløpet omhandlet i nr. 1 i denne artikkel ikke anvendelse.
3. I tilfeller der betaleren verken har opptrådt i bedragerisk hensikt eller med forsett unnlatt å oppfylle sine plikter i henhold til artikkel 56, kan medlemsstatene redusere ansvaret omhandlet i nr. 1 og 2 i denne artikkel, idet det særlig tas hensyn til arten av betalingsinstrumentets personlige sikkerhetsordninger og omstendighetene omkring tapet, tyveriet eller den urettmessig tilegnelsen av betalingsinstrumentet.
4. Betaleren skal ikke bære de økonomiske følgerne av bruken av det tapte, stjålne eller urettmessig tilegnede betalingsinstrumentet etter at varsel er skjedd i samsvar med artikkel 56 nr. 1 bokstav b), bortsett fra i tilfeller der betaleren har opptrådt i bedragerisk hensikt.
5. Dersom yteren av betalingstjenester ikke til enhver tid sørger for hensiktsmessige midler for varsling om et tapt, stålet eller urettmessig tilegnet betalingsinstrument, slik det kreves i henhold til artikkel 57 nr. 1 bokstav c), skal betaleren ikke ha ansvar for de økonomiske følgerne av bruken av vedkommende betalingsinstrument, bortsett fra i tilfeller der betaleren har opptrådt i bedragerisk hensikt.

Artikkel 62

Tilbakebetalinger for betalingstransaksjoner initiert av eller gjennom en betalingsmottaker

1. Medlemsstatene skal sikre at en betaler har rett til en tilbakebetaling fra sin yter av betalingstjenester for en godkjent betalingstransaksjon initiert av eller gjennom en betalingsmottaker og som allerede er utført, dersom følgende vilkår er oppfylt:

- a) Godkjenningen spesifiserte ikke det nøyaktige beløpet for betalingstransaksjonen da godkjenningen ble foretatt, og
- b) beløpet for betalingstransaksjonen oversteg det beløp som betaleren med rimelighet kunne ha forventet, idet det tas hensyn til betalerens tidligere bruksmønster, vilkårene i rammekontrakten og relevante omstendigheter i saken.

På anmodning fra yteren av betalingstjenester skal betaleren gi faktiske opplysninger om slike vilkår.

Tilbakebetalingen består av det fulle beløpet for den utførte betalingstransaksjonen.

Når det gjelder direkte debiteringer kan betaleren og dennes yter av betalingstjenester i rammekontrakten avtale at betaleren har rett til en tilbakebetaling fra sin yter av betalingstjenester selv om vilkårene for tilbakebetaling i første ledd ikke er oppfylt.

2. Med hensyn til nr. 1 første ledd bokstav b) kan betaleren ikke støtte seg på grunner knyttet til valutaveksling dersom det ble benyttet den referansevekslingskurs som er avtalt med yteren av betalingstjenester i samsvar med artikkel 37 nr. 1 bokstav d) og artikkel 42 nr. 3 bokstav b).
3. Det kan avtales i rammekontrakten mellom betaleren og yteren av betalingstjenester at betaleren ikke har noen rett til tilbakebetaling når denne har gitt sitt samtykke direkte til sin yter av betalingstjenester i å utføre betalingsstransaksjonen og, der dette er relevant, informasjon om de framtidige betalingstransaksjonene ble gitt eller ble gjort tilgjengelig av yteren av betalingstjenester eller av betalingsmottakeren på avtalt måte for betaleren minst fire uker forut for forfallstidspunktet.

Artikkel 63

Anmodninger om tilbakebetalinger for betalingstransaksjoner initiert av eller gjennom en betalingsmottaker

1. Medlemsstatene skal sikre at betaleren kan anmode om tilbakebetaling av en godkjent betalingstransaksjon som omhandlet i artikkel 62, initiert av eller gjennom en betalingsmottaker, i en periode på åtte uker fra det tidspunkt midlene ble debitert.
2. Innen ti virkedager etter å ha mottatt en anmodning om en tilbakebetaling skal yteren av betalingstjenester enten tilbakebetale det fulle beløpet for betalingstransaksjonen eller gi en begrunnelse for avslaget om tilbakebetaling,

der det angis hvilke organer betaleren kan henvende seg til i samsvar med artikkel 80-83 dersom betaleren ikke godtar den begrunnelsen som er gitt.

Yteren av betalingstjenesters rett i henhold til første ledd til å avslå tilbakebetalingen får ikke anvendelse i det tilfellet som er omhandlet i artikkel 62 nr. 1 fjerde ledd.

Kapittel 3

Utførelse av betalingstransaksjoner

Avsnitt 1

Betalingsordrer og overførte beløp

Artikkel 64

Mottak av betalingsordrer

1. Medlemsstatene skal påse at mottakstidspunktet er det tidspunkt da betalingsordren som er overført direkte av betaleren eller indirekte av eller gjennom en betalingsmottaker, blir mottatt av betalerens yter av betalingstjenester. Dersom mottakstidspunktet ikke er på en virkedag for betalerens yter av betalingstjenester, skal betalingsordren anses for å ha blitt mottatt påfølgende virkedag. Yteren av betalingstjenester kan fastsette en frist nær slutten av en virkedag der betalingsordrer som mottas etter dette tidspunktet, anses for å være mottatt påfølgende virkedag.
2. Dersom brukeren av betalingstjenesten som initierte en betalingsordre og med sin yter av betalingstjenester avtaler at utførelse av betalingsordren skal begynne på en bestemt dag eller ved utløpet av en viss periode eller den dag betaleren har stilt midler til disposisjon hos sin yter av betalingstjenester, skal mottakstidspunktet i henhold til artikkel 69 anses for å være den dagen som er avtalt. Dersom den dagen som er avtalt ikke er en virkedag for yteren av betalingstjenester, skal betalingsordren anses for å ha blitt mottatt påfølgende virkedag.

Artikkel 65

Avvisning av betalingsordrer

1. Dersom yteren av betalingstjenester avslår å utføre en betalingsordre, skal brukeren av betalingstjenesten varsles om avslaget og, dersom dette er mulig, grunnene til dette og framgangsmåten for å korrigere eventuelle konkrete feil som førte til avslaget, med mindre dette er forbudt i henhold til andre relevante deler av Fellesskapets regelverk eller nasjonal lovgivning.

Yteren av betalingstjenester skal så raskt som mulig gi eller gjøre tilgjengelig dette varselet på avtalt måte, og i alle tilfeller innen de frister som er omhandlet i artikkel 69.

Rammekontrakten kan inneholde et vilkår om at yteren av betalingstjenester kan ta gebyr for et slikt varsel dersom avslaget er objektivt begrunnet.

2. I tilfeller der alle vilkår som er fastsatt i betalerens rammekontrakt er oppfylt, skal betalerens yter av betalingstjenester ikke kunne avslå å utføre en godkjent betalingsordre, uansett om betalingsordren er initiert av en betaler eller av eller gjennom en betalingsmottaker, med mindre dette er forbudt i henhold til andre relevante deler av Fellesskapets regelverk eller nasjonal lovgivning.
3. Med hensyn til artikkel 69 og 75 skal en betalingsordre som avslås utført, anses for å ikke være mottatt.

Artikkel 66

Ugjenkallelighet med hensyn til en betalingsordre

1. Medlemsstatene skal sikre at brukeren av betalingstjenesten ikke kan kalle tilbake en betalingsordre når den er mottatt av betalerens yter av betalingstjenester, med mindre annet er angitt i denne artikkel.
2. Når betalingstransaksjonen er initiert av eller gjennom betalingsmottakeren, kan betaleren ikke kalle tilbake betalingsordren etter at betalingsordren er sendt eller etter at betaleren har gitt sitt samtykke til å utføre betalingstransaksjonen til betalingsmottakeren.
3. Når det gjelder en direkte debitering, og uten at dette berører retten til tilbakebetaling, kan betaleren imidlertid kalle tilbake betalingsordren senest ved utgangen av virkedagen før den dag som er avtalt for debitering av midlene.
4. I det tilfelle som omhandles i artikkel 64 nr. 2 kan brukeren av betalingstjenesten kalle tilbake en betalingsordre senest innen utgangen av virkedagen før den dag som er avtalt.
5. Etter fristene omhandlet i nr. 1–4 kan betalingsordren bare kalles tilbake dersom dette er avtalt mellom brukeren av betalingstjenesten og dennes yter av betalingstjenester. I det tilfellet som er omhandlet i nr. 2 og 3 skal det også kreves samtykke fra betalingsmottakeren. Dersom det er avtalt i rammekontrakten, kan yteren av betalingstjenester ta gebyrer for tilbakekallingen.

Artikkel 67

Overførte beløp og mottatte beløp

1. Medlemsstatene skal kreve at betalerens yter av betalingstjenester, betalingsmottakerens yter av betalingstjenester og alle mellommenn for ytere av betalingstjenester skal overføre det fulle beløpet i betalingstransaksjonen og ikke trekke fra gebyrer i det overførte beløpet.
2. Betalingsmottakeren og dennes yter av betalingstjenester kan imidlertid avtale at yteren av betalingstjenester trekker fra sin gebyrer fra det overførte beløpet før dette krediteres betalingsmottakeren. I et slikt tilfelle skal betalingstransaksjonens fulle beløp og gebyrer skilles fra hverandre i de opplysningene som gis til betalingsmottakeren.
3. Dersom andre gebyrer enn de som er omhandlet i nr. 2, blir trukket fra det overførte beløpet, skal betalerens yter av betalingstjenester påse at betalingsmottakeren mottar det fulle beløpet for betalingstransaksjonen som ble initiert av betaleren. I tilfeller der betalingstransaksjonen er initiert av eller gjennom betalingsmottakeren, skal dennes yter av betalingstjenester påse at det fulle beløpet for betalingstransaksjonen blir mottatt av betalingsmottakeren.

Avsnitt 2

Utførelsestid og valuteringsdato

Artikkel 68

Virkeområde

1. Dette avsnitt får anvendelse på
 - a) betalingstransaksjoner i euro,
 - b) nasjonal betalingstransaksjoner i valutaen til den berørte medlemsstaten utenfor euro-området, og
 - c) betalingstransaksjoner som bare involverer én valutaomregning mellom euro og valutaen til en medlemsstat utenfor euro-området, forutsatt at den nødvendige valutaomregningen blir utført i den berørte medlemsstaten utenfor euro-området og, når det gjelder betalingstransaksjoner på tvers av landegrensene, at overføringen på tvers av landegrensene skjer i euro.
2. Dette avsnitt får anvendelse på andre betalingsstransaksjoner, med mindre annet er avtalt mellom brukeren av betalingstjenesten og dennes yter av betalingstjenester, med unntak av artikkel 73, som partene ikke kan fravike ved avtale. Når brukeren av betalingstjenester og dennes yter av betalingstjenester avtaler en lengre periode enn fastsatt i artikkel 69 for betalingstran-

saksjoner innenfor Fellesskapet, skal denne perioden i samsvar med artikkel 64 imidlertid ikke overstige 4 virkedager etter mottakstidspunktet.

Artikkel 69

Betalingstransaksjoner til en betalingskonto

1. Medlemsstatene skal kreve at betalerens yter av betalingstjenester sikrer at, etter mottakstidspunktet i samsvar med artikkel 64, beløpet i betalingstransaksjonen blir kreditert betalingsmottakerens yter av betalingstjenester senest ved slutten av neste virkedag. Fram til 1. januar 2012 kan en betaler og dennes yter av betalingstjenester ikke avtale en periode som er lengre enn tre virkedager. Disse periodene kan forlenges med ytterligere én virkedag for papir-initierte betalingstransaksjoner.
2. Medlemsstatene skal kreve at betalingsmottakerens yter av betalingstjenester valuterer og gjør tilgjengelig beløpet for betalingstransaksjonen til betalingsmottakerens betalingskonto etter at yteren av betalingstjenester har mottatt midlene i samsvar med artikkel 73.
3. Medlemsstatene skal påse at betalingsmottakerens yter av betalingstjenester overfører en betalingsordre initiert av eller gjennom betalingsmottakeren til betalerens yter av betalingstjenester innen de tidsfrister som er avtalt mellom betalingsmottakeren og dennes yter av betalingstjenester, noe som ved direkte debitering muliggjør oppgjør på avtalt forfallsdag.

Artikkel 70

Tilfeller der betalingsmottakerens ikke har noen betalingskonto hos yteren av betalingstjenester

Når betalingsmottakeren ikke har noen betalingskonto hos yteren av betalingstjenester, skal midlene gjøres tilgjengelig for betalingsmottakeren av den yteren av betalingstjenester som mottar midlene for betalingsmottakeren innen den fristen som er omhandlet i artikkel 69.

Artikkel 71

Konter plassert på en betalingskonto

Når en forbruker plasserer konanter på en betalingskonto hos en yter av betalingstjenester i valutaen til denne betalingskontoen, skal yteren av betalingstjenester sikre at beløpet blir gjort tilgjengelig og at valuteringsdato blir satt umiddelbart etter mottakstidspunktet for midlene. Når brukeren av betalingstjenesten ikke er en forbruker, skal

beløpet bli gjort tilgjengelig og valuteringsdato satt til senest neste virkedag etter mottak av midlene.

Artikkel 72

Nasjonal betalingstransaksjoner

For nasjonale betalingstransaksjoner kan medlemsstatene fastsette kortere perioder for lengste utførelsestider enn de som er fastsatt i dette avsnitt.

Artikkel 73

Midlers valuteringsdato og tilgjengelighet

1. Medlemsstatene skal sikre at krediteringsvaluteringsdatoen for betalingsmottakerens betalingskonto ikke er senere enn den virkedag beløpet for betalingstransaksjonen blir kreditert kontoen til betalingsmottakerens yter av betalingstjenester.
Betalingsmottakerens yter av betalingstjenester skal påse at beløpet for betalingstransaksjonen er stilt til betalingsmottakerens disposisjon umiddelbart etter at dette beløpet er kreditert kontoen til betalingsmottakerens yter av betalingstjenester.
2. Medlemsstatene skal sikre at debiteringsvaluteringsdatoen for betalerens betalingskonto ikke er tidligere enn det tidspunkt da beløpet for betalingstransaksjonen blir debitert denne betalingskontoen.

Avsnitt 3

Ansvar

Artikkel 74

Ukorrekte entydige identifikasjonskoder

1. Dersom en betalingsordre blir utført i samsvar med den entydige identifikasjonskoden, skal betalingsordren anses for å være utført på korrekt måte med hensyn til den betalingsmottaker som angis ved den entydige identifikasjonskoden.
2. Dersom den entydige identifikasjonskoden som brukeren av betalingstjenesten har oppgitt, ikke er korrekt, skal yteren av betalingstjenester være uten ansvar i henhold til artikkel 75 for manglende eller mangelfull utførelse av betalingstransaksjonen.

Betalerens yter av betalingstjenester skal imidlertid gjøre rimelige anstrengelser for å gjenvinne de midler som er involvert i betalingstransaksjonen.

Dersom det er avtalt i rammekontrakten, kan yteren av betalingstjenester belaste brukeren

av betalingstjenesten med gebyrer for gjenvinningen.

3. Dersom brukeren av betalingstjenesten gir annen informasjon i tillegg til det som er omhandlet i artikkel 37 nr. 1 bokstav a) eller artikkel 42 nr. 2 bokstav b), skal yteren av betalingstjenester bare være ansvarlig for utførelsen av betalingstransaksjoner i samsvar med den entydige identifikasjonskoden som er oppgitt av brukeren av betalingstjenesten.

Artikkel 75

Manglende eller mangelfull utførelse

1. Når en betalingsordre er initiert av betaleren, skal dennes yter av betalingstjenester, men uten at det berører artikkel 58, artikkel 74 nr. 2 og nr. 3 og artikkel 78, være ansvarlig overfor betaleren for korrekt utførelse av betalingstransaksjonen, med mindre yteren av betalingstjenester kan bevise overfor betaleren og, der dette er relevant, overfor betalingsmottakerens yter av betalingstjenester at betalingsmottakerens yter av betalingstjenester mottok beløpet for betalingstransaksjonen i samsvar med artikkel 69 nr. 1, og i så fall skal betalingsmottakerens yter av betalingstjenester være ansvarlig overfor betalingsmottakeren for korrekt utførelse av betalingstransaksjonen.

Når betalerens yter av betalingstjenester er ansvarlig i henhold til første ledd, skal denne uten unødig opphold tilbakebetale til betaleren beløpet for den ikke utførte eller mangelfulle betalingstransaksjonen og, der dette er relevant, gjenopprette den debiterte betalingskontoen til den tilstanden den ville ha hatt dersom den mangelfulle betalingstransaksjonen ikke hadde funnet sted.

Når betalingsmottakerens yter av betalings-tjenester er ansvarlig i henhold til første ledd, skal denne umiddelbart sette beløpet for betalingstransaksjonen til betalingsmottakerens disposisjon og, der dette er relevant, kreditere betalingsmottakerens betalingskonto med det tilsvarende beløpet.

I tilfelle av en ikke utført eller mangelfullt utført betalingstransaksjon der betalingsordren er initiert av betaleren, skal dennes yter av betalingstjenester, uansett ansvar i henhold til dette nummer, på anmodning gjøre umiddelbare anstrengelser for å spore betalingstransaksjonen og varsle betaleren om resultatet av dette.

2. Når en betalingsordre er initiert av eller gjennom betalingsmottakeren, skal dennes yter av

betalingstjenester, men uten at det berører artikkel 58, artikkel 74 nr. 2 og nr. 3 samt artikkel 78, være ansvarlig overfor betalingsmottakeren for korrekt overføring av betalingsordren til betalerens yter av betalingstjenester i samsvar med artikkel 69 nr. 3. Når betalingsmottakerens yter av betalingstjenester er ansvarlig i henhold til dette ledd, skal denne umiddelbart overføre på nytt vedkommende betalingsordre til betalerens yter av betalings-tjenester.

I tillegg skal betalingsmottakerens yter av betalingstjenester, men uten at det berører artikkel 58, artikkel 74 nr. 2 og nr. 3, og artikkel 78, være ansvarlig overfor betalingsmottakeren for å håndtere betalingstransaksjonen i samsvar med sine plikter i henhold til artikkel 73. Der betalingsmottakerens yter av betalingstjenester er ansvarlig i henhold til dette ledd, skal denne påse at beløpet for betalingstransaksjonen er stilt til betalingsmottakerens disposisjon umiddelbart etter at dette beløpet er kreditert kontoen til betalingsmottakerens yter av betalingstjenester.

I tilfelle av en ikke utført eller mangelfullt utført betalingstransaksjon som betalingsmottakerens yter av betalingstjenester ikke er ansvarlig for i henhold til første og annet ledd, skal betalerens yter av betalingstjenester være ansvarlig overfor betaleren. Når betalerens yter av betalingstjenester på denne måten er ansvarlig, skal denne, når dette er relevant og uten unødig opphold, tilbakebetale til betaleren beløpet for den ikke utførte eller mangelfulle betalingstransaksjonen og gjenopprette den debiterte betalingskontoen til den tilstanden den ville ha hatt dersom den mangelfulle betalings-transaksjonen ikke hadde funnet sted.

I tilfelle av en ikke utført eller mangelfullt utført betalingstransaksjon der betalingsordren er initiert av eller gjennom betalingsmottakeren, skal dennes yter av betalingstjenester uansett ansvar i henhold til dette nummer, på anmodning gjøre umiddelbare anstrengelser for å spore betalingstransaksjonen og varsle betalingsmottakeren om resultatet av dette.

3. I tillegg skal ytere av betalingstjenester ha ansvar overfor sine respektive brukere av betalingstjenester for alle gebyrer som de måtte være ansvarlige for, og for alle renter som brukeren av betalingstjenesten blir pålagt som følge av en ikke utført eller mangelfullt utført betalingstransaksjon.

Artikkel 76

Ytterligere økonomisk kompensasjon

All økonomisk kompensasjon i tillegg til den som er fastsatt i henhold til dette avsnitt, kan fastsettes i samsvar med den lovgivning som er relevant for den kontrakten som er inngått mellom brukeren av betalingstjenesten og dennes yter av betalings-tjenester.

Artikkel 77

Klagerett

1. Når ansvaret til en yter av betalingstjenester i henhold til artikkel 75 har sin årsak hos en annen yter av betalingstjenester eller hos en mellommann, skal vedkommende yter av betalingstjenester eller mellommann kompensere den første yteren av betalingstjenester for eventuelle tap denne måtte ha pådratt seg eller summen som måtte være utbetalt i henhold til artikkel 75.
2. Ytterligere økonomisk kompensasjon kan fastsettes i samsvar med avtaler mellom ytere av betalingstjenester og/eller mellommenn og den lovgivning som er relevant for avtaler som inngås mellom disse.

Artikkel 78

Ansvarsfritak

Ansvar i henhold til kapittel 2 og 3 får ikke anvendelse i tilfeller av unormale og uforutsette omstendigheter utover den av partenes kontroll som vil påberope seg anvendelsen av disse omstendighetene, og hvis konsekvenser ville ha vært uunngåelige til tross for alle anstrengelser for unngå dem, eller der en yter av betalingstjenester er bundet av andre juridiske plikter som omfattes av nasjonal lovgivning eller Fellesskapets regelverk.

Kapittel 4

Vern av personopplysninger

Artikkel 79

Vern av personopplysninger

Medlemsstatene skal tillate behandling av personopplysninger av betalingssystemer og ytere av betalingstjenester når dette er nødvendig for å sikre forbygging, etterforskning og avsløring av betalingsbedragerier. Behandling av slike personopplysninger skal skje i samsvar med direktiv 95/46/EF.

Kapittel 5

Utenrettslige ordninger for tvisteløsning vedrørende klageadgang og erstatning

Avsnitt 1

Klageordninger

Artikkel 80

Klager

1. Medlemsstatene skal sikre at det etableres ordninger som tillater brukere av betalingstjenester og andre berørte parter, inkludert forbrukersammenslutninger, å legge fram klager for vedkommende myndigheter med hensyn til ytere av betalingstjenesters påståtte overtredelser av bestemmelsene i nasjonal lovgivning for gjennomføring av bestemmelsene i dette direktiv.
2. Der dette er hensiktsmessig og uten at det berører retten til å bringe inn saken for en domstol i samsvar med nasjonal prosessrett, skal svaret fra vedkommende myndigheter underrette klageren om muligheten for utenrettslige ordninger vedrørende klageadgang og erstatning fastsatt i samsvar med artikkel 83.

Artikkel 81

Sanksjoner

1. Medlemsstatene skal fastsette regler for sanksjoner ved overtredelse av nasjonale bestemmelser som er vedtatt i henhold til dette direktiv, og skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at de blir gjennomført. Sanksjonene skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende.
2. Medlemsstatene skal varsle Kommisjonen om reglene omhandlet i nr. 1 og om vedkommende myndigheter omhandlet i artikkel 1 innen 1. november 2009 og skal varsle Kommisjonen umiddelbart om eventuelle senere endringer som påvirker disse.

Artikkel 82

Vedkommende myndigheter

1. Medlemsstatene skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at de klageordninger og sanksjoner som er fastsatt i henholdsvis artikkel 80 nr. 1 og artikkel 81 nr. 1, blir administrert av de myndigheter som har ansvar for å sikre at bestemmelsene i nasjonal lovgivning vedtatt i henhold til kravene i dette avsnitt, blir overholdt.
2. I tilfeller av overtredelse eller mistanke om overtredelse av bestemmelsene i nasjonal lov-

givning vedtatt i henhold til avdeling III og IV, skal vedkommende myndigheter som omhandlet i nr. 1, være de myndigheter i hjemstaten til yteren av betalingstjenester, bortsett fra når det gjelder agenter og filialer som drives i henhold til etableringsadgangen, der vedkommende myndigheter skal være vedkommende myndigheter i vertsstaten.

Avsnitt 2

Utenrettslige ordninger vedrørende erstatning

Artikkel 83

Utenrettslig erstatning

1. Medlemsstatene skal sikre at fyllestgjørende og effektive utenrettslige ordninger vedrørende klageadgang og erstatning for tvisteløsning mellom brukere av betalingstjenester og deres ytere av betalingstjenester blir innført for tvister vedrørende rettigheter og plikter som oppstår i henhold til dette direktiv, men der eksisterende organer kan benyttes der dette er hensiktsmessig.
2. Når det gjelder tverrnasjonale tvister, skal medlemsstatene påse at de nevnte organene samarbeider aktivt for å løse slike tvister.

Avdeling V

Gjennomføringstiltak og betalingskomité

Artikkel 84

Gjennomføringstiltak

For å ta hensyn til den teknologiske utviklingen og markedsutviklingen innen betalingstjenester og for å sikre en ensartet anvendelsen av dette direktiv, kan Kommisjonen, i samsvar med framgangsmåten med forskriftskomite med kontroll som omhandlet i artikkel 85 nr. 2, vedta gjennomføringstiltak utformet for å endre ikke grunnleggende bestemmelser i dette direktiv og i tilknytning til følgende:

- a) Tilpassing av listen over virksomheter i vedlegget, i samsvar med artikkel 2-4 og artikkel 16,
- b) endring av definisjonen av svært små foretak i henhold til artikkel 4 nr. 26, i samsvar med en endring av rekommandasjon 2003/361/EF,
- c) ajourføring av beløpene fastsatt i artikkel 26 nr. 1 og artikkel 61 nr. 1, for å ta hensyn til inflasjon og betydelig markedsutvikling.

Artikkel 85

Komité

1. Kommisjonen skal bistås av en betalingskomité.
2. Når det vises til dette nummer, får artikkel 5a nr. 1-4 og artikkel 7 i beslutning 1999/468/EF anvendelse, samtidig som det tas hensyn til bestemmelsene i beslutningens artikkel 8.

Avdeling VI

Sluttbestemmelser

Artikkel 86

Full harmonisering

1. Uten at det berører artikkel 30 nr. 2, artikkel 33, artikkel 34 nr. 2, artikkel 45 nr. 6, artikkel 47 nr. 3, artikkel 48 nr. 3, artikkel 51 nr. 2, artikkel 52 nr. 3, artikkel 53 nr. 2, artikkel 61 nr. 3 og artikkel 72 og 88 i den utstrekning dette direktiv inneholder harmoniserte bestemmelser, skal medlemsstatene ikke beholde eller innføre andre bestemmelser enn de som er fastsatt i dette direktiv.
2. Når en medlemsstat gjør bruk av noen av alternativene omhandlet i nr. 1, skal den underrette Kommisjonen om dette, samt om eventuelle senere endringer. Kommisjonen skal offentliggjøre slik informasjon på et nettsted eller på andre lett tilgjengelige måter.
3. Medlemsstatene skal sikre at ytere av betalingstjenester ikke fraviker de bestemmelser i nasjonal lovgivning som gjennomfører eller som tilsvarende bestemmelsene i dette direktiv til skade for brukere av betalingstjenester, bortsett fra der dette uttrykkelig er tillatt.

Ytere av betalingstjenester kan imidlertid bestemme å gi brukere av betalingstjenester mer fordelaktige vilkår.

Artikkel 87

Revisjon

Senest 1. november 2012 skal Kommisjonen legge fram for Europaparlamentet, Rådet, Den europeiske økonomiske og sosiale komité og Den europeiske sentralbank en rapport om gjennomføring og virkning av dette direktiv, særlig med hensyn til

- et mulig behov for å utvide direktivets virkeområde til betalingstransaksjoner i alle valutaer og til betalingstransaksjoner der bare en av yterne av betalingstjenester befinner seg i Fellesskapet,
- anvendelsen av artikkel 6, 8 og 9 vedrørende forsvarlige krav til betalingsinstitusjoner, sær-

- lig med hensyn til krav til ansvarlig kapital og til sikringskrav (øremerking),
- mulige virkninger av at betalingsinstitusjoner gir kreditt knyttet til betalingstjenester, som fastsatt i artikkel 16 nr. 3,
 - mulige virkninger som godkjenningskravene til betalingsinstitusjoner måtte ha på konkurransen mellom betalingsinstitusjoner og andre ytere av betalingstjenester, samt på hindringer for markedsadgang for nye ytere av betalingstjenester,
 - anvendelsen av artikkel 34 og 53 og et mulig behov for å endre virkeområdet for dette direktiv med hensyn til betalingsinstrumenter med lave beløp og elektroniske penger, og
 - anvendelsen og virkningen av artikkel 69 og 75 for alle typer betalingsinstrumenter,

fulgt, der dette er hensiktsmessig, av et forslag om revisjon av dette direktiv.

Artikkel 88

Overgangsbestemmelser

1. Uten at det berører direktiv 2005/60/EF eller andre relevante deler av Fellesskapets regelverk skal medlemsstatene tillate juridiske personer som før 25. desember 2007 og i samsvar med gjeldende nasjonal lovgivning, har påbegynt virksomhet som betalingsinstitusjoner i henhold til dette direktiv, å fortsette med slik virksomhet i vedkommende medlemsstat fram til 30. april 2011 uten tillatelse i henhold til artikkel 10. Alle slike personer som ikke har fått tillatelse innen denne fristen, skal i samsvar med artikkel 29 forbys å yte betalingstjenester.
2. Uten hensyn til nr. 1 skal det gis unntak fra kravet om tillatelse i henhold til artikkel 10 til finansinstitusjoner som har påbegynt virksomheter som oppført i vedlegg I nr. 4 til direktiv 2006/48/EF og oppfyller vilkårene i artikkel 24 nr. 1 første ledd bokstav e) i nevnte direktiv i samsvar med nasjonal lovgivning før 25. desember 2007. Disse skal imidlertid varsle vedkommende myndigheter i hjemstaten om slik virksomhet innen 25. desember 2007. Slik varsel skal videre omfatte opplysninger som viser at de opptrer i overensstemmelse med artikkel 5 bokstav a), d), g)-i), k) og l) i dette direktiv. Når vedkommende myndigheter er overbevist om at disse kravene er overholdt, skal de berørte finansinstitusjonene registreres i samsvar med artikkel 13 i dette direktiv. Medlemsstatene kan tillate at deres vedkommende

myndigheter gir unntak for disse finansinstitusjonene fra kravene i henhold til artikkel 5.

3. Medlemsstatene kan bestemme at juridiske personer som omhandlet i nr. 1 automatisk skal gis tillatelse og innføres i registeret som fastsatt i artikkel 13 dersom vedkommende myndigheter allerede har fått dokumentert at kravene i artikkel 5 og 10 er overholdt. Vedkommende myndigheter skal underrette de berørte foretakene før slik tillatelse blir gitt.
4. Uten at det berører direktiv 2005/60/EF eller andre relevante deler av Fellesskapets regelverk kan medlemsstatene tillate fysiske eller juridiske personer som har påbegynt virksomhet som betalingsinstitusjoner i henhold til dette direktiv, i samsvar med nasjonal lovgivning som var gjeldende før 25. desember 2007 og som kan få unntak i henhold til artikkel 26, å fortsette slik virksomhet i vedkommende medlemsstat i en overgangsperiode som ikke er lenger enn 3 år uten å få unntak i samsvar med artikkel 26 og innføring i registeret fastsatt i artikkel 13. Alle slike personer som ikke har fått unntak innen denne perioden, skal i samsvar med artikkel 29 forbys å yte betalingstjenester.

Artikkel 89

Endring av direktiv 97/7/EF

Artikkel 8 i direktiv 97/7/EF oppheves.

Artikkel 90

Endring av direktiv 2002/65/EF

I direktiv 2002/65/EF gjøres følgende endringer:

1. I artikkel 4 skal nytt ledd lyde:

«5. Der europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/64/EF av 13. november 2007 om betalingstjenester i det indre marked²⁸ og skal nyttast, skal føresegnene om opplysningar i medhald av artikkel 3 nr. 1 i dette direktivet, bortsett frå nr. 2 bokstav c)-g), nr. 3 bokstav a), d) og e) og nr. 4 bokstav b), bytast ut med artikkel 36, 37, 41 og 42 i det nemnde direktivet.»
2. Artikkel 8 oppheves.

Artikkel 91

Endring av direktiv 2005/60/EF

I direktiv 2005/60/EF gjøres følgende endringer:

1. Artikkel 3 nr. 2 bokstav a) skal lyde:

²⁸ TEU L 319 av 5.12.2007, s. 1

«a) et annet foretak enn en kredittinstitusjon som utfører en eller flere av de virksomhetene som er oppført i nr. 2-12 og nr. 14 i vedlegg I til direktiv 2006/48/EF, herunder virksomhet som vekslekontorer ("bureaux de change"),»

2. I artikkel 15 skal nr. 1 og 2 lyde:

«1. Dersom en medlemsstat tillater at kreditt- og finansinstitusjoner som omhandlet i artikkel 2 nr. 1 punkt 1) eller punkt 2) og som befinner seg på medlemsstatens territorium, benytter seg av en tredjemann innenlands, skal vedkommende medlemsstat i så fall tillate at institusjoner og personer som omhandlet i artikkel 2 nr. 1 og befinner seg på medlemsstatens territorium, i samsvar med artikkel 14 anerkjenner og godtar resultatet av den kundekontrollen som kreves i henhold til artikkel 8 nr. 1 bokstav a)-c), og som utføres i samsvar med dette direktiv av en institusjon som omhandlet i artikkel 2 nr. 1 punkt 1) eller punkt 2) i en annen medlemsstat, med unntak av vekslekontorer og betalingsinstitusjoner som definert i artikkel 4 nr. 4 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/64/EF av 13. november 2007 om betalingstjenester i det indre marked²⁹, som i hovedsak yter de betalingstjenestene som er oppført i nr. 6 i vedlegget til nevnte direktiv, herunder fysiske og juridiske personer som omfattes av et unntak i henhold til artikkel 26 i nevnte direktiv, og som oppfyller kravene fastsatt i artikkel 16 og 18 i dette direktiv, selv om dokumentene eller opplysningene som disse kravene er basert på, er forskjellige fra de som kreves i den medlemsstat som kunden blir henvist til.

2. Dersom en medlemsstat tillater vekslekontorer som omhandlet i artikkel 3 nr. 2 bokstav a) og betalingsinstitusjoner som definert i artikkel 4 nr. 4 i direktiv 2007/64/EF, som i hovedsak yter der betalingstjenestene som oppført i nr. 6 i vedlegget til nevnte direktiv og som befinner seg på medlemsstatens territorium og benytter seg av en tredjemann innenlands, skal vedkommende medlemsstat i så fall tillate dem å anerkjenne og godta, i samsvar med artikkel 14 i dette direktiv, resultatet av en kundekontroll som fastsatt i artikkel 8 nr. 1 bokstav a)-c), utført i samsvar med dette direktiv av samme kategori institusjon i en annen med-

lemsstat og som oppfyller kravene fastsatt i artikkel 16 og 18 i dette direktiv, selv om dokumentene eller opplysningene som disse kravene er basert på, er forskjellige fra de som kreves i medlemsstaten som kunden blir henvist til.»

3. Andre setning i artikkel 36 nr. 1 oppheves.

Artikkel 92

Endring av direktiv 2006/48/EF

I vedlegg I til direktiv 2006/48/EF gjøres følgende endringer:

1. Nytt nr. 4 skal lyde:

«4) Betalingstjenester som definert i artikkel 4 nr. 3 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/64/EF av 13. november 2007 om betalingstjenester i det indre marked³⁰.»

2. Nytt nr. 5 skal lyde:

«5) Utstedelse og forvaltning av andre betalingsmidler (f.eks. reisesjekker og bankremisser) i den utstrekning denne virksomheten ikke omfattes av nr. 4».

Artikkel 93

Oppheving

Direktiv 97/5/EF oppheves med virkning fra 1. november 2009.

Artikkel 94

Innarbeiding i nasjonal lovgivning

1. Medlemsstatene skal innen 1. november 2009 sette i kraft de lover og forskrifter som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv. De skal umiddelbart underrette Kommisjonen om dette.

Disse bestemmelsene skal, når de vedtas av medlemsstatene, inneholde en henvisning til dette direktiv, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.

2. Medlemsstatene skal oversende Kommisjonen teksten til de viktigste internrettslige bestemmelser som blir vedtatt på det området dette direktiv omhandler.

Artikkel 95

Ikrafttredelse

Dette direktiv trer i kraft den 20. dag etter at det er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*.

²⁹ EUT L 319 av 5.12.2007, s. 1

³⁰ EUT L 319 av 5.12.2007, s. 1

*Artikkel 96***Adressater**

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.

Utfordiget i Strasbourg, 13. november 2007.

For Europaparlamentet

For Rådet

H.-G. PÖTTERING

M. LOBO ANTUNES

President

Formann

*Vedlegg***Betalingstjenester (definisjon 3 i artikkel 4)**

1. Tjenester som gjør at kontanter kan plasseres på en betalingskonto, samt alle operasjoner som kreves for å drive en betalingskonto.
2. Tjenester som gjør at kontanter kan tas ut fra en betalingskonto, samt alle operasjoner som kreves for å drive en betalingskonto.
3. Utførelse av betalingstransaksjoner, herunder overføringer av midler på en betalingskonto, med brukerens yter av betalingstjenester eller med en annen yter av betalingstjenester:
 - Utførelse av direkte debiteringer, inkludert direkte engangsdebiteringer,

- utførelse av betalingstransaksjoner ved bruk av et betalingskort eller en tilsvarende innretning,
 - utførelse av pengeoverføringer, herunder faste betalingsordrer.
4. Utførelse av betalingstransaksjoner der midlene er omfattet av en kredittgrense for brukeren av betalingstjenesten:
 - Utførelse av direkte debiteringer, inkludert direkte engangsdebiteringer,
 - utførelse av betalingstransaksjoner ved bruk av et betalingskort eller en tilsvarende innretning,
 - utførelse av kredittoverføringer, herunder faste betalingsordrer.
 5. Utstedelse og/eller anskaffelse av betalingsinstrumenter.
 6. Pengeoverføringer.
 7. Utførelse av betalingstransaksjoner der betalere samtykker i å utføre en betalingstransaksjon blir gitt ved hjelp av en telekommunikasjons-, digital- eller IT-innretning og betalingen blir foretatt til operatøren av telekommunikasjonsinnretningen, IT-systemet eller nettverket, som bare opptrer som mellommann mellom brukeren av betalingstjenesten og leverandøren av varene og tjenestene.
